

eul_wid: qsg-bj

Ἰππόλυτος ὁ Ῥωμαῖος · Hippolytus of Rome

Commentary-Daniel

ὑπόμνημα εἰς Δανιήλ

Period: Ῥωμαϊκή [Roman](#)
Dialect: Κοινή Χριστιανική [Christian Koine](#)
Domain: Θεολογία [Theology](#)
Format: Πραγματεία [Treatise](#)
Affiliation: [Christian](#)

- 1 1 1 ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΠΠΟΛΥΤΟΥ ΕΙΣ ΤΟΝ ΔΑΝΙΗΛ ΛΟΓΟΣ Α' Περὶ τῆς Σωσάννης καὶ τοῦ Δανιήλ τὴν ἀκρίβειαν τῶν χρόνων τῆς γεγενημένης αἰχμαλωσίας τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ ἐν Βαβυλῶνι ἐπιδείξασθαι βουλόμενος καὶ τὰς τοῦ μακαρίου Δανιήλ τῶν ὁραμάτων προφητείας τὴν τε τούτου ἐν Βαβυλῶνι ἐκ παιδὸς ἀναστροφὴν πρόσειμι, καὶ αὐτὸς μαρτυρήσων ὅσιῳ καὶ δικαίῳ ἀνδρὶ προφήτῃ καὶ μάρτυρι Χριστοῦ γεγενημένῳ, ὃς οὐ μόνον τὰ τοῦ βασιλέως Ναβουχοδονόσορ ὁράματα τοῖς τότε καιροῖς ἀπεκάλυψεν, ἀλλὰ καὶ ὁμοίους ἑαυτοῦ παῖδας ἐκδιδάξας, μάρτυρας πιστοὺς ἐν κόσμῳ προήγαγεν. ^[5]
- 1 1 2 Οὗτος μὲν οὖν γίνεται κατὰ τοὺς χρόνους τῆς προφητείας τοῦ μακαρίου Ἰερεμίου, τῆς δὲ βασιλείας Ἰωακείμ τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἰωακείμ, ὃς ἅμα τοῖς λοιποῖς αἰχμαλώτοις ληφθεὶς ἄγεται μετ' αὐτῶν εἰς Βαβυλῶνα. Οὗτος νέος παῖς ὑπάρχων πεπαλαιωμένους πρεσβυτέρους κακῆς ὀρέξεως ἐπιθυμητὰς γενομένους ἤλεγξεν, ἐνδεικνύμενος ἐν τούτῳ τὸν ἐπουράνιον κριτὴν, ὃς ἤμελλεν ἐλέγχειν ἐν ναῷ πρεσβυτέρους παραβάτας τοῦ νόμου γεγενημένους. ^[5]
- 1 1 4 Αὕτη μὲν οὖν ἡ ἱστορία ἢ ἀνεγνωσμένη γεγένηται πάλαι ἐν Βαβυλῶνι ὑπὸ πρεσβυτέρων ἀνόμων κριτῶν, οἱ νόμον θεοῦ ἐπιλελησμένοι καὶ ἐπιθυμίᾳ σαρκικῇ δεδουλωμένοι ἐπίβουλοι ἐγένοντο γυναικὸς σώφρονος ἀδίκως δίκαιον αἷμα ἀφαιρεῖν ἐπιχειροῦντες. Ὥδει τοίνυν ταῦτα οὕτως πληροῦσθαι ἐπ' αὐτοῖς, ἵνα καὶ τὸ τῶν δικαίων ἐκλεκτῶν γένος πρόδηλον πᾶσι γενηθῇ καὶ ἡ σωφροσύνη τῆς μακαρίας Σουσάννης φανερώς ἐπιδειχθῇ καὶ ὁ δίκαιος προφήτης Δανιήλ νέος προφήτης τῷ λαῷ ἀποδειχθῇ. ^[5]
- 1 2 1 Δεῖ οὖν ἡμᾶς τὴν ἀπόδειξιν τῶν πραγμάτων ποιούμενους ἐκδέχεσθαι ἀκριβῶς πρὸς πεισμονὴν τῶν ἀκροατῶν τίνες δὲ καὶ ὅποια αἱ αἰχμαλωσίαι γεγένηνται τῷ λαῷ καὶ ἐπὶ τίνων βασιλέων μὴ παραλείψωμεν. Πέντε γὰρ οὗτοι υἱοὶ γίνονται τοῦ μακαρίου Ἰωσίου, Ἰωάχας καὶ Ἐλιακείμ καὶ Ἰωάνναν, Σεδεκίας, ὁ καὶ Ἰεχονίας, καὶ Σαλούμ.
- 1 2 3 Καὶ ὁ μὲν Ἰωάχας μετὰ τὴν τελευτὴν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ χρίεται ὑπὸ τοῦ λαοῦ εἰς βασιλέα, ὢν ἐτῶν κγ'. Ἐπὶ τοῦτον ἀναβαίνει Φαραὼ Νεχᾶδ ἐν τῷ μηνὶ τῷ τρίτῳ τῆς βασιλείας αὐτοῦ καὶ λαβὼν αὐτὸν δέσμιον ἄγει εἰς Αἴγυπτον καὶ ἐπιτίθησι φόρον τῇ γῇ «ἐκατὸν τάλαντα ἀργυρίου καὶ δέκα τάλαντα χρυσοῦ» καὶ καθιστᾷ ἀντ' αὐτοῦ Ἐλιακείμ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ βασιλέα ἐπὶ τῆς γῆς, ὃν καὶ μετωνόμασεν Ἰωακείμ· οὗτος βασιλεύει ἐπὶ ἑτῆ ἑνδεκά. ^[5]

1 2 5

Ἐπὶ τοῦτον «ἀνέβη» «Ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς Βαβυλῶνος» καὶ λαβὼν αὐτὸν δέσμιον ἄγει εἰς Βαβυλῶνα «καὶ μέρος» τι «τῶν σκευῶν οἴκου κυρίου» τῶν ἐν Ἱερουσαλήμ. Οὗτος κατάκλειστος γενόμενος ὡς φίλος τοῦ Φαραῶ καὶ ὑπ' αὐτοῦ βασιλεὺς κατασταθεὶς, «τῷ τριακοστῷ καὶ ἑβδόμῳ ἔτει» ἐξάγεται ὑπὸ Εὐιλάτ Μαρωδᾶχ βασιλέως Βαβυλῶνος.

1 2 6 «Καὶ ἔκειρεν» αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν καὶ ἦν αὐτοῦ σύμβουλος «καὶ ἥσθιεν» ἐν τῇ τραπέζῃ αὐτοῦ ἕως τῆς ἡμέρας «ἧς ἀπέθανεν.» Τούτου οὖν μεταχθέντος βασιλεύει ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἰωακεὶμ ἔτη τρία. ^[5]

1 3 2 Καὶ ἐπὶ τοῦτον ὡς εἴρηται «ἀνέβη Ναβουχοδονόσορ» καὶ μετοικίζει αὐτόν τε καὶ ἐκ τοῦ λαοῦ δέκα χιλιάδας ἀνδρῶν εἰς Βαβυλῶνα καὶ καθιστᾷ αὐτὸν Ἰεχονίαν τὸν ἀδελφὸν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ὃν καὶ μετωνόμασε Σεδεκίαν, μεθ' οὗ ὅρκια καὶ συνθήκας ποιησάμενος ἄπεισιν εἰς Βαβυλῶνα. Οὗτος βασιλεύσας ἔτη ἑνδεκα ἀπέστη ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἔδωκεν ἑαυτὸν πρὸς Φαραῶ βασιλέα Αἰγύπτου. ^[5]

1 3 4 Ἐν δὲ τῷ δωδεκάτῳ ἔτει «ἦλθεν ἐπ' αὐτὸν «Ναβουχοδονόσορ» «καὶ πᾶσα ἡ δύναμις τῶν Χαλδαίων καὶ περιεχαράκωσαν» τὴν πόλιν καὶ περιεκάθισαν αὐτὴν κυκλόθεν καὶ συνεῖχον αὐτὴν πάντοθεν, ὅθεν οἱ πλείονες αὐτῶν ἐν λιμῷ διεφθάρησαν, οἱ δὲ ἐν ῥομφαίᾳ ἀπώλοντο, τινὲς δὲ αὐτῶν αἰχμάλωτοι ἐλήφθησαν. Ἡ δὲ πόλις ἐνεπυρίσθη ἐν πυρὶ καὶ ὁ ναὸς καὶ τὸ τεῖχος καθήρηθη. Καὶ πάντας τοὺς θησαυροὺς τοὺς εὐρεθέντας ἐν οἴκῳ κυρίου ἔλαβεν ἡ δύναμις τῶν Χαλδαίων καὶ πάντα τὰ σκεύη, τὰ τε χρυσᾶ, καὶ ἀργυρᾶ, καὶ πάντα χαλκὸν ἐξέκοψεν Ναβουζαρδάν ὁ ἀρχιμάγειρος καὶ ἤνεγκεν αὐτὰ εἰς Βαβυλῶνα, αὐτὸν δὲ τὸν Σεδεκίαν διὰ νυκτὸς φεύγοντα μετὰ ἀνδρῶν ἑπτακοσίων «κατεδίωξαν αἱ δυνάμεις τῶν Χαλδαίων» «καὶ κατέλαβον αὐτὸν ἐν Ἱερικῷ» «καὶ ἤγαγον αὐτὸν πρὸς βασιλέα Βαβυλῶνος εἰς Δεβλαθά». ^[5]

1 3 6 Καὶ ἐκρίθη μετ' αὐτοῦ ὁ βασιλεὺς ἐν θυμῷ διὰ τὸ παραβεβηκέναι αὐτὸν τὸν ὅρκον κυρίου καὶ τὴν διαθήκην, ἣν διέθετο πρὸς αὐτόν. Καὶ λαβὼν τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἔσφαξεν ἔμπροσθεν αὐτοῦ καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς Σεδεκίου ἐξετύφλωσεν «καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐν πέδαις» σιδηραῖς «καὶ ἤγαγεν αὐτόν» «εἰς Βαβυλῶνα» καὶ ἦν ἀλήθων ἐν τῷ μύλῳ «ἕως τῆς ἡμέρας ἧς ἀπέθανεν». ^[5]

1 3 8 Καὶ ἐν τῷ ἀποθανεῖν αὐτὸν λαβόντες τὸ σῶμα αὐτοῦ ἔρριψαν ὀπίσω τοῦ τείχους Νινευί. Ἐπὶ τούτου πληροῦται ἡ προφητεία Ἱερεμίου λέγοντος «ζῶ ἐγώ, λέγει κύριος, ἐὰν γενόμενος γένηται Ἰεχονίας υἱὸς Ἰωσίου βασιλεὺς Ἰουδα ἀποσφράγισμα ἐπὶ τῆς χειρὸς μου τῆς δεξιᾶς, ἐκεῖθεν ἐκσπάσω σε καὶ δώσω σε εἰς χεῖρας τῶν ζητούντων τὴν ψυχὴν σου, ὧν σὺ εὐλαβῇ ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, εἰς χεῖρας τῶν Χαλδαίων. ^[5]

1 3 9 Καὶ ἀπορρίψω σε καὶ τὴν μητέρα σου τὴν τεκοῦσάν σε εἰς γῆν, οὗ οὐκ ἐτέχθης ἐκεῖ, κάκει ἀποθανεῖσθε. Εἰς δὲ τὴν γῆν, ἣν αὐτοὶ εὕχονται ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν, οὐ μὴ ἐπιστρέψωσιν. Ἦτιμώθη Ἰεχονίας ὡς σκεῦος ἄχρηστον οὗ οὐκ ἔστι χρεῖα, διότι ἐξερρίφη καὶ ἐξεβλήθη εἰς γῆν ἣν οὐκ ᾔδει. Γῆ, <γῆ>, ἄκουε λόγον κυρίου. Γράψον τὸν ἄνδρα τοῦτον ἐκκήρυκτον ἄνθρωπον, ὅτι οὐ μὴ ἀύξηθῇ ἐκ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ καθήμενος ἐπὶ θρόνου Δαβὶδ ἄρχων ἔτι ἐν τῷ Ἰουδα.» Τοῦ οὖν λαοῦ παντὸς μετοικισθέντος καὶ τῆς πόλεως ἐρημωθείσης τοῦ τε ἀγιάσματος καθηρημένου εἰς τὸ πληρωθῆναι τὸν λόγον κυρίου, ὃν ἐλάλησε διὰ τοῦ στόματος Ἱερεμίου τοῦ προφήτου λέγοντος ὅτι «ἔσται» ἔρημον ἀγίασμα «ἑβδομήκοντα ἔτη»; εὐρίσκομεν τὸν μακάριον Δανιὴλ ἐν Βαβυλῶνι προφητεύσαντα καὶ ἔκδικον τῆς Σωσάννης γενόμενον. ^[5]

1 5 1 Λέγει γὰρ ἡ γραφή· «Καὶ ἦν ἀνὴρ οἰκῶν ἐν Βαβυλῶνι καὶ ὄνομα αὐτοῦ Ἰωακεὶμ καὶ ἔλαβε γυναῖκα, ἥ ὄνομα Σουσάννα, θυγατέρα Χελκίου, καλὴν σφόδρα καὶ φοβουμένην τὸν κύριον,

καὶ ἦσαν οἱ γονεῖς αὐτῆς δίκαιοι καὶ ἐδίδαξαν τὴν θυγατέρα αὐτῶν κατὰ τὸν νόμον Μωϋσῆ.»
Αὕτη μὲν οὖν ἡ ἱστορία γεγένηται ὕστερον, προεγράφη δὲ τῆς βίβλου πρώτη. ^[5]

1 5 3 Ἔθος γὰρ ἦν τοῖς γραμματεῦσιν ὕστερόπρωτα πολλὰ ἐν ταῖς γραφαῖς τιθέναι. Εὐρίσκομεν γὰρ καὶ ἐν τοῖς προφήταις ὁράσεις τινὰς πρώτας γεγενημένας καὶ ἐπ' ἐσχάτων πεπληρωμένας καὶ αὖ πάλιν ἐπ' ἐσχάτων εἰρημένας καὶ πρώτας γεγενημένας. Τοῦτο δὲ οἰκονομία τοῦ πνεύματος ἐγένετο, ἵνα μὴ ὁ διάβολος συνιῇ τὰ ὑπὸ τῶν προφητῶν ἐν παραβολαῖς λαλούμενα καὶ παγιδεύσας ἐκ δευτέρου πάλιν ἀποκτείνῃ τὸν ἄνθρωπον. ^[5]

1 6 1 Ἡ δὲ ἀρχὴ τῆς βίβλου ἐστὶν ἡδε. «Ἐν ἔτει τρίτῳ τῆς βασιλείας Ἰωακεὶμ βασιλέως Ἰουδα ἦλθεν Ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς Βαβυλῶνος εἰς Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐπολιόρκησεν αὐτήν. Καὶ ἔδωκε κύριος ἐν χειρὶ αὐτοῦ τὸν Ἰωακεὶμ βασιλέα Ἰουδα καὶ ἀπὸ μέρους τῶν σκευῶν οἴκου τοῦ θεοῦ καὶ ἤνεγκεν αὐτὰ εἰς γῆν Σενάαρ εἰς οἶκον τοῦ θεοῦ αὐτοῦ.» Ταῦτα μὲν οὖν ἡ γραφὴ οὕτως διηγεῖται, ἵνα τὴν γεγενημένην δευτέραν αἰχμαλωσίαν τοῦ λαοῦ σημάνη, ἡνίκα μετωκίσθη ὁ τε Ἰωακεὶμ <ὁ υἱὸς τοῦ Ἰωακεὶμ> καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τρεῖς παῖδες ἅμα τῷ Δανιήλ εἰλημμένοι. ^[5]

1 6 3 Οὗτος δὲ Ἰωακεὶμ γίνεται ἀνὴρ Σουσάννης. Λέγει δὲ ἡ γραφή· «Καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς Ἀσφανεζ τῷ ἀρχιευνούχῳ εἰσαγαγεῖν ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ καὶ ἀπὸ τοῦ σπέρματος τῆς βασιλείας καὶ ἀπὸ τῶν φορθομῶν νεανίσκους, οἷς οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς μῶμος, καλοὺς τῇ ὄψει καὶ συνιέντας ἐν πάσῃ σοφίᾳ καὶ γινώσκοντας γνῶσιν καὶ διανοομένους φρόνησιν καὶ οἷς ἔστιν ἰσχύς ἐν αὐτοῖς ἐστάναι ἐν οἴκῳ τοῦ βασιλέως, καὶ διδάξαι αὐτοὺς γράμματα καὶ γλώσσαν Χαλδαίων. ^[5]

1 7 1 Καὶ διέταξεν αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς τὸ τῆς ἡμέρας καθ' ἡμέραν ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ βασιλέως καὶ ἀπὸ τοῦ οἴνου τοῦ ποτοῦ αὐτοῦ καὶ θρέψαι αὐτοὺς ἔτη τρία καὶ μετὰ ταῦτα στήναι ἐνώπιον τοῦ βασιλέως. Καὶ ἐγένετο ἐν αὐτοῖς ἐκ τῶν υἱῶν Ἰουδα Δανιήλ καὶ Ἀνανίας, Μισαήλ καὶ Ἀζαρίας.» Ταῦτα μὲν οὐ δεῖ ἐν παραδρομῇ ἀναγινώσκειν τοὺς φιλομαθεῖς, ἐπιστῆσαι δὲ τὸν νοῦν πρὸς τὰ προκείμενα. ^[10]

1 7 2 Οὐδὲν γὰρ ἀργὸν κηρύττουσιν ἡμῖν αἱ θεῖαι γραφαί, ἀλλὰ πρὸς μὲν τὴν ἡμῶν αὐτῶν νοουθεσίαν, τῶν δὲ προφητῶν μακαρισμὸν καὶ πάντων τῶν ὑπ' αὐτῶν λελαλημένων ἀπόδειξιν. Ἡνίκα γὰρ Ἐζεκίας βασιλεὺς Ἰουδα ἐμαλακίσθη ἕως θανάτου, τότε «ἦλθεν πρὸς αὐτὸν Ἡσαΐας ὁ προφήτης καὶ εἶπεν αὐτῷ· τάξαι περὶ τῶν υἱῶν σου καὶ τῶν θυγατέρων σου καὶ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου· ἀποθνήσκεις γὰρ σὺ καὶ οὐ ζήσεις. ^[5]

1 7 3 » Ἐφ' ᾧ ῥήματι λυπηθεὶς «Ἐζεκίας ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πρὸς τὸν τοῖχον καὶ προσηύχατο πρὸς τὸν κύριον λέγων· κύριε, μνήσθητί μου καθὼς πεπόρευμαι ἐνώπιόν σου ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἐν πίστει καὶ ἐν καρδίᾳ πλήρει καὶ τὸ ἀρεστὸν ἐνώπιόν σου ἐποίησα. ^[5]

1 7 4 Καὶ ἔκλαυσεν Ἐζεκίας κλαυθμῷ πλείονι.» Τοῦτου τε γενομένου πέμπεται πρὸς αὐτὸν Ἡσαΐας ἐκ δευτέρου καὶ φησι πρὸς αὐτόν· «Τάδε λέγει κύριος, ὁ θεὸς Δαβίδ, τοῦ πατρός σου· ἤκουσα τῆς προσευχῆς σου καὶ εἶδον τὰ δάκρυά σου καὶ ἤκουσα τῆς φωνῆς σου. ^[5]

1 7 5 Ἰδοὺ προστίθημι εἰς τὸν χρόνον σου ἔτη ιε' <καὶ ἐκ χειρὸς βασιλέως Ἀσσυρίων ῥύσομαί σε> . Τοῦτο δέ σοι τὸ σημεῖον παρὰ κυρίου ὅτι ποιήσει ὁ θεὸς τὸ ῥῆμα τοῦτο, κύριος τὸν λόγον τοῦτον, ὃν ἐλάλησεν ... Ἰδοὺ στρέφω τὴν σκιὰν τῶν ἀναβαθμῶν τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου, οὓς κατέβη ὁ ἥλιος ..., τοὺς δέκα ἀναβαθμοὺς, οὓς κατέβη ἡ σκιά» ὥστε γενέσθαι τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὥρων λβ'. Τοῦ γὰρ ἡλίου <δια> δραμόντος καὶ ἐπὶ τὴν δεκάτην ὥραν φθάσαντος καὶ τῆς σκιᾶς τοὺς δέκα ἀναβαθμοὺς τοῦ οἴκου [τοῦ ναοῦ] κατελθούσης ἀνέστρεψε πάλιν ὁ ἥλιος τοὺς δέκα ἀναβαθμοὺς «εἰς τὰ ὀπίσω» κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου καὶ ἐγένοντο ὧραι κ' καὶ πάλιν τὸν ἴδιον δρόμον κατὰ τὴν ἰδίαν τάξιν κυκλώσας ὁ ἥλιος ἐπορεύθη εἰς δυσμάς. ^[5]

- 1 7 6 Ἐγένοντο οὖν ὥραι τριάκοντα δύο. Ἀλλ' ἴσως ἔρεϊ τις, ἀδύνατον τοῦτο γενέσθαι.
- 1 8 1 Ὡς ἄνθρωπε, τί ἀδύνατον τῷ θεῷ; οὐκ αὐτὸς ἀπ' ἀρχῆς τὴν πᾶσαν κτίσιν ἐκ μὴ ὄντων ἐδημιούργησε καὶ τὰ στοιχεῖα ἔθετο ἐν αὐτῇ εἰς φαῦσιν τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτός, ὧς καὶ πάντα ὑποτασσόμενα δουλεύει καὶ τῆς τούτου φωνῆς ὑπακούοντα τρέμει; «Τὰ οὖν ἀδύνατα παρὰ τοῖς ἀνθρώποις ταῦτα δυνατὰ παρὰ τῷ θεῷ.» Ἐχομεν δὲ καὶ ἐτέραν μαρτυρίαν ἐπὶ τοῦτο ἐναπόδεικτον. ^[5]
- 1 8 3 Ἡνίκα <γάρ> Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ ἐπολέμει τοὺς Ἀμωρραίους, τοῦ ἡλίου ἤδη εἰς δυσμὰς κλίνοντος καὶ τοῦ πολέμου ἀθρόως ἐπικειμένου, εὐλαβηθεὶς ὁ μακάριος Ἰησοῦς μήποτε νυκτός ἐπιγενομένης διαφύγωσιν οἱ ἀλλόφυλοι, ἐβόησε λέγων· «Στήτω ὁ ἥλιος κατὰ Γαβαὼν καὶ ἡ σελήνη κατὰ φάραγγα Αἰλῶν», ἕως ἂν ἐκπολεμήσω τὸν λαὸν τοῦτον. «Καὶ ἔστη ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη ἐν τῇ στάσει αὐτῶν» <«καὶ οὐ προεπορεύετο εἰς δυσμὰς εἰς τέλος ἡμέρας μιᾶς»>, ὥστε γενέσθαι τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὥρων κδ'. Καὶ διὰ τοῦτο ἐπεμαρτύρησεν ἡ γραφὴ λέγουσα· «οὐκ ἐγενήθη ἡμέρα τοιαύτη οὐδέποτε ὥστε ἐπακοῦσαι θεὸν ἀνθρώπου.» Ὁ οὖν ἀπ' ἀρχῆς τὰ στοιχεῖα ὁροθετήσας ἐν οὐρανῷ καὶ τούτοις ἀεικινήτους δρόμους κατὰ τὴν ἑαυτοῦ ἐξουσίαν προστάξας, πῶς οὐχὶ καὶ μετὰγειν καὶ τρέπειν καὶ ἀλλοιοῦν, ἡνίκα ἐὰν βούληται δυνατὸς εἶναι; Ἐπὶ μὲν γὰρ τοῦ Ἰησοῦ ἔστη ὁ ἥλιος κατὰ Γαβαὼν καὶ ἡ σελήνη κατὰ φάραγγα Ἑλὼμ ἕως ἡμέρας μιᾶς, καὶ ἀνέστρεψεν ἐπὶ Ἑζεκίου σὺν τῷ ἡλίῳ καὶ ἡ σελήνῃ εἰς τοῦπίσω, ἵνα μὴ ἡ σύγκρουσις τῶν δύο στοιχείων γένηται ἀτάκτως ἀλλήλοις ἐπιφερομένων. ^[5]
- 1 8 5 Ἐπὶ δὲ τοῦ κυρίου πάσχοντος αὐτοῦ οὐ μόνον τὰ στοιχεῖα, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ ἡμέρα καὶ ὁ πᾶς κόσμος ἐσείσθη. Καὶ γὰρ καταπλαγεὶς τότε Μαρωδᾶχ ὁ Χαλδαῖος, ὁ βασιλεὺς Βαβυλῶνος διὰ τὸ τὴν ἀστρολογικὴν τέχνην ἀσκεῖν καὶ τὸν τοῦ ἡλίου δρόμον ἀκριβῶς καταμετρεῖν μαθὼν τὴν αἰτίαν ἔπεμψεν ἐπιστολὴν καὶ δῶρα τῷ Ἑζεκίῳ.
- 1 9 2 Ὅν τρόπον ἐποίησαν καὶ οἱ μάγοι ἀπὸ ἀνατολῶν ἐλθόντες. Τοῦ γὰρ κυρίου «ἐν Βηθλεὲμ γεννηθέντος» καὶ τοῦ ἄστρου ἐν οὐρανῷ κατὰ τὸ προφητευόμενον ἅμα φανέντος ξενισθέντες οἱ μάγοι ἐπὶ τῷ γενομένῳ σημείῳ ἦλθον εἰς Ἱεροσόλυμα λέγοντες· «ποῦ ἐστὶν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, ἵδομεν γὰρ αὐτοῦ τὸν ἀστέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ καὶ ἦλθομεν προσκυνῆσαι αὐτῷ.» Ὁμοίως οὖν καὶ οἱ Χαλδαῖοι τότε μὴ εὐρόντες τὸν συνήθη τοῦ ἡλίου δρόμον ἐτίμησαν τὸν Ἑζεκίαν δώροις καὶ ἐπιστολαῖς ὡς ἄνδρα θεοσεβῆ καὶ δίκαιον θαυμάσαντες ἐπὶ τῷ σημείῳ τῷ ὑπὸ τοῦ θεοῦ αὐτῷ δεδομένῳ. ^[5]
- 1 10 5 Ὡς μακαρίων παίδων τὴν διαθήκην τῶν πατέρων φυλαξάντων καὶ τὸν διὰ Μωϋσέως δοθέντα νόμον μὴ παραβάντων, ἀλλὰ τὸν δι' αὐτοῦ κηρυττόμενον θεὸν φοβηθέντων. Οὗτοι, αἰχμάλωτοι «ἐν γῇ ἁλλοτρίᾳ» ὑπάρχοντες, οὐ βρώμασι ποικίλοις ἡπατήθησαν οὐδὲ οἶνῳ ἡδονῆς ἐδουλώθησαν οὐδὲ δόξῃ βασιλικῇ ἐδεδεάσθησαν ἀρπαγέντες, ἐτήρησαν δὲ τὸ ἑαυτῶν ἄγνον καὶ καθαρὸν στόμα, ὅπως καθαρὸς λόγος ἐκ στόματος καθαρῶν προέλθῃ καὶ ἀνυμνήσῃ <καὶ δείξῃ> δι' αὐτῶν τὸν ἐπουράνιον πατέρα. ^[5]
- 1 10 6 [διδάσκουσιν] ὅτι μὴ βρώματα ἐπίγεια εἴη τὰ παρέχοντα ἀνθρώποις κάλλος καὶ ἰσχύν, ἀλλὰ χάρις θεοῦ διὰ λόγου δωρουμένη, ^[10]
- 1 10 5bis . εἶδες πίστιν παίδων ἀμετάθετον καὶ φόβον θεοῦ ἀπαράβατον; δέκα ἡμερῶν χρόνου διάστημα ἡτήσαντο, ἵνα ἐν τούτῳ ἐπιδείξωσι μὴ δύνασθαι ἐτέρως ἄνθρωπον παρὰ θεοῦ κτήσασθαι χάριν, εἰ μὴ τῷ διὰ τοῦ Ἰησοῦ κηρυττομένῳ λόγῳ πιστεύουσιν. Οὗτοι μὲν οὖν ἄρτῳ καὶ ὕδατι μόνῳ τρεφόμενοι, τῇ <δὲ> ἐπουρανίῳ σοφίᾳ κοσμούμενοι ἔσχον χάριν παρὰ πάντα τὰ παιδάρια τὰ συνήλικα αὐτῶν. ^[5]
- 1 11 4 τούτους μὲν ἐν πάσῃ σοφίᾳ ὁ λόγος προῆγε, μάρτυρας πιστοὺς ἐν Βαβυλῶνι δεικνυμένους, ἵνα δι' αὐτῶν τῶν Βαβυλωνίων τὰ σεβάσματα καταισχυνηθῇ καὶ Ναβουχοδονόσορ ὑπὸ τριῶν

παίδων ἡττηθῇ καὶ διὰ τῆς τούτων πίστεως τὸ ἐν καμίνῳ πῦρ φυγαδευθῇ καὶ ἡ μακαρία Σωσάννα ἐκ θανάτου ῥυσθῇ καὶ τῶν ἀνόμων πρεσβυτέρων μάταιος ἐπιθυμία ἐλεγχθῇ. «Καὶ ἦν ἀνὴρ οἰκῶν ἐν Βαβυλῶνι καὶ ὄνομα αὐτοῦ Ἰωακείμ. ^[5]

1 12 1 Καὶ ἔλαβε γυναῖκα, ἥ ὄνομα Σουσάννα, θυγάτηρ Χελκίου, καλὴ σφόδρα καὶ φοβουμένη τὸν κύριον.» Περὶ οὗ ἔμπροσθεν λόγον ἐποίησάμεθα. οὗτος ὁ Ἰωακείμ πάροικος γενόμενος ἐν Βαβυλῶνι λαμβάνει τὴν Σωσάνναν εἰς γυναῖκα.

1 12 3 Αὕτη δὲ ἦν θυγάτηρ Χελκίου τοῦ ἱερέως τοῦ εὐρόντος τὸ βιβλίον τοῦ νόμου ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου, ἡνίκα Ἰωσίας ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσεν αὐτὸν καθαρῶς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων. Ταύτης ἀδελφὸς γίνεται Ἱερεμίας ὁ προφήτης, ὃς ἅμα τοῖς ἐπιλοίποις μετὰ τὴν γενομένην τοῦ λαοῦ ἐν Βαβυλῶνι αἰχμαλωσίαν ἀπήχθη εἰς Αἴγυπτον καὶ παρώκησεν ἐν Τάφναις κάκεῖ προφητεύων λιθοβοληθεὶς ὑπ' αὐτῶν ἀνηρέθη.

1 12 5 Οὗτοι οὖν ἐκ τοῦ γένους τοῦ ἱερατικοῦ ὑπάρχοντες, ἐκ τῆς φυλῆς τῆς Λευΐ, ἐπεμίγησαν τῇ φυλῇ Ἰούδα, ἵνα δικαίων φυλῶν δύο σπερμάτων ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνελθόντων τὸ δίκαιον Χριστοῦ κατὰ σάρκα σπέρμα δειχθῇ καὶ ὁ ἐξ αὐτῶν ἐν Βηθλεὲμ γεννώμενος καὶ ἱερεὺς θεοῦ ἀποδειχθῇ. Καὶ γὰρ Ματθαῖος βουλόμενος τὸ κατὰ σάρκα γένος τοῦ Χριστοῦ καθαρὸν καὶ ἄσπιλον ἕως τοῦ Ἰωσήφ καταγαγεῖν, ἐλθὼν ἐπὶ τὸν Ἰωσίαν παρητήσατο τοὺς πέντε τούτου υἱοὺς καὶ ὠνόμασε τὸν Ἰεχωνίαν, τὸν ἐν Βαβυλῶνι ἐκ τῆς Σουσάννης γεννηθέντα ἀπὸ δικαίου σπέρματος ἐπὶ δίκαιον σπέρμα μεθαλλόμενος. ^[5]

1 12 6 Λέγει γὰρ· «Ἰωσίας γεννᾷ τὸν Ἰεχωνίαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ ἐπὶ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος.» Πῶς οὖν τοῦτο ἀποδειχθήσεται; Ἰωσίας γὰρ ἐν γῇ Ἰούδα βασιλεύσας τριάκοντα ἔν ἔτος ἐκεῖ τελευτᾷ.

1 12 7 Πῶς οὖν ἡδύνατο ἐκεῖ τελευτήσας γεννᾶν ἐν Βαβυλῶνι τὸν Ἰεχωνίαν; Ἐκ τούτου δεῖ νοεῖν, ὅτι ἐκ τοῦ Ἰωακείμ καὶ ἐκ τῆς Σουσάννης γεννηθέντα τοῦτον ἐγενεαλόγησε Ματθαῖος ὡς υἱὸν ὄντα Ἐλιακείμ τοῦ καὶ Ἰωακείμ υἱοῦ Ἰωσίου.

1 12 8 Οὐδὲ γὰρ τὸν ἐκκήρυκτον ὑπὸ τοῦ πνεύματος Ἰεχωνίαν τοῦτον ἡδύνατο γενεαλογεῖν Ματθαῖος, ὥς τινες πλανώμενοι νομίζουσιν· οὗτος γὰρ πηρὸς ἀχθεὶς εἰς Βαβυλῶνα κάκεῖ δέσμιος ἐν μύλῳ κατακλισθεὶς ἄτεκνος τελευτᾷ. Ὡστε οὐκ ἀργῶς ἡ γραφὴ διδάσκει ἡμᾶς λέγουσα· «Καὶ ἦν ἀνὴρ οἰκῶν ἐν Βαβυλῶνι καὶ ὄνομα αὐτοῦ Ἰωακείμ καὶ ἔλαβε γυναῖκα, ἥ ὄνομα Σουσάννα, θυγατέρα Χελκίου, καλὴν σφόδρα καὶ φοβουμένην τὸν κύριον.» Γεννᾶται οὖν ἐξ αὐτῆς Ἰεχωνίας, καὶ Ἰεχωνίας γεννᾷ τὸν Σαλαθιήλ, καὶ Σαλαθιήλ γεννᾷ τὸν Ζωροβάβελ. ^[10]

1 12 9 Οὗτος ἅμα Ἔσδρα τῷ γραμματεῖ καὶ Ἰησοῦ τῷ τοῦ Ἰωσεδὲκ ἀνέρχεται εἰς Ἱεροσόλυμα κατὰ κέλευσιν Κύρου τοῦ Πέρσου· καὶ οὕτω καθαρὸν τὸ γένος τῶν πατέρων διέμεινεν ἕως τῆς γεννήσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἦσαν δέ φησιν οἱ γονεῖς αὐτῆς δίκαιοι καὶ ἐδίδαξαν τὴν θυγατέρα αὐτῶν κατὰ τὸν νόμον Μωσέως. ^[5]

1 13 2 Ἐκ γὰρ τοῦ καρποῦ τοῦ ἐξ αὐτῶν προβληθέντος εὐκόλως καὶ τὸ δένδρον γινώσκεται. Ἄνδρες γὰρ εὐλαβεῖς καὶ «ζηλωταὶ τοῦ νόμου» γενόμενοι ἄξια θεοῦ τέκνα ἐν κόσμῳ προηγάγοντο, τὸν μὲν προφήτην καὶ μάρτυρα Χριστοῦ γεγεννημένον, τὴν δὲ σώφρονα καὶ πιστὴν εὐρημένην ἐν Βαβυλῶνι, ἥς τὸ σεμνὸν καὶ σῶφρον τὸν μακαρίον Δανιήλ προφήτην ἀπέδειξεν. Ἦν δέ φησι Ἰωακείμ πλούσιος σφόδρα, καὶ ἦν αὐτῷ γειννῶν παράδεισος τῷ οἴκῳ αὐτοῦ καὶ πρὸς αὐτὸν συνήρχοντο οἱ Ἰουδαῖοι διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐνδοξότερον πάντων. ^[5]

1 13 3 Καὶ ἀπεδείχθησαν δύο πρεσβύτεροι ἐκ τοῦ λαοῦ κριταὶ ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐκείνῳ, περὶ ὧν ἐλάλησεν ὁ δεσπότης, ὅτι ἐξῆλθεν ἀνομία ἐκ Βαβυλῶνος ἐκ πρεσβυτέρων κριτῶν, οἱ ἐδόκουν κυβερνᾶν τὸν λαόν. Οὗτοι προσεκαρτέρουν τῇ οἰκίᾳ Ἰωακείμ καὶ εἰσήρχοντο πρὸς αὐτοὺς

πάντες οἱ κρινόμενοι. Δεῖ οὖν ἐπιζητεῖν τὸ αἷτιον, πῶς γὰρ αἰχμάλωτοι ὑπάρχοντες καὶ ὑπόδουλοι Βαβυλωνίοις γεγενημένοι ἠδύναντο συνέρχεσθαι ἐπὶ τὸ αὐτὸ ὡς αὐτεξούσιοι. ^[5]

1 13 5 Ἐν τούτῳ δεῖ νοεῖν ὅτι μετοικίσας αὐτοὺς Ναβουχοδονόσορ φιλανθρώπως αὐτοῖς ἐχρήσατο καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοὺς ὁμοῦ συνερχομένους πάντα τὰ κατὰ τὸν νόμον πράσσειν. Οἵτινες τὴν ἐξουσίαν τούτων λαβόντες ἀπέδειξαν δύο ἄρχοντας τοῦ λαοῦ, οἱ ἐδόκουν κυβερνᾶν τὸν λαόν.

1 13 6 Οὗτοι προσεκαρτέρουν τῇ οἰκίᾳ Ἰωακεὶμ διὰ τὸ ἐνδοξότερον καὶ πλουσιωτέρον ὑπὲρ πάντας εἶναι, ἅτε δὴ ἐκ γένους βασιλικοῦ ὑπάρχοντα. Ταῦτα μὲν οὖν οἱ τῶν Ἰουδαίων ἄρχοντες βούλονται νῦν περικόπτειν τῆς βίβλου, φάσκοντες μὴ γεγενῆσθαι ταῦτα ἐν Βαβυλῶνι, αἰσχυρόμενοι τὸ ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν γεγενημένον. ^[5]

1 14 5 .. ἡ Σωσάννα προετυποῦτο εἰς τὴν ἐκκλησίαν, Ἰωακεὶμ δὲ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς εἰς τὸν Χριστόν. Ὁ δὲ παράδεισος ... ἡ κλῆσις τῶν ἁγίων ὡς δένδρων καρποφόρων ἐν ἐκκλησίᾳ πεφυτευμένων. Βαβυλὼν δέ ἐστιν ὁ κόσμος. Οἱ δὲ δύο πρεσβύτεροι εἰς τύπον δείκνυνται τῶν δύο λαῶν τῶν ἐπιβουλευόντων τῇ ἐκκλησίᾳ, εἷς μὲν ὁ ἐκ περιτομῆς καὶ εἷς ὁ ἐξ ἐθνῶν. ^[5]

1 14 6 Τὸ γὰρ λέγειν «ἀπεδείχθησαν» ἄρχοντες «τοῦ λαοῦ» καὶ «κριταί», ὅτι ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ ἐξουσιάζουσι καὶ ἄρχουσι, κρίνοντες ἀδίκως τοὺς δικαίους. . ^[5]

1 15 1 .. σημαίνει τοῦτο ὅτι ἕως νῦν παρατηροῦνται καὶ περιεργάζονται τὰ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πραττόμενα οἱ τε ἐξ ἐθνῶν καὶ οἱ ἐκ περιτομῆς Ἰουδαῖοι, βουλόμενοι ψευδεῖς μαρτυρίας καταφέρειν καθ' ἡμῶν, ὡς ὁ ἀπόστολος λέγει· «διὰ δὲ τοὺς παρεισάκτους ψευδαδέλφους, οἵτινες εἰσῆλθον κατασκοπῆσαι τὴν ἐλευθερίαν ἡμῶν, ἣν ἔχομεν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.» Οἱ γὰρ ἐπίβουλοι καὶ φθορεῖς τῆς ἐκκλησίας γενόμενοι πῶς δύνανται δίκαια κρίνειν ἢ καθαρᾶ καρδίᾳ ἀναβλέπειν εἰς τὸν οὐρανόν, τῷ ἄρχοντι τοῦ αἰῶνος τούτου δεδουλωμένοι; . ^[5]

1 15 4 .. Καὶ γὰρ ἔστιν ἀληθῶς καταλαβέσθαι τὸ εἰρημένον, ὅτι πάντοτε οἱ δύο λαοὶ καταनुσσομένοι ὑπὸ τοῦ ἐν αὐτοῖς ἐνεργοῦντος σατανᾶ βουλεύονται διωγμοὺς καὶ θλίψεις ἐγείρειν κατὰ τῆς ἐκκλησίας, ζητοῦντες ὅπως διαφθείρῳσιν αὐτήν, αὐτοὶ ἑαυτοῖς μὴ συμφωνοῦντες. . ^[5]

1 15 5 .. Τὸ οὖν «διεχωρίσθησαν ἀπ' ἀλλήλων τῇ ὥρᾳ τοῦ ἀρίστου» ... τοῦτο σημαίνει ὅτι ἐν μὲν τοῖς βρώμασι τοῖς ἐπιγείοις οἱ Ἰουδαῖοι μετὰ τῶν ἐθνῶν οὐ συμφωνοῦσιν, ἐν δὲ ταῖς θεωρίαις καὶ παντὶ πράγματι, κοσμικῶς τούτοις συνερχόμενοι κοινωνοῦσιν. . ^[5]

1 15 6 .. αὐτοὶ ἑαυτοῖς προφητεύοντες ὡς μελλήσουσιν ὑπ' ᾠάντων ἑταζόμενοι λόγον δοῦναι τῷ θεῷ ὑπὲρ πάσης ἀμαρτίας ἧς ἔπραξαν, ὡς Σολομών λέγει «ἐτασμός δὲ ἀσεβεῖς ὀλεῖ.» Ἀλίσκονται γὰρ οὗτοι ὑπὸ ἐτάσεως ᾠάντων ἰδίων πονηρῶν. Ποίαν «εὐθετον ᾠάντων» ἄλλ' ἢ τὴν τοῦ πάσχα; ἐν ἧ τὸ λουτρὸν ἐν παραδείσῳ τοῖς καυσομένοις ἐτοιμάζεται καὶ ἡ ἐκκλησία ὡς Σωσάννα ἀπολουομένη καθαρὰ νύμφη θεῷ παρίσταται; καὶ ὡς αἱ δύο παιδίσκαι αἱ αὐτῇ παρακολουθοῦσαι πίστις καὶ ἀγάπη, αἱ παρακολουθοῦσαι τὸ ἔλαιον καὶ τὰ σμήγματα τοῖς λουομένοις ἐτοιμάζουσιν. ^[5]

1 16 3 Τίνα δὲ ἦν τὰ σμήγματα ἀλλ' ἢ αἱ τοῦ λόγου ἐντολαί; Τί δὲ τὸ ἔλαιον ἀλλ' ἢ τοῦ ἁγίου πνεύματος δυνάμεις; αἷς μετὰ τὸ λουτρὸν ὡς μύρῳ χρίονται οἱ πιστεύοντες. Ταῦτα πάλαι προετυποῦτο διὰ τῆς μακαρίας Σωσάννης δι' ἡμᾶς, ἵνα νῦν ἡμεῖς οἱ τῷ θεῷ πιστεύοντες μὴ ὡς ξένα τὰ νῦν γινόμενα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ νοήσωμεν, ἀλλὰ πάλαι ταῦτα διὰ τῶν πατριαρχῶν προτετυπωμένα πιστεύσωμεν, καθὰ καὶ ὁ ἀπόστολος λέγει «ταῦτα δὲ τυπικῶς συνέβαινεν ἐκεῖνοις, ἐγράφη δὲ πρὸς νοουθεσίαν ἡμῶν, εἰς οὓς τὰ τέλη τῶν αἰώνων κατήντησεν. ^[5]

1 16 4 » .

1 16 5

.. ήνίκα γάρ ἂν τὸ πνευματικὸν ἐπιθυμῇ λαβεῖν λουτρὸν ἢ ἐκκλησίᾳ, ἐξ ἀνάγκης ταύτῃ δύο παιδίσκας δεῖ παρακολουθεῖν. Διὰ γὰρ τῆς πίστεως τῆς εἰς Χριστὸν καὶ διὰ τῆς ἀγάπης τῆς πρὸς τὸν θεὸν λαμβάνει τὸ λουτρὸν ὁμολογοῦσα ἢ ἐκκλησίᾳ. . [5]

1 17-18 3 .. <«καὶ ἐξῆλθον κατὰ τὰς πλαγίας θύρας»> , προμηνύουσαι ὅτι ὁ βουλούμενος τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ ὕδατος μεταλαβεῖν ἀποτάξασθαι μὲν ὀφείλει τῇ πλατείᾳ θύρᾳ, διὰ δὲ τῆς «στενῆς καὶ τεθλιμμένης» εἰσελθεῖν. . [5]

1 17-18 4 .. ὥσπερ γὰρ τότε ἐν τῷ παραδείσῳ ἐνεκρύβη ὁ διάβολος ἐν τῷ ὄφει, οὕτω καὶ νῦν ἐν τοῖς πρεσβυτέροις ἐγκρυβεῖς τὴν ἑαυτοῦ ἐνεκίσσησεν ἐπιθυμίαν, ἵνα πάλιν ἐκ δευτέρου διαφθεῖρη τὴν Εὐάν. Ὡ παρανόμων ἀρχόντων καὶ <ἡγουμένων> διαβολικῆς ἐνεργείας μεμεστωμένων.

1 19 3 Ταῦτα ὑμῖν παρέδωκε Μωϋσῆς; Οὕτω δὲ τὸν νόμον ἀναγινώσκοντες ἐτέρους διδάσκετε; Ὁ λέγων μὴ μοιχεύειν, μοιχεύεις; Ὁ κηρύττων μὴ φονεύειν, αὐτὸς φονεύεις; Ὁ λέγων μὴ ἐπιθυμεῖν, αὐτὸς τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον διαφθεῖραι θέλεις; Τί ἀναπεῖθετε ἄνομοι σῶφρονα καὶ ἀκέραιον ψυχὴν λόγοις ψευδέσιν, ἵνα τὴν οἰκείαν ἐπιθυμίαν στήσητε; Ταῦτα ὑμῶν τὰ ἀπ' ἀρχῆς δεινὰ τολμήματα διὰ τὸν ἀπ' ἀρχῆς ἐν ὑμῖν ἐμφωλεύσαντα πλάνον. [5]

1 19 8 Ἦν μὲν γὰρ ὄντως μετὰ ταύτης νεανίσκος ἀπ' οὐρανῶν, οὐ συγγινόμενος αὐτῇ, ἀλλὰ συμμαρτυρῶν τῇ ἀληθείᾳ. Τούτων οὖν τῶν ῥημάτων ἀκούσασα ἡ μακαρία Σωσάννα κατενύγη τὴν καρδίαν καὶ ἔφραξε τὸ στόμα, μὴ βουλομένη μιανθῆναι ὑπὸ ἀνόμων πρεσβυτέρων.

1 20 2 Ἦστι δὲ καὶ καταλαβέσθαι ἀληθῶς τὸ συμβὰν ἐπὶ τῇ Σωσάννῃ. Τοῦτο γὰρ νῦν καὶ ἐπὶ τῇ ἐκκλησίᾳ εὖροις πληρούμενον. Ἦνίκα γὰρ οἱ δύο λαοὶ συμφωνήσουσι διαφθεῖραί τινος τῶν ἁγίων, παρατηροῦνται ἡμέραν εὐθὴ καὶ ἐπείσελθόντες εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ προσευχομένων ἐκεῖ πάντων καὶ τὸν θεὸν ὑμνούντων, ἐπιλαβόμενοι ἔλκουσί τινος καὶ κρατοῦσι λέγοντες· δεῦτε, συγκατάθεσθε ἡμῖν καὶ τοὺς θεοὺς θρησκεύσατε, «εἰ δὲ μὴ, καταμαρτυρήσομεν» καθ' ὑμῶν. [5]

1 20 3 Τούτων δὲ μὴ βουλομένων προσάγουσιν αὐτοὺς πρὸς τὸ βῆμα καὶ κατηγοροῦσιν ὡς ἐναντία τοῦ δόγματος Καίσαρος πράσσοντας καὶ θανάτῳ κατακρίνονται. Ἴδετε ῥήματα σωφρονούσης γυναικὸς καὶ θεῷ μεμελημένης.

1 21 2 «Στένα μοι, φησί, πάντοθεν.» Ἡ γὰρ ἐκκλησίᾳ οὐ μόνον ὑπὸ Ἰουδαίων θλίβεται καὶ στενοχωρεῖται, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἐθνῶν καὶ ὑπὸ τῶν λεγομένων μέν, οὐκ ὄντων δὲ χριστιανῶν, οἰονεῖ τὸ σῶφρον καὶ εὐσταθὲς ταύτης ἐνορῶντες φθείρειν ταύτην βιάζονται. <«Ἐάν τε γὰρ τοῦτο πράξω, θάνατός μοι ἐστίν»> . [5]

1 21 3 Τὸ γὰρ παρακοῦσαι θεοῦ καὶ ὑπακοῦσαι ἀνθρώποις θάνατον καὶ «κόλασιν αἰώνιον» ἐργάζεται. <«Ἐάν τε μὴ πράξω, οὐκ ἐκφεύξομαι τὰς χεῖρας ὑμῶν»> .

1 21 4 Καὶ τοῦτο ἀληθὲς εἶρηκεν. Οἱ γὰρ προσαγόμενοι ἕνεκεν τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ, ἔαν μὲν πράξωσι τὸ ὑπὸ ἀνθρώπων κελεύόμενον, ἀπέθανον τῷ θεῷ, ζῶσι δὲ τῷ κόσμῳ, ἔαν δὲ μὴ πράξωσιν, οὐκ ἐκφεύγουσι τὰς χεῖρας τῶν δικαστῶν, <ἀλλ'> ὑπ' αὐτῶν ἐκείνων κατακρινόμενοι <ἀποθνήσκουσιν> . . [5]

1 21 5 .. Τοῦτο γὰρ διαφορώτερον ἀποθανεῖν ὑπὸ ἀνθρώπων ἀδίκων, ἵνα παρὰ θεῷ ζήσωσιν, ἢ συνθεμένους αὐτοῖς καὶ ἀπολυθέντας ὑπ' αὐτῶν «ἐμπεσεῖν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ θεοῦ.» πρὸς τίνα οὖν ἐβόησεν ἡ Σωσάννα ἀλλ' ἢ πρὸς τὸν θεόν, ὡς Ἡσαΐας λέγει «τότε βοήσεις καὶ ὁ θεὸς εἰσακούσεται σου, ἔτι λαλοῦντός σου ἐρεῖ· ἰδοὺ πάρειμι».

1 22-23 3 <«Ἐβόησαν δὲ οἱ δύο πρεσβῦται κατέναντι αὐτῆς»> . Οἱ γὰρ ἄνομοι οὐ παύονται βοῶντες καθ' ἡμῶν καὶ λέγοντες αἶρε ἐκ τῆς γῆς τοὺς τοιούτους· οὐ γὰρ καθῆκον αὐτοὺς ζῆν. <«Καὶ

δραμῶν ὁ εἷς ἤνοιξε τὰς θύρας τοῦ παραδείσου» , τὴν πλατεῖαν καὶ εὐρύχωρον ὁδὸν ἐπιδεικνύων, δι' ἧς οἱ τούτοις πειθόμενοι ἀπόλλυνται.

1 24-25 3 ... οὐ κάλλος περὶ σῶμα πορνικόν, ὃν τρόπον περιέκειτο τῇ Ἰεζάβελ, οὐδὲ ὄψις ποικίλοις χρώμασι πεφυκωμένη, ἀλλ' εἶχε κάλλος πίστεως καὶ σωφροσύνης καὶ ἀγιασμοῦ. <«ἔθηκαν τὰς χεῖρας ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῆς»> , ἵνα κἂν ἐν τῷ ἄψασθαι αὐτῆς τῆς ἰδίας ἐπιθυμίας τὸν κόρον τελέσωσι.

1 24-25 6 ... διὰ γὰρ τῶν δακρύων ἐφείλκετο τὸν ἀπ' οὐρανῶν λόγον, τὸν μέλλοντα διὰ δακρύων ἔγειρεν τὸν Λάζαρον τεθνηκότα. Δεῖ οὖν ἡμᾶς ἐν παντὶ πράγματι ἐδραίους γενομένους μὴ λόγοις προσέχειν ψευδέσι μηδὲ προσώποις ἀρχόντων εὐκόλως συναρπαζομένους πείθεσθαι, γινώσκοντας ὅτι λόγον ἔχομεν δοῦναι τῷ θεῷ, ἀλλὰ τῇ ἀληθείᾳ στοιχοῦντας καὶ τὸ ἀκριβὲς τῆς πίστεως ἐπιζητοῦντας εὐαρέστους εἶναι τῷ θεῷ. [5]

1 26 5 Ὅσοι γὰρ ἐπικαλοῦνται αὐτὸν ἐκ καθαρᾶς καρδίας τούτων ὁ θεὸς ὑπακούει· ὅσοι δὲ ἐν δόλῳ καὶ ὑποκρίσει ἀποστρέφει τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀπ' αὐτῶν. .

1 27-28 5 .. δηλοῖ ὅτι ἡνίκα προσηύξατο ἡ Σωσάννα πρὸς τὸν θεὸν καὶ εἰσηκούσθη, τότε ἐξαπεστάλη ὁ ἄγγελος βοηθήσων αὐτῇ. Ὅν τρόπον ἐπὶ τοῦ Τωβία καὶ τῆς Σάρρας συνέβη.

1 27-28 6 Προσευξαμένων γὰρ αὐτῶν, τῇ αὐτῇ ὥρᾳ καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ εἰσηκούσθη ἡ δέησις ἀμφοτέρων καὶ ἀπεστάλη ὁ ἄγγελος Ῥαφαὴλ ἰάσασθαι τοὺς δύο. Ἐπειδὴ δὲ φθάσαντες ἐν τῷ προσιμίῳ διηγησάμεθα ὅτι οἱ δύο πρεσβύτεροι εἰς τύπον ἀναφέρονται τῶν δύο λαῶν, τοῦ τε ἐκ περιτομῆς καὶ τοῦ ἐξ ἐθνῶν, οἱ καὶ ἀεὶ ἐπίβουλοι γίνονται τῆς ἐκκλησίας, ἴδωμεν τὰ ῥήματα αὐτοῦ τοῦ Δανιὴλ καὶ μάθωμεν ὅτι ἐν μηδενὶ ἡμᾶς διαψεύδεται ἡ γραφή. [5]

1 29 2 Τῷ γὰρ πρώτῳ πρεσβυτέρῳ διαλεγόμενος· «Πεπαλαιωμένε ἡμέρων κακῶν, νῦν ἤκασιν αἱ ἁμαρτίαι σου, ἃς ἐποίεις τὸ πρότερον κρινῶν κρίσεις ἀδίκους καὶ τοὺς μὲν ἀθώους κατακρίνων, ἀπολύων δὲ τοὺς αἰτίους, λέγοντος τοῦ θεοῦ ἀθῶων καὶ δίκαιον οὐκ ἀποκτενεῖς», ὡς νομομαθεῖ ἐλάλ <ει> καὶ <γινώσκοντι> τὸν νόμον. Τῷ δὲ ἐτέρῳ οὐχ οὕτως διαλέγεται, <ἀλλ' «εἶπεν αὐτῷ· σπέρμα Χαναὰν καὶ οὐκ Ἰούδα»> · «σπέρμα Χαναὰν» . [5]

1 29 3 .. ἀποκαλῶν, ... <οὕτως «ἐπιθυμία ἐξηπάτησέ σε καὶ τὸ κάλλος διέστρεψε τὴν καρδίαν σου;> οὐ <τωσ> ἐ <ποι> εἴτε θ <υγατράσιν Ἰσραὴλ>, κάκειναι φοβοῦ <μεναι ὦ> μιλουν ὑμῖν; <ἃ> λλ' οὐ θ <υ> γάτηρ Ἰούδα ὑ <πέ> μ <εἰνε τὴν> ἀσχημοσύνην ὑμῶν». <«νῦν» οὖν ταύτην εἶπερ εἶδ <εσ> , εἰπόν· ὑπὸ τί δένδρον εἶδες αὐτοὺς ὁμιλοῦντας ἀλλήλοις;> «ὁ δὲ εἶπεν· ὑπὸ πρίνον. Εἶπεν δὲ Δανιὴλ· ὁρθῶς ἐψεύσω καὶ σὺ εἰς τὴν σεαυτοῦ κεφαλὴν· μέλλει γὰρ ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ πρίσαι σε μέσον, ὅπως ἐξολοθρεύσῃ ὑμᾶς.» Ἴνα οὖν ἐν πᾶσιν τὸ σεμνὸν τῶν ἁγίων γραφῶν φυλαχθῇ καὶ τὸ καθαρὸν στόμα τῶν μακαρίων προφητῶν καθαρὸν ἀποδειχθῇ, ῥήματι <ῥῆμα> συγκρίνωμεν καὶ φράσει φράσεις συμβάλλωμεν. [10]

1 30 2 Τῶν μὲν γὰρ πρεσ <βυτέρων> ... –μένων ... τὴν ... αὐτῶν ὄρεξιν κ <αἱ> ... εἰπόντων· ἴδομεν » <συ> γγινομένους αὐτούς,» ὁ μακάριος Δανιὴλ <λ> .. –μησεν τὸ ὑπ' ἐκείνων .. λελαλημ <ένον> ..

1 30 3 . <εἶ> χ <ο> ν ὁμιλίας κα.. συνουσίας, Τούτου .

1 30 4 . τοίνυν γινομένου «ἀνεβόησεν, φησὶν, πᾶσα ἡ συναγωγὴ φωνῇ μεγάλῃ καὶ ἔδωκεν αἶνον τῷ θεῷ, <τῷ σώζοντι τοὺς ἐλπίζοντας ἐπ' αὐτόν. Καὶ ἀνέστησαν ἐπὶ τοὺς δύο πρεσβύτας> , ὅτι συνέστησεν αὐτοὺς Δανιὴλ ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν ψευδομαρτυρήσαντας. Τί οὖν ἐροῦμεν ἐν τῷ εἰπεῖν τὸν μὲν ἕνα «σχῖνον,» τὸν δὲ ἕτερον «πρίνον;» Ἐν τούτῳ ἡ ἀπόδειξις γένηται. [5]

1 31 2

Τί γὰρ ἐβούλοντο λέγειν; Ἐν τῷ θέλαιν ἡμᾶς τοῦ νεανίσκου «ἐγκρατεῖς γενέσθαι» οὐκ ἴδομεν ἀσφαλῶς ποῖον ἦν τὸ δένδρον. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν πᾶσιν ἡ θεία γραφή σοφίζει ἡμᾶς ὁδηγοῦσα πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ἐν .

1 31 3

.. .

1 31 4

. ὄντα ἀπεφρίνατο. Τοῦ γὰρ Δανιήλ τὰ ἐνθύμια τῆς καρδίας αὐτῶν διὰ τῶν ῥημάτων ἐλέγξαντος καὶ τὴν δεινὴν αὐτῶν ἐπιθυμίαν ἣν ἔτι εἶχον ἐν ὀφθαλμοῖς ἐξειπόντος, τὰ τούτων κρύφια ἀπ' ἀρχῆς σφάλματα, ἃ ἐποίουν εἰς τὰς θυγατέρας Ἰσραὴλ, φανερώς αὐτοὶ ἐλεγχόμενοι ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος «ἐσκοτισμένοι» τῷ νοῦ ξένα δένδρα ὠνόμασαν, ἵνα διὰ τοῦ ῥήματος αὐτοὶ ὑφ' ἑαυτῶν συμποδισθῶσιν. Ὅθεν ἀκούσας πᾶς ὁ λαὸς καὶ πάντες οἱ συγγενεῖς αὐτῆς ἐβόησαν λέγοντες· ἐψεύσαντο οὗτε .^[5]

1 32 1

.. «Καὶ ἀνέστη <σαν ἐπ> ἰ τοὺς δ <ύο> πρεσβυ <τέρου> ς» «καὶ ἐ <ποί> ησαν αὐτοῖ <σ> , ὃν τρόπον ἐπονηρεύς <αν> το τῷ πλησίον ποιῆσ <αι, κ> αὶ ἀπέκτειναν <αὐτοῦς> », «ὅτι συνέστησεν αὐτοὺς Δανιήλ ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν ψευδομαρτυρήσαντας,» ἵνα πληρωθῇ τὸ εἰρημένον «ὁ ὀρύσσων βόθρον τῷ πλησίον ἐμπέσεται εἰς αὐτόν,» «καὶ ἐσώθη αἷμα ἀναίτιον ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.^[5]

1 32 3

Χελκίας δὲ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἦνεσαν τὸν θεὸν περὶ τῆς θυγατρὸς αὐτῶν μετὰ Ἰωακεὶμ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς καὶ τῶν συγγενῶν πάντων, ὅτι οὐχ εὐρέθη ἐν αὐτῇ ἄσχημον πρᾶγμα. Καὶ Δανιήλ ἐγένετο μέγας ἐνώπιον τοῦ λαοῦ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ ἐπέκεινα.» Προσέχειν οὖν ὀφείλομεν ἐν πᾶσιν, ἀγαπητοί, φοβούμενοι μή τις ἐν τινι παραπτώματι κρατηθεῖς αὐτὸς τῆς αὐτοῦ ψυχῆς ἔνοχος γένηται, γινώσκοντες ὅτι ἔκδικος ὁ θεὸς περὶ πάντων γίνεται, αὐτὸς ὢν ὁλος ὀφθαλμός, λανθάνει δὲ τοῦτον τῶν ἐν κόσμῳ πραττομένων οὐδέν, διὸ ἀεὶ ἐγγήγοροι καρδίαις καὶ σωφρόνως βιοῦντες τὴν Σωσάνναν μιμήσασθε, καὶ τὸν παρὰ <δει> σον ἐντρυφήσατε καὶ τοῦ ἀενάου ὕδατος ἀπολαύσατε καὶ πάντα ῥύπον ἀποσμήξασθε καὶ ἐλαίῳ ἐπουρανίῳ ἀγιάσθητε, ἵνα σῶμα καθαρὸν θεῷ παραστήσητε καὶ τὰς λαμπάδας ἐξάψητε καὶ τὸν νυμφίον προσδοκήσητε, ἵνα κρούσαντα τοῦτον εἰσδέξησθε καὶ θεὸν διὰ Χριστοῦ ἀνυμνήσητε, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμήν.^[10]

2 t 1

ΛΟΓΟΣ Β' Περὶ τῆς εἰκόνος ἧς ἔστησεν Ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς. <«Ἐν τῷ ἔτει τῷ δευτέρῳ τῆς βασιλείας Ναβουχοδονόσορ ἐνυπνιάσθη Ναβουχοδονόσορ ἐνύπνιον καὶ ἐξέστη τὸ πνεῦμα αὐτοῦ, καὶ ὁ ὕπνος αὐτοῦ ἐγένετο ἀπ' αὐτοῦ.

2 1 1

Καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς καλέσαι τοὺς ἐπαιδοὺς καὶ τοὺς μάγους καὶ <τοὺς φαρμα> κο <ὺς καὶ τοὺς χαλδαίους τοῦ ἀναγγεῖλαι τῷ βασιλεῖ τὰ ἐνύπνια αὐτοῦ· καὶ ἦλθαν καὶ ἔστησαν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς· ἐνυπνιάσθην καὶ ἐξέστη τὸ πνεῦμά μου τοῦ γνῶναι τὸ ἐνύπνιον· καὶ ἐλάλησαν οἱ χαλδαῖοι τῷ βασιλεῖ Συριστί· βασιλεῦ εἰς τοὺς αἰῶνας ζῆθι· σὺ τὸ ἐνύπνιον εἶπες τοῖς παισίν σου, καὶ τὴν σύγκρισιν ἀναγγελοῦμεν. Ἀπεκρίθη δὲ ὁ βασιλεὺς τοῖς χαλδαίοις· ὁ λόγος ἀπ' ἐμοῦ ἀπέστη· ἐὰν οὖν μὴ γνωρίσητέ μοι τὸ ἐνύπνιον καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ, εἰς ἀπώλειαν ἔσεσθε καὶ οἱ οἴκοι ὑμῶν διαρπαγῇσονται· ἐὰν δὲ τὸ ἐνύπνιον καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ γνωρίσητέ μοι, δόματα καὶ δωρεὰς καὶ τιμὴν πολλὴν λήψετε παρ' ἐμοῦ· πλην τὸ ἐνύπνιον καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ ἀπαγγεῖλάτε μοι.» Τὸ μὲν οὖν ἐνύπνιον τὸ ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἑωραμένον οὐκ ἦν ἐπίγειον, ἵνα ὑπὸ τῶν τοῦ κόσμου σοφῶν ἐρμηνευθῇ, ἀλλ' ἦν ἐπουράνιον, κατὰ θεοῦ βουλὴν καὶ πρόνοιαν ἰδίους καιροῖς πληρούμενον.^[15]

2 2 2

Καὶ διὰ τοῦτο ἀπεκρύβη μὲν ἀπὸ τῶν τὰ ἐπίγεια φρονούντων ἀνθρώπων, ἵνα τοῖς τὰ ἐπουράνια ζητοῦσι τὰ ἐπουράνια μυστήρια ἀποκαλυφθῇ. Καὶ γὰρ ἐν Αἰγύπτῳ ἐπὶ τοῦ Φαραῶ ὁμοίως γέγονεν.

- 2 2 4 Ἰδὼν γὰρ τὰ ἐνύπνια ἐξηγήσατο ταῦτα πᾶσιν τοῖς ἐξηγηταῖς Αἰγύπτου, καὶ οὐδεὶς ὁ ἀπαγγέλλων αὐτὰ τῷ Φαραῷ ἠνίκα δὲ ὁ μακάριος Ἰωσήφ παρῆν, εὐκαίρως ἐφανεροῦντο τὰ ὑπὸ ἐτέρων μὴ νοούμενα· καὶ διὰ τοῦτο θαυμάσας ὁ βασιλεὺς ἀπεκρίθη «τοῖς παισὶν αὐτοῦ λέγων· ἄρα μὴ εὐρήσομεν ἄνδρα τοιοῦτον, ἐν ᾧ ἔστιν πνεῦμα θεοῦ ἐπ’ αὐτόν;» ... ὅτι οὐδεὶς δυνατὸς ἔσται τὰ ἐπουράνια μυστήρια διηγεῖσθαι ... συγκρίνων, ἂν μὴ μετέχη τοῦ ἁγίου πνεύματος. Οὕτως οὖν καὶ ἐν Βαβυλῶνι ἀπεκρύβη τὸ ὄραμα ἀπὸ τοῦ βασιλέως, ἵνα, ὑπὸ θεοῦ ἐκλεγόμενος, Δανιὴλ προφήτης ὦν ἀποδειχθῇ. ^[5]
- 2 2 5 Ὅσα γὰρ ἀπὸ μὲν ἐτέρων ἀποκέκρυπται, ὑπὸ ἐτέρου δὲ φανεροῦται, ἐξ ἀνάγκης προφήτης ἀποδείκνυσιν τὸν λέγοντα. Ἵνα οὖν μὴ ἐν τινὶ τρόπῳ μηχανησάμενοι οἱ χαλδαῖοι ῥήμασιν πλάνης διαψεύσωνται τὸν βασιλέα, κατανυγείς Ναβουχοδονόσορ εἶπεν πρὸς αὐτούς· «Ἐπ’ ἀληθείας οἶδα ἐγὼ ὅτι καιρὸν ὑμεῖς ἐξαγοράζετε, καθότι ἴδετε ὅτι ἀπέστη ἀπ’ ἐμοῦ τὸ ῥῆμα· ἐὰν οὖν τὸ ἐνύπνιον μὴ ἀπαγγεῖλητέ μοι, οἶδα ὅτι ῥῆμα ψευδὲς καὶ διεστραμμένον συνέθεσθε εἰπεῖν ἐνώπιόν μου, ἕως οὗ ὁ καιρὸς παρέλθοι. ^[5]
- 2 3 1 » «Ἀπεκρίθησαν οἱ χαλδαῖοι τῷ βασιλεῖ καὶ λέγουσιν ὅτι οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος ἐπὶ τῆς γῆς ὅστις δυνήσεται τὸ ῥῆμα τοῦ βασιλέως γνωρίσαι, καθότι πᾶς βασιλεὺς μέγας καὶ ἄρχων ῥῆμα τοιοῦτο οὐκ ἐπερωτᾷ ἐπαίδον, μάγον, φάρμακον καὶ χαλδαῖον, ὅτι ὁ λόγος ὃν ὁ βασιλεὺς ἐπερωτᾷ βαρὺς, καὶ ἕτερος οὐκ ἔστιν, ὃς ἀναγγελεῖ αὐτὸν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, ἀλλ’ ἡ οἱ θεοὶ, ὧν οὐκ ἔστιν ἡ κατοικία μετὰ πάσης σαρκός.» Τούτων εἰρημένων θυμωθεὶς «ὁ βασιλεὺς» ἐκέλευσεν ἀποκτανθῆναι «πάντας τοὺς σοφοὺς Βαβυλῶνος, καὶ τὸ δόγμα ἐξῆλθεν καὶ οἱ σοφοὶ ἀπεκτέννοντο. ^[10]
- 2 3 2 » Ἐπεὶ οὖν ἀδύνατον ἔφησαν ὑπὸ ἀνθρώπου τοῦτο λεχθῆναι τὸ ὑπὸ τοῦ βασιλέως ζητούμενον, ἐπέδειξεν αὐτοῖς ὁ θεὸς ὅτι τὰ παρ’ ἀνθρώποις ἀδύνατα, ταῦτα δυνατὰ ἦν παρὰ θεῶ.
- 2 4 2 Μέλλοντος γὰρ Ἀριώχ τοῦ ἀρχιμαγείρου ἀναιρεῖν τὸν τε «Δανιὴλ καὶ τοὺς» τρεῖς «φίλους αὐτοῦ» —αὐτὸς γὰρ «ἐξῆλθεν ἀναιρεῖν τοὺς σοφοὺς Βαβυλῶνος»· ἀρχιμάγειρον ... ὥσπερ γὰρ ὁ μάγειρος πάντα τὰ ζῶα ἀναιρεῖ καὶ μαγειρεῖ, οὕτω κάκεῖνος τῷ αὐτῷ τρόπῳ καὶ οἱ ἄρχοντες τοῦ κόσμου ἀναιροῦσι τοὺς ἀνθρώπους ὡς ἄλογα ζῶα μαγειρεύοντες αὐτούς— ... «περὶ τίνος ἐξῆλθεν ἡ γνώμη ἡ ἀναιδὴς αὕτη ἐκ προσώπου τοῦ βασιλέως;» ἐζήτησεν γὰρ τὴν αἰτίαν μαθεῖν παρ’ αὐτοῦ, τίνι λόγῳ ἀναιροῦνται οἱ Βαβυλώνιοι. «Ὁ» δὲ «Ἀριώχ» «ἐγνώρισεν» «τὸ ῥῆμα τῷ Δανιὴλ. ^[10]
- 2 4 3 » Ὁ δὲ ἀκούσας «ἠξίωσεν αὐτόν, ὅπως χρόνον δῶ αὐτῷ» καὶ τὸ σύγκριμα «τῷ βασιλεῖ» γνωρίσῃ. Τότε «Δανιὴλ» «εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ καὶ τῷ Ἀνανίᾳ καὶ τῷ Μισαήλ καὶ τῷ Ἀζαρίᾳ» «ἐγνώρισεν τὸ ῥῆμα.
- 2 5 1 Καὶ οἰκτιρμὸς ἐζήτουν παρὰ τοῦ θεοῦ τοῦ οὐρανοῦ», «ὅπως μὴ καὶ αὐτοὶ ἀπόλυνται» «σὺν τοῖς ἐπιλοίποις σοφοῖς Βαβυλῶνος. Τότε δὴ τῷ Δανιὴλ ἐν ὁράματι τῆς νυκτὸς τὸ μυστήριον ἀπεκαλύφθη. Καὶ εὐλόγησεν τὸν θεὸν τοῦ οὐρανοῦ, Δανιὴλ καὶ εἶπεν· εἴη τὸ ὄνομα κυρίου εὐλογημένον ἀπὸ τοῦ αἰῶνος καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος, ὅτι ἡ σοφία καὶ ἡ σύνεσις καὶ ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ ἔστιν· καὶ αὐτὸς ἄλλοιοῖ καιροὺς καὶ χρόνους, καθιστᾷ βασιλεῖς καὶ μεθιστᾷ, διδοὺς σοφίαν τοῖς σοφοῖς καὶ φρόνησιν τοῖς εἰδόσιν σύνεσιν· αὐτὸς ἀποκαλύπτει βαθέα καὶ ἀπόκρυφα, γινώσκων τὰ ἐν τῷ σκότει καὶ τὸ φῶς μετ’ αὐτοῦ ἔστιν. Σοὶ, ὁ θεὸς τῶν πατέρων μου, ἐξομολογοῦμαι καὶ αἰνῶ, ὅτι σοφίαν καὶ δύναμιν ἔδωκάς μοι καὶ ἐγνώρισάς μοι ἃ ἠξιώσαμεν παρὰ σοῦ, καὶ τὸ ῥῆμα τοῦ βασιλέως ἐγνώρισάς μοι.» Δεῖ οὖν νοεῖν ἡμᾶς τὴν τοῦ θεοῦ εὐσπλαγχνίαν, πῶς τοῖς ἀξίοις καὶ φοβουμένοις αὐτόν ταχέως ἀποκαλύπτει καὶ φανεροῖ ἀποπληρῶν τὰς δεήσεις καὶ τὰ αἰτήματα αὐτῶν, ὡς ὁ προφήτης λέγει· «Τίς σοφὸς καὶ συνήσει ταῦτα; καὶ ἄνθρωπος συνετὸς καὶ γνώσεται ταῦτα;» Τούτων δὲ γενομένων ἀνέστη Δανιὴλ «καὶ

ἦλθεν» «πρὸς Ἀριώχ» «καὶ εἶπεν αὐτῷ· τοὺς σοφοὺς Βαβυλῶνος μὴ ἀπολέσης, εἰσάγαγε δέ με ἐνώπιον τοῦ βασιλέως καὶ ἀναγγελῶ» «τῷ βασιλεῖ» τὸ ἐνύπνιον καὶ «τὴν σύγκρισιν» αὐτοῦ.

[5]

2 6 2 Ὁ δὲ ἀκούσας ταῦτα «εἰσήγαγεν τὸν Δανιήλ μετὰ σπουδῆς» «καὶ εἶπεν· εὔρον ἄνδρα ἐκ τῶν υἱῶν τῆς αἰχμαλωσίας τῆς Ἰουδαίας, ὅστις τὸ σύγκριμα τῷ βασιλεῖ ἀναγγελεῖ.» Ὁ δὲ καταπλαγεὶς ἔφη «τῷ Δανιήλ»· «δύνασαί μοι ἀναγγεῖλαι τὸ ἐνύπνιον ὃ εἶδον καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ;» εἶπεν δὲ Δανιήλ· «Τὸ μυστήριον, ὃ ὁ βασιλεὺς ἐπερωτᾷ, οὐκ ἔστιν μάγων, ἐπαιδῶν, γαζαρηνῶν ἀναγγεῖλαι τῷ βασιλεῖ, ἀλλ' ἔστιν ὁ θεὸς ἐν οὐρανῷ ὁ ἀποκαλύπτων μυστήρια, καὶ ἐγνώρισεν τῷ βασιλεῖ Ναβουχοδονόσορ ἃ δεῖ γενέσθαι ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμέρων.

[5]

2 6 3 » .

2 6 4 .. τοὺς χαλδαίους ἐκ τοῦ κινδύνου ... διδάσκει δὲ τὸν βασιλέα μὴ παρὰ ἀνθρώπων ἐπιγείων τὰ ἐπουράνια μυστήρια ἐπιζητεῖν, ἅπερ ἔμελλεν ἰδίῳις καιροῖς παρὰ θεοῦ ἐπιτελεῖσθαι.

2 6 6 Καὶ διὰ τοῦτο ἀναπέμπων τὸ φρόνημα τοῦ βασιλέως πρὸς τὸν θεὸν ἔλεγεν· «ἔστιν ὁ θεὸς ἐν οὐρανῷ ἀποκαλύπτων μυστήρια», παρ' οὗ δεῖ τὸν ἄνθρωπον ἐν οἰκτιρμοῖς καὶ δεήσεσιν αἰτούμενον λαμβάνειν. Καθ' ὃ καὶ αὐτὸς ταπεινοφρονῶν καὶ σμικρύνων ἑαυτὸν καὶ μὴ καυχώμενος παρὰ πάντας Βαβυλωνίους σοφώτερος εὐρεθεὶς ἔλεγεν· «Κάμοι οὐκ ἐν σοφίᾳ τῇ οὔσῃ ἐν ἐμοὶ παρὰ πάντας κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς τὸ μυστήριον τοῦτο ἀπεκαλύφθη, ἀλλ' ἔνεκεν τοῦ τὴν σύγκρισιν τῷ βασιλεῖ γνωρίσαι, ἵνα τοὺς διαλογισμοὺς τῆς καρδίας σου γνῶς.

[5]

2 6 7 » Τοῦ γὰρ βασιλέως κρατήσαντος μὲν τῆς γῆς Αἰγύπτου, τὴν δὲ Ἰουδαίαν χώραν παραλαβόντος καὶ τὸν λαὸν μετοικίσαντος, διελογίζετο «ἐπὶ τῆς κοίτης» ὦν, «τί» ἄρα ἔσται «μετὰ ταῦτα.

2 6 8 » Ὁ δὲ τὰ κρυπτὰ πάντων ἐπιστάμενος καὶ «τοὺς διαλογισμοὺς» τῶν καρδιῶν «ἐρευνῶν», ἀπεκάλυψεν αὐτῷ διὰ μὲν τῆς εἰκόνης τὰ ἐσόμενα, ἀπέκρυψεν δὲ ἀπ' αὐτοῦ τὸ ὄραμα, ἵνα μὴ ὑπὸ τῶν σοφῶν Βαβυλῶνος τὰ τοῦ θεοῦ βουλεύματα ἐρμηνευθῆναι δυνηθῇ, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ μακαρίου Δανιήλ ἅτε προφήτου τοῦ θεοῦ τὰ πᾶσιν ἀποκεκρυμμένα φανερωθῇ. [5]

2 7 1 Λέγει γοῦν· «Σὺ βασιλεῦ ἐθεώρεις, καὶ ἰδοὺ εἰκὼν μία, μεγάλη ἢ εἰκὼν ἐκείνη καὶ ἡ πρόσοψις αὐτῆς φοβερά· εἰκὼν ἥς ἡ κεφαλὴ αὐτῆς χρυσοῦ χρηστοῦ, αἱ χεῖρες καὶ τὸ στῆθος καὶ οἱ βραχίονες αὐτῆς ἀργυροῖ, ἡ κοιλία καὶ οἱ μηροὶ χαλκοῖ, αἱ κνήμαι σιδηραῖ, οἱ πόδες μέρος μὲν τι σιδηροῦν καὶ μέρος δέ τι ὀστράκινον. Ἐθεώρεις ἕως ἀπεσχίσθη λίθος ἄνευ χειρῶν καὶ ἐπάταξεν τὴν εἰκόνα ἐπὶ τοὺς πόδας τοὺς σιδηροῦς καὶ ὀστρακίνους καὶ ἐλέπτυνεν εἰς τέλος. Τότε ἐλεπτύνθησαν εἰσάπαξ τὸ ὀστρακον, ὁ σίδηρος, ὁ χαλκός, ὁ ἄργυρος, ὁ χρυσός, καὶ ἐγένετο ὥσεί κονιορτὸς ἀπὸ ἄλλωνος θερινῆς· καὶ ἐξῆρεν αὐτὰ τὸ πλῆθος τοῦ πνεύματος καὶ τόπος οὐχ εὐρέθη αὐτοῖς· καὶ ὁ λίθος ὁ πατάξας τὴν εἰκόνα ἐγενήθη ὄρος μέγα καὶ ἐπλήρωσεν πᾶσαν τὴν γῆν. Τοῦτό ἐστιν τὸ ἐνύπνιον καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ ἐροῦμεν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως. Σὺ βασιλεῦ, βασιλεὺς βασιλευόντων, ὃ ὁ θεὸς τοῦ οὐρανοῦ βασιλείαν ἰσχυρὰν καὶ κραταίαν καὶ ἔντιμον ἔδωκεν ἐν παντὶ τόπῳ, ὅπου κατοικοῦσιν υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων, θηρία τε ἀγροῦ καὶ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ ἔδωκεν ἐν τῇ χειρὶ σου καὶ κατέστησέν σε κύριον πάντων· σὺ εἶ ἡ κεφαλὴ ἢ χρυσῇ. Καὶ ὀπίσω σου ἀναστήσεται βασιλεία ἐτέρα ἡττων σου, ἣτις ἐστὶν ὁ ἄργυρος· καὶ βασιλεία τρίτη, ἣτις ἐστὶν ὁ χαλκός, ἡ κυριεύσει πάσης τῆς γῆς· καὶ βασιλεία τετάρτη, ἣτις ἔσται ἰσχυρὰ ὡς σίδηρος· ὃν τρόπον ὁ σίδηρος λεπτύνει καὶ δαμάζει πάντα, οὕτως πάντα λεπτυνεῖ, καὶ δαμάσει. Καὶ ὅτι εἶδες τοὺς πόδας καὶ τοὺς δακτύλους μέρος μὲν τι σιδηροῦν, μέρος δέ τι ὀστράκινον, βασιλεία διηρημένη ἔσται, καὶ ἀπὸ τῆς ρίζης τῆς σιδηρᾶς ἔσται ἐν αὐτῇ, ὃν τρόπον εἶδες τὸν σίδηρον ἀναμεμιγμένον τῷ ὀστράκῳ. Καὶ οἱ δάκτυλοι τῶν ποδῶν μέρος

μέν τι σιδηροῦν, μέρος δέ τι ὀστράκινον, μέρος τι τῆς βασιλείας ἔσται ἰσχυρόν, καὶ ἀπ' αὐτῆς ἔσται συντριβόμενον. Ὅτι εἶδες τὸν σίδηρον ἀναμεμιγμένον τῷ ὀστράκῳ, συμμιγεῖς ἔσονται ἐν σπέρματι ἀνθρώπων καὶ οὐκ ἔσονται προσκολλώμενοι οὗτος μετὰ τούτου, καθὼς ὁ σίδηρος οὐκ ἀναμίγνυται μετὰ τοῦ ὀστράκου. Ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν βασιλέων ἐκείνων ἀναστήσει ὁ θεὸς τοῦ οὐρανοῦ βασιλείαν, ἣτις εἰς τοὺς αἰῶνας οὐ διαφθαρῆσεται, καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ λαῷ ἐτέρῳ οὐχ ὑπολειφθήσεται· λεπτυνεῖ καὶ λικμήσει πάσας τὰς βασιλείας καὶ αὐτὴ ἀναστήσεται εἰς τοὺς αἰῶνας· ὃν τρόπον εἶδες ὅτι ἀπὸ ὄρους ἐτμήθη λίθος ἄνευ χειρῶν καὶ ἐλέπτυνεν τὸ ὄστρακον, τὸν σίδηρον, τὸν χαλκόν, τὸν ἄργυρον, τὸν χρυσόν. Ὁ θεὸς ὁ μέγας ἐγνώρισεν τῷ βασιλεῖ ἃ δεῖ γενέσθαι μετὰ ταῦτα· καὶ ἀληθινὸν τὸ ἐνύπνιον καὶ πιστὴ ἡ σύγκρισις αὐτοῦ.» Τούτων ἀκούσας Ναβουχοδονόσορ ὑπομνησθεὶς τοῦ ἐνυπνίου ἐπέγνω ὅτι καὶ τὰ λελαλημένα ὑπὸ τοῦ Δανιὴλ ἔσται ἀληθῆ, καὶ «πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον τῷ Δανιὴλ προσεκύνησεν καὶ μανὰ καὶ εὐωδίας εἶπεν σπεῖσαι αὐτῷ. ^[40]

- 2 8 1 » Πόσον ἰσχύει χάρις θεοῦ, ἀγαπητοί, ἵνα τὸν πρὸ μικροῦ μέλλοντα ἀναιρεῖσθαι μετὰ τῶν ἐπιλοίπων σοφῶν Βαβυλῶνος, τοῦτον ὁ βασιλεὺς μηκέτι ὡς ἄνθρωπον ἀλλ' ὡς θεὸν πεσὼν προσκυνήσῃ· «Μανὰ τε καὶ εὐωδίας εἶπεν σπένδεσθαι αὐτῷ. ^[5]
- 2 8 2 » Καὶ γὰρ πάλαι τῷ Μωϋσῇ τὸ ὅμοιον ἐπηγγέλατο ὁ κύριος «λέγων· ἰδοὺ δέδωκά σε εἰς θεὸν τῷ Φαραώ», ἵνα διὰ τῶν σημείων τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐν Αἰγύπτῳ γινομένων μηκέτι Μωϋσῆς ἄνθρωπος ὢν νομισθῇ, ἀλλ' ὡς θεὸς ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων προσκυνηθῇ. ^[5]
- 2 9 1 Θαυμάσας μὲν οὖν Ναβουχοδονόσορ ἐπὶ τῶν εἰρημένων ὑπὸ τοῦ Δανιὴλ ἔφη· «Ἐπ' ἀληθείας ὁ θεὸς ὑμῶν αὐτός ἐστιν θεὸς θεῶν καὶ κύριος τῶν κυριευόντων καὶ ἀποκαλύπτων μυστήρια ὅτι ἡδυνήθης ἀποκαλύψαι τὸ μυστήριον τοῦτο. Καὶ ἐμεγάλυνεν ὁ βασιλεὺς τὸν Δανιὴλ καὶ δόματα πολλὰ καὶ μεγάλα ἔδωκεν αὐτῷ καὶ κατέστησεν αὐτὸν ἐπὶ πάσης χώρας Βαβυλῶνος καὶ ἄρχοντα σατραπῶν, ἐπὶ πάντας σοφοὺς Βαβυλῶνος.» Ἐπειδὴ γὰρ αὐτὸς ἑαυτὸν ἐσμίκρυνεν καὶ ἐλάχιστον παρὰ πάντας ἀνθρώπους εἶναι ἀπεφάνητο, ἠύξησεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς καὶ κατέστησεν αὐτὸν ἄρχοντα πάσης χώρας Βαβυλῶνος. ^[5]
- 2 9 3 Ὅν τρόπον ἐποίησεν καὶ ὁ Φαραώ τῷ Ἰωσήφ, τότε καταστήσας αὐτὸν ἄρχοντα ἐπὶ πάσης τῆς γῆς Αἰγύπτου. Ἐν πάσῃ γὰρ τῇ γῇ Αἰγύπτου οὐδεὶς εὐρέθη ἄνθρωπος ὃς ἂν τὰ ἐνύπνια ἀπαγγέλλειε τῷ Φαραώ, εἰ μὴ ὁ μόνος Ἰωσήφ, ἐν δὲ Βαβυλῶνι οὐδεὶς τῶν σοφῶν ἡδυνήθη ἐξηγεῖσθαι τὸ ὄραμα τῷ βασιλεῖ, εἰ μὴ ὁ μόνος ὁ Δανιὴλ. ^[5]
- 2 9 5 Κατὰ γὰρ γενεὰν καὶ γενεὰν ἀνθρώπους ἀγίους ὁ θεὸς προσάγει ἑαυτῷ, δι' ὧν εἰς πάντα τὸν κόσμον δοξασθῆναι. «Καὶ Δανιὴλ ἠτήσατο παρὰ τοῦ βασιλέως καὶ κατέστησεν ἐπὶ τὰ ἔργα τῆς χώρας Βαβυλῶνος τὸν Σεδράκ, Μισάκ, Ἀβδεναγώ.
- 2 10 1 » Καὶ τοῦτο δὲ πίστεως καὶ ἐπαίνου ἄξιον τὸ ὑπὸ τοῦ Δανιὴλ γεγεννημένον.
- 2 10 2 Ἐπειδὴ γὰρ αὐτοὶ ἐν τῇ προσευχῇ συνηγόρευσαν τῷ Δανιὴλ πρὸς τὸν θεόν, ἵνα τὸ ὄραμα αὐτῷ ἀποκαλυφθῇ, καὶ αὐτὸς Δανιὴλ ἀξίαν καὶ τιμὴν λαβὼν παρὰ τοῦ βασιλέως ἐμνήσθη τούτων, ἀναθέμενος τῷ βασιλεῖ τὸ ἔργον τὸ ὑπ' αὐτῶν γεγεννημένον, ἵνα καὶ αὐτοὶ τιμῆς τιнос ἀξιωθῶσιν ὡς συμμύσται καὶ θεοσεβεῖς ἄνδρες. Αἰτησάμενοι γὰρ τὰ ἐπουράνια παρὰ τοῦ κυρίου, ἔτυχον καὶ τῶν ἐπιγείων παρὰ τοῦ βασιλέως. ^[5]
- 2 11 1 Ἐπειδὴ οὖν τὸ ἐνύπνιον ἀνήγγειλεν τῷ βασιλεῖ ὁ μακάριος Δανιὴλ καὶ τὴν αὐτοῦ σύγκρισιν οὐκ ἐσιώπησεν, ἐπιλείπει τὸ ζήτημα τοῖς εὐθὺν νοῦν κεκτημένοις, ἵνα πάλιν ὑφ' ἐτέρων τὰ ὑπὸ τοῦ Δανιὴλ λεγόμενα ἐρμηνευθῇ. Ἀναγκαῖον δὲ σπουδαίως ἐπιζητεῖν τοὺς φιλαληθεῖς, καὶ μὴ μόνον ἐν παραδρομῇ ἀναγινώσκοντας ἐπ' ἄδηλον νομίζειν εἰρῆσθαι τὰ ὑπὸ τῶν προφητῶν εἰρημένα.

Εἰκόνα γὰρ μεγάλην θεωρεῖ, καὶ ταύτης τὴν κεφαλὴν «χρυσίου χρυσοῦ» εἶναι ὁμολογεῖ· ἔπειτα ὦμους καὶ στῆθος ἄργυρον εἶναι διηγεῖται· εἶτα κοιλίαν καὶ μηρούς χαλκόν· ἔπειτα κνήμας σίδηρον· ὡσαύτως δὲ καὶ δακτύλους τῶν ποδῶν ὄστρακον καὶ σίδηρον ἐν ταύτῳ ἀναμειγμένους· εἶτα λίθον τεμνόμενον ἀπὸ ὄρους ἄνευ χειρῶν καὶ πατάσσοντα τὴν εἰκόνα καὶ λεπτύνοντα αὐτήν· καὶ αὐτὸς «ὁ λίθος» «ἐγενήθη ὄρος μέγα καὶ ἐπλήρωσεν πᾶσαν τὴν γῆν». Ταῦτα εἰπὼν περὶ τῆς εἰκόνης. ^[10]

- 2 11 4 .. διαιρεῖ καὶ εἰς βασιλείας κα... μεταγών κατὰ μέρος ... παραφράζειν, τὸν μὲν χρυσὸν λέγων αὐτὸν εἶναι τὸν βασιλέα Ναβουχοδονόσορ, κεφαλὴν τῆς εἰκόνης χρυσοῦ τοῦτον εἶναι διηγούμενος. Ἐπειτα δευτέραν βασιλείαν ὀνομάζει, ἥττονα ταύτην εἶναι λέγων τὸν ἄργυρον.
- 2 11 6 Εἶτα τρίτην, «ἣτις ἐστὶν ὁ χαλκός». Ἐπειτα τετάρτην ἰσχυράν, ἣτις ὁ σίδηρος.
- 2 11 8 Εἶτα ὄστρακον καὶ σίδηρον ἀναμειγμένον ὁμοῦ ἀναδέδεικται τὰ ἄκρα τῶν ποδῶν τῆς εἰκόνης. Ἦρξατο μὲν γὰρ ἀπὸ κεφαλῆς, ἵνα δείξῃ τὸν χρυσόν· εἶτα τὸ στῆθος καὶ τοὺς βραχίονας καὶ ὀνομάζει ἄργυρον· ἔπειτα κοιλίαν καὶ μηρούς, καὶ σημαίνει τὸν χαλκόν· εἶτα κνήμας διηγεῖται, καὶ ἐπιδεικνύει σίδηρον· ἔπειτα πόδας καὶ δακτύλους δέκα, καὶ καταγγέλει ὄστρακον καὶ σίδηρον καὶ μετὰ ταῦτα οὐδὲν λείπεται τοῦ ὁράματος, ἀλλ' ἢ ὅτι «ἐτμήθη λίθος ἀπὸ ὄρους» «καὶ ἐπάταξεν τὴν εἰκόνα» καὶ «ἐγενήθη ὄρος μέγα» πληροῦν «πᾶσαν τὴν γῆν». ^[5]
- 2 11 9 » Πῶς οὖν μὴ νοήσωμεν τὰ πάλοι ἐν Βαβυλῶνι ὑπὸ Δανιὴλ πεπροφητευμένα καὶ νῦν ἔτι ἐν κόσμῳ πληρούμενα; Ἡ γὰρ εἰκὼν ἡ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν δειχθεῖσα τῷ Ναβουχοδονόσορ τὸν τύπον περιεῖχεν τῆς βασιλείας τοῦ παντὸς κόσμου.
- 2 12 3 Ἐν οἷς καιροῖς ἐβασίλευσαν τότε Βαβυλώνιοι, ὡς κεφαλὴ χρυσοῦ τῆς εἰκόνης ὑπάρχοντες. Ἐπειτα μετ' αὐτοὺς ἐκράτησαν Πέρσαι ἐπὶ ἔτη σ' τεσσαράκοντα πέντε, ὡς δείκνυσθαι τούτους εἶναι τὸν ἄργυρον.
- 2 12 5 Μετὰ τούτους ἐκράτησαν Ἕλληνες ἀρξάμενοι ἀπὸ Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνα ἐπὶ ἔτη τριακόσια, ὡς εἶναι τούτους τὸν χαλκόν. Μετὰ τούτους Ῥωμαῖοι, κνήμαι σιδηραὶ τῆς εἰκόνης ὑπάρχοντες, ἰσχυροὶ ὄντες ὡς ὁ σίδηρος.
- 2 12 7 Εἶτα δάκτυλοι ποδῶν, ἵνα δειχθῶσιν αἱ ... δημοκρατίαι αἱ μέλλουσαι γίγνεσθαι, διαιρούμεναι εἰς τοὺς δέκα δακτύλους τῆς εἰκόνης, ἐν οἷς ἔσται ὁ σίδηρος ἀναμειγμένος τῷ ὀστράκῳ. Μετὰ ταῦτα τί λέγει ὁ Δανιὴλ; «Ἀπεσχίσθη λίθος ἐξ ὄρους ἄνευ χειρῶν καὶ ἐπάταξεν τὴν εἰκόνα.
- 2 13 1 » Τοῦ δὲ σιδήρου σὺν ὀστράκῳ ἀναμειγμένου καὶ ἐπὶ τὰ ἄκρα τῶν δακτύλων χωρήσαντος καὶ ἀσυμφώνων ἀλλήλοις τῶν ἀνθρώπων γεναμένων, τί δεῖ λοιπὸν περιμένειν, ἀλλ' ἢ Χριστὸν ἀπ' οὐρανῶν ἐρχόμενον, ὡς λίθον ἀπὸ ὄρους τεμνόμενον, ἵνα τὰς τοῦ κόσμου τούτου βασιλείας μεταστήσῃ, ἀναστήσῃ δὲ τὴν ἐπουράνιον τῶν ἁγίων βασιλείαν, «ἣτις εἰς τοὺς αἰῶνας οὐ διαφθαρήσεται», αὐτὸς «ὄρος» καὶ πόλις τῶν ἁγίων γινόμενος πληρῶν «πᾶσαν τὴν γῆν». ^[5]
- 2 13 2 » Καὶ διὰ τοῦτο ὁ μακάριος Δανιὴλ ἔφη· καὶ μετὰ τὸ τέλος τῶν ἡμέρων «ἐκείνων ἀναστήσει ὁ θεὸς τοῦ οὐρανοῦ βασιλείαν, ἣτις εἰς τοὺς αἰῶνας οὐ διαφθαρήσεται, καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ λαφῶ ἐτέρῳ οὐχ ὑπολειφθήσεται.
- 2 13 3 » Ἵνα οὖν μή τις δυσπιστήσῃ ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις «εἰ ἄρα ὄντως ταῦτα ἔσται ἢ οὐ», ἐπεσφράγισεν ὁ προφήτης λέγων «καὶ ἀληθινὸν τὸ ἐνύπνιον καὶ πιστὴ ἡ σύγκρισις αὐτοῦ.
- 2 13 4 » «Ἐτους ὀκτωκαίδεκάτου Ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς ἐποίησεν εἰκόνα χρυσοῦ, ὕψος αὐτῆς πήχεων ἐξήκοντα, εὗρος αὐτῆς πήχεων ἑξ, καὶ ἔστησεν αὐτήν ἐν πεδίῳ Δειρᾷ ἐν χώρᾳ Βαβυλῶνος.
- 2 14 1 Καὶ ἀπέστειλεν συναγαγεῖν τοὺς ὑπάτους, στρατηγοὺς καὶ τοπάρχας, ἡγουμένους καὶ τυράννους καὶ τοὺς ἐπ' ἐξουσιῶν καὶ πάντας τοὺς ἄρχοντας τῶν χωρῶν, ἐλθεῖν εἰς τὰ ἐγκαίνια

τῆς εἰκόνης, ἥς ἔστησεν Ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς. Καὶ συνήχθησαν» ἅπαντες καὶ ἦλθον· «καὶ ἔστησαν ἐνώπιον τῆς εἰκόνης. Καὶ ὁ κήρυξ ἐβόα ἐν ἰσχύϊ· ὑμῖν λέγεται, λαοὶ, φυλαί, γλῶσσαι, ἧ ἂν ὥρᾳ ἀκουσῇτε τῆς φωνῆς τῆς σάλπιγγος, σύριγγός τε καὶ κιθάρας, σαμβύκης καὶ ψαλτηρίου καὶ παντὸς γένους μουσικῶν, πίπτοντες προσκυνεῖτε τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ· καὶ ὃς ἂν μὴ πεσὼν προσκυνήσῃ, αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐμβληθήσεται εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς τὴν καιομένην.» Χρόνου μὲν οὖν ἱκανοῦ διαδραμόντος καὶ ἐπιγενομένου ὀκτωκαιδεκάτου ἔτους, ὑπομνησθεὶς ὁ βασιλεὺς τοῦ ἐνυπνίου αὐτοῦ «ἐποίησεν εἰκόνα χρυσῇν», ἥς τὸ μὲν ὕψος «πήχεων ἑξήκοντα» τὸ δὲ «εὖρος αὐτῆς πήχεων ἕξ». ^[15]

2 15 2 Ἐπειδὴ γὰρ ὁ μακάριος Δανιὴλ ἐν τῷ συγκρίναι αὐτὸν τὸ ἐνύπνιον ἀπεκρίθη τῷ βασιλεῖ λέγων «σὺ εἶ ἡ κεφαλὴ» τῆς εἰκόνης «ἡ χρυσῇ», ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ φυσιωθεὶς ὁ βασιλεὺς Ναβουχοδονόσορ καὶ τῇ καρδίᾳ ἐπαρθεὶς ἀντίτυπον ταύτης «εἰκόνα ἐποίησεν», ἵνα ὡς θεὸς ὑπὸ πάντων προσκυνηθῇ. Ταύτην μὲν οὖν μεγέθει κατασκευάσας «ἔστησεν» ἐν πεδίῳ Δειριᾶ ἐν χώρᾳ Βαβυλῶνος». ^[5]

2 15 4 Καὶ πέμψας μετεκαλέσατο «τοὺς ὑπάτους καὶ τοὺς στρατηγοὺς καὶ τοὺς τοπάρχας» «καὶ πάντας» «τοὺς ἐπ' ἐξουσιῶν» ἐλθεῖν «εἰς τὰ ἐγκαίνια τῆς εἰκόνης», «ἥς ἔστησεν Ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς.» Εἶτα πάντων ἀνθρώπων εἰς τὸ αὐτὸ συναχθέντων καὶ τῶν ὀργάνων ἐπὶ τὸ αὐτὸ .

2 15 5 .. «πίπτοντες» «λαοί, φυλαί, γλῶσσαι, προσεκύνουν τῇ εἰκόνι», τινὲς μὲν αὐτῶν τὸν βασιλέα φοβούμενοι, οἱ δὲ πάντες εἰδωλολάτραι γινόμενοι, ὑπήκουον τῷ ῥήματι τῷ ὑπὸ τοῦ βασιλέως προστεταγμένῳ. «Τότε» δὲ προσῆλθον τινὲς τῶν χαλδαίων «καὶ διέβαλλον τοὺς Ἰουδαίους τῷ βασιλεῖ· «Σὺ βασιλεῦ ἔθηκας δόγμα, πάντα ἄνθρωπον ὃς ἂν ἀκούσῃ τῆς φωνῆς τῆς σάλπιγγος, σύριγγός τε καὶ κιθάρας, σαμβύκης τε καὶ ψαλτηρίου καὶ συμφωνίας καὶ παντὸς γένους μουσικῶν, καὶ μὴ πεσὼν προσκυνήσῃ τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ, ἐμβληθῆναι αὐτὸν εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς τὴν καιομένην. ^[5]

2 16 1 Εἰσὶν δὲ ἄνδρες Ἰουδαῖοι, οὓς κατέστησας ἐπὶ τὰ ἔργα τῆς χώρας Βαβυλῶνος, Σεδράκ, Μισάκ καὶ Ἀβδεναγώ, οἱ οὐχ ὑπήκουσαν τῷ δόγματί σου, τοῖς θεοῖς σου οὐ λατρεύουσιν καὶ τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ ἣ ἔστησας οὐ προσκύνουσιν. Τότε ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἐν θυμῷ καὶ ὀργῇ εἶπεν ἀχθῆναι αὐτούς, καὶ ἀποκριθεὶς ἔφη· εἰ ἀληθῶς, Σεδράκ, Μισάκ καὶ Ἀβδεναγώ, τοῖς θεοῖς μου οὐ λατρεύετε καὶ τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ ἣ ἔστησα οὐ προσκυνεῖτε; νῦν οὖν εἰ ἔχετε ἐτοιμῶς, ἵνα, ὡς ἂν ἀκούσῃτε τῆς φωνῆς τῆς σάλπιγγος, σύριγγός τε καὶ κιθάρας, σαμβύκης τε καὶ ψαλτηρίου καὶ παντὸς γένους μουσικῶν, πεσόντες προσκυνήσῃτε τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ· εἰ δὲ μὴ, ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐμβληθήσεσθε εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς τὴν καιομένην, καὶ τίς ἐστὶν θεὸς ὃς ἐξελεῖται ὑμᾶς ἐκ τῶν χειρῶν μου;» Ἴδες ἀνθρώπου βασιλέως τυραννοῦντος ἀπειλὴν μὴ ἐγνωκότος τὸν εἰπόντα· . ^[20]

2 17 1 .. «μὴ φοβεῖσθε ἀπὸ τῶν ἀποκτεννόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτεῖναι· φοβήθητε δὲ μᾶλλον τὸν δυνάμενον καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα ἀπολέσαι ἐν γεέννῃ». Τούτους τοὺς λόγους μὴ καταπήξαντες οἱ παῖδες «ἀπεκρίθησαν» «λέγοντες· οὐ χρειάν ἔχομεν ἡμεῖς περὶ τοῦ ῥήματος τούτου ἀποκριθῆναι σοι. ^[5]

2 17 2 Ἔστιν γὰρ θεὸς ἐν οὐρανοῖς, ᾧ ἡμεῖς λατρεύομεν, δυνατὸς ἐξελέσθαι ἡμᾶς ἐκ τῆς καμίνου τοῦ πυρὸς τῆς καιομένης καὶ ἐκ τῶν χειρῶν σου, βασιλεῦ, ῥύσεται ἡμᾶς· καὶ ἐὰν μὴ, γνωστὸν ἔστω σοι, βασιλεῦ, ὅτι τοῖς θεοῖς σου οὐ λατρεύομεν καὶ τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ ἣ ἔστησας οὐ προσκυνοῦμεν.» Ἰδέ, τρεῖς παῖδες ὑπόδειγμα πᾶσιν ἀνθρώποις πιστοῖς γενάμενοι, οἵτινες οὐκ ὄχλον σατραπῶν ἐφοβήθησαν οὐδὲ τὰ τοῦ βασιλέως ῥήματα ἀκούσαντες ἐδειλίασαν οὐδὲ τὸ

πῦρ τῆς καμίνου καιόμενον εἰδότες ἔπτηξαν, ἀλλὰ πάντων ἀνθρώπων καὶ ὅλου τοῦ κόσμου κατεφρόνησαν, τὸν φόβον τοῦ θεοῦ μόνον πρὸ ὀφθαλμῶν ἐσχηκότες. ^[5]

2 18 2 Τούτους Δανιήλ, μακρόθεν ἐστὼς καὶ σιωπῶν, θαρρεῖν ἐδίδασκεν, μειδιῶν μὲν πρὸς αὐτούς, χαίρων δὲ καὶ αὐτὸς ἐπὶ τῇ τούτων μαρτυρίᾳ, ἐνορῶν τρεῖς παῖδας μέλλοντας κατὰ τοῦ διαβόλου στεφανοῦσθαι, μὴ τέχνη τούτους μουσικῇ ἀπατηθέντας, μηδὲ ἡδονῇ ὀργάνων δουλωθέντας, μηδὲ πλάνῃ Βαβυλωνίων ἀπαχθέντας, μηδὲ δόγματι βασιλέως ὑποταγέντας, μηδὲ σφυρηλάτῳ εἰκόνι χρυσῇ γόνατα κλίναντας. Τρεῖς οὗτοι πιστοὶ μάρτυρες ἐν Βαβυλῶνι εὐρεθέντες, ἵνα δι' αὐτῶν ὁ θεὸς δοξασθῇ καὶ Ναβουχοδονόσορ καταισχυνηθῇ καὶ Βαβυλωνίων τὰ εἰδῶλα μηδὲν ὄντα φανῇ. ^[5]

2 19 1 Τολμήσω τι εἰπεῖν καὶ οὐ κινδυνεύσω ἐν τῷ λέγειν· οὗτοι τὸ ῥητὸν ἀναγνόντες ... τὸ διὰ τοῦ προφήτου εἰρημένον ... τι περὶ αὐτῶν ἦν γεγραμμένον ...ητὸν ... «Μνησθήσομαι Ῥαὰβ καὶ Βαβυλῶνος τοῖς γινώσκουσίν με», εἰ μὴ προορῶν τῷ πνεύματι τὸ μυστήριον τὸ οἰκονομούμενον ἐκεῖ. Οὗτοι γὰρ τότε θεασάμενοι τοὺς πάντας ἀνθρώπους τῇ εἰκόνι προσκυνοῦντας καὶ τῷ προστάγματι τοῦ βασιλέως ὑπακούοντας ὑπέστησαν τὸν νοῦν λέγοντες· οὐκ ἀργῶς τοῦτο γεγραμμένον ἐστίν, ἀδελφοί· ἴσως ἐφ' ἡμῖν τοῦτο νῦν πληρωθήσεται. ^[5]

2 19 3 Ἴδου γὰρ ἐνέστηκεν, καὶ τὸ πᾶν γένος ἡμῶν αἰχμαλωτῶν εἴληπται καὶ ὑπόδουλον Βαβυλωνίοις γεγένηται· Ναβουχοδονόσορ καθ' ἡμῶν ὡς μέγας διάβολος τυραννεῖ καὶ εἰκόνα ποιήσας χρυσῇν εἰδωλολατρεῖν ἀναγκάζει. Μείνωμεν πιστοὶ ἄχρι θανάτου, μὴ καταισχύνωμεν τὸν διδάσκαλον ἡμῶν Μωϋσῆν, μηδὲ ἐάσωμεν τὸ γένος ἡμῶν καταγελασθῆναι· νικῆσωμεν οἱ τρεῖς τὴν πᾶσαν δύναμιν Βαβυλωνίων· «ῥύσεται ἡμᾶς» ὁ θεὸς ἐκ χειρὸς τοῦ βασιλέως, ὡς ἐξεργύσατο τὸν προπάτορα ἡμῶν «ἐκ χειρὸς Φαραώ». ^[5]

2 19 4 » Μνησθῶμεν τὰ πάλαι ἐν γῇ Αἰγύπτου γεγεννημένα· ὡς «ἡ θάλασσα» ῥάβδῳ παταχθεῖσα ἐφοβήθη, καὶ «Ἰορδάνης» θεασάμενος κιβωτὸν «εἰς τὰ ὀπίσω ἀπεστράφη», «Ῥαὰβ ἡ πόρνη» πιστὴ ἐν πόλει Ἰεριχὼ εὐρεθεῖσα ἐκ φόνου μαχαίρας διεσώθη. ^[5]

2 19 6 Καὶ νῦν «δυνατὸς ὁ θεός» τὸ πῦρ τῆς καμίνου εὐκόλως κατασβέσαι. Εἰ μαχαίρα ἀπειλεῖ, τὸν θάνατον ὑπομείνωμεν· εἰ θηρσὶν ἀγρίοις παραβαλεῖν, τοὺς θῆρας μὴ καταπτήξωμεν· ὄχλος Βαβυλωνίων τὴν ἡμετέραν πίστιν μὴ νικησάτω.

2 19 8 Προτρεπόμενοι ἀλλήλοις ὡς ἔμψυχοι ἀθληταὶ προηγοῦντο ὑπὸ τοῦ πνεύματος εἰς τὸ σκάμμα, τρεῖς παῖδες νεώτεροι πρὸς μυριάδας ἀνθρώπων ἀπίστων ἀγωνιζόμενοι. Ἀλλ' ἐρεῖ τις ταῦτα πιθανολογεῖς.

2 20 2 Διδάχθητι, ἄνθρωπε, τὰ ἐπὶ Ἀντιόχου συμβάντα. Ἡνίκα ἐπτὰ ἀδελφοὶ «ἅμα τῇ μητρὶ» συλληφθέντες «μάστιξιν καὶ νευραῖς» ἐτύποντο, «εἷς αὐτῶν» ἀποκριθεὶς «ἔφη· τί μέλλεις ἐρωτᾶν, .

2 20 3 .. ἔτοιμοι γὰρ ἀποθνήσκειν ἔσμεν, ἢ παραβαίνειν τοὺς πατρώους νόμους. Ἐκθυμὸς δὲ» ἐπὶ τούτῳ «γενόμενος ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσεν τήγανα καὶ λέβητας ἐκपुरοῦσθαι» «παραχρῆμα,» καὶ «τὸν γενόμενον αὐτῶν προήγορον ἐκέλευσεν γλωσσοτομεῖσθαι καὶ περισκυθίσαντας ἀκρωτηριάζειν, τῶν δὲ λοιπῶν ἀδελφῶν» «ἐνορώντων» καὶ «τῆς ἀτιμίδος τοῦ τηγάνου ἐφ' ἱκανὸν διαδιδούσης παρεκάλουν ἀλλήλους» τῇ πατρώᾳ φωνῇ «λέγοντες· «Κύριος ὁ θεὸς ἐφορᾷ καὶ ταῖς ἀληθείαις ἐφ' ἡμῖν παρακαλεῖται καθάπερ διὰ τῆς κατὰ πρόσωπον λελαλημένης ῥῆθης διεσάφησεν πάλαι Μωϋσῆς λέγων· καὶ ἐπὶ τοῖς δούλοις αὐτοῦ παρακληθήσεται. ^[10]

2 20 4 » Ὅρᾳς πῶς τὸ πνεῦμα τοῦ πατρὸς μελετᾶν τοὺς μάρτυρας διδάσκει .

2 21 1 .. παραμυθούμενον καταφρονεῖν μὲν τοῦ θανάτου τούτου, σπεύδειν δὲ ἐπουράνια. Ἐὰν γάρ τις χωρὶς ἀγίου πνεύματος ᾗ, οὗτος δειλιῶν ἀγωνιᾷ καὶ φοβούμενος κρύβεται καὶ τὸν πρόσκαιρον

θάνατον εὐλαβεῖται καὶ μάχαιραν καταπτῆσσει καὶ κόλασιν οὐχ ὑπομένει, τὸν κόσμον τοῦτον πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχει, τὰ «τοῦ βίου» μεριμνᾷ, τὴν γυναῖκα προτιμᾷ καὶ ἴδια τέκνα ἀγαπᾷ καὶ πλοῦτον κτημάτων ἐπιζητεῖ ὁ τοιοῦτος δύναμιν ἐπουράνιον μὴ κεκτημένος εὐχερῶς ἀπόλλυται. ^[5]

- 2 21 3 Δεῖ οὖν πάντα ἄνθρωπον τῷ λόγῳ προσίοντα ἀκούειν, τί προστάσσει ὁ ἐπουράνιος βασιλεὺς καὶ δεσπότης· «Ὅς ἂν μὴ ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθήσῃ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστιν μου ἄξιος» καὶ «ὃς μὴ ἀποτάσσῃται πᾶσιν τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτῷ, οὐ δύναται εἶναι μου μαθητής.» Οὕτως οὖν καὶ τότε οἱ τρεῖς παῖδες ἐν Βαβυλῶν μαθηταὶ τοῦ λόγου ὄντες «ἀπεκρίθησαν». ^[5]
- 2 22 1 . «τῷ βασιλεῖ» «λέγοντες»· «οὐ χρειᾶν ἔχομεν ἡμεῖς περὶ τοῦ ῥήματος τούτου ἀποκριθῆναί σοι.» Δανιήλ δὲ ἀκούσας τῶν ῥημάτων τούτων ἐπήνεσεν.
- 2 22 3 Οἱ δὲ πάλιν· «ἔστιν» «θεός», «ὧ ἡμεῖς λατρεύομεν, δυνατὸς ἐξελεῖσθαι ἡμᾶς ἐκ τῆς καμίνου τοῦ πυρὸς τῆς καιομένης καὶ ἐκ τῶν χειρῶν σου, βασιλεῦ, ῥύσεται ἡμᾶς.» Ὁ δὲ μακάριος Δανιήλ, ἅτε προφήτης ὑπάρχων καὶ προβλέπων τὸ μέλλον, ἐπένευσεν ὡς ἀληθῶς ἔσται τοῦτο τὸ ὑπ' αὐτῶν λελαλημένον, καὶ οἱ παῖδες ἵνα ἐνδείξωνται τῷ βασιλεῖ τὸ τῆς πίστεως ἀνυπερβλήτον προσέθηκαν λέγοντες· «Καὶ ἐὰν μὴ, γνωστὸν ἔστω σοι, βασιλεῦ, ὅτι τοῖς θεοῖς σου οὐ λατρεύομεν καὶ τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ, ἣ ἔστησας οὐ προσκυνοῦμεν. ^[5]
- 2 22 4 » Ὡν πάλιν ἀκούσας ὁ μακάριος Δανιήλ τὴν τρίτην φωνήν, θαυμάσας τούτους ὡς καλοὺς ἀθλητὰς τῇ πίστει ἐστεφάνωσεν.
- 2 23 1 Ἴδετε ἀσφάλειαν λόγων δι' ἐνὸς στόματος λαλουμένων, ἵνα ἐν μηδενὶ ῥήματι πταίσωσιν. Τοῦ γὰρ βασιλέως ἀπειλησαμένου καὶ εἰπόντος· διὰ τί «τοῖς θεοῖς μου οὐ λατρεύετε καὶ τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ ἣ ἔστησας οὐ προσκυνεῖτε;» «ἀπεκρίθησαν»· «οὐ χρειᾶν ἔχομεν ἡμεῖς περὶ τοῦ ῥήματος τούτου ἀποκριθῆναί σοι,» μὴδὲ ἄξιον αὐτὸν περὶ τοιούτου ἀπολογίας ἡγούμενοι. ^[5]
- 2 23 3 Ἐπειτα τοῦ βασιλέως εἰπόντος· «Ἐμβληθήσεσθε εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς τὴν καιομένην, καὶ τίς ἐστιν θεός, ὃς» δυνήσεται ῥύσασθαι «ὑμᾶς ἐκ χειρῶν μου»; ἀντέπεσαν τῷ ῥήματι τῷ ὑπὸ τοῦ βασιλέως λελαλημένῳ καὶ εἶπαν· «Ἔστιν» «θεός», «ὧ ἡμεῖς λατρεύομεν, δυνατὸς ἐξελεῖσθαι ἡμᾶς ἐκ τῆς καμίνου τοῦ πυρὸς τῆς καιομένης καὶ ἐκ τῶν χειρῶν σου, βασιλεῦ, ῥύσεται ἡμᾶς.» Τοῦ δὲ βασιλέως πάλιν εἰπόντος· «νῦν οὖν εἰ ἐτοίμως ἔχετε, ὡς ἂν ἀκούσητε τῆς φωνῆς τῆς σάλπιγγος, σύριγγός τε καὶ κιθάρας, σαμβύκης τε καὶ ψαλτηρίου καὶ παντὸς γένους μουσικῶν, πεσόντες προσκυνήσατε τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ», οἱ δὲ πρὸς αὐτὸν· «Γνωστὸν ἔστω σοι, βασιλεῦ, ὅτι τοῖς θεοῖς σου οὐ λατρεύομεν καὶ τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ ἣ ἔστησας οὐ προσκυνοῦμεν. ^[5]
- 2 23 4 » Τρία γὰρ αὐτοῖς δι' ἐνὸς λόγου προέθετο ὁ βασιλεὺς ῥήματα ὡς περὶ τῶν τριῶν βραβείων ἀγωνιζομένοις, ἵνα κἂν ἐνὶ ῥήματι παγιθεύσας τούτους πτερνίσῃ.
- 2 24 2 Οἱ δὲ πρὸς τὰ τρία γενναίως ἀπεκρίθησαν ἐν μηδενὶ ἡττηθῆναι βουλόμενοι. Τὸ μὲν γὰρ πρῶτον ἐξουθένησαν τὸ ῥῆμα τοῦ βασιλέως, ἐνδεικνύμενοι, ὅτι μὴδὲ λόγου τινὸς ἄξιον εἶη τὸ εἶδωλον τὸ ὑπ' αὐτοῦ προσκυνούμενον.
- 2 24 4 Τὸ δὲ δεύτερον ἐδίδαξαν τὸν βασιλέα τίνα δεῖ φοβεῖσθαι καὶ προσκυνεῖν, λέγοντες· «ἔστιν» «θεός», «ὧ ἡμεῖς λατρεύομεν, δυνατὸς ἐξελεῖσθαι ἡμᾶς ἐκ τῆς καμίνου τοῦ πυρὸς τῆς καιομένης.» Τὸ δὲ τρίτον τὴν ἑαυτῶν πίστιν ἐπιδείξει βουλόμενοι ἔφασαν· «καὶ ἐὰν μὴ, γνωστὸν ἔστω σοι, βασιλεῦ, ὅτι τοῖς θεοῖς σου οὐ λατρεύομεν καὶ τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ ἣ ἔστησας οὐ προσκυνοῦμεν. ^[5]
- 2 24 5 » Τοῦτο γὰρ ἔστιν, ὃ ἡσφαλίσαντο διὰ τοῦ ῥητοῦ, μήποτε ἐμβληθέντων αὐτῶν ἐν τῇ καμίνῳ καὶ κατακαυθέντων καυχῆσονται οἱ χαλδαῖοι καὶ πλανήσωσιν τὸν βασιλέα λέγοντες· μὴ λυποῦ, βασιλεῦ, ἐνίκησας καὶ ἔλαβες βραβεῖον κατ' αὐτῶν· ἔκραζον γὰρ ἐν τῷ πυρὶ καιόμενοι

καὶ ἔλεγον· ἐρωτῶμεν, κύριε βασιλεῦ, ποιούμεν τὰ ὑπὸ σου κελευόμενα, προσκυνοῦμεν τὴν εἰκόνα. ^[5]

2 24 7 Ὅτι οὖν καὶ μετὰ θάνατον πιστοὶ μάρτυρες κληθῶσιν, κατὰ πάντα τρόπον ἑαυτοὺς ἡσφαλίσαντο, ὅπως οὖν τινα παρέχειν ἀφορμὴν τῷ διαβόλῳ μὴ θέλοντες. Πᾶσαν γὰρ τὴν ἐξουσίαν καὶ τὴν δόξαν ἀπέδωκαν τῷ θεῷ πιστεύοντες, ὅτι «δυνατός» ἐστὶν «ἐξελεῖσθαι»· «ἐὰν» δὲ «μὴ» βούληται, ἡμεῖς μᾶλλον ἡδέως ἀποθνήσκομεν, ἢ ποιούμεν τὰ ὑπὸ σου προστεταγμένα. ^[5]

2 25 1 «Τότε Ναβουχοδονόσορ ἐπλήσθη θυμοῦ καὶ ἡ ὄψις τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἠλλοιώθη ἐπὶ Σεδράκ, Μισάκ καὶ Ἀβδοναγῶ, καὶ εἶπεν· ἐκκαύσατε τὴν κάμινον ἑπταπλασίως ἕως οὗ εἰς τέλος ἐκκαῇ. Καὶ ἄνδρας ἰσχυροὺς ἐν ἰσχύϊ εἶπεν, πεδήσαντας» αὐτοὺς «ἐμβαλεῖν εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς» ... κατὰ «τὸ ῥῆμα τοῦ βασιλέως» ὑπερίσχυον. μὲν οὖν γε, εἰ δεῖ τὰ ἀληθῆ λέγειν, . ^[5]

2 25 2 .. «ἐκκαῦσαι» «ἑπταπλασίως» πάντως ὡς ἤδη ὑπ' αὐτῶν ἠττώμενος. Ἐν μὲν γὰρ τοῖς ἐπιγείοις ὑπερίσχυσεν ὁ βασιλεὺς, ἐν δὲ τῇ πίστει τῇ πρὸς τὸν θεὸν ὑπερίσχυσαν οἱ τρεῖς παῖδες.

2 25 4 Ἄλλ' ἐρεῖ τις· οὐκ ἡδύνατο οὖν Δανιὴλ φίλος ὢν τοῦ βασιλέως παρακαλέσαι ὑπὲρ αὐτῶν καὶ ἐξαίτησασθαι; ἡδύνατο· ἀλλ' ἵνα ἡμελλον ἂν λέγειν οἱ Βαβυλώνιοι· εἰ μὴ Δανιὴλ ὑπὲρ αὐτῶν τὸν βασιλέα παρεκάλεσεν, ἐν πυρὶ ἂν οὗτοι σήμερον ἀπολώλειςαν, καὶ ἀνθρωπίνῃ χάρις μᾶλλον ἐνομιζέτο εἶναι, οὐκέτι θεοῦ δύναμις. Τί δὲ ὅλως ὁ βασιλεὺς εἰδὼς τὸν Δανιὴλ Ἰουδαῖον ὄντα οὐ κατενύγη καὶ εἶπεν αὐτῷ· σὺ «διὰ τί οὐ προσκυνεῖς» τῇ εἰκόνι; πάντως ἂν εἴρηκεν τῷ βασιλεῖ· «ὅτι οὐ σέβομαι ἔργα χειροποίητα, ἀλλὰ τὸν ζῶντα θεὸν τὸν ποιήσαντα τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ ἔχοντα πάσης σαρκὸς κυρεῖαν. ^[5]

2 26 1 » Ὡσπερ γὰρ ἀπεκρίθη τῷ Κύρρῳ ἐπὶ τοῦ Βήλ· συναρπαγεῖς εἶπεν .

2 26 2 .. .

2 26 3 . τὸν Βήλ πλὴν ἢ κατὰ γνώμην τῶν σατραπῶν· τὸ «ἕως ἡμερῶν τριάκοντα» ἐὰν αἰτήσῃται «παρὰ παντὸς θεοῦ ἢ ἀνθρώπου» «ἀλλ' ἢ παρὰ» τοῦ βασιλέως, «ἐμβληθήσεται εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων.» Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν τῇ καμίνῳ τοὺς τρεῖς παῖδας ἔδει δοξασθῆναι, ἐπὶ δὲ τοῦ Βήλ βασιλεύοντος Κύρρου τὸν Δανιὴλ μόνον εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων ἐμβληθῆναι, εἰς ἕκαστος αὐτῶν τῇ ἰδίᾳ διατάξει καὶ τῷ ἰδίῳ καιρῷ ἐτηρεῖτο, ἵνα καὶ Ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς τῶν Βαβυλωνίων ἰδὼν τοὺς τρεῖς παῖδας ὑπὸ τοῦ πυρὸς μηδὲν διαφθαρέντας τὸν θεὸν δοξάσῃ, καὶ Κύρρος ὁ Πέρσης ἰδὼν τὸν Δανιὴλ ὑπὸ τῶν λεόντων μὴ καταποθέντα τὸν θεὸν τοῦ οὐρανοῦ θεὸν ὄντα μόνον διδαχθῇ. ^[5]

2 26 5 Οὕτως οὖν ὁ θεὸς κατὰ καιροὺς διὰ τῶν δούλων αὐτοῦ τῶν προφητῶν οἰκονομῶν πράγματα πείθει πάντας ἀνθρώπους «εἰς» τὴν ἑαυτοῦ «ἐπίγνωσιν ἐλθεῖν.» «Τότε» οὖν πεδηθέντες οἱ παῖδες «σὺν» τοῖς ἐνδύμασιν καὶ «τοῖς σαραβάροις αὐτῶν» «ἐβλήθησαν εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς τὴν καιομένην, κατὰ τὸ πρόσταγμα τοῦ βασιλέως.

2 27 1 » Εἰπέ μοι, Ναβουχοδονόσορ, τίني λόγῳ δεδεμένους αὐτοὺς κελεύεις ἐμβληθῆναι εἰς τὸ πῦρ; μή πως φύγωσιν; ἢ λελυμένοι τὸ πῦρ τοῖς ποσὶν κατασβέσωσιν; ἀλλ' οὐ σὺ εἶ ὁ ταῦτα ἐργαζόμενος, ἀλλ' ἕτερος ἐν σοὶ ὁ ταῦτα ἐνεργῶν. ^[5]

2 27 3 Καὶ διὰ τοῦτο ἡ γραφὴ λέγει· «τότε» τοῦ βασιλέως ἡ μορφή «ἠλλοιώθη» ἄλλος γὰρ ἦν καὶ ἄλλος ἐγένετο. Ἦν γὰρ ἄνθρωπος βασιλεὺς ἐν ἀρχῇ τὸν θεὸν φοβούμενος· ἔπειτα κατ' αὐτοῦ ἐπαρθεὶς ἠλλοιώθη τὰ τοῦ διαβόλου ἔργα μιμούμενος. Καὶ διὰ τοῦτο ἡ γραφὴ προανεφώνησεν λέγουσα· «ἐγὼ ὁ θεὸς καὶ οὐκ ἠλλοίωμαι», ἵνα δειχθῇ, ὅτι ὁ θεὸς ἄτρεπτός ἐστιν καὶ ἀναλλοίωτος. ^[5]

2 27 4

Τοῦ δὲ βασιλέως ἡ μορφή ἡλλοιώθη, ἵνα εὐκόλως ἄνθρωπος ὦν νοηθῇ, καὶ ὁ ἐν αὐτῷ ἐνεργῶν πλάνος εὐχερῶς ἐπιγνωσθῇ, πάντοτε τὰ τοῦ θεοῦ ἔργα μιμούμενος καὶ ποικίλοις τρόποις τὸν ἄνθρωπον ἐξαπατᾷ βουλόμενος. Λέγει γὰρ· «Ἔτους ὀκτὼ καὶ δεκάτου Ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς ἐποίησεν εἰκόνα χρυσοῦν, ὕψος αὐτῆς πήχεων ἐξήκοντα, εὖρος αὐτῆς πήχεων ἕξ, καὶ ἔστησεν αὐτήν ἐν πεδίῳ Δειριᾶ ἐν χώρᾳ Βαβυλῶνος. ^[5]

2 27 5 » Διὰ μὲν οὖν τῶν δεκαοκτὼ ἐτῶν τὸν Ἰησοῦν τὸν υἱοῦ τοῦ θεοῦ ἐμιμήσατο, ὃς παρὼν ἐν κόσμῳ τὴν εἰκόνα τὴν ἰδίαν ἄνθρωπον ἐκνεκρῶν ἀνέστησεν καὶ ταύτην καθαρὰν καὶ ἄμωμον ὡς χρυσὸς οὖσαν τοῖς μαθηταῖς ἐπέδειξεν. ^[5]

2 27 7 Διὰ δὲ τοῦ ὕψους τῶν ἐξήκοντα πηχῶν τοὺς ἐξήκοντα πατριάρχας, δι' ὧν τὸ κατὰ σάρκα ἡ εἰκὼν τοῦ θεοῦ ὁ λόγος ἀνετυπώθη καὶ ἀνεπλάσθη καὶ ὑπὲρ πάντας τοὺς πατριάρχας ἀνυψώθη. Διὰ δὲ τοῦ πλάτους τῶν ἕξ πηχῶν τὴν ἐξαήμερον ἐμήνυσεν· ἐν γὰρ τῇ ἕκτῃ ἡμέρᾳ ὁ ἄνθρωπος ἐκ χορᾶς πλασθεὶς γεγέννηται.

2 27 9 Χρυσὸν μὲν οὖν ἐκτυπώσας Ναβουχοδονόσορ καὶ ἀντίμωμον εἰκόνα ποιησάμενος ἔστησεν αὐτήν ἐν πεδίῳ Δειριᾶ ἐν χώρᾳ Βαβυλῶνος, σημαίνων τὸ μὲν πεδίον εἶναι τὸν κόσμον, Βαβυλῶνα δὲ τὴν μεγάλην πόλιν. Καὶ τότε μὲν Ναβουχοδονόσορ μίαν ἐποίησεν εἰκόνα, νυνὶ δὲ ὁ πλάνος πλείονας ἐν κόσμῳ ἐφεξεῦρεν, ἵνα διὰ τῶν πολλῶν θεαμάτων τοὺς πάντας ἀνθρώπους διοδεύσῃ, ἄλλον ἀλλαχοῦ φερόμενον, τοὺς μὲν τὸν χρῦσον προσκυνοῦντας, ἐτέρους δὲ τὸν ἀργύρεον, ἄλλους δὲ τὸν χάλκεον, τινὰς δὲ τὸν δι' ἐλέφαντος συγκεείμενον, πολλοὺς τὸν ὀστράκινον καὶ λίθινον σέβοντας· οἱ δὲ πάντες καταλιπόντες τὸν ἐπουράνιον θεὸν τοῖς κενοῖς καὶ ἀψύχοις καὶ ματαίοις εἰδώλοις ὑπετάγησαν, εἰς ὕψος ἀναβλέπειν μὴ θέλοντες, μηδὲ τὸ κάλλος τοῦ οὐρανοῦ κατανοεῖν, ἵνα μὴ τὸν τούτου θεὸν ἐπιγινόντες σωθῇναι δυνηθῶσιν. ^[10]

2 27 11 Ταῦτα τὰ τοῦ διαβόλου τεχνάσματα, ἃ οὐ μόνον πάλαι ἐν Βαβυλῶνι ἐνήργησεν, ἀλλὰ καὶ νῦν τὰ ὅμοια ποιεῖ καὶ χεῖρονα κατὰ τῶν δούλων τοῦ θεοῦ τολμᾷ ἐπιχειρεῖ, κάμινον πυρὸς ἑαυτῷ προετοιμάσας, ἵνα δι' αὐτῆς ἐκφοβήσῃ τὸν ἄνθρωπον, μὴ εἰδὼς τὴν παρὰ θεοῦ παρασκευασμένην αὐτῷ αἰώνιον διὰ πυρὸς κόλασιν. Τούτων τοίνυν γεγεννημένων φησὶν ἡ γραφή. ^[5]

2 28 1 «Καὶ οἱ ἄνδρες οἱ τρεῖς οὗτοι Σεδράκ, Μισάκ καὶ Ἀβδεναγὼ ἐπέπεσον εἰς μέσον τῆς καμίνου πεπεδημένοι καὶ περιεπάτουν ἐν μέσῳ τῆς φλογός, ὑμνοῦντες τὸν θεὸν καὶ εὐλογοῦντες τὸν κύριον.» Τὰ μὲν οὖν δεσμὰ ἃ περιέθηκεν αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς, ταῦτα εὐθέως τὸ πῦρ κατεδαπάνησεν, τῶν δὲ ἱματίων αὐτῶν καὶ τῶν σαραβάρων οὐχ ἥψατο, ἵνα καὶ ἐν τούτῳ τὸ μεγαλεῖον τοῦ θεοῦ ἔργον δειχθῇ. ^[5]

2 28 3 Ἐπειδὴ γὰρ τὰ ἱμάτια περὶ τὰ σώματα τῶν παίδων ἦν περικείμενα, καὶ ταῦτα σὺν αὐτοῖς ἡγιάσθη καὶ ὑπὸ τοῦ πυρὸς οὐκ ἐ... Λεγέτωσαν οὖν μοι αἰρεσιάρχαι οἱ τὴν ἑαυτῶν ἀνάστασιν ἀρνούμενοι, πῶς λέγουσιν σαρκὸς ἀνάστασιν μὴ εἶναι, ὁπότε φθαρτὰ ἱμάτια καὶ ὑποδήματα ἐκ νεκρῶν ζώων γεγονότα ὑπὸ τοῦ πυρὸς οὐ διεφθάρη διὰ τὸ περὶ σῶμα ἅγιον περικεῖσθαι, πῶς οὐχὶ καὶ σὰρξ φθαρτὴ ὑπάρχουσα περὶ ψυχὴν ἁγίαν περικειμένη καὶ αὕτη σὺν αὐτῇ ἁγιασθήσεται καὶ εἰς ἀφθαρσίαν μετατεθήσεται; Εἰ γὰρ τὰ φύσει φθαρτὰ ὄντα φθορὰν οὐκ ἐδέξαντο, πῶς τὸ μὴ γενάμενον φύσει φθαρτὸν ἀλλὰ διὰ τῆς παρακοῆς νεκρωθὲν πάλιν ζωοποιηθὲν δυνάμει θεοῦ οὐκ ἀναστήσεται; Ὡστε κατὰ πάντα τρόπον πείθει ἡμᾶς ἡ γραφή πιστεύειν ἐξ ὅλης καρδίας θεῷ, ὃν τρόπον κάκεῖνοι πιστεύσαντες ἐκ καμίνου πυρὸς ὁλόκληροι σὺν ἐσθῇτι καὶ σαραβάροις διεσώθησαν. ^[5]

2 28 7

Εἰ γὰρ ἐκείνων τότε τὸ πῦρ οὐ κατεκράτησεν, πῶς τῶν ἀγίων καὶ ὁμοίως πιστευόντων θεῷ τὸ αἰώνιον πῦρ κυριεῦσαι δύναται; Τότε μὲν οὖν «συστὰς Ἀζαρίας» ἅμα τοῖς λοιποῖς δι' ὕμνου καὶ εὐχῆς ἐξωμολογοῦντο τῷ θεῷ «ἐν μέσῳ» τῆς καμίνου.

2 29 2 Καὶ τότε μὲν πρῶτον τὰς ἁμαρτίας ἑαυτῶν καὶ τῶν πατέρων διηγόρευον διδόντες δόξαν τῷ θεῷ, ὡς ἀξίως καὶ δικαίως ταῦτα πάσχειν ἐν γῇ ἄλλοτρίᾳ αἰχμάλωτοι, παραδοθέντες «βασιλεῖ» ἀνόμῳ «καὶ πονηροτάτῳ παρὰ πᾶσαν τὴν γῆν», ἀνθ' ὧν οὐκ ἐφύλαξαν οἱ πατέρες αὐτῶν τὸν νόμον κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτῶν. Ἔπειτα προσκαλούμενοι πᾶσαν τὴν κτίσιν «ὡς» δι' «ἐνὸς στόματος, ὕμνουν καὶ ἐδόξαζον καὶ ἠυλόγουν τὸν θεόν» «λέγοντες· εὐλόγητος εἶ κύριε ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν καὶ αἰνετὸς καὶ ὑπερυψούμενος εἰς τοὺς αἰῶνας». ^[5]

2 29 4 Ἀρξάμενοι οὖν ἀπὸ τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου καὶ μεγαλοπρεποῦς ὀνόματος, ἦλθον ἐπ' αὐτὰ τὰ ἔργα τοῦ κυρίου, πρῶτον τὰ ἐπουράνια ὀνομάζοντες, καὶ ἐδόξαζον λέγοντες ὧς «εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ τὸν κύριον, ὕμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.» Εἶτα καθεξῆς ἅπαντα, τοὺς ἐπτὰ οὐρανοὺς καὶ τὰς ἐν αὐτοῖς ἐξουσίας καὶ δυνάμεις προσκαλούμενοι καὶ τὸ ὕδωρ τὸ «ὑπεράνω τοῦ οὐρανοῦ», ἦλθον ἐπὶ τὸ στερέωμα καὶ τοὺς ἐν αὐτῷ φωστῆρας· ὀνομάσαντες ἥλιον καὶ σελήνην καὶ ἄστρα ἔλεγον· «εὐλογεῖτε» πάντα τὰ στοιχεῖα τὰ κινούμενα ἐν τῷ οὐρανῷ, «ὕμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας». ^[5]

2 29 5 » Ἔπειτα μετῆλθον ἐπὶ τὰς τροπὰς τοῦ ἀέρος καὶ «τὰ πνεύματα» ἅτινά ἐστιν ἐν μέσῳ τῆς κτίσεως ὑπάρχοντα ἀνέμους, ὄμβρους τε καὶ νιφετούς, ψυχὸς καὶ καῦμα, φῶς καὶ σκότος, ἡμέρας τε καὶ νύκτας καὶ τὰ ὅμοια αὐτοῖς. ^[5]

2 29 6 Εἶτα ἦλθον ἐπὶ τὸ ἔδρασμα τῆς γῆς. Ἦρξαντο μὲν τὸ πρῶτον ἀπ' αὐτῆς τῆς δόξης τοῦ θεοῦ καὶ ἐδόξαζον· ἔπειτα δὲ «τὰ ὑπεράνω τοῦ οὐρανοῦ», τὰ λεγόμενα ὑπερκόσμια· εἶτα τὸ στερέωμα σὺν τοῖς φωστήρσιν ὠνόμασαν· εἶτα τὰ ἐν μέσῳ τῷ στερεώματι.

2 29 8 εἶτα πρὸς τὴν γῆν λέγοντες «εὐλογεῖτω ἡ γῆ τὸν κύριον, ὕμνεῖτω καὶ ὑπερυψοῦτω αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.» Ἔπειτα «ὄρη καὶ» βουνούς· εἶτα «πάντα τὰ φυόμενα ἐν τῇ γῇ.» Ἔπειτα μετῆλθον ἐπὶ τὰ ὕδατα, ποταμούς τε καὶ πηγὰς καὶ θαλάσσας· εἶτα «τὰ κινούμενα ἐν τοῖς ὕδασι» «κῆτη» τε καὶ ἰχθύας· ἔπειτα «πετεῖνα τοῦ οὐρανοῦ» «κτῆνη» τε καὶ «θηρία.

2 29 9 » Ἔπειτα μετῆλθον ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων κατὰ τάξιν τὸν ὕμνον ἀναφέροντες.

2 29 11 Ἔπειτα τὰ καταχθόνια ὠνόμασαν «πνεύματα» ταρταρούχων ἀγγέλων καὶ ψυχὰς δικαίων, ἵνα καὶ αὐτοὶ σὺν αὐτοῖς τὸν θεὸν ὑμνήσωσιν. Καὶ μετὰ τὸ τελέσαι ἅπαντα ἑαυτοὺς ἐσχάτους ὡς ἐλαχίστους καὶ ταπεινοὺς ὠνόμασαν λέγοντες.

2 29 12 «Εὐλογεῖτε Ἀνανία, Ἀζαρία, Μισαήλ τὸν κύριον, ὕμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας· ὅτι ἐξείλετο ἡμᾶς ἐξ ἄδου καὶ ἐκ χειρὸς θανάτου ἔσωσεν ἡμᾶς, καὶ ἐρρύσατο ἡμᾶς ἐκ μέσου καιομένης φλογὸς καὶ ἐκ μέσου πυρὸς ἐρρύσατο ἡμᾶς· ἐξωμολογεῖσθε τῷ κυρίῳ, ὅτι χρηστός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.» Εἶπατέ μοι, τρεῖς παῖδες—μνήσθητέ μου, παρακαλῶ, ἵνα καὶ γὰρ σὺν ὑμῖν τὸν αὐτὸν κλῆρον τὸν τῆς μαρτυρίας λάχω—, τίς ἦν τέταρτος σὺν ὑμῖν ὁ ἐν μέσῳ τῆς καμίνου περιπατῶν καὶ ὡς ἐξ ἐνὸς στόματος μεθ' ὑμῶν τὸν θεὸν ὕμνων; Διηγήσασθε ἡμῖν εἶδος αὐτοῦ καὶ κάλλος, ἵνα καὶ ἡμεῖς ἔνσαρκον αὐτὸν ἰδόντες ἐπιγνώμεν. ^[5]

2 30 2 Τίς ὁ οὕτως εὐτάκτως πᾶσαν κτίσιν διὰ στόματος ὑμῶν διηγησάμενος, ἵνα μηδὲν τῶν ὄντων καὶ γενομένων παραλείπητε; Μίαν ὥραν ἐν καμίνῳ ποιήσαντες, τὴν τῆς κτίσεως δημιουργίαν ἐδιδάσκεσθε· ὁ γὰρ λόγος ἦν σὺν ὑμῖν καὶ δι' ὑμῶν φθεγγόμενος, ὁ καὶ ἐπιστάμενος τὴν τῆς κτίσεως δημιουργίαν.

2 30 4 Θαυμαστά γὰρ ἐστίν, ἀγαπητοί, τὰ ὑπὸ τῶν τριῶν παίδων ἐν τῇ καμίνῳ δι' ὕμνων λελαλημένα· πῶς οὐδὲν παρέλειπον τῶν ἐκτισμένων, ἵνα μὴ ὡς ἐλεύθερόν τι ἢ ὡς αὐτεξούσιον νομισθῇ,

ἀλλὰ πάντα συμπεριλαβόντες καὶ ὀνομάσαντες, τὰ τε ἐπουράνια καὶ τὰ ἐπίγεια καὶ τὰ καταχθόνια, πάντα δοῦλα ἔδειξαν εἶναι τοῦ θεοῦ τοῦ τὰ πάντα διὰ τοῦ λόγου κτίσαντος, ἵνα μὴ τις καυχήσῃται ὡς ἀγέννητόν τι ἢ ἄναρχον εἶη τῶν κτισμάτων. Παυσάσθων τοίνυν οἱ τῶν αἵρεσιάρχων δογματισταί, οἱ δυνάμεις καὶ αἰῶνας καὶ προβολὰς ὀνομάζοντες κενὰ τερατολογήματα ἐφευρίσκουσιν, ἵνα διὰ τῶν ξένων ῥημάτων εὐκόλως τοὺς ἀνθρώπους ἀπατήσαντες ἀποκτείνωσιν καὶ τὰ μὴ ὄντα ὡς ὄντα προσκυνεῖν ἀναγκάζωσιν, . [5]

2 30 5 .. ὥσπερ Ναβουχοδονόσορ ἀναπλάσσοντες. Πάντα γὰρ συμπεριλαβοῦσα ἡ γραφή, εἴτε «ἀρχὰς» εἴτε «ἐξουσίας» εἴτε «δυνάμεις» εἴτε «θρόνους» εἴτε «κυριότητας» εἴτε «πᾶν ὄνομα ὀνομαζόμενον», ὑπέταξεν τὰ πάντα καὶ ἐδούλωσεν τῷ θεῷ ὡς κυρίῳ καὶ δεσπότῃ ἀνυμνεῖν καὶ εὐλογεῖν καὶ δοξάζειν τὸν πεποιηκότα. [5]

2 30 7 Καὶ διὰ τοῦτο Ἀνανίας, Ἀζαρίας τε καὶ Μισαήλ μετὰ πάντα τὰ ὄντα ἐξειπεῖν ἐπήνεγκαν λέγοντες· «Εὐλογεῖτε πάντες οἱ σεβόμενοι κύριον τὸν θεὸν τῶν θεῶν, ὑμνεῖτε καὶ ἐξομολογεῖσθε, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.» Οἱ μὲν οὖν Βαβυλώνιοι ὀρώντες τοὺς τρεῖς παῖδας ἐν τῇ καμίνῳ ὑμνοῦντας «οὐ διέλιπον» «καίοντες νάφθαν καὶ πίσσαν, στυπῖον καὶ κληματίδα καὶ διεχεῖτο ἡ φλόξ ἐπάνω τῆς καμίνου πῆχεις τεσσαράκοντα ἐννέα» .

2 31 1 .. θεῷ. «Καὶ διώδευσεν» τὸ πῦρ, φησὶν, «καὶ ἐνεπύρισεν οὓς εὗρεν περὶ τὴν κάμινον τῶν χαλδαίων.

2 31 2 » Ὅρατε πῶς αὐτὸ τὸ πῦρ φρόνιμον ὑπάρχει, ἐπιγινώσκον καὶ κολάζον τοὺς αἰτίους; τῶν μὲν γὰρ δούλων τοῦ θεοῦ «οὐχ ἤψατο», τοὺς δὲ ἀπίστους καὶ ἀθέους τῶν χαλδαίων κατεφλόγισεν· καὶ οἱ μὲν εἴσω ὄντες ἐν τῇ καμίνῳ ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου ἐδροσίζοντο, οἱ δὲ δοκοῦντες ἔξω τῆς καμίνου ἀμέριμοι ἐστάναι αὐτοὶ ὑπὸ τοῦ πυρὸς διεφθάρησαν. [5]

2 31 4 Καὶ ὡς ἡ γραφή λέγει· «Ὁ δὲ ἄγγελος τοῦ θεοῦ συγκατέβη ἅμα τοῖς περὶ τὸν Ἀζαρίαν εἰς τὴν κάμινον καὶ ἐξετίναξεν τὴν φλόγα τοῦ πυρὸς τῆς καμίνου καὶ ἐποίησεν τὸ μέσον τῆς καμίνου ὡς πνεῦμα δρόσου διασυρίζον, καὶ οὐχ ἤψατο αὐτῶν τὸ καθόλου τὸ πῦρ οὐδὲ ἐλύπησεν οὐδὲ παρηνώχλησεν αὐτούς.» Ζητεῖν οὖν χρή· τίς ἦν οὗτος ὁ ἄγγελος ὁ ἐν τῇ καμίνῳ φανείς καὶ ὡς τέκνα ἴδια ὑπὸ τὰς ἀγκάλας τοὺς παῖδας συντηρῶν, καὶ τοῖς μὲν εἴσω τὸ πῦρ εἰς δρόσον ὕδατος τρέψας, τοῖς δὲ ἔξω τὸ ἑαυτοῦ κριτήριον ἀπονείμας, ὡς γέγραπται «ὧ μέτρω μετρεῖτε ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν. [5]

2 32 1 »; Οὐκ ἄλλος ἦν, μὴ πλανῶ, ἀλλ' ἡ οὗτος ὁ καὶ τοὺς Αἰγυπτίους ἐν ὕδατι κρίνας.

2 32 2 Ἀνθ' ὧν γὰρ ἐκεῖνοι τότε τὰ ἄρρενα τῶν Ἑβραίων βρέφη ἐν τῷ ποταμῷ ἔρριπτον, τῷ αὐτῷ τρόπῳ κακεῖνοι ἐν τῇ θαλάσῃ ἀπώλοντο ἐν τῷ ὕδατι δικαίως βυθισθέντες, ἵνα ἰσόρροπος ἀμοιβὴ τοῖς κακῶς πράσσουσιν ἀποδοθῇ. Οὗτος ἦν ὁ τὴν ἐξουσίαν τῆς κρίσεως παρὰ τοῦ πατρὸς λαβών· ὁ καὶ ἐν Σοδόμοις τὸ πῦρ καὶ τὸ θεῖον ἐπιβρέξας, καὶ τούτους διὰ τὴν αὐτῶν ἀνομίαν καὶ κακὴν ἀσέβειαν καταφθείρας. [5]

2 32 4 Τοῦτον καὶ Ἰεζεκιήλ ὁμολογεῖ τὸ πῦρ ἐν τῇ χειρὶ λαβόντα καὶ κρατοῦντα περιμένοντα τὴν τοῦ πατρὸς φωνήν, ὅτε κελεύσει ἐπιρρῖψαι ἐπὶ τὸν κόσμον. Τοῦτον ἰδὼν τὸ πῦρ ἐν τῇ καμίνῳ ἐδειλίασεν καὶ τὸ τούτου ὑπεραυγάζον φῶς ἰδὼν ἐτρόμασεν.

2 32 6 Περὶ τούτου Ἡσαΐας λέγει· «Τὸ ὄνομα αὐτοῦ καλεῖται μεγάλης βουλῆς ἄγγελος.» Τοῦτον ἡ γραφή καὶ ἄγγελον θεοῦ ὠμολόγησεν· αὐτὸς γὰρ ἦν ὁ ἀναγγείλας ἡμῖν τὰ τοῦ πατρὸς μυστήρια.

2 32 8 Οὗτος «συγκατέβη ἅμα τοῖς περὶ τὸν Ἀζαρίαν εἰς τὴν κάμινον.» Τοῦτον τὸν ἄγγελον ἰδὼν τὸ πῦρ ἐπέγνω τὸν ἑαυτοῦ δεσπότην καὶ φοβηθὲν ἔφυγεν ἔξω καὶ διὰ τοῦτο εἰς «τεσσαράκοντα

- έννέα» «πήχεις» ὑψώθη· ἔλασθεν γὰρ ἔσωθεν ἔξω ἐξέβλυσεν, καὶ ἐγένετο «τὸ μέσον τῆς καμίνου» δρόσος λεπτὴ διασυρίζουσα ὁσμὴν ὅλως ἔνδοθεν πυρὸς μὴ κεκτημένον. ^[5]
- 2 32 10 Ὁ γὰρ «ἄγγελος» ἐν τῇ καμίνῳ ἤλαυνεν ἔσωθεν ἔξω τὴν φλόγα, καὶ τοῦτο τελούμενον «διεχεῖτο «κύκλῳ «τῆς καμίνου ἐπὶ πήχεις τεσσαράκοντα έννέα.» Τότε ἰδὼν «Ναβουχοδονόσορ» τὸ γενόμενον «ἐθαύμασεν καὶ ἐξάνεστη ἐν σπουδῇ» καὶ «ἤκουσεν ὑμνούντων αὐτῶν» «καὶ εἶπεν τοῖς μεγιστᾶσιν αὐτοῦ· οὐχὶ τρεῖς ἄνδρας ἐβάλομεν εἰς τὸ μέσον τοῦ πυρὸς πεπεδημένους;» οἱ δὲ εἶπαν· «Ἀληθῶς, βασιλεῦ. ^[5]
- 2 33 1 » Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς ἔφη· «Ὅδε ἐγὼ ὁρῶ ἄνδρας τέσσαρας λελυμένους καὶ περιπατοῦντας ἐν μέσῳ τοῦ πυρὸς καὶ διαφθορὰ οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς καὶ ἡ ὄρασις τοῦ τετάρτου ὁμοία υἱῷ θεοῦ.» Εἶπέ μοι, Ναβουχοδονόσορ, πότε γὰρ εἶδες τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, ἵνα υἱὸν θεοῦ τοῦτον ὁμολογήσης; Τίς δὲ ὁ τὴν καρδίαν σου κατανύξας, ἵνα τοιοῦτον ῥῆμα ἀποφθέγξη; Ποίοις δὲ ὀφθαλμοῖς ἐδυνήθης τοῦτο τὸ φῶς ἐνοπτρίσασθαι; Διὰ τί δὲ σοὶ μόνῳ καὶ οὐδενὶ τῶν ἄλλων σατραπῶν ἐπεδείχθη; Ἀλλ' ἐπεὶ γεγραμμένον ἦν «καρδία βασιλέως ἐν χειρὶ θεοῦ. ^[5]
- 2 33 3 » Αὕτη ἡ τοῦ θεοῦ χεὶρ, ὅπερ ἦν ὁ λόγος, τὴν καρδίαν τούτου κατένυξεν, ἵνα ἐπιγνούς τοῦτον ἐν τῷ καμίνῳ δοξάσῃ.
- 2 33 5 Καὶ τοῦτο δὲ οὐκ ἄργὸν τὸ ὑφ' ἡμῶν νενοημένον. Ἐπειδὴ γὰρ ἡμελλον οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ ἰδόντες ἐν κόσμῳ μὴ πιστεύειν, προαπέδειξεν ἡ γραφὴ ὅτι μελλήσουσιν τὰ ἔθνη τοῦτον ἔνσαρκον ἐπιγινώσκειν, ὃν πάλαι ἄσαρκον ἰδὼν ἐπέγνω ὁ Ναβουχοδονόσορ καὶ υἱὸν θεοῦ τοῦτον εἶναι ὠμολόγησεν. «Τότε προσῆλθεν Ναβουχοδονόσορ πρὸς τὴν θύραν τῆς καμίνου τῆς καιομένης καὶ εἶπε· Σεδράκ, Μισάκ καὶ Ἀβδεναγώ, οἱ δοῦλοι τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου, ἐξέλθετε καὶ δεῦτε. ^[5]
- 2 34 1 » Ἐπειδὴ γὰρ αὐτὸς εἰς τὴν κάμινον εἰσελθεῖν οὐκ ἠδύνατο, ἐκείνους ἐκάλει ἔξω ἐλθεῖν.
- 2 34 3 Καὶ τῶν μὲν τριῶν τὰ ὀνόματα ἐκάλεσεν, τοῦ δὲ τετάρτου οὐχ εὔρεν ἐξιπεῖν· οὐδέπω γὰρ ἦν ἐκ τῆς παρθένου γεγεννημένος ὁ Ἰησοῦς. «Καὶ συνάγονται οἱ σατράπαι καὶ οἱ στρατηγοὶ καὶ τοπάρχαι καὶ δυνάσται τοῦ βασιλέως καὶ ἐθεώρουν τοὺς ἄνδρας, ὅτι οὐκ ἐκυρίευσεν τὸ πῦρ τοῦ σώματος αὐτῶν καὶ θρῖξ τῆς κεφαλῆς αὐτῶν οὐκ ἐφλογίσθη, καὶ τὰ σαρὰβαρα αὐτῶν οὐκ ἡλλοιώθη καὶ ὁσμὴ πυρὸς οὐκ ἦν ἐν αὐτοῖς. ^[5]
- 2 35 1 Ἀλλ' ἴσως ἔρεῖ τις διὰ τί οὖν τοὺς πάλαι μάρτυρας ἐρρύετο ὁ θεός, τοὺς δὲ νῦν οὐχ οὕτως; Εὐρίσκομεν γὰρ τὸν μακάριον Δανιὴλ δις ἐν λάκκῳ λεόντων βληθέντα καὶ τοῦτον ὑπὸ τῶν θηρίων μὴ διαφθαρέντα, τοὺς δὲ τρεῖς παῖδας ἐν τῇ καμίνῳ καὶ τούτους ὑπὸ τοῦ πυρὸς μὴ ἀδικηθέντας. ^[5]
- 2 35 3 Πρόσεχε
- 2 35 4 .. Τούτους στεφανώσας προσελάμβανεν. Τοὺς μὲν γὰρ τρεῖς παῖδας ἐρρύσατο, ἵνα τὸ τοῦ Ναβουχοδονόσορ καύχημα μὴδὲν ὃν φανῇ, ἐνδείξασθαι τοῦτο βουλόμενος, ὅτι «τὰ ἀδύνατα παρὰ ἀνθρώποις, δυνατὰ παρὰ θεῶ.
- 2 35 5 » Ἐπειδὴ γὰρ μεγαλοφρονῶν Ναβουχοδονόσορ εἶπεν· «Καὶ τίς ἐστὶν θεὸς ὃς «δυνήσεται ῥύσασθαι «ὕμᾱς» «ἐκ τῆς καμίνου τοῦ πυρὸς», ἔδειξεν αὐτῷ ὁ θεός, ὅτι «δυνατός» ἐστὶν ῥύσασθαι τοὺς ἑαυτοῦ δούλους, ἡνίκα ἂν θέλῃ. Καὶ γὰρ ὁμοίως ἐπὶ τοῦ Δανιὴλ συνέβη. ^[5]
- 2 35 6 Τοῦ γὰρ Δαρείου εἰπόντος· «Ὁ θεὸς ᾧ σὺ λατρεύεις ἐνδελεχῶς, εἰ ἡδυνήθη ῥύσασθαι σε ἐκ τοῦ στόματος τῶν λεόντων;» ἀπεκρίθη Δανιὴλ «καὶ εἶπεν»· «Ὁ θεὸς ἐξαπέστειλεν τὸν ἄγγελον αὐτοῦ καὶ ἐνέφραξε τὰ στόματα τῶν λεόντων καὶ οὐκ ἐλυμήναντό με.» Πάντες γὰρ «οἱ σατράπαι ἐζήτουν» ἀφορμὴν, ἵνα ἀποκτείνωσιν τὸν Δανιὴλ τοῖς θηρίοις παραδόντες· ὁ δὲ θεός

- εἰδὼς τὴν ἐκείνων κακομηχανίαν καὶ τὴν τοῦ μακαρίου Δανιὴλ ἀπλότητα ἐρρύσατο αὐτὸν «ἐκ στόματος τῶν λεόντων», ὥστε οὐς μὲν θέλει ρύεται, οὐς δὲ θέλει παραλαμβάνει. ^[5]
- 2 35 8 Εὐρίσκομεν γὰρ καὶ τοὺς ἑπτὰ μάρτυρας ἐπὶ Ἀντιόχου δεινὰς κολάσεις ὑπομείναντας καὶ ἐκ τοῦ κόσμου παραληφθέντας. Τί οὖν; οὐκ ἡδύνατο ὁ θεὸς πατάξαι τὸν βασιλέα Ἀντιόχον καὶ ρύσασθαι τοὺς ἑπτὰ ἀδελφούς; ἡδύνατο· ἀλλ' ἵνα ἡμέτερος οὗτος γένηται ὑπογραμμός. Εἰ γὰρ πάντας ἐρρύετο, τίς ἤμελλεν μαρτυρεῖν; εἰ δὲ πάντες ἐμαρτύρουν ἀποθνήσκοντες, ἐλέγετο ἂν ὑπὸ τινων ἀπίστων. ^[5]
- 2 35 9 .. .
- 2 36 1 .. «ἐάν τε γὰρ ζῶμεν, τῷ κυρίῳ ζῶμεν· ἐάν τε ἀποθνήσκωμεν, τῷ κυρίῳ ἀποθνήσκωμεν· ἐάν τε ζῶμεν, ἐάν τε ἀποθνήσκωμεν, τοῦ κυρίου ἐσμέν.» Ἐρρύσατο τὸν Ἰωνᾶν ἐκ κοιλίας τοῦ κήτους, ἐπεὶ ἠθέλησεν.
- 2 36 3 Ἐρρύσατο καὶ τὸν Πέτρον ἐκ χειρὸς Ἡρώδου ἐξαγαγὼν αὐτὸν ἐκ τῆς φυλακῆς, ἐπεὶ καὶ τοῦτον ἔτι ζῆν ἠθέλησεν· παρέλαβεν κατὰ χρόνον ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος σταυρωθέντα, ὅτε αὐτὸς ἠθέλησεν. Παῦλον ἐρρύσατο ἐκ κινδύνων πολλῶν ἐπεὶ ἠθέλησεν· παρέλαβεν αὐτὸν ἀποκεφαλισθέντα μετὰ χρόνον, καὶ τοῦτον ὅτε ἠθέλησεν. ^[5]
- 2 36 5 Στέφανον εἶασεν λιθασθῆναι ὑπὸ Ἰουδαίων, ἀλλὰ ὑπομείναντα τοῦτον ἐστεφάνωσεν. Πῶς σὺ σήμερον ἡμελλες μαρτυρεῖν, εἰ μὴ ἐκεῖνοι πρῶτοι μαρτυρήσαντες ἐμακαρίστησαν; Ἐχεις οὖν ἐν τῇ παλαιᾷ διαθήκῃ πολλοὺς .
- 2 36 7 . μαρτυρήσαντας, πολλοὺς δὲ καὶ ρυσθέντας, ἵνα εἷς καὶ ὁ αὐτὸς θεὸς πάλοι καὶ νῦν ὧν ἐπιδεικνύηται, ἐξουσίαν ἔχων ἐκ τῶν δούλων αὐτοῦ ποιεῖν ὅπερ ἂν θέλῃ. Ἐλθωμεν δὲ καὶ ἐπ' αὐτὸν τὸν βασιλέα τῆς δόξης καὶ εἴπωμεν περὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ· οὐκ ἡδύνατο ὁ θεὸς ρύσασθαι τὸν Χριστὸν αὐτοῦ, ἵνα μὴ παραδοθῇ τοῖς Ἰουδαίοις; Ναί, ἡδύνατο· ἀλλ' εἶασεν αὐτὸν παθεῖν, ἵνα ἡμεῖς διὰ τοῦ θανάτου τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ ζήσωμεν· καὶ διὰ τοῦτο εἰδὼς ὁ υἱὸς τὴν βουλὴν τοῦ πατρὸς ἔλεγεν· «Πάτερ» «μὴ τὸ ἐμὸν θέλημα, ἀλλὰ τὸ σὸν γενέσθω. ^[5]
- 2 36 8 » Τί δέ σοι συμφέρει, ὦ ἄνθρωπε, μαρτυρήσαντα ἐν δόξῃ ἐξελεῖν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου, ἢ ρυσθέντα καὶ ἐνθάδε ἀπομείναντα ἀμαρτάνειν; Πολλοὺς γὰρ ἴσμεν ὁμολογήσαντας πρὸ βήματος καὶ δι' ἀφορμῆς τινος κατὰ θεοῦ πρόνοιαν ἀπολυθέντας καὶ τούτους χρόνον ἐπιβιώσαντας .
- 2 37 2 .. .
- 2 37 3 .. αὐτοῖς μᾶλλον, εἰ ἐξεληλύθεσαν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου καθαροί, ἔχοντες τὸν ἐπουράνιον στέφανον ἢ ἀπομείναντας ἐπισωρεύειν ἑαυτοῖς ἀμαρτίας, περὶ ὧν λόγον ἀποδοῦναι ἔχουσιν. Ὡστε εὐχέσθω ὁ ἔνεκεν τοῦ ὀνόματος προσφερόμενος οἶψι δὴποτε τρόπῳ μαρτυρήσας ἐξελεῖν.
- 2 37 4 Οὗτος γὰρ οὐκέτι οὐδὲ κρίνεται ἀλλὰ κρινεῖ, μέρος ἴδιον ἐν τῇ πρώτῃ ἀναστάσει ἔχων. Ἐδραῖος οὖν γενοῦ, ὦ ἄνθρωπε, μήποτε τῇ πίστει βαμβαίνων, καὶ, ὅτ' ἂν κληθῇς εἰς μαρτύριον προθύμως ἐπάκουσον, ἵνα ἡ πίστις σου φανῇ· τυχὸν δὲ ὁ θεὸς ἐπείραζεν σε ὡς τὸν Ἀβραάμ, ἠνίκα ἥτησε τὸν Ἰσαάκ. ^[5]
- 2 37 5 Ἐάν σε προσενεχθέντα θελήσῃ ρύσασθαι, καὶ ἐν τούτῳ τὸν θεὸν δόξαζε. Μίμησαι καὶ σὺ τοὺς τρεῖς παῖδας καὶ τὴν τούτων πίστιν κατανόησον· εἶπαν γὰρ τῷ βασιλεῖ «Δυνατὸς» ὁ θεὸς «ἐξελέσθαι ἡμᾶς», «ἐάν» δὲ «μὴ» βούληται, ἐν ἐξουσίᾳ θεοῦ ἐσμέν .
- 2 37 6 .. ἡδέως ἀποθνήσκομεν ἢ ποιοῦμεν τὸ ὑπὸ σου προστεταγμένον. Οὐς καὶ ἰδὼν τότε Ναβουχοδονόσορ καθαρὸς καὶ ἀμώμους ἐκ τῆς καμίνου ἐξελθόντας καταπλαγεῖς ἐθαύμασεν· οὔτε γὰρ «θρίξ» τούτων «ἐφλογίσθη», οὔτε «τὰ σαράβαρα αὐτῶν» «ἠλλοιώθη», ἀλλ' οὐδὲ «ὁσμη πυρὸς» «ἦν ἐν αὐτοῖς. ^[5]

- 2 37 7 » Οὕτως οὖν ἀποκριθεὶς Ναβουχοδονόσορ ἔφη· «Εὐλογητὸς ὁ θεὸς τοῦ Σεδράκ, Μισάκ καὶ Ἀβδεναγῶ, ὃς ἀπέστειλεν τὸν ἄγγελον αὐτοῦ καὶ ἐρρύσατο τοὺς παῖδας αὐτοῦ ὅτι ἐπεποίθεισαν ἐπ’ αὐτῷ, καὶ τὸ ῥῆμα τοῦ βασιλέως ἠλλοίωσαν καὶ παρέδωκαν τὰ σώματα αὐτῶν, ὅπως μὴ λατρεύσωσιν παντὶ θεῷ, ἀλλ’ ἢ τῷ θεῷ αὐτῶν. ^[5]
- 2 38 1 Κἀγὼ ἐκτίθεμαι δόγμα· πᾶς λαὸς, φυλὴ, γλῶσσα, ἐὰν εἴπῃ βλασφημίαν κατὰ τοῦ θεοῦ Σεδράκ, Μισάκ καὶ Ἀβδεναγῶ εἰς ἀπώλειαν ἔσσονται καὶ οἱ οἴκοι αὐτῶν εἰς διαρπαγὴν, ὅτι οὐκ ἔστιν θεὸς ἕτερος, ὅστις δυνήσεται ῥύσασθαι οὕτως.» Καὶ «κατεύθυνεν τὸν Σεδράκ, Μισάκ καὶ Ἀβδεναγῶ ἐν τῇ χώρᾳ Βαβυλῶνος καὶ ἠϋξήσεν αὐτοὺς καὶ ἠξίωσεν ἠγεῖσθαι πάντων τῶν Ἰουδαίων τῶν ὄντων ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ.» Δεῖ οὖν ἐνορᾶν, ἀγαπητοί, πόσῃ χάριν παρέχει ἡ πρὸς τὸν θεὸν πίστις. ^[10]
- 2 38 3 Ὡσπερ γὰρ αὐτὸν τὸν θεὸν ἐδόξασαν, ἑαυτοὺς τῷ θανάτῳ παραδόντες, οὕτως πάλιν καὶ αὐτοί, οὐ μόνον ὑπὸ θεοῦ, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἐδοξάσθησαν καὶ τὰ ἀλλόφυλα καὶ βάρβαρα ἔθνη τὸν θεὸν σέβειν ἐδίδαξαν. Καὶ γὰρ ἐστὶν ἀληθῶς καταλαβέσθαι ἕως νῦν τοῦτο γινόμενον.
- 2 38 4 Ἦνίκα γὰρ ἂν τις τῶν ἀγίων ἐπὶ μαρτύριον κληθῇ καὶ μεγαλεῖά τινα ὑπὸ θεοῦ εἰς αὐτὸν γενηθῇ, εὐθέως πάντες ἰδόντες θαυμάζουσιν ... πολλοὶ δὲ δι’ αὐτῶν πιστεύσαντες ὡσαύτως καὶ αὐτοὶ μάρτυρες θεοῦ γίνονται. Ὡς πιστεύσαντες καὶ ἡμεῖς ἀξίους ἑαυτοὺς θεῷ παραστήσωμεν σωφρονοῦντι σώματι καὶ ψυχῇ καὶ πνεύματι, ἵνα τὸν τῆς ἀφθαρσίας στέφανον καὶ ἡμεῖς λαβόντες ἅμα τοῖς μακαρίοις μάρτυσιν σὺν αὐτοῖς τὸν θεὸν ὑμνήσωμεν. ^[5]
- 2 38 5 Αὐτῷ γὰρ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν. ΛΟΓΟΣ Γ.
- 3 t 1 Περὶ Ναβουχοδονόσορ καὶ περὶ τοῦ Δανιήλ, ὅτε ἐβλήθη εἰς τοὺς λέοντας. «Ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς πᾶσιν τοῖς λαοῖς, φυλαῖς, γλώσσαις τοῖς οἰκοῦσιν ἐν πάσῃ τῇ γῇ· εἰρήνη ὑμῖν πληθυνθείη.
- 3 1 1 Τὰ σημεῖα καὶ τὰ τέρατα, ἃ ἐποίησεν μετ’ ἐμοῦ ὁ θεός, ἤρρεσεν ἐναντίον μου ἀπαγγεῖλαι ὑμῖν ὡς μεγάλα καὶ ἰσχυρά· ἡ βασιλεία αὐτοῦ βασιλεία αἰώνιος καὶ ἡ ἐξουσία αὐτοῦ εἰς γενεὰν καὶ γενεάν. Ἐγὼ Ναβουχοδονόσορ εὐθηνῶν ἤμην ἐν τῷ οἴκῳ μου καὶ εὐθαλῶν ἐπὶ τοῦ θρόνου μου· ἐνύπνιον ἴδον καὶ ἐφοβέρισέ με καὶ ἐταράχθην ἐπὶ τῆς κοίτης μου καὶ αἱ ὁράσεις τῆς κεφαλῆς μου συνετάραζάν με. Καὶ δι’ ἐμοῦ ἐτέθη δόγμα τοῦ εἰσαγαγεῖν ἐνώπιόν μου πάντας τοὺς σοφοὺς Βαβυλῶνος, ὅπως τὴν σύγκρισιν τοῦ ἐνυπνίου γνωρίσωσιν μοι. Καὶ εἰσεπορεύοντο οἱ ἐπαοιδοί, μάγοι, γαζαρηνοὶ, χαλδαῖοι· καὶ τὸ ἐνύπνιον εἶπον ἐγὼ ἐνώπιον αὐτῶν, καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ οὐκ ἐγνώρισάν μοι. Ἔως οὗ ἤλθεν Δανιήλ, οὗ τὸ ὄνομα Βαλτάσαρ κατὰ τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ μου, ὃς πνεῦμα θεοῦ ἅγιον ἐν ἑαυτῷ ἔχει· ὃ εἶπα· Βαλτάσαρ ὁ ἄρχων τῶν ἐπαοιδῶν, ὃν ἐγὼ ἔγνων ὅτι πνεῦμα θεοῦ ἅγιον ἐν σοὶ καὶ πᾶν μυστήριον οὐκ ἀδυνατήσει σοι· ἄκουσον τοῦ ἐνυπνίου οὗ ἴδον καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ εἰπόν μοι.» Τὰ μὲν οὖν συμβάντα τότε ἐπὶ τῶν τριῶν παίδων θαυμάσια ἰδὼν Ναβουχοδονόσορ καὶ καταπλαγεὶς, πᾶσιν τοῖς ὑπ’ αὐτὸν οὖσιν λαοῖς, φυλαῖς, γλώσσαις προθεὶς διὰ δόγματος δημοσίως ἀνήγγειλεν, ὅπως καὶ αὐτοὶ ἀκούσαντες τὰ γενόμενα τὸν θεὸν φοβηθέντες δοξάσωσιν, καθὼς καὶ αὐτὸς αἰνῶν ἔλεγεν «ἡ βασιλεία αὐτοῦ βασιλεία αἰώνιος καὶ ἡ ἐξουσία αὐτοῦ εἰς γενεὰν καὶ γενεάν. ^[5]
- 3 2 1 » Ἐπειτα τὸ συμβὰν ἐπὶ τῷ δευτέρῳ αὐτοῦ ὁράματι διηγήσατο, ὡς οὐδεὶς τῶν μάγων, γαζαρηνῶν, χαλδαίων ἠδυνήθη τὸ ῥῆμα ἀπαγγεῖλαι τῷ βασιλεῖ, ἕως ἐκλήθη Δανιήλ ὁ καὶ τὸ πρῶτον αὐτῷ ὄραμα διηγησάμενος, ἵνα ἐν πᾶσιν ὁ θεὸς τοὺς ἰδίους αὐτοῦ δούλους τοὺς προφήτας δοξάσῃ παρὰ τὰ λοιπὰ βάρβαρα καὶ ἀλλόφυλα ἔθνη, ἃ ἐδόκουν ἐν τῇ ἑαυτῶν τῇ ἀνθρωπίνῃ σοφίᾳ ἐπαίρεσθαι ἐπίγειον μάθησιν ἡσκημένα. ^[5]

Ἦ γὰρ ἐκ τοῦ θεοῦ «χάρις καὶ δωρεὰ» ἄνωθεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἦν παρέχουσα τὸν ἑαυτῆς πλοῦτον τοῖς ἀξίοις ἧς μετεῖχον οἱ μακάριοι προφήται ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἀεὶ συνετιζόμενοι. Καθ' ἃ καὶ ὁ ἀπόστολος πρὸς Κορινθίους γράφων φησὶν· «κἀγὼ ἦλθον πρὸς ὑμᾶς» «οὐκ ἐν διδακτοῖς ἀνθρωπίνης σοφίας λόγοις», «καταγγέλλων ὑμῖν τὸ μυστήριον τοῦ Χριστοῦ», «ἀλλ' ἐν διδακτοῖς πνεύματος, πνευματικοῖς πνευματικὰ συγκρίνοντες. ^[5]

3 2 4 » Οὕτως οὖν καὶ ἐν Βαβυλῶνι τῶν μὲν σοφῶν πάντων ἡ ἐπίγειος σοφία ἐμωράνθη, μὴ δυνηθέντων τὸ ἐνύπνιον τοῦ βασιλέως συγκρίναι, «ἕως οὗ ἦλθεν Δανιήλ», «ὃς πνεῦμα θεοῦ ἅγιον εἶχεν ἐν αὐτῷ», καθ' ὃ καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς ἐν πολλοῖς τοῦτον δοκιμάσας ἐμαρτύρησεν, καὶ τοῦτο γραπτῶς δημοσίᾳ προέθηκεν, ἵνα μὴ μόνον ὑπ' αὐτοῦ τοῦ βασιλέως ἔντιμος ὢν φανῇ, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ πάντων τῶν ὑποτεταγμένων τῷ βασιλεῖ ὡς θεοῦ ἄνθρωπος καὶ μέγας προφήτης ὀνομασθῇ. ^[5]

3 2 6 Ὡς περ καὶ οἱ Αἰγύπτιοι πάλοι ἰδόντες τὰ διὰ Μωϋσέως θαυμάσιαν ἔργα ἐπὶ τῶν δέκα πληγῶν γεγενημένα φοβηθέντες Μεννουθὶμ τοῦτον ὠνόμασαν, ὃ ἐστὶν αἰγυπτιστὶ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ· τὸ γὰρ μεννοῦ καλεῖται ἄνθρωπος, θὶμ δὲ θεός· οὕτως καὶ Ναβουχοδονόσορ περὶ τοῦ Δανιήλ ἐμαρτύρησεν, ὅτι «πνεῦμα θεοῦ ἅγιον ἐν αὐτῷ ἔχει.» Οὗ κληθέντος τότε καὶ ἐνώπιον τοῦ βασιλέως σταθέντος ἀπεκρίθη πρὸς αὐτόν· «Ἐπὶ τῆς κοίτης μου ἐθεώρουν, καὶ ἰδοὺ δένδρον ἐν μέσῳ τῆς γῆς καὶ τὸ ὕψος αὐτοῦ πολὺ. ^[5]

3 3 1 Ἐμεγαλύνθη τὸ δένδρον καὶ ἴσχυσεν καὶ τὸ ὕψος αὐτοῦ ἔφθασεν ἕως τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὸ κύτος αὐτοῦ εἰς τὰ πέρατα πάσης τῆς γῆς· τὰ φύλλα αὐτοῦ ὠραῖα καὶ ὁ καρπὸς αὐτοῦ πολὺς, καὶ τροφή πάντων ἐν αὐτῷ· ὑποκάτω αὐτοῦ κατεσκίνουν τὰ θηρία τὰ ἄγρια, καὶ ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ κατῴκουν τὰ ὄρνεα τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐτρέφετο πᾶσα σὰρξ. Ἐθεώρουν ἐν ὁράματι τῆς νυκτὸς ἐπὶ τῆς κοίτης μου, καὶ ἰδοὺ εἶρ, καὶ ἅγιος κατέβη ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἐφώνησεν ἐν ἰσχύϊ καὶ εἶπεν· ἐκκόψατε τὸ δένδρον καὶ ἐκτίλατε τοὺς κλάδους αὐτοῦ καὶ ἐκτινάξατε τὰ φύλλα αὐτοῦ καὶ διασκορπίσατε τὸν καρπὸν αὐτοῦ· σαλευθήτω τὰ θηρία ὑποκάτωθεν αὐτοῦ καὶ τὰ ὄρνεα ἀπὸ τῶν κλάδων αὐτοῦ· πλήν τὴν φυὴν τῶν ῥιζῶν αὐτοῦ ἐν τῇ γῇ ἐάσατε καὶ ἐν δεσμῷ χαλκῷ καὶ σιδηρῷ καὶ ἐν τῇ χλόῃ τῇ ἔξω καὶ ἐν τῇ δρόσῳ τοῦ οὐρανοῦ κοιτασθήσεται καὶ μετὰ τῶν θηρίων ἡ μερὶς αὐτοῦ καὶ ἐν τῷ χόρτῳ τῆς γῆς. Ἡ καρδία αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἀλλοιωθήσεται καὶ καρδία θηρίου δοθήσεται αὐτῷ καὶ ἑπτὰ καιροὶ ἀλλαγῇσονται ἐπ' αὐτόν· διὰ συγκρίματος εἶρ ὁ λόγος καὶ ῥῆμα ἅγιον τὸ ἐπερώτημα, ἵνα γνῶσιν οἱ ζῶντες, ὅτι κύριός ἐστιν ὁ ὑψιστος τῆς βασιλείας τῶν ἀνθρώπων καὶ ᾧ ἂν δόξη δώσει αὐτήν, καὶ ἐξουδένωμα ἀνθρώπων ἀναστήσει ἐπ' αὐτήν. Τοῦτο τὸ ἐνύπνιον ἴδον ἐγὼ Ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς, καὶ σὺ Βαλτάσαρ τὸ σύγκριμα αὐτοῦ εἶπόν· ὅτι πάντες οἱ σοφοὶ τῆς βασιλείας μου οὐ δύνανται τὸ σύγκριμα αὐτοῦ δηλῶσαί μοι, σὺ δὲ Δανιήλ δύνασαι, ὅτι πνεῦμα ἅγιον ἐν σοί.» Ἦν μὲν τὸ ἐνύπνιον τὸ ὑπὸ τοῦ Ναβουχοδονόσορ ἐωραμένον πρὸς ἐπιτιμίαν αὐτῷ τῷ βασιλεῖ δεδειγμένον· ἀνθ' ὧν γὰρ ὑψώθη ἡ καρδία αὐτοῦ καὶ κατὰ τοῦ θεοῦ ἐπῆρθη εἰκόνα χρυσοῦν ἀναστήσας καὶ πάντας εἰδωλολάτρας εἶναι ἀναγκάσας, ἐπεδείχθη αὐτῷ δι' ὁράματος, ὅτι καὶ αὐτὸς ἐν τῇ τοῦ θεοῦ ἐξουσίᾳ ὢν τυγχάνει, εἰ καὶ ἐδόκει ὑπὲρ πάντας τότε βασιλεῖς. ^[5]

3 4 1 .. «Σὺ βασιλεῦ, βασιλεὺς βασιλέων, ᾧ ὁ θεὸς τοῦ οὐρανοῦ βασιλείαν ἰσχυρὰν καὶ κραταῖαν ἔδωκεν ἐν παντὶ τόπῳ, ᾧ κατοικοῦσιν οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων.

3 4 2 » Καὶ αὐτὸς δὲ Ναβουχοδονόσορ ἐπὶ τῷ συγκρίναι τὸν Δανιήλ τὸ ἐνύπνιον θαυμάσας ὁμοίως ἔφη· «Ἐπ' ἀληθείας ὁ θεὸς ὑμῶν αὐτός ἐστιν θεὸς θεῶν καὶ κύριος κυρίων, ὅτι ἡδυνήθης ἀποκαλύπτειν τὸ μυστήριον τοῦτο. ^[5]

3 4 3

» Ἐπεὶ οὖν ἐπιλαθόμενος τῶν προτέρων αὐτοῦ ῥημάτων ἐπήρθη ὕστερον ὑπερηφάνως, ἔλαβεν ταύτην παρὰ θεοῦ ἐπιτιμίαν ὑπόδειγμα καὶ ὑπογραμμὸς πᾶσιν ἀνθρώποις τυράννοις τε καὶ βασιλεῦσιν γενόμενος, ὥς μὴ τὰ ὑπὲρ ἄνθρωπον φρονοῦντας ἀλαζονεύεσθαι καὶ κατὰ τοῦ θεοῦ ἐπαιρομένους καυχᾶσθαι, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς προορῶντας τὸν ἑαυτῶν κίνδυνον τὸν θεὸν φοβεῖσθαι «εἰδότες ὅτι καὶ» αὐτοὶ «κύριον ἔχουσιν ἐνουράνιον. [5]

3 4 4 » Καὶ γὰρ Ἀντίοχος ὁ ἐπικληθεὶς Ἐπιφανής, βασιλεὺς τῆς Συρίας γεγωνῶς, ποικίλαις βασάνοις αἰκισάμενος τοὺς δούλους τοῦ θεοῦ καὶ τὰ χεῖριστα τολμήσας, ὕστερον καὶ αὐτὸς τῆς παρὰ θεοῦ ἀξίας ἔτυχεν τιμωρίας «θείᾳ μάστιγι» ἐπιπληχθεὶς, ὥς μὴ δύνασθαι αὐτὸν μηδὲ τὴν ἑαυτοῦ ὁσμὴν ὑπενεγκεῖν, ἀλλ' ἔτι «ζῶντος» αὐτοῦ ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν «τοῦ δυσσεβοῦς σκώληκος ἀναζεῖν, δι' ὃ καὶ πολλαῖς λιτανείαις καὶ ἐξομολογήσεσιν πρὸς τὸν θεὸν χρησάμενος οὐκ ἔτυχεν τῆς παρ' αὐτοῦ σωτηρίας. [10]

3 4 6 Ὅς καὶ ἀφελπίσας ἑαυτὸν καὶ «εἰς ἐπίγνωσιν λοιπὸν τῶν ἀνθρωπίνων ἐλθὼν, μέλλων τελευτᾶν οὕτως ἔφησεν· «Δίκαιον ὑποτάσσεσθαι θεῷ, καὶ μὴ θνητὸν ὄντα ἰσόθεα φρονεῖν.» Ὡστε, ὅσοι βασιλεῖς εὐλαβῶς καὶ θεοφιλῶς ἀνεστράφησαν, οὗτοι καὶ παρὰ θεοῦ ἐτιμήθησαν, ὅσοι δὲ κατὰ φύσιν ὑπὲρ τὸ δέον ἐπήρθησαν, οὗτοι ἀξίαν καὶ δικαίαν τὴν παρὰ τοῦ θεοῦ τιμωρίαν ἀπέλαβον. [5]

3 4 8 Ὅν τρόπον καὶ ὁ Σενναχερείμ καυχησάμενος ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ καὶ πολλῇ δυνάμει, λόγοις ψευδέσιν «τὸν θεὸν ὀνειδίσας» ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου ἐπατάχθη ἑκατὸν ὀγδοήκοντα πέντε χιλιάδας μιᾷ νυκτὶ ἀπολέσας· ὕστερον δὲ καὶ αὐτὸς ὑπὸ τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἐν τῇ ἰδίᾳ γῇ ἀνῆρέθη κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου ὁ ἐλάλησεν διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου, ἵνα ἐπιγνῶσιν πάντες ἄνθρωποι τὴν ἐξουσίαν τὴν ἐπουράνιον. Ὁμοίως οὖν καὶ τῷ Ναβουχοδονόσορ συνέβη· ὀκτωκαιδεκάτου μέντοι γὰρ ἔτους ἀρχομένου ἔστησεν τὴν εἰκόνα, καθὼς ἐν τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ εἴρηται καὶ τὰ μέτρα ταύτης ἀποδέδεικται· πληρωθέντος δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ μετὰ δωδεκάμηνον, ἀφηρέθη ἀπ' αὐτοῦ ἡ βασιλεία, ἵνα . [5]

3 5 1 .. καὶ ὁ ἐτέρους ... ἐν τοῖς ὅρεσιν φυγὰς γένηται καὶ ὁ ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ τοὺς Ἑβραίους κολάσας καὶ αὐτὸς ἐν γῇ ἐρήμῳ ἀξίως κολασθήσεται. Καθ' ὃ ἡ γραφὴ ὑφηγεῖται λέγουσα· «Τότε Δανιὴλ οὗ τὸ ὄνομα Βαλτάσαρ ἀπηνεώθη ὥσει ὥραν μίαν, καὶ οἱ διαλογισμοὶ αὐτοῦ συνετάρασσον αὐτόν.

3 5 2 Καὶ ἀπεκρίθη Βαλτάσαρ καὶ εἶπεν· κύριε, ἔστω τὸ ἐνύπνιον τοῖς μισοῦσίν σε καὶ ἡ σύγκρισις αὐτοῦ τοῖς ἐχθροῖς σου. Τὸ δένδρον ὃ εἶδες τὸ μεγαλυνθὲν καὶ ἰσχυρὸς, οὗ τὸ ὕψος ἔφθασεν εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ τὸ κῦτος αὐτοῦ εἰς πᾶσαν τὴν γῆν καὶ τὰ φύλλα αὐτοῦ εὐθαλῆ καὶ ὁ καρπὸς αὐτοῦ πολὺς καὶ τροφὴ πᾶσιν ἦν ἐν αὐτῷ, ὑποκάτω αὐτοῦ κατῴκουν τὰ θηρία τὰ ἄγρια καὶ ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ κατεσκήνουν τὰ ὄρνεα τοῦ οὐρανοῦ, —σὺ εἶ, βασιλεῦ, ὅτι ἐμεγαλύνθης καὶ ἰσχυράς, καὶ ἡ μεγαλωσύνη σου ἐμεγαλύνθη καὶ ἔφθασεν εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ἡ κυρία σου εἰς τὰ πέρατα τῆς γῆς. Καὶ ὅτι εἶδεν ὁ βασιλεὺς εἶρ καὶ ἄγιον καταβαίνοντα ἀπὸ οὐρανοῦ καὶ εἶπεν· ἐκτίλατε τὸ δένδρον καὶ διαφθείρατε αὐτό, πλην τὴν φυὴν τῶν ῥιζῶν αὐτοῦ ἐν τῇ γῇ ἐάσατε, καὶ ἐν δεσμῷ χαλκῷ καὶ σιδηρῷ καὶ ἐν τῇ χλόῃ τῇ ἔξω καὶ τῇ δρόσῳ τοῦ οὐρανοῦ αὐλισθήσεται καὶ μετὰ θηρίων ἀγρίων ἡ μερὶς αὐτοῦ, ἕως οὗ ἑπτὰ καιροὶ ἀλλαγῇσονται ἐπ' αὐτῷ. Τοῦτο ἡ σύγκρισις αὐτοῦ, βασιλεῦ, καὶ σύγκριμα ὑψίστου ἐστίν, ὃ ἔφθασεν ἐπὶ τὸν κύριόν μου τὸν βασιλέα· καὶ σὲ ἐκδιώξουσιν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων καὶ μετὰ θηρίων ἀγρίων ἡ κατοικία σου, καὶ χόρτον ὡς βοῦν ψωμιοῦσίν σε, καὶ ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ αὐλισθήσῃ, καὶ ἑπτὰ καιροὶ ἀλλαγῇσονται ἐπὶ σε, ἕως οὗ γνῶς, ὅτι κυριεύει ὁ ὑψιστος τῆς βασιλείας τῶν ἀνθρώπων, καὶ ᾧ ἂν δόξη, δώσει αὐτήν. Καὶ ὅτι εἶπεν· ἐάσατε τὴν φυὴν τῶν ῥιζῶν τοῦ δένδρου· ἡ βασιλεία σου σοὶ μένει, ἀφ' ἧς ἂν γνῶς τὴν ἐξουσίαν τὴν οὐράνιον. Διὰ τοῦτο,

βασιλεῦ, ἡ βουλή μου ἀρεσάτω σοι καὶ τὰς ἀμαρτίας σου ἐν ἐλεημοσύναις λύτρωσαι καὶ τὰς ἀδικίας σου ἐν οἰκτιρμοῖς πενήτων· ἴσως ἔσται μακροθυμία τοῖς παραπτώμασιν σου. —Ταῦτα πάντα ἔφθασεν ἐπὶ Ναβουχοδονόσορ τὸν βασιλέα. Μετὰ δωδεκάμηνον ἐν τῷ ναῷ τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἐν Βαβυλῶνι περιπατῶν ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς καὶ εἶπεν· οὐχ αὕτη ἐστὶν Βαβυλῶν ἡ μεγάλη, ἣν ἐγὼ ὠκοδόμησα εἰς οἶκον βασιλείας ἐν τῷ κράτει τῆς ἰσχύος μου εἰς τιμὴν τῆς δόξης μου; ἔτι τοῦ λόγου ἐν τῷ στόματι τοῦ βασιλέως ὄντος φωνὴ ἀπ’ οὐρανοῦ ἐγένετο· σοὶ λέγουσιν, Ναβουχοδονόσορ βασιλεῦ, ἡ βασιλεία σου παρῆλθεν ἀπὸ σοῦ καὶ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων σε ἐκδιώξουσιν, καὶ μετὰ θηρίων ἀγρίων ἡ κατοικία σου, χόρτον ὡς βοῦν ψωμιοῦσιν σε, καὶ ἐπτὰ καιροὶ ἀλλαγῇσονται ἐπὶ σοί, ἕως οὗ γνῶς ὅτι κυριεύει ὁ ὕψιστος τῆς βασιλείας τῶν ἀνθρώπων καὶ ὃς ἂν δόξῃ δώσει αὐτήν. Αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ὁ λόγος συνετελέσθη ἐπὶ Ναβουχοδονόσορ, καὶ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐξεδιώχθη καὶ χόρτον ὡς βοῦς ἤσθιεν καὶ ὑπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐβάφη, ἕως αἱ τρίχες αὐτοῦ ὡς λεόντων ἐμεγαλύνθησαν καὶ οἱ ὄνυχες αὐτοῦ ἐγένοντο ὡς ὀρνέων. Καὶ μετὰ τὸ τέλος τῶν ἡμερῶν ἐγὼ Ναβουχοδονόσορ τοὺς ὀφθαλμούς μου εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνέλαβον καὶ αἱ φρένες μου ἐπ’ ἐμὲ ἐπεστράφησαν, καὶ τὸν ὕψιστον ἠυλόγησα καὶ τὸν ζῶντα εἰς τὸν αἰῶνα ἤνεσα καὶ ἐδόξασα, ὅτι ἡ ἐξουσία αὐτοῦ ἐξουσία αἰώνιος καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ εἰς γενεάν καὶ γενεάν, καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν εἰς οὐδὲν ἐλογίσθησαν, καὶ κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιεῖ ἐν τῇ δυνάμει τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἐν τῇ κατοικίᾳ τῆς γῆς, καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἀντιστήσεται τῇ χειρὶ αὐτοῦ καὶ ἐρεῖ αὐτῷ· τί ἐποίησας;» Τὸ μὲν οὖν ἐνύπνιον δοκεῖ ἀυθερμήνευτον εἶναι καὶ πᾶσιν εὐδηλον, καθὼς καὶ ἡ γραφὴ διδάσκει ταῦτα οὕτως γεγενῆσθαι, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ βασιλεὺς ὕστερον ἐξομολογούμενος τὰ συμβάντα αὐτῷ διηγήσατο. ^[55]

- 3 6 2 Ἀλλὰ γοῦν ἡ χάρις τοῦ θεοῦ ἀφθόνως συνετίζει τὸν ἄνθρωπον, ἵνα ἐν πᾶσιν τὸν νοῦν ἀνεμπόδιστον ἔχοντες μὴ προσώποις ἀνθρώπων βασιλέων προσέχωμεν—ματαία γὰρ ἐλπίς εἰς ἄνθρωπον—, μηδὲ ἄρχοντας τοὺς ἐπ’ ἐξουσιῶν τεταγμένους ἔνεκεν δόματος κολακεύωμεν, ἀλλὰ μόνῳ θεῷ προσκαρτεροῦντες καὶ τὰ εὐάρεστα τούτῳ ποιοῦντες καὶ τὸν νῦν βίον ἀκίνδυνον διατελέσωμεν καὶ τὴν μέλλουσαν κρίσιν εὐκόλως ἐκφύγωμεν. Τί γὰρ ὠφελῆσαι δύναται βασιλεὺς καὶ δυνάστης ἄνθρωπον, ὅποτε καὶ αὐτὸς θνητὸς ὢν ὑπὸ τὴν τοῦ πεποιηκότος αὐτὸν κινεῖται ἐξουσίαν; Δύναται μὲν γὰρ ἐν τῷ νῦν βίῳ δόματά σοι πολλὰ καὶ μεγάλα παρασχεῖν, ἀλλὰ καὶ ταῦτα ἐπίγειά ἐστιν καὶ πρόσκαιρα τυγχάνει. ^[5]
- 3 6 5 Πολλοὶ δὲ καὶ τιμῆς καὶ δωρεᾶς ὑπὸ βασιλέως λαχόντες καὶ ἐπ’ ἐξουσιῶν καὶ τιμῶν κατασταθέντες, ὕστερον αὐτοὶ δι’ ἑαυτοὺς ἐκινδύνευσαν ἢ ὡς ἐπίβουλοι εὐρεθέντες, ἢ ὡς φίλοι βασιλέως ὑπὸ ἐτέρων ἀναιρεθέντες. Τί τούτους ὠφέλησεν ἡ πρὸς τὸν βασιλέα φιλία; οἱ μήτε τῶν δομάτων ὧν ἔλαβον ἐνεπλήσθησαν, προσέτι δὲ καὶ τὴν ἑαυτῶν ψυχὴν προσαπώλεσαν.
- 3 6 7 Φεῦγε οὖν τὰ τοιαῦτα πρόσωπα, ὦ ἄνθρωπε, μήποτε κινδυνεύσης δι’ αὐτούς. «Πᾶσα» γὰρ «σὰρξ χόρτος καὶ πᾶσα δόξα» ἀνθρώπου «ὡς ἄνθος χόρτου· ὁ χόρτος ἐξηράνθη καὶ τὸ ἄνθος ἐξέπεσεν.» Ἄκουσον τὸ ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου Παύλου εἰρημένον, πῶς παραινεῖ Τιμοθέῳ γράφων· «Τοῖς πλουσίοις τοῦ νῦν αἰῶνος παράγγελλε μὴ ὑψηλοφρονεῖν, μηδὲ πεποιθῆναι ἐπὶ πλούτου ἀδηλόγητι, ἀλλ’ ἡλπικένοι «ἐπὶ θεὸν ζῶντα, ὃς ἐστὶν σωτὴρ πάντων ἀνθρώπων, μάλιστα δὲ πιστῶν. ^[5]
- 3 6 8 » Ἡ γὰρ τῶν ἐν ὑπεροχῇ κειμένων δόξα φύλλοις ξηροῖς ὅμοιος, ἃ «πρὸς ὀλίγον» ἀκμάσαντα, εὐθέως δὲ μαρανθέντα.
- 3 7 1 Τί ὠφέληκεν Ναβουχοδονόσορ τὸν βασιλέα τὸ ὑπέρογκον ῥῆμα ἐν τῷ εἰπεῖν· «Οὐχ αὕτη ἐστὶν Βαβυλῶν ἡ μεγάλη, ἣν ἐγὼ ὠκοδόμησα εἰς οἶκον βασιλείας ἐν τῷ κράτει τῆς ἰσχύος μου εἰς

τιμήν τῆς δόξης μου;», ὁπότε φυγαδευθεὶς χλόην μετὰ τῶν θηρίων ἐν τοῖς ὄρεσιν ἦσθιεν; Ποῦ τὸ θράσος ἐκεῖνο καὶ ἡ πολλὴ τῶν λόγων ὑπερηφανία; καὶ ἡ τῆς καμίνου μεγάλη καὶ δεινὴ φλόξ, ὁπότε οὐδὲ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ψυχῆς ἐκυρίευσεν; Καὶ διὰ τοῦτο σύμβουλος τούτου ἐγένετο ὁ μακάριος Δανιήλ, ὡς καλὸν ἰατρὸς τὰ τούτου θεραπεῦσαι τραύματα βουλόμενος· νῦν «ἡ βουλή μου» λέγων «ἄρεσάτω σοι, βασιλεῦ, καὶ τὰς ἀμαρτίας σου ἐν ἐλεημοσύναις λύτρωσαι καὶ τὰς ἀδικίας σου ἐν οἰκτιρμοῖς πενήτων· ἴσως μακρόθυμος ἔσται τοῖς παραπτώμασίιν σου. ^[5]

3 7 3 » Δι' ὃ καὶ συγκρίνων τὸ ἐνύπνιον τοῦ βασιλέως σύνδακρυς γενάμενος ἐλυπήθη καὶ «ὥσει ὥραν μίαν ἀπηνέωθη καὶ οἱ διαλογισμοὶ αὐτοῦ συνετάρασσον αὐτόν», μὴ βουλόμενος μηδὲ φωνὴν διὰ στόματος προϊέσθαι, ἐνδεικνύμενος, ἦν εἶχεν περὶ τὸν βασιλέα φιλοστοργίαν, ἵνα ἐν τούτῳ καὶ αὐτὸς κατανυγῇ καὶ τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ προφήτου ποιήσας σωθῇναι δυνηθῇ. ^[5]

3 7 5 Τοῦ μὲν οὖν Δανιήλ ἐπὶ μίαν ὥραν ἀφώνου ἐστῶτος καὶ πολλῆς ἡσυχίας γεγενημένης, ἐώρων πάντες ὑπὸ τῶν διαλογισμῶν τοῦτον ταρασσόμενον καὶ τὸ τούτου πρόσωπον ἀλλοιούμενον, ποτὲ μὲν ὥχρον γινόμενον διὰ τὸν φόβον τοῦ συγκρίματος, μήπως ἀκούσας ὁ βασιλεὺς τὰ περὶ αὐτοῦ λεγόμενα θυμωθεὶς κελεύσῃ αὐτὸν ἀποκτανθῆναι, ποτὲ δὲ ὑπὸ τοῦ πνεύματος ἐνδυναμούμενον καὶ πρόσωπον ἀγγέλου ἀναλαμβάνοντα, τὴν ὄψιν τούτου ἔμπυρον γινομένην καὶ ὀφθαλμοὺς ὡς φλόγα πυρὸς λάμποντας, ἵνα καὶ ἐν τούτῳ καταπλαγείς ὁ βασιλεὺς φοβηθῇ. Εἰ γὰρ τοῦ μακαρίου Μωϋσέως τὸ πρόσωπον οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἰδεῖν οὐκ ἠδυνήθησαν «διὰ τὴν δόξαν τοῦ προσώπου αὐτοῦ», πῶς οὐχὶ τότε οἱ Βαβυλώνιοι ἰδόντες τὸ πρόσωπον τοῦ Δανιήλ ἀλλοιούμενον ἐφοβήθησαν; Καὶ ποτὲ μὲν ἄνθρωπος ὢν ἐφαίνετο, ποτὲ δὲ ὡς ἄγγελος θεοῦ ἐδείκνυτο. ^[5]

3 7 6 Πάντες εἰστήκεισαν ἐνεοί, περιμένοντες τοὺς τῆς καρδίας αὐτοῦ προερχομένους διαλογισμούς. Τότε μὲν ἀπὸ τῆς πολλῆς δόξης καὶ ἀγωνίας κατασταλεῖς καὶ εἰς τὴν ἰδίαν ἔξιν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἐλθὼν, ἀπεκρίθη τῷ βασιλεῖ «καὶ εἶπεν»· «Ἔστω» δὲ, βασιλεῦ, «τὸ ἐνύπνιον» «τοῖς μισοῦσίιν σε, καὶ ἡ σύγκρισις αὐτοῦ τοῖς ἐχθροῖς σου. ^[5]

3 7 7 » Καὶ οὕτως ἀρξάμενος καθ' ἕκαστον αὐτῷ τὸ εἰς αὐτόν συμβησόμενον ἀπήγγειλεν καὶ τοῦτον λόγοις παρακλητικοῖς παραμυθούμενος εὐέλπιδα πάλιν πρὸς τὰ μέλλοντα κατήρτιζεν.

3 7 9 Φησὶν γὰρ πρὸς αὐτόν· «Καὶ ἐπεὶ ἴδεν ὁ βασιλεὺς εἶρ καὶ ἅγιον ἀπὸ οὐρανοῦ καταβαίνοντα καὶ εἶπεν»· «ἐκκόψατε τὸ δένδρον καὶ ἐκτίλατε τὰ φύλλα αὐτοῦ καὶ ἐκτινάξατε τοὺς κλάδους αὐτοῦ,» «πλήν τὴν φυὴν τῶν ῥιζῶν τοῦ δένδρου ἐάσατε ἐν τῇ γῇ»· «ἡ βασιλεία σου σοὶ μένει, βασιλεῦ, ἕως ἂν ἐπιγνῶς τὴν ἐξουσίαν τὴν ἐπουράνιον», «ὅτι κυριεύει ὁ ὕψιστος τῆς βασιλείας τῶν ἀνθρώπων καὶ ὃ ἂν θέλῃ δώσει αὐτήν.» «Ταῦτα» μὲν οὖν ἅπαντα συνέβη τῷ βασιλεῖ Ναβουχοδονόσορ «μετὰ δωδεκάμηνον. ^[5]

3 8 1 » Οὔτε γὰρ ἡ γραφὴ ἐψεύσατο, οὔτε Δανιήλ τοῦτον ἐπλάνησεν, ἀλλὰ τὰ μέλλοντα ἐπ' αὐτόν τελεῖσθαι ταῦτα τοῦτον προεδίδαξεν.

3 8 3 Τὸ γὰρ δένδρον τὸ μεγαλυνθὲν καὶ ἰσχυρὸς, οὗ «τὸ ὕψος» «ἔφθασεν ἕως τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὸ κύτος αὐτοῦ εἰς τὰ πέρατα τῆς γῆς» σημαίνει ἡ γραφὴ αὐτόν εἶναι τὸν βασιλέα, ὡς καὶ Δανιήλ τοῦτο ῥητῶς διεσάφησεν· διὰ τὸ ὑψωθῆναι τὸν βασιλέα καὶ ἔνδοξον γενέσθαι καὶ κυριεῦσαι πάσης τῆς γῆς καὶ τῶν μακρόθεν ἐθνῶν περικρατῆσαι. Οἱ δὲ κλάδοι αὐτοῦ ὑπῆρχον ὕπατοι καὶ στρατηγοὶ καὶ τοπάρχαι καὶ πάντες οἱ ὑπ' αὐτοῦ καθεστηκότες ὡς ἐκ δένδρου κλάδοι προβεβλημένοι. ^[5]

3 8 5 Τὰ δὲ φύλλα τοῦ δένδρου δείκνυται τὸ διὰ τῶν λόγων αὐτοῦ διάταγμα ἀποσταλὲν εἰς πᾶσαν τὴν γῆν, κελεῦον καὶ διατάσσον καθὼς ἡβούλετο. Τὸν δὲ καρπὸν τὸν πολὺν ὃν εἶχεν τὸ δένδρον δηλοῖ τὴν πολλὴν πρόσοδον καὶ τοὺς φόρους τοὺς ἀναφερομένους αὐτῷ ἅφ' ἐνὸς ἐκάστου ἔθνους.

- 3 8 7 Τὸ δὲ κύτος αὐτοῦ τὸ ἐπὶ τῆς γῆς ἡδρασμένον σημαίνει αὐτὴν εἶναι τὴν βασιλείαν διὰ τὸ ἐπίγειον αὐτὴν εἶναι καὶ ὡς ἐπὶ γῆς ἡδρασμένην. Ὁ δὲ «καρπὸς αὐτοῦ πολὺς καὶ τροφὴ πάντων» ἢ ἢ «ἐν αὐτῷ» τὰ ὀψώνια καὶ τὰς τιμὰς καὶ τὰ χαρίσματα τὰ ὑπὸ τοῦ βασιλέως πᾶσιν διδόμενα, ἅτινα ἦσαν ὡς τροφὴ ἀπὸ δένδρου τοῖς ἀνθρώποις διδομένη. ^[5]
- 3 8 9 Τὰ δὲ «θηρία τὰ ἄγρια,» τὰ ὑποκάτω αὐτοῦ κατασκηνοῦντα σημαίνονται εἶναι τὰ στρατόπεδα καὶ αἱ δυνάμεις, αἱ αἰεὶ παρέμενον καὶ προσεκαρτέρουν τῷ βασιλεῖ τὰ κελευόμενα ἐξυπηρετοῦντες, ὡς θηρία ὑπάρχοντες ἔτοιμοι εἰς τὸ πολεμεῖν καὶ διαφθεῖρουν καὶ τοὺς ἀνθρώπους ὥσπερ θηρία διασπαράσσειν. Τὰ δὲ «ὄρνεα» τὰ «ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ» κατοικοῦντα ἢ πάντων τῶν ἐθνῶν οὕσα εἰς αὐτὸν ὑπακοή, ἅτινα πόρρωθεν καὶ μακρόθεν ἐρχόμενα τοῖς ἄρχουσιν τοῖς ὑπ' αὐτοῦ κατασταθεῖσιν ὑπετάσσοντο, ὡς κλάδοις ἀπὸ δένδρου ὑπάρχουσιν. ^[5]
- 3 9 1 Ἐν τῷ οὖν καταβῆναι τὸν ἄγγελον ἀπὸ οὐρανοῦ καὶ εἰπεῖν· «ἐκκόψατε τὸ δένδρον καὶ ἐκτινάξατε τοὺς κλάδους αὐτοῦ, καὶ ἐκτίλατε τὰ φύλλα αὐτοῦ καὶ διασκορπίσατε τὸν καρπὸν αὐτοῦ, σαλευθήτωσαν τὰ θηρία ὑποκάτωθεν αὐτοῦ καὶ τὰ ὄρνεα ἀπὸ τῶν κλάδων αὐτοῦ» σημαίνει τὴν γενομένην ἐπιβουλήν ὑπὸ τῶν σατραπῶν τῷ βασιλεῖ καὶ τῶν ὑπ' αὐτὸν οὐσῶν δυνάμεων. Ὁ δὲ ἐκδιωχθεὶς ὑπ' αὐτῶν ἔφυγεν εἰς τὴν ἔρημον καὶ ἀφηρέθη ἡ τούτου βασιλεία καὶ ἡ ἐξουσία καὶ ἡ μεγαλυσύνη ἣν εἶχεν τὸ πρότερον, καὶ ὁ ποτὲ καυχώμενος καὶ λέγων· «τίς ἔστιν θεός, ὃς ἐξελεῖται ὑμᾶς ἐκ τῶν χειρῶν μου; ὕστερον κεκυφὼς πρὸς τὴν γῆν ἐλεεινῶς ἐν τοῖς ὄρεσιν βρυχώμενος μετὰ τῶν θηρίων διῆγεν φοβούμενος τοὺς ἑαυτοῦ σατράπας, μήποτε ὑπ' αὐτῶν ἀναιρεθῇ. ^[5]
- 3 9 3 Καὶ διὰ τοῦτο ἡ γραφὴ λέγει· «Ἐν τῇ χλόῃ τῇ ἔξω καὶ ἐν τῇ δρόσῳ τοῦ οὐρανοῦ κοιτασθήσεται καὶ μετὰ θηρίων ἀγρίων ἢ μερὶς αὐτοῦ ἐν τῷ χόρτῳ τῆς γῆς· ἡ καρδία αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἀλλοιωθήσεται, καὶ καρδία θηρίου δοθήσεται αὐτῷ.» Οὐκέτι γὰρ ὡς ἄνθρωπος, μέγας βασιλεὺς, καὶ δυνάστης ἐν τοῖς βασιλείοις διαιτῶμενος διῆγεν, ἀλλὰ μονάζων ἐν ἐρημίαις «χόρτον» καὶ χλόην «ἥσθιεν», ἕως ἡ καρδία αὐτοῦ ἀλλοιωθεῖσα ἐγενήθη ὡς θηρίου ἐν ὕλαις καὶ σπηλαίοις νεμομένου, «ἕως οὗ ἡ θριξ αὐτοῦ ὡς λεόντων ηὔξησεν καὶ οἱ ὄνυχες αὐτοῦ ὡς ὀρνέων ἐμεγαλύνθησαν» «καὶ ἑπτὰ καιροὶ» ἠλλάγησαν «ἐπ' αὐτόν. ^[5]
- 3 9 4 » Συνέκρινεν μὲν γὰρ ταῦτα οὕτως γενέσθαι ὁ θεὸς ὁ ὕψιστος, καθὼς Δανιὴλ λέγει· «σύγκριμα ὑψίστου ἐστὶν ὃ ἔφθασεν ἐπὶ τὸν κύριόν μου τὸν βασιλέα.
- 3 9 5 » Ὁ δὲ λόγος ἀκούσας τὴν βουλήν τοῦ πατρὸς καταβὰς ἀπὸ οὐρανῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς τοῖς ἀγγέλοις ἀνήγγειλεν, ὡς λέγει ἡ γραφὴ· «Ἅγιος ἀπὸ οὐρανῶν κατέβη.
- 3 9 6 » Οἱ δὲ ἄγγελοι τὸν λόγον ἐπηρώτησαν· τί ἐκέλευσεν ἡμᾶς ποιῆσαι ὁ δεσπότης; ἀγίων γὰρ τὸ ἐπερωτήμα.
- 3 9 8 Ὁ δὲ λόγος πρὸς αὐτούς· τάδε λέγει ὁ θεὸς ὁ ὕψιστος· «ἐκκόψατε τὸ δένδρον καὶ ἐκτίλατε τοὺς κλάδους αὐτοῦ καὶ ἐκτινάξατε τὰ φύλλα αὐτοῦ.» Οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐτάραξαν τὰς δυνάμεις τοῦ βασιλέως, ἵν' ἀφέλωσιν ἀπ' αὐτοῦ τὴν βασιλείαν.
- 3 9 10 Τὰ γὰρ ἔθνη πάντα ἀγγέλοις ἐστὶν παραδεδομένα, ὡς λέγει Ἰωάννης ἐν τῇ Ἀποκαλύψει· «Καὶ ἤκουσα» ἐνὸς λέγοντος· «λῦσον τοὺς τέσσαρας ἀγγέλους τοὺς καθημένους ἐπὶ τῷ ποταμῷ τῷ μεγάλῳ Εὐφράτῃ» οἵτινες ἦσαν Περσῶν, Μήδων, Ἀσσυρίων, Βαβυλωνίων. Εἶτα λέγει· «Ἐν τῇ χλόῃ τῇ ἔξω καὶ ἐν τῇ δρόσῳ τοῦ οὐρανοῦ αὐλισθήσεται», «καὶ ἑπτὰ καιροὶ ἀλλαγῇσονται ἐπ' αὐτόν», «ἕως οὗ γινῶ ὅτι κυριεύει ὁ θεὸς ὁ ὕψιστος τῆς βασιλείας τῶν ἀνθρώπων. ^[5]
- 3 10 1 » Ἐπὶ μὲν οὖν καιροὺς τινες ἑπτὰ ἐνιαυτοὺς ψηφίζουσιν· τινὲς δὲ ἑπτὰ καιροὺς κατὰ τρίμηνον ἀλλασσομένους—ὁ γὰρ ἐνιαυτὸς τέσσαρας καιροὺς ἔχει, χειμῶνα, ἔαρ, θέρος καὶ μετόπωρον—, ὡς ἑπτὰ καιροὺς τότε ἐπὶ τὸν βασιλέα ἀλλαγῇναι. ^[5]

- 3 10 3 Τὸ δὲ εἰπεῖν αὐτὸν «τὴν φυὴν τῶν ῥιζῶν τοῦ δένδρου ἐν τῇ γῇ ἐάσατε», ὅτι ἤμελλεν πάλιν κατὰ βούλησιν θεοῦ καθίστασθαι εἰς τὴν ἰδίαν ἀρχήν. Τοῦτο γὰρ πρὸς παιδείαν ἐγένετο τῷ βασιλεῖ, ἵνα μηκέτι, ὑψηλοφρονῶν δυνηθῇ λοιπὸν λέγειν· «Τίς ἐστὶν θεός;» ἀλλ' ἵνα γνῶ ὅτι· «πάντας τοὺς πορευομένους ἐν ὑπερηφανίᾳ δύναται ταπεινῶσαι.
- 3 10 4 » Εὐρίσκομεν οὖν ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν τὸν Ναβουχοδονόσορ εἴκοσι πέντε ἔτη βεβασιλευκότα.
- 3 11 2 Ὁκτωκαίδεκα μὲν γὰρ τὰ πρῶτα ἔτη ἐβασίλευσεν, ὅτε ἐπαρθεὶς ἔστησεν τὴν εἰκόνα. Ἐπειτα «μετὰ δωδεκάμηνον» τοῦτο αὐτῷ συνέβη, καὶ «ἐξεδιώχθη ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων» καὶ ἀφηρεῖται ἀπ' αὐτοῦ ἡ βασιλεία. Καὶ ἐν τῷ ταπεινωθῆναι αὐτὸν καὶ δεηθῆναι τοῦ κυρίου καὶ ἐξομολογήσασθαι καὶ λιτανεῦσαι τὸν θεὸν τὸν ὕψιστον, ἐκζητηθεὶς ὑπὸ τῶν μεγιστάνων αὐτοῦ καὶ ὑποστρέψας πάλιν ἐπτά ἔτη ἐβασίλευσεν. ^[5]
- 3 11 4 Καθ' ἃ καὶ αὐτὸς διηγεῖται λέγων· «καὶ μετὰ τὸ τέλος τῶν ἡμερῶν ἐγὼ Ναβουχοδονόσορ τοὺς ὀφθαλμούς μου εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνέλαβον, καὶ αἱ φρένες μου ἐπ' ἐμὲ ἐπεστράφησαν καὶ τὸν ὕψιστον ἠύλόγησα καὶ τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας ἦνεσα καὶ ἐδόξασα, ὅτι ἡ ἐξουσία αὐτοῦ ἐξουσία αἰώνιος καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ εἰς γενεὰν καὶ γενεάν, καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν εἰς οὐδὲν ἐλογίσθησαν· καὶ κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιεῖ ἐν τῇ δυνάμει τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἐν τῇ κατοικίᾳ τῆς γῆς· καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἀντιστήσεται τῇ χειρὶ αὐτοῦ καὶ ἐρεῖ αὐτῷ· τί ἐποίησας; Αὐτῷ τῷ καιρῷ αἱ φρένες μου ἐπεστράφησαν ἐπ' ἐμὲ καὶ εἰς τὴν τιμὴν τῆς βασιλείας μου ἦλθον· καὶ ἡ μορφή μου ἐπέστρεψεν ἐπ' ἐμὲ καὶ οἱ τύραννοί μου καὶ οἱ μεγιστᾶνες μου ἐξεζήτουν με, καὶ ἐπὶ τὴν βασιλείαν μου ἐκραταιώθησαν καὶ μεγαλῶσύνη περισσοτέρα προσετέθη μοι. Νῦν οὖν ἐγὼ Ναβουχοδονόσορ αἰνῶ καὶ ὑπερυψῶ καὶ δοξάζω τὸν βασιλέα τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ ἀληθινὰ καὶ αἱ τρίβοι αὐτοῦ κρίσεις καὶ πάντας τοὺς πορευομένους ἐν ὑπερηφανίᾳ δύναται ταπεινῶσαι.» Ἐν τῷ ἀποθέσθαι αὐτὸν τὴν ὑπερηφανίαν τὴν πολλὴν ἣν ἐκέκτητο καὶ ἐν τοῖς ὅρεσιν ὀδυνηθέντα ἐξομολογήσασθαι τῷ θεῷ ἐπιγνόντα τὴν ἐξουσίαν τὴν ἐπουράνιον ἀπεκατέστη πάλιν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν τῆς βασιλείας αὐτοῦ· ἐκζητησάντων τε αὐτὸν τῶν μεγιστάνων καὶ τυράννων καὶ πάντων τῶν ὑπ' αὐτὸν ὄντων καὶ περισσοτέραν τιμὴν καὶ δόξαν περιέθηκαν αὐτῷ, ἵνα πληρωθῇ τὸ ἐν τῷ ὁράματι εἰρημένον· «Πλὴν τὴν φυὴν τῶν ῥιζῶν τοῦ δένδρου ἐάσατε ἐν τῇ γῇ», «ἕως οὗ γνῶ ὅτι κυριεύει ὁ ὕψιστος τῆς βασιλείας τῶν ἀνθρώπων καὶ ὃς ἂν δόξῃ δώσει αὐτήν. ^[10]
- 3 11 5 » Τὰ μὲν οὖν συμβάντα τῷ βασιλεῖ Ναβουχοδονόσορ τοῖς τότε καιροῖς ταῦτα εἰς .
- 3 12 1 .. καὶ ὑπόμνησιν ... πάντων τῶν ἀνθρώπων ἀναγραφέντα εὐρίσκομεν, ὡς καὶ ὁ Δαυὶδ ἐν τοῖς αὐτοῦ ὁράμασιν ὄντως ταῦτα γενόμενα διηγήσατο, περὶ ὧν ἐὰν ἐπιβησώμεθα ἐπὶ τὸν τόπον ἀμφοτέρωθεν συγκρίναντες ὅμοια καὶ ἀληθῆ ταῦτα εἶναι ἐπιδείξομεν. Δύο μὲν γὰρ ἐνύπνια εἶδεν Ναβουχοδονόσορ, τὸ τῆς ποικίλης εἰκόνης, ἔπειτα περὶ τοῦ δένδρου, ἅτινα Δαυὶδ μὲν συνέκρινεν, κατὰ καιρὸν δὲ καὶ πληρωθήσεται. ^[5]
- 3 12 3 Ὁμοίως ἃ καὶ Δαυὶδ τέσσαρα θηρία θεωρεῖ ἀναβαίνοντα ἐκ τῆς θαλάσσης, ἐξ ὧν τινὰ μὲν ἤδη ἐγένοντο, τινὰ δὲ γενήσεται, ἵνα ἐπιδείξωμεν τὴν προφητείαν τοῦ Δαυὶδ ὁμοίαν τοῖς λοιποῖς καὶ ἴσῃ ἐν μηδενὶ διαλλάσσουσιν, πρὸς ἀπόδειξιν τῶν ἤδη μὲν γεγονότων καὶ ὄντων καὶ αὐθις ἐσομένων. Εἰ γὰρ πιστεύομεν τοῖς ἤδη γεγονόσιν ὡς ἀληθεύει, πῶς οὐκ καὶ τὰ γενησόμενα ἀληθῆ ἔσται, ἃ οἱ μακάριοι προφητῶν ὡς ἐσόμενα προεπῆγγειλαν· κατὰ δὲ τὴν τοῦ θεοῦ βουλὴν τοῖς ἰδίους καιροῖς προκύπτουσιν ἅπαντα πληρωθέντα. ^[5]
- 3 13 1 Ἰδωμεν οὖν τί λέγει ἡ γραφή· «Βαλτάσαρ ὁ βασιλεὺς ἐποίησεν δεῖπνον μέγα τοῖς μεγιστᾶσιν αὐτοῦ χιλίοις, καὶ κατέναντι τούτων ὁ οἶνος, καὶ πίνων Βαλτάσαρ εἶπεν ἐν τῇ γεύσει τοῦ οἴνου ἐνεγκεῖν τὰ σκεύη τὰ χρυσεῖα καὶ τὰ ἀργυρεῖα, ἃ ἐξήνεγκεν Ναβουχοδονόσορ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ ἐν Ἱερουσαλὴμ, καὶ πινέτωσαν ἐν αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ μεγιστᾶνες αὐτοῦ καὶ

αἱ παλλακαὶ αὐτοῦ καὶ αἱ παράκοιτοι αὐτοῦ. Καὶ ἠνέχθησαν τὰ σκεύη τὰ χρυσᾶ καὶ τὰ ἀργυρᾶ, ἃ ἐξήνεγκεν Ναβουχοδονόσορ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ θεοῦ τοῦ ἐν Ἱερουσαλήμ, καὶ ἔπινον ἐν αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ μεγιστᾶνες αὐτοῦ καὶ αἱ παλλακαὶ αὐτοῦ καὶ αἱ παράκοιτοι αὐτοῦ. Ἔπινον οἶνον καὶ ἤνεσαν τοὺς θεοὺς τοὺς χρυσοῦς καὶ ἀργυροῦς καὶ χαλκοῦς καὶ σιδηροῦς καὶ ξυλίνους καὶ λιθίνους. Ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἔξηλθεν δάκτυλος χειρὸς ἀνθρώπου καὶ ἔγραφεν κατέναντι τῆς λαμπάδος ἐπὶ τῷ κονιάματι τοῦ τοίχου τοῦ οἴκου τοῦ βασιλέως, καὶ ὁ βασιλεὺς ἐθεώρει τοὺς ἀστραγάλους τῆς χειρὸς τῆς γραφούσης. Τότε τοῦ βασιλέως ἡ μορφή ἡλλοιώθη καὶ οἱ διαλογισμοὶ αὐτοῦ συνετάρασσον αὐτὸν καὶ οἱ σύνδεσμοι τῆς ὀσφύος αὐτοῦ διελύοντο καὶ τὰ γόνατα αὐτοῦ συνεκροτοῦντο. Καὶ ἐβόησεν ὁ βασιλεὺς ἐν ἰσχύϊ τοῦ εἰσαγαγεῖν μάγους, Χαλδαίους, γαζαρηνοὺς καὶ εἶπεν τοῖς σοφοῖς Βαβυλῶνος· ὅς ἂν ἀναγνῶ τὴν γραφὴν ταύτην καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτῆς γνωρίσῃ μοι, πορφύραν ἐνδύσεται καὶ ὁ μανιάκης ὁ χρυσοῦς ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ τρίτος ἐν τῇ βασιλείᾳ μου ἄρξει. Καὶ εἰσεπορεύοντο πάντες οἱ σοφοὶ τοῦ βασιλέως καὶ οὐκ ἠδύναντο τὴν γραφὴν ἀναγνῶσαι οὐδὲ τὴν σύγκρισιν γνωρίσαι τῷ βασιλεῖ. Καὶ ὁ Βαλτάσαρ ἐταράχθη καὶ ἡ μορφή αὐτοῦ ἡλλοιώθη καὶ οἱ μεγιστᾶνες αὐτοῦ συνεταράσσοντο.» Μετὰ οὖν τὴν τελευταίαν τοῦ Ναβουχοδονόσορ διαδέχεται τὴν βασιλείαν αὐτοῦ ὁ υἱὸς Εὐιλὰτ Μαρωδὰκ, οὗ ἡ γραφὴ οὐ μέμνηται, ἥτοι διὰ τὸ μὴ εὐλαβῶς αὐτὸν βεβιωκέναι, ἥτοι διὰ τὸ μηδὲν ἐπ' αὐτῶν τεράστιον γεγενῆσθαι. ^[5]

3 14 2 Οὗτος βασιλεύει ἔτη δεκαδύο, καὶ μετὰ τοῦτον ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Βαλτάσαρ, περὶ οὗ νῦν ἡ γραφὴ τὴν διήγησιν ποιεῖται. Οὗτος οὖν ἐν τῷ τετάρτῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἐποίησεν δεῖπνον μέγα τοῖς μεγιστᾶσιν αὐτοῦ χιλίοις.

3 14 4 Ὅντων δὲ αὐτῶν ἐν τῷ πότῳ, φυσιωθεὶς ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσεν τὰ σκεύη τὰ χρυσᾶ καὶ τὰ ἀργυρᾶ ἃ ἤνεγκεν Ναβουχοδονόσορ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ ἐν Ἱερουσαλήμ προσενεχθῆναι, πίνειν τε ἐν αὐτοῖς τοὺς μεγιστᾶνας καὶ τὰς παλλακάς αὐτοῦ, καὶ τὰ τῷ θεῷ ὑπὸ ἐτέρων βασιλέων εἰς δόξαν καὶ τιμὴν ἀνατεθέντα ταῦτα ταῖς μισααῖς χερσὶν λαμβάνοντες ἔσπενδον ἐν αὐτοῖς καὶ ἤνουν τὰ ἄψυχα καὶ ἀκίνητα εἶδωλα. Τούτου τοίνυν γεναμένου «ἔξηλθεν δάκτυλος χειρὸς ἀνθρώπου καὶ ἔγραφεν κατέναντι τῆς λαμπάδος ἐπὶ τὸ κονίαμα τοῦ τοίχου τοῦ οἴκου τοῦ βασιλέως. ^[5]

3 14 5 » Ἐπὶ μὲν τοῦ Ναβουχοδονόσορ εἴρηται· «ἅγιος ἀπὸ οὐρανοῦ κατέβη», ἐνθάδε δὲ λέγει· «ἔξηλθον δάκτυλοι χειρός», σημαίνουσα ἡ γραφὴ μελλήσειν αὐτὸν τὸν λόγον ἐπ' ἐσχάτων σωματοποιεῖσθαι καὶ σχῆμα ἀνθρώπου ἀναλαμβάνειν, ἵνα μηκέτι ὥς δι' εἶδους βλέπεται, ἀλλὰ σαρκικῶς ἄνθρωπος γενόμενος καὶ μετὰ ἀνθρώπων ἀναστραφεὶς τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς ἐπιτελεῖται. ^[5]

3 14 7 Ἐν τῷ οὖν γράψαι τὴν γραφὴν ἐν τῷ τοίχῳ, ἐσήμανεν ἡ γραφὴ ἐν τούτῳ αὐτὸν εἶναι τὸν ἐν τῷ ὄρει ἐν ταῖς πλαξὶν τὸν νόμον τοῦ θεοῦ ἐγχαράξαντα. Ὡς ἡ γραφὴ λέγει· «Καὶ ἦσαν αἱ πλάκες γεγραμμέναι δακτύλῳ θεοῦ», καὶ «ἡ γραφὴ, γραφὴ θεοῦ» ἦν γεγραμμένη «ἐν ταῖς πλαξίν.» Οὕτως οὖν καὶ ἐνθάδε μόνῳ τῷ βασιλεῖ οἱ «δάκτυλοι τῆς χειρὸς» ἐδείκνυντο «κατέναντι τῆς λαμπάδος» ἀστράπτοντες, ἵνα τὰ ἐκεῖ γραφόμενα θεοῦ γραφὴ εἶναι νομισθῇ. ^[5]

3 14 9 Τὸ γὰρ φῶς τῆς χειρὸς ἀντιλάμψαν τῷ φωτὶ τῆς λαμπάδος ἡμβλυνεν τὸ ταύτης φῶς, ἵνα οἱ δάκτυλοι γράφοντες ἐν τῷ τοίχῳ ὁραθῶσιν. Οὓς ἰδὼν ὁ βασιλεὺς καὶ ἔμφορος γενόμενος τρόμῳ τε πολλῷ συσχεθεὶς «ἐβόησεν» «ἐν ἰσχύϊ τοῦ εἰσαγαγεῖν μάγους, Χαλδαίους, γαζαρηνοὺς» μὴ νοῶν, ὅτι οὐ τούτοις ἐξὸν ἦν τὰ τοῦ θεοῦ γράμματα ἀναγιγνώσκειν, ἀλλὰ τοῖς ἐκ παιδὸς νόμον θεοῦ ἡσκηκόσιν καὶ τὰ θεῖα γράμματα ἐκ πατέρων ἐπεγνώκόσιν. ^[5]

3 15 2 Κληθέντων οὖν πάντων ἔφη πρὸς αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς· «Ὅς ἂν ἀναγνῶ τὴν γραφὴν ταύτην καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτῆς γνωρίσῃ μοι, πορφύραν ἐνδύσεται καὶ ὁ μανιάκης ὁ χρυσοῦς περὶ τὸν

τράχηλον αὐτοῦ καὶ τρίτος ἐν τῇ βασιλείᾳ μου ἄρξει. Καὶ ἐπορεύοντο πάντες οἱ σοφοὶ τοῦ βασιλέως καὶ οὐκ ἠδύναντο τὴν γραφὴν ἀναγνῶναι, οὐδὲ τὴν σύγκρισιν αὐτῆς γνωρίσαι τῷ βασιλεῖ.» Πόσοι γὰρ τότε τῶν Βαβυλωνίων πολλοῖς τρόποις μηχανώμενοι ἐβούλοντό τι ξένον ῥῆμα πλάσαντες ἀρέσαι τῷ βασιλεῖ καὶ πορφύραν ἐνδύσασθαι καὶ ἐπὶ θρόνῳ τρίτῳ δοξασθῆναι. [5]

- 3 15 3 Ἀλλ' ἦν ἀποκεκρυμμένον ἀπ' αὐτῶν τὸ ῥῆμα. Ἡμβλύνθησαν γὰρ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν καὶ ἐπηρώθη τὰ νοήματα τῆς καρδίας αὐτῶν· γινώσκει γὰρ ὁ κύριος «τοὺς διαλογισμοὺς τῶν σοφῶν, ὅτι εἰσὶν μάταιοι.» Πάντων οὖν παραιτουμένων, «ἐταράχθη» «ὁ βασιλεὺς» «καὶ ἡ μορφή αὐτοῦ ἡλλοιώθη, καὶ οἱ μεγιστᾶνες αὐτοῦ συνεταράσσοντο. [5]
- 3 15 4 » Τότε δὴ ἀκούσασα «ἡ βασίλισσα» τὸ γεγονὸς «εἴσηλθεν» «εἰς τὸν οἶκον τοῦ πότου καὶ εἶπεν» τῷ βασιλεῖ· «Μὴ ταρασσέτωσάν σε οἱ διαλογισμοί σου, καὶ ἡ μορφή σου μὴ ἡλλοιούσθω· ἔστιν ἄνθρωπος ἐν τῇ βασιλείᾳ σου, ἐν ᾧ πνεῦμα θεοῦ, καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ πατρός σου γρηγόρησις καὶ σύνεσις ἐδόθη αὐτῷ· καὶ ὁ βασιλεὺς Ναβουχοδονόσορ ὁ πατήρ σου ἄρχοντα ἐπαοιδῶν, μάγων, Χαλδαίων, γαζαρηνῶν κατέστησεν αὐτόν, ὅτι πνεῦμα θεοῦ περισσὸν ἐν αὐτῷ καὶ φρόνησις καὶ σύνεσις, συγκρίνων ἐνύπνια καὶ ἀπαγγέλλων κρατούμενα καὶ λύων συνδέσμους, Δανιήλ· καὶ ὁ βασιλεὺς ἐπέθηκεν αὐτῷ ὄνομα Βαλτάσαρ. [10]
- 3 15 5 Νῦν οὖν κληθήτω καὶ τὴν σύγκρισιν ἀναγγελεῖ σοι.» Τίς οὖν ἡ αἰτία τοῦ τὴν βασίλισσαν εἰσελθεῖν καὶ μνεῖαν ποιῆσθαι τοῦ Δανιήλ; πάντες γὰρ οἱ μεγιστᾶνες καὶ οἱ φίλοι τοῦ βασιλέως οὐκ ᾔδεσαν τοῦτον ἢ οὐκ ἔγνωσαν τὰ ἐπὶ Ναβουχοδονόσορ συμβάντα, ὡς αὐτὸς μόνος τὰ ἐνύπνια αὐτῷ διέκρινεν, καὶ ἄρχοντα ἐπὶ τοὺς σοφοὺς Βαβυλῶνος τοῦτον κατέστησεν; Ἦιδεσαν καὶ αὐτοὶ, ἀλλὰ δὴ ἐφθόνουν αὐτῷ, ἐπειδὴ σοφία ἐπουρανίῳ ἦν κεκοσμημένος· οὐκ ἠβούλοντο ἀναγγεῖλαι τῷ βασιλεῖ περὶ αὐτοῦ, ἵνα μὴ ἐλθόντος αὐτοῦ καὶ εἰπόντος τὴν γραφὴν ὕστερον αὐτοῖ καταισχυθῶσιν. [5]
- 3 16 3 Τοῦτο δὲ οὐ μόνον τότε ἐπὶ τῷ Δανιήλ ἐγένετο, ἀλλὰ καὶ ἕως νῦν ἐπὶ πολλοῖς συμβαίνει. Ἦνίκα γὰρ τις ἄξιος γενόμενος χάριν παρὰ θεοῦ κτήσεται καὶ σοφώτερος τῶν ἄλλων εὐρεθῇ, εὐθέως πάντες περιβλεπόμενοι μισοῦσιν τοῦτον, διώκουσιν, ὑβρίζουσιν, ἀτιμάζουσιν, καταλαλοῦσιν, ἐξουθενοῦσιν, ἵνα ἐν τούτῳ δόξωσιν αὐτοῖ «εἶναί τι, μὴδὲν» ὄντες. [5]
- 3 16 5 Τὸ ὅμοιον γὰρ ἐπὶ τοῖς προφήταις συνέβη καὶ ἐπὶ τῷ κυρίῳ καὶ ἐπὶ τοῖς ἀποστόλοις. Οὕτως καὶ ἐπὶ τοῦ Δανιήλ τὰ ἐν Βαβυλῶνι συμβάντα νοήσομεν. Προκόπτουσα γὰρ ἡ γραφή δείξει ταῦτα οὕτως γεγεννημένα. Τότε τοίνυν ἀκούσας ὁ βασιλεὺς τὰ περὶ αὐτοῦ ἐκέλευσεν ἀχθῆναι τὸν Δανιήλ καὶ φησιν πρὸς αὐτόν· «Σὺ εἶ Δανιήλ ὁ ἀπὸ τῶν υἱῶν τῆς αἰχμαλωσίας τῆς Ἰουδαίας, ἧς ἤγαγεν Ναβουχοδονόσορ ὁ πατήρ μου;» «Ἦκουσα περὶ σοῦ, ὅτι δύνασαι κρίματα συγκρίναι. [5]
- 3 17 1 Νῦν οὖν ἐὰν δυνηθῇς τὴν γραφὴν ταύτην ἀναγνῶναι καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτῆς γνωρίσαι μοι, πορφύραν ἐνδύσῃ καὶ ὁ μανιάκης ὁ χρυσοῦς ἔσται ἐπὶ τὸν τράχηλόν σου, καὶ τρίτος ἐν τῇ βασιλείᾳ μου ἄρξεις.» Ὁ δὲ μακάριος Δανιήλ, μὴ δώροις ἐπιγείοις χαιρόμενος, μὴδὲ δόξῃ βασιλικῇ ὑπεραιρόμενος ἀπεκρίθη· «Τὰ δόματά σου, βασιλεῦ, σοὶ ἔστω, καὶ τὴν δωρεὰν τοῦ οἴκου σου ἐτέρῳ δός· ἐγὼ δὲ τὴν γραφὴν ἀναγνώσομαι καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτῆς γνωρίσω σοι. [5]
- 3 17 2 » Καὶ οὕτως ἀρξάμενος πάντα καθεξῆς τὰ τῷ πατρὶ αὐτοῦ συμβάντα διηγήσατο τῷ βασιλεῖ, ἅμα μὲν ἐκδιδάσκων αὐτὸν τὰ γενόμενα, ἅμα δὲ καὶ συνετίζων μὴ ἀλαζονεύεσθαι μὴδὲ ὑπερηφανεῖν παρὰ τὸ δέον ἐν τῇ τοῦ θεοῦ ἐξουσίᾳ ὑπάρχοντα. [5]
- 3 17 4 Φησὶν οὖν πρὸς αὐτόν· «ὁ θεὸς ὁ ὑψιστος τὴν βασιλείαν καὶ τὴν μεγαλυσύνην καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὴν δόξαν ἔδωκεν Ναβουχοδονόσορ τῷ πατρί σου. Καὶ ἀπὸ τῆς μεγαλυσύνης ἧς ἔδωκεν αὐτῷ πάντες οἱ λαοί, φυλαί, γλῶσσαι ἦσαν τρέμοντες καὶ φοβούμενοι ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ·

οὓς ἠβούλετο αὐτὸς ἀνῆρει καὶ οὓς ἠβούλετο αὐτὸς ἔτυπτεν καὶ οὓς ἠβούλετο αὐτὸς ὕψου καὶ οὓς ἠβούλετο αὐτὸς ἐταπείνου. Καὶ ὅτε ὑψώθη ἡ καρδία αὐτοῦ καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐκραταιώθη τοῦ ὑπερηφανεύεσθαι, κατηνέχθη ἀπὸ τοῦ θρόνου τῆς βασιλείας καὶ ἡ τιμὴ ἀφῆρέθη ἀπὸ αὐτοῦ· καὶ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐξεδιώχθη καὶ ἡ καρδία αὐτοῦ μετὰ θηρίων ἐδόθη καὶ μετὰ ὀνάντων ἡ κατοικία αὐτοῦ, χόρτον ὡς βοῦν ἐψώμιζον αὐτόν, καὶ ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐβάφη, ἕως οὗ ἔγνω, ὅτι κυριεύει ὁ ὕψιστος τῆς βασιλείας τῶν ἀνθρώπων καὶ ὃ ἂν δόξῃ δώσει αὐτήν.» Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐπήνεγκεν τὰ ἀκόλουθα· ἅμα μὲν ἐπιπλήσων τῷ βασιλεῖ καὶ πρόσωπον τούτου μὴ λαμβάνων, ἵνα ἀκούσας φοβηθῇ καὶ ὁ ἐποίησεν ἀμάρτημα εὐθέως ἐπιγνῶ. ^[15]

3 17 6 Λέγει οὖν· «Καὶ σὺ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Βαλτάσαρ, οὐκ ἐταπείνωσας τὴν καρδίαν σου κατέναντι τοῦ θεοῦ. Οὐ ταῦτα πάντα ἔγνων; καὶ ἐπὶ κύριον τὸν θεὸν τοῦ οὐρανοῦ ὑψώθης καὶ τὰ σκεύη τοῦ οἴκου αὐτοῦ ἤνεγκας ἐνώπιόν σου, καὶ σὺ καὶ οἱ μεγιστᾶνές σου καὶ αἱ παλλακαὶ σου καὶ αἱ παράκοιτοί σου, οἶνον ἐπίνετε ἐν αὐτοῖς, καὶ τοὺς θεοὺς τοὺς χρυσοῦς καὶ ἀργυροῦς καὶ χαλκοῦς καὶ σιδηροῦς καὶ ξυλίνους καὶ λιθίνους, οἳ οὐ βλέπουσι καὶ οἳ οὐκ ἀκούουσι καὶ οὐ γινώσκουσιν, ἦνεσας καὶ τὸν θεόν, οὗ ἡ πνοή σου ἐν χειρὶ αὐτοῦ καὶ πᾶσαι αἱ ὁδοὶ σου, αὐτὸν οὐκ ἐδόξασας. Διὰ τοῦτο ἐκ προσώπου αὐτοῦ ἀπεστάλη ἀστράγαλος χειρὸς καὶ τὴν γραφὴν ταύτην ἔταξεν· μανὴ θεκὲλ φαρές. Τοῦτο τὸ σύγκριμα τοῦ ῥήματος μανὴ, ἐμέτρησεν ὁ θεὸς τὴν βασιλείαν σου καὶ ἐπλήρωσεν αὐτήν· θεκέλ, ἐστάθη ἐν ζυγῷ καὶ εὐρέθη ὑστεροῦσα φαρές, διήρηται ἡ βασιλεία σου καὶ ἐδόθη Μήδοις καὶ Πέρσαις.» Ὁ μὲν γὰρ βασιλεὺς ἀκούσας τὴν γραφὴν καὶ τὸ ταύτης σύγκριμα ἐλυπήθη ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις, ἐκέλευσεν δ' ἐνδυθῆναι «τὸν Δανιήλ πορφύραν» καὶ «εἶναι αὐτὸν τρίτον ἄρχοντα ἐν τῇ βασιλείᾳ. ^[15]

3 18 1 » «Ἐν αὐτῇ τῇ νυκτὶ ἀνηρέθη Βαλτάσαρ ὁ βασιλεὺς ὁ χαλδαῖος, καὶ Δαρεῖος ὁ Μήδος παρέλαβεν τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, ὡν ἐτῶν ἐξήκοντα δύο.

3 18 2 » Τοῦ δὲ συγκρίματος καθὼς ἡ γραφὴ περιέχει ὑπὸ τοῦ Δανιήλ ἐπιλυθέντος αὐτῇ τῇ νυκτὶ .

3 18 3 .. ἐπὶ τοὺς Μήδους καθὼς ὑπὸ τοῦ Δανιήλ εἴρηται· «Καθιστᾶ βασιλεῖς καὶ μεθιστᾶ» «γινώσκων τὰ ἐν τῷ σκότει, καὶ τὸ φῶς μετ' αὐτοῦ ἐστίν.» Παραλαβὼν οὖν Δαρεῖος ὁ ἐπικληθεὶς Ἀσουῆρος τὴν βασιλείαν «κατέστησεν «σατράπας ἑκατὸν εἴκοσι» «καὶ ἐπάνω αὐτῶν τακτικούς τρεῖς, ὃς ἦν Δανιήλ εἷς ἐξ αὐτῶν, τοῦ ἀποδιδόναι αὐτοῖς τοὺς σατράπας λόγον, ὅπως ὁ βασιλεὺς μὴ ἐνοχλῇται. ^[5]

3 19 1 Καὶ ἦν Δανιήλ ὑπὲρ αὐτοὺς ὅτι πνεῦμα περισσὸν ἐν αὐτῷ, καὶ ὁ βασιλεὺς κατέστησεν αὐτὸν ἐφ' ὅλης τῆς βασιλείας αὐτοῦ.» Ἀκούσας γὰρ περὶ αὐτοῦ Δαρεῖος τὴν τε σοφίαν ἦν ἐκέκτητο καὶ τὸ ἐκ παιδὸς πιστόν τε καὶ εὐλαβές, αὐτὸν πρωτεύειν πάντων τῶν φίλων αὐτοῦ καὶ κυριεύειν πάσης τῆς βασιλείας αὐτοῦ .

3 19 2 ..

3 19 3 . τοῦ θρόνου τῆς αὐτοῦ βασιλείας χαρισάμενος καὶ πάντας τοὺς ἄρχοντας Αἰγύπτου ὑπηκόους τούτῳ ὑποτάξας. Τούτου τοίνυν γεναμένου, φθόνῳ κινηθέντες «οἱ τακτικοὶ καὶ οἱ σατράπαι ἐζήτουν πρόφασιν εὐρεῖν κατὰ Δανιήλ,» ὅπως ἀφορμὴν τινα κατ' αὐτοῦ λαβόντες κατηγορήσαντες τοῦτον ἀποκτείνουσιν· ὅπως τὸ ῥητὸν πληρωθῇ, ὃ πρὸ μικροῦ εἶπαμεν, ὅτι ἐπὰν εὐλαβὴς τις ᾗ τὸν θεὸν φοβούμενος, ἔχων χάριν καὶ σοφίαν παρὰ θεοῦ, ὑπὸ τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων μισεῖται, διότι καὶ αὐτοὶ τῆς αὐτῆς χάριτος οὐκ ἠξιώθησαν. ^[5]

3 19 5 Οὕτως καὶ οἱ σατράπαι καὶ οἱ τακτικοὶ διὰ φθόνου ἐμίσουν τὸν Δανιήλ, ἐπειδὴ σοφώτερος καὶ πιστικώτερος πάντων ἦν. Τοῦτο γὰρ ἡ γραφὴ ἐμαρτύρησεν λέγουσα· «Καὶ πᾶσαν πρόφασιν καὶ παράπτωμα καὶ ἀμπλάκημα οὐχ εὔρον κατ' αὐτοῦ, ὅτι πιστὸς ἦν».

3 19 7

Οὐ γὰρ μόνον τὰς τοῦ θεοῦ ἐντολὰς κατὰ τὸν νόμον ἐφύλαττεν, ἀλλὰ καὶ τὰ τοῦ βασιλέως προστάγματα μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας καὶ ἀκριβείας διέπων ἦν, ἐν μηδενὶ ῥυπαρῶ πράγματι κέρδους ὀλίγου χάριν τὴν ἑαυτοῦ καθαρὰν συνείδησιν μολῦναι βουλόμενος. Πόσοι γὰρ τότε προσποιούμενοι φίλοι μὲν εἶναι τῷ Δαυιδ, τῇ δὲ καρδίᾳ τοῦτον ἐμίσουν πονηρεύοντες, καὶ δῶρα δι' ἐτέρων προσώπων ὑπέπεμπον καὶ χρήματα ἱκανὰ δώσιν ἐπηγγείλαντο, τὴν τούτου ἀπλότητα πειράζειν βουλόμενοι, ὡς λοιπὸν πρόφασιν κατ' αὐτοῦ ἐσχηκότες ἐντύχουσιν τῷ βασιλεῖ ὡς χαριζόμενον αὐτὸν τὰ τοῦ βασιλέως κτήματα, καὶ οὕτως ὡς ἐπίβουλος ἀναιρεθῇ.

[5]

3 20 2 Πάντοτε οὖν πολυμηχάνως «ἐζήτουν» κατ' αὐτοῦ αἰτίαν· καὶ μὴ εὐρισκόντων ὕστερον συμβούλιον ἐγένετο λεγόντων· «Οὐχ εὐρήσομεν κατὰ Δαυιδ πρόφασιν, εἰ μὴ ἐν νομίμοις θεοῦ αὐτοῦ. Τότε» μὲν μίαν γνώμην ποιησάμενοι πρόσηλθον «τῷ βασιλεῖ καὶ εἶπον· Δαρεῖε βασιλεῦ, εἰς τοὺς αἰῶνας ζῆθι· συνεβουλεύσαντο οἱ ἐπὶ τῆς βασιλείας σου στρατηγοὶ καὶ σατράπαι, ὕπατοι καὶ τοπάρχαι, τοῦ στήσαι στάσει βασιλικῇ καὶ ἐνισχύσαι ὀρισμὸν, ὅπως ὅς ἂν αἰτήσῃται αἴτημα παρὰ παντὸς θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ἕως ἡμερῶν τριάκοντα, ἀλλ' ἢ παρὰ σοῦ, βασιλεῦ, ἐμβληθήσεται εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων. [5]

3 20 3 Νῦν οὖν, βασιλεῦ, στήσον τὸν ὀρισμὸν καὶ ἔκθες γραφὴν, ὅπως μὴ ἀλλοιωθῇ τὸ δόγμα Μήδων καὶ Περσῶν. Τότε Δαρεῖος», ἀγνοῶν τὴν τούτων κακομήχανον ἢν ἐβουλεύσαντο γνώμην, ἐκέλευσεν «γραφῆναι τὸ δόγμα» καὶ δημοσίως τοῦτο προτεθῆναι. [10]

3 20 5 Καὶ γὰρ .. Ἀμάν, βουλόμενος ἀποκτεῖναι τὸν Μαρδοχαῖον καὶ τὸ τούτου γένος, προσελθὼν τῷ βασιλεῖ Ἀρταξέρξη τὰ ὅμοια συνεβουλεύσατο, ὅπως ἐκ βασιλικοῦ δόγματος τῇ τεσσαρεσκαίδεκάτῃ τοῦ δωδεκάτου μηνὸς μιᾷ ἡμέρᾳ οἱ πάντες Ἰουδαῖοι ἀποκτανθῶσιν. Ὁ μὲν οὖν «Δαυιδ ἡνίκα ἔγνω» τὸ γεγραμμένον, νοήσας τὴν εἰς αὐτὸν γεγεννημένην ἐπιβουλὴν οὐκ ἐφοβήθη οὐδὲ ἐδειλίασεν, ἐτοίμως ἔχων βρῶμα τοῖς θηρίοις παραδοθῆναι ἢ ὑποταγῆναι τῷ προστάγματι τοῦ βασιλέως· καίτοι ἔχων προκέντημα τὸ ἐπὶ τῶν τριῶν παίδων γεγεννημένον, ὡς μὴ βουληθέντες τῇ εἰκόνι τοῦ βασιλέως προσκυνῆσαι ἐκ καμίνου πυρὸς διεσώθησαν. [5]

3 21 2 Καὶ δὴ εἰσελθὼν «εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ» ἤνοιξεν τὰς θυρίδας «ἐν τοῖς ὑπερώοις κατέναντι Ἱερουσαλὴμ καὶ καιροὺς τρεῖς τῆς ἡμέρας ἦν κάμπτων τὰ γόνατα ἑαυτοῦ καὶ προσευχόμενος καὶ ἐξομολογούμενος ἐναντίον τοῦ θεοῦ αὐτοῦ, καθὼς ἦν ποιῶν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν.» Χρὴ οὖν ὁρᾶν τὴν εὐλάβειαν τοῦ μακαρίου Δαυιδ, πῶς, εἰ καὶ ἐδόκει ἐν τοῖς βασιλικοῖς πράγμασιν ἀποσχολεῖσθαι, ἀλλ' ἤγουν τῇ προσευχῇ τὸ καθ' ἡμέραν προσεκαρτέρει, ἀποδιδούς «τὰ μὲν Καίσαρι τῷ Καίσαρι, τὰ δὲ τῷ θεῷ τῷ θεῷ. [5]

3 22 1 » Ἀλλ' ἴσως ἐρεῖ τις· τί οὖν; οὐκ ἡδύνατο τῇ μὲν ἡμέρᾳ ἐν τῇ καρδίᾳ πρὸς τὸν θεὸν εὐχέσθαι τὴν δὲ νύκτα ὡς ἐβούλετο ἐν τῷ οἴκῳ λαθραίως τῇ προσευχῇ σχολάζειν, ἵνα μὴ κινδυνεύσῃ; ἡδύνατο· ἀλλ' οὐκ ἠθέλησεν.

3 22 3 Εἰ γὰρ τοῦτο πεποιήκει, εἶχον ἂν οἱ τακτικοὶ καὶ οἱ σατράπαι εἰπεῖν· πῶς φοβεῖται τὸν θεόν, ὅποτε τοῦ βασιλέως τὸ δόγμα ἐφοβήθη καὶ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ κελευσθεῖσιν ὑπετάγη; καὶ ἤμελλον μομφὴν τινα καὶ ψόγον ἀπιστίας καταφέρειν κατ' αὐτοῦ· ὑποκρίσεως γὰρ τοῦτο ἔργον ἀλλ' οὐ φόβου καὶ πίστεως τῆς πρὸς τὸν θεόν. Καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἔδωκεν «ἀφορμὴν» καταλαλίας τοῖς ἀντικειμένοις· «ὦ γὰρ ἂν τις» ὑποταγῇ «τούτῳ καὶ δεδούλωται. [5]

3 22 4 » Οἱ γὰρ θεῷ πιστεύοντες οὐκ ὀφείλουσιν οὔτε ὑποκρίνεσθαι οὔτε τοὺς ὑπ' ἐξουσιῶν τεταγμένους φοβεῖσθαι, χωρὶς ἂν μὴ τι κακὸν ποιήσωσιν· εἰ δὲ ἔνεκεν τῆς εἰς θεὸν πίστεως ἕτερόν τι ποιεῖν αὐτοὺς ἀναγκάζουσιν, ἡδέως ἀποθνήσκουσιν μᾶλλον ἢ ποιεῖν τὰ ὑπ' αὐτῶν κελευόμενα. [5]

3 23 2

Τῷ γὰρ εἶπεῖν τὸν ἀπόστολον πάσαις «ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις» ὑποτάσσεσθαι οὐ περὶ τούτου λέγει, ἵνα ἀρνησάμενοι τὴν πίστιν ἡμῶν καὶ τὰ ὑπὸ θεοῦ προστεταγμένα ἅπερ οἱ ἄνθρωποι κελεύουσιν ταῦτα καὶ ποιῶμεν, ἀλλὰ φοβούμενους τὰς ἐξουσίας μηδὲν κακὸν πράσσειν, ἵνα μὴ ὑπ' αὐτῶν ὡς κακοποιοὶ κολασθῶμεν. Καὶ διὰ τοῦτο λέγει· «Θεοῦ διάκονός ἐστιν ὁ ἔκδικος» τοῖς «τὸ κακὸν» πράσσουσιν. ^[5]

3 23 3 Τί; «θέλεις μὴ φοβεῖσθαι τὴν ἐξουσίαν; τὸ ἀγαθὸν ποιεῖ, καὶ ἔξεις ἔπαινον ἐξ αὐτῆς.» «ἐπὶ δὲ τὸ κακὸν ποιῆς, φοβοῦ· οὐ γὰρ εἰκὴ τὴν μάχαιραν φορεῖ.» Ὡστε κατὰ τοῦτο εἶπεν ὑποτάσσεσθαι τῷ ὁσίως καὶ εὐλαβῶς ἐν τῷ νῦν βίῳ ζῆν, πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχοντας τὸν τῆς μαχαίρας κίνδυνον. Οἱ μὲν οὖν ἀπόστολοι κωλυόμενοι ὑπὸ τῶν ἀρχόντων καὶ γραμματέων τὸν λόγον λαλεῖν οὐκ ἐπαύοντο πειθαρχοῦντες «θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις», καὶ διὰ τοῦτο ἀγανακτήσαντες «ἔθεντο αὐτοὺς ἐν τηρῇσι δημοσίᾳ· ἀλλ' ὁ ἄγγελος διὰ νυκτός» «ἐξαγαγὼν αὐτοὺς εἶπεν» πορευθέντες «λαλεῖτε» «τὰ ῥήματα τῆς ζωῆς ταύτης. ^[5]

3 23 4 » Οὕτως οὖν καὶ ὁ Δανιήλ, κωλυόμενος προσεύχεσθαι, τῷ δόγματι τοῦ βασιλέως οὐχ ὑπετάγη, ἵνα μὴ δόξαν θεοῦ θῇ ὑποκάτω δόξης ἀνθρώπων.

3 24 2 Εἰ γὰρ διὰ θεόν τις ἀποθνήσκει, χαίρεσθαι ὀφείλει ἐπὶ τούτῳ ζωὴν αἰώνιον εὐρών. .

3 24 3 .. ἐν τῷ κόσμῳ ... ζῶντας μὴδὲ μίαν ἀφορμὴν διδόναι τοῖς ζητοῦσιν ἀφορμὴν, ἵνα ἐν τούτῳ αὐτοὶ μᾶλλον καταισχύωνται· ὃν τρόπον καὶ «οἱ τακτικοὶ» «ἐζήτουν» τότε «κατὰ Δανιήλ» ἀφορμὴν «εὐρεῖν» καὶ οὐχ εὗρισκον, «ὅτι πιστὸς ἦν.» εἰ δέ τινες βιάζονται τὸν θεὸν μὴ σέβειν μὴδὲ αἰτεῖσθαι παρ' αὐτοῦ, θάνατον ἡμῖν ἀπειλοῦντες, ἥδιστον μᾶλλον ἀποθνήσκειν ἢ ποιεῖν τὰ ὑπὸ τούτων κελευόμενα. ^[5]

3 24 4 «Τίς» γὰρ «ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ θεοῦ; θλίψις ἢ στενοχωρία ἢ διωγμὸς ἢ λιμὸς ἢ κίνδυνος ἢ μάχαιρα;» Καὶ διὰ τοῦτο ὁ μακάριος Δανιήλ τὸν θεὸν μᾶλλον φοβηθεὶς καὶ παραδοὺς ἑαυτὸν τῷ θανάτῳ ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου ἐκ τῶν λεόντων διεσώθη. ^[5]

3 24 6 Εἰ γὰρ εὐλαβηθεὶς τὸ δόγμα ἡσύχασεν ἐν ταῖς τριάκοντα ἡμέραις, οὐκέτι ἢ τούτου πίστις πρὸς τὸν θεόν ... ἂν ἦν· «οὐδεὶς» γὰρ «δύναται δυσὶν κυρίοις δουλεύειν.» Τοῦ γὰρ διαβόλου ἀεὶ ἡ τέχνη τοιαύτη γεγένηται εἰς τὸ διώκειν καὶ θλίβειν καὶ καταπονεῖν τοὺς ἁγίους, ἵνα μὴ ἐπαίρῳσιν προσευχόμενοι «χεῖρας ὁσίους» τῷ θεῷ, εἰδὼς ὅτι ἡ τῶν ἁγίων προσευχὴ τῷ μὲν κόσμῳ εἰρήνην παρέχει, τῷ δὲ πονηρῷ κόλασιν. ^[5]

3 24 8 Ὡστερ καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ «ἡνίκα ἂν ἐπῆρην τὰς χεῖρας Μωϋσῆς, ὑπερίσχυεν ὁ Ἰσραήλ, ἡνίκα δ' ἂν κατέθηκον, ὑπερίσχυεν Ἀμαλήκ.» Ὡστερ τοῦτο ἕως νῦν γίνεται καὶ ἐφ' ἡμῖν πληροῦται.

3 24 9 Ἡνίκα γὰρ ἂν παυσώμεθα προσευχόμενοι, ὑπερίσχυει καθ' ἡμῶν ὁ ἀντικείμενος, ἡνίκα δὲ τῇ προσευχῇ προσκαρτεροῦμεν, κεκατάργηται ἡ τοῦ πονηροῦ δύναμις καὶ ἐξουσία. Οὗτος οὖν καὶ ἐν τοῖς τακτικοῖς καὶ σατράπαις ἐνήργησεν τότε, ἵνα τὸ ἴδιον θέλημα δι' αὐτῶν ἐπιτελέσῃ καὶ τὸν μακάριον Δανιήλ εἰς τὸν λάκκον ἐμβάλῃ τῶν λεόντων. ^[5]

3 25 2 Ὅν καὶ παρατηρήσαντες καὶ ἰδόντες αὐτὸν τρεῖς τῆς ἡμέρας προσευχόμενον προσῆλθον λέγοντες «τῷ βασιλεῖ»· Δαρεῖε «βασιλεῦ· οὐχὶ ὀρισμὸν ἔθηκας ὅπως πᾶς ἄνθρωπος ὃς ἂν αἰτήσῃ παρὰ παντὸς θεοῦ καὶ ἀνθρώπου αἴτημα ἕως ἡμερῶν τριάκοντα ἢ παρὰ σοῦ, βασιλεῦ, ἐμβληθήσεται εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων;» ὁ δὲ εἶπεν· «ἀληθινὸς ὁ λόγος καὶ τὸ δόγμα Μήδων καὶ Περσῶν οὐ παρελεύσεται.» Οἱ δὲ πρὸς αὐτόν· ἰδοὺ, «Δανιήλ ὁ ἀπὸ τῶν υἱῶν τῆς αἰχμαλωσίας τῆς Ἰουδαίας οὐχ ὑπετάγη τῷ δόγματί σου, καὶ καιροὺς τρεῖς τῆς ἡμέρας αἰτεῖ παρὰ τοῦ θεοῦ αὐτοῦ τὰ αἰτήματα αὐτοῦ. ^[5]

3 25 3 Τότε ὁ βασιλεὺς τὸ ῥῆμα ὡς ἤκουσεν ἐλυπήθη ἐπ' αὐτῷ καὶ περὶ τοῦ Δανιήλ ἠγωνίσατο τοῦ ἐξελεῖσθαι αὐτόν.» Ἐπιγνούς γὰρ τὴν τούτων μηχανήν, ὡς ἐχθραίνοντες τῷ Δανιήλ, ἄτε σοφωτέρῳ καὶ ἐνδοξοτέρῳ παρὰ πάντας αὐτοὺς ὄντι, ταύτην τὴν ἐπιβουλήν κατ' αὐτοῦ

συνέθεντο, δόλω τοῦτον τοῖς θηρίοις παραδοῦναι θελήσαντες, διεκρίνετο πρὸς τοὺς σατράπας, εἰ δύναίτο ἐξαιτησάμενος τοῦτον ἀπὸ τοῦ κινδύνου διασῶσαι. ^[5]

3 25 5 Ἀλλ' ἵνα μὴ ὑπὸ ἀνθρώπου ῥυσθῇ καὶ βασιλέως χάρις εἶναι νομισθῇ, ἔργον δὲ θεοῦ ἐπ' αὐτὸν τελούμενον φανῇ, ἐσπέρας ἤδη οὔσης καὶ τοῦ βασιλέως πρὸς τοὺς σατράπας ὑπὲρ αὐτοῦ διαλεγομένου ἔφασαν λέγοντες· «Γνωθί, βασιλεῦ, ὅτι τὸ δόγμα Μήδοις καὶ Πέρσαις τοῦ πάντα ὀρισμὸν καὶ στάσιν ἦν ἂν ὁ βασιλεὺς στήσῃ οὐ δεῖ παραλλάξαι,» ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ δυσωπῆσαι τὸν βασιλέα βουλόμενοι, ὥς εἰ μὴ τὸ ὑπ' αὐτοῦ ὀρισθὲν δόγμα κύριον καὶ βέβαιον γεννηθῇ, καὶ τὰ λοιπὰ ὑπ' αὐτοῦ ὀριζόμενα κύρια εἶναι οὐ νομισθήσεται. Διὰ ποίαν οὖν αἰτίαν μόνου τοῦ Δανιήλ οἱ σατράπαι κατηγορήσαν; πάντως γὰρ καὶ οἱ τρεῖς παῖδες ἦσαν σὺν αὐτῷ προσευχόμενοι· εἰ γὰρ τῷ τοῦ Ναβουχοδονόσορ προστάγματι οὐχ ὑπήκουσαν, πολλῷ μᾶλλον τῷ τοῦ Δαρείου δόγματι. ^[5]

3 26 2 Αἰτία δὲ ἦδε· ἐπειδὴ γὰρ τότε ἐπὶ τοῖς χρόνοις Ναβουχοδονόσορ παρόντος μὲν τοῦ Δανιήλ οἱ Χαλδαῖοι οὐδενὸς ἐτέρου κατηγορήσαν, εἰ μὴ μόνον τῶν τριῶν παίδων—αὐτοῖς γὰρ τὸ μαρτύριον ἀπέκειτο—, οὕτως νῦν ἐπὶ τοῖς καιροῖς Δαρείου τοῦ Δανιήλ μόνου κατηγορήσαν, αὐτοῦ γὰρ ἡ κλῆσις εἰς μαρτύριον ἦν. Κατὰ γὰρ καιροὺς θεοῦ ἄνθρωπος οὐ λείπει, ἵνα δι' αὐτῶν δοξασθῇ· ὥς ὁ προφήτης λέγει· ὁ ποιῶν «τοὺς κόσμους αὐτοῦ» τοῦ κατὰ ἓνα «ἐπ' ὀνόματι» αὐτῶν καλεῖσθαι αὐτούς. ^[5]

3 27 1 Τότε τοίνυν ἐπὶ πλεῖον μὴ δυνάμενος ἀντιλέγειν τοῖς σατράπαις εἶπεν ἀχθῆναι «τὸν Δανιήλ, καὶ ἐνέβαλον αὐτὸν εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων.» Καὶ ἀποκριθεὶς «ὁ βασιλεὺς εἶπεν» «ὁ θεός σου, ὃ λατρεύεις ἐνδελεχῶς αὐτὸς ἐξελεῖταί σε,» εὐθυμεῖν τοῦτον προτρεπόμενος· ἐπειδὴ γὰρ ἐγὼ μὲν βουληθεὶς οὐκ ἠδυνήθην καίτοι βασιλεύων, «ὁ θεός, ὃ λατρεύεις» «αὐτὸς ἐξελεῖταί σε,» ἵνα» τὰ παρὰ ἀνθρώποις ἀδύνατα παρὰ θεοῦ δυνατὰ εἶναι δειχθῇ. ^[5]

3 27 3 «Καὶ ἤνεγκαν λίθον καὶ ἐπέθηκαν εἰς τὸ στόμα τοῦ λάκκου, καὶ ἐσφράγισεν ὁ βασιλεὺς τῷ δακτυλίῳ αὐτοῦ,» «ὅπως μὴ ἀλλοιωθῇ πρᾶγμα ἐν τῷ Δανιήλ.» Καὶ τοῦτο δὲ κακοηθείας ἔργον ἦν· εὐλαβούμενοι γὰρ οἱ σατράπαι, μήπως κατὰ λάθρα ὁ βασιλεὺς κελεύσῃ τοῦτον ἐκ τοῦ λάκκου ἀνασπασθῆναι, ἠξίωσαν σφραγισθῆναι τὸν λίθον.

3 27 5 Ὅν τρόπον καὶ «οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι» ἐποίησαν ἐπὶ τῷ σωτῇρι «σφραγίσαντες τὸν λίθον μετὰ τῆς κουστωδίας.» Τούτου τοίνυν γενομένου «ἀπῆλθεν ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ καὶ ἐκοιμήθη ἄδειπνος καὶ ἐδέσματα οὐκ εἰσήνεγκαν αὐτῷ καὶ ὁ ὕπνος ἀπέστη ἀπ' αὐτοῦ.

3 28 1 » Πόσον ποιεῖ ἀνὴρ δίκαιος τὸν θεὸν φοβούμενος, ἵνα λυπηθεὶς ἐπ' αὐτῷ ὁ βασιλεὺς μηδὲ τροφήν προσενέγκηται.

3 28 3 Καὶ οἱ μὲν σατράπαι δι' ὅλης τῆς νυκτὸς εὐφραίνοντο, ὡς βραβεῖον κατὰ Δανιήλ λαβόντες, ὁ δὲ βασιλεὺς δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ἀγρυπνῶν ἐπένθει, τοιοῦτον ἄνδρα ἀδίκως ἀπολέσας, μήπως δι' αὐτοῦ καὶ αὐτὸς κινδυνεύσῃ. Οὐ γὰρ ἔλαθεν τοῦτον τὰ τῷ Ναβουχοδονόσορ συμβάντα καὶ τὰ ἐπὶ τοῦ Βαλτάσαρ γενόμενα, τοῦ μὲν ἐκ τῆς βασιλείας ἐκδιωχθέντος, τοῦ δὲ διὰ τὰ σκευὴ τὰ ἅγια «αὐτῇ τῇ νυκτὶ ἀναιρεθέντος. ^[5]

3 28 4 » «Τότε» τοίνυν «ἀνέστη πρωτὶ ἐν φωτὶ καὶ ἐν σπουδῇ ἦλθεν εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων,» καὶ φωνήσας «ἰσχυρᾶ φωνῇ» εἶπεν· «Δανιήλ, ὁ δοῦλος τοῦ θεοῦ τοῦ ζώντος, ὁ θεός σου, ὃ σὺ λατρεύεις ἐνδελεχῶς, εἰ ἠδυνήθη ἐξελεῖσθαι σε ἐκ στόματος τῶν λεόντων;» Πόθεν οὖν τοῦτο κινηθεὶς τὸ ῥῆμα ἐφθέγγατο ὁ βασιλεὺς, εἰ μὴ ὅτι ἀκηκόει τὰ ἐπὶ τῶν παίδων συμβάντα, οἱ μὴ θελήσαντες τῷ προστάγματι τοῦ βασιλέως ὑποταγῆναι ἐκ καμίνου πυρὸς διεσώθησαν. ^[5]

3 28 6 .. τὸ ὅμοιον ἐπ' αὐτῷ συμβήσεται, ἀνθ' ὧν τὸν μὲν θεὸν ἐφοβήθη, τὸ δὲ «δόγμα Μήδων καὶ Περσῶν» ἐξουδένωσεν. «Καὶ εἶπεν Δανιήλ τῷ βασιλεῖ· «Ὁ θεός μου ἀπέστειλεν τὸν ἄγγελον

αὐτοῦ καὶ ἐνέφραξεν τὰ στόματα τῶν λεόντων καὶ οὐκ ἔλυμῃναντό με, ὅτι κατενώπιον αὐτοῦ εὐθύτης εὐρέθη μοι καὶ ἐνώπιον δέ σου, βασιλεῦ, παράπτωμα οὐκ ἐποίησα. ^[5]

3 29 1 » Πόσον ποιεῖ πεποιθήσιν ἔχειν πρὸς τὸν θεὸν μᾶλλον ἢ ἀνθρώπους.

3 29 2 Ἄνθρωποι μὲν γὰρ ἀπελπίζουσιν καὶ θανάτῳ παραδιδόασιν, ὁ δὲ θεὸς «τοὺς δούλους αὐτοῦ οὐκ ἐγκαταλείπει· διὰ τοῦτο ὁ ψαλμῳδὸς διδάσκει λέγων «ἀγαθὸν πεποιθῆναι ἐπὶ κύριον ἢ πεποιθῆναι ἐπ’ ἀνθρώπον· ἀγαθὸν ἐλπίζειν ἐπὶ κύριον ἢ ἐλπίζειν ἐπ’ ἄρχουσιν.» Τότε τοῖνυν τοῦ ἀγγέλου φανέντος ἐν τῷ λάκκῳ τὰ μὲν θηρία τὰ ἄγρια ἡμερώθησαν, καὶ τούτῳ τὰς οὐράς σείοντα προσέχαιρον ὡς νέῳ Ἀδὰμ ὑποτασσόμενα, λείχοντα μὲν τοὺς τοῦ Δανιὴλ ἀγίους πόδας καὶ πρὸς τὰ ἴχνη τῶν τούτου ποδῶν ἐκυλίοντο πατεῖσθαι καὶ αὐτοὶ ὑπ’ αὐτοῦ ἐπιθυμοῦντα. ^[5]

3 29 4 Εἰ γὰρ πιστεύομεν, ὅτι Παύλου εἰς θηρία κατακριθέντος ἀφεθεὶς ἐπ’ αὐτὸν ὁ λέων εἰς τοὺς πόδας ἀναπεσὼν περιέλειχεν αὐτόν, πῶς οὐχὶ καὶ ἐπὶ τοῦ Δανιὴλ γενόμενα πιστεύσομεν, εἴπερ καὶ αὐτὸς Δαρεῖος πᾶσιν ταῦτα διὰ γραμμάτων ἀποστείλας διηγήσατο καὶ ἐν ταῖς Περσῶν καὶ Μήδων βίβλοις ταῦτα ὄντως ἕως σήμερον ἀναγέγραπται, ἵνα μὴ μόνον Ἑβραῖος, μηδὲ μόνοι Βαβυλώνιοι, ἀλλὰ καὶ Μῆδοι, καὶ Πέρσαι καὶ πάντα τὰ ἔθνη τὰ ὑπὸ τὸν οὐρανὸν οἰκοῦντα ἀκούσαντες τὰ γενόμενα καὶ αὐτοὶ τὸν θεὸν φοβηθῶσιν. Ὡς καὶ τότε Δαρεῖος ἀκούσας τὴν τοῦ Δανιὴλ φωνὴν καταπλαγεὶς ἐθαύμασεν, καὶ ἐκέλευσεν ἀποκυλισθῆναι τὸν λίθον καὶ εἶδεν τὸν Δανιὴλ ἐν μέσῳ τῶν λεόντων καθήμενον καὶ ταῖς ἰδίαις χερσὶν τὴν τούτων κόμην καταψήχοντα. ^[5]

3 29 5 Καὶ δὴ συγκαλεσάμενος ἅπαντας, ἐπέδειξεν αὐτοῖς τὸ τεράστιον θέαμα, θήρας ἀγρίους ὑπὸ ἀνδρὸς ἡμερωμένους καὶ ἐν ταῖς τούτου χερσὶν θαλπομένους. Ἀναχθέντος τοῖνυν τοῦ Δανιὴλ «ἐκ τοῦ λάκκου» «πᾶσα διαφθορὰ οὐχ εὐρέθη ἐν αὐτῷ, ὅτι ἐπίστευσεν ἐν τῷ θεῷ αὐτοῦ.

3 29 6 » Τότε «εἶπεν ὁ βασιλεὺς, καὶ ἤγαγον τοὺς ἄνδρας τοὺς διαβαλόντας τὸν Δανιὴλ καὶ εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων ἐνεβλήθησαν αὐτοὶ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν, καὶ οὐκ ἔφθασαν εἰς τὸ ἔδαφος τοῦ λάκκου, ἕως οὗ ἐκυρίευσαν αὐτῶν οἱ λέοντες καὶ πάντα τὰ ὅστ’ αὐτῶν ἐλέπτυναν. ^[5]

3 30 1 » Οἱ οὖν πεποιθότες ἐπὶ ἀνθρώπῳ βασιλεῖ καὶ «τῷ πλησίον βόθρον» ὀρύξαντες αὐτοὶ εἰς αὐτὸν ἐμπεσοῦνται εἰς ἀπώλειαν.

3 30 3 Ὡς καὶ τότε ἐπὶ τοῖς τρισὶν παισὶν συνέβη· τῶν μὲν ἐν τῇ καμίνῳ ὄντων πῦρ οὐκ ἐκυρίευσεν, τοὺς δὲ ἕξω τῶν Χαλδαίων διοδεῦσαν κατέφλεξεν. Δικαίως γὰρ οἱ τοῦ θεοῦ ὀφθαλμοὶ ἀξίαν τὴν κρίσιν τοῖς ἀνθρώποις ἀπονέμουσιν.

3 30 5 Ὡς καὶ τῷ Ἀμὰν μεταξὺ συνέβη, βουληθέντι τὸν Μαρδοχαῖον καὶ τὸ τούτου γένος μιᾷ ἡμέρᾳ διολέσαι· «πεντήκοντα πῆχεων ξύλον» τούτῳ ἐτοιμάσας, αὐτὸς πανοικεῖ ἐν αὐτῷ «ἐκρεμάσθη.» Νυνὶ οἱ τοῦ Δανιὴλ κατηγορήσαντες καὶ τοῖς θηρίοις εἰς ἔδεσμα τοῦτον παραδίδοντες αὐτοὶ ὑπὸ τῶν λεόντων διεφθάρησαν.

3 31 1 «Τότε Δαρεῖος» «ἐπέγραψεν πᾶσιν τοῖς λαοῖς, φυλαῖς, γλώσσαις τοῖς οἰκοῦσιν ἐν πάσῃ τῇ γῇ», εἰρήνην πᾶσιν καταγγέλλων καὶ διὰ τοῦ τότε προτεθέντος ὑπ’ αὐτοῦ δόγματος τὸν θεὸν αὐτοῦς σέβειν ἀναγκάζων, καθὼς λέγει· «ἐκ προσώπου μου ἐτέθη δόγμα ἐν πάσῃ ἀρχῇ τῆς βασιλείας μου, εἶναι τρέμοντας καὶ φοβουμένους ἀπὸ προσώπου τοῦ θεοῦ Δανιὴλ· ὅτι αὐτὸς ἐστὶν θεὸς ζῶν καὶ μένων εἰς τοὺς αἰῶνας καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ οὐ διαφθαρήσεται καὶ ἡ κυρεία αὐτοῦ ἕως τέλους· ἀντιλαμβάνεται καὶ ῥύεται καὶ ποιεῖ τέρατα καὶ σημεῖα ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς· ὅστις ἐξείλετο τὸν Δανιὴλ ἐκ χειρὸς τῶν λεόντων.» Ἴδὲ σύ· σήμερον Βαβυλών ἐστὶν ὁ κόσμος, σατράπαι δὲ τούτου αἱ ἐξουσίαι, Δαρεῖος δὲ ὁ τούτων βασιλεὺς, λάκκος ὁ Ἀίδης, λέοντες οἱ βασανίζοντες ἄγγελοι. ^[10]

3 31 3

Τὸν οὖν Δανιήλ μίμησαι, τοὺς δὲ σατράπας μὴ φοβηθεῖς καὶ ἀνθρωπίνῳ δόγματι μὴ ὑποταγείς, ἵνα βληθεῖς εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου φρουρηθῇς καὶ τοὺς θήρας ἡμερώσης καὶ ὑπ' αὐτῶν ὡς δοῦλος θεοῦ προσκυνηθῇς καὶ «διαφθορά» ἐν σοὶ μὴ εὐρεθῇ, ἀλλὰ ζῶν ἐκ τοῦ λάκκου ἀνενεχθῇς καὶ τῆς ἀναστάσεως κοινωνὸς εὐρεθῇς καὶ τῶν ἐχθρῶν σου κυριευθῇς καὶ τῷ ἀεὶ ζῶντι θεῷ εὐχαριστησῇς. Αὐτῷ γὰρ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς ἀπεράντους αἰῶνας τῶν αἰώνων. ^[5]

3 31 4 Ἀμήν. ΛΟΓΟΣ Δ' Περὶ ὁράσεως τοῦ προφήτου Δανιήλ.

4 1 1 «Ἐν τῷ πρώτῳ ἔτει Βαλτάσαρ βασιλέως Χαλδαίων Δανιήλ ἐνύπνιον εἶδεν, καὶ αἱ ὁράσεις τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἐπὶ τῆς κοίτης αὐτοῦ, καὶ τὸ ἐνύπνιον ἔγραψεν.» Ὅσα μὲν οὖν ὑπὸ τοῦ πνεύματος δι' ὁραμάτων ἀπεκαλύφθη τῷ μακαρίῳ προφήτῃ, ταῦτα καὶ ἑτέροις ἀφθόνως διηγήσατο, ἵνα μὴ μόνον αὐτὸς ἑαυτῷ προφητεύων τὰ μέλλοντα φανῇ, ἀλλὰ καὶ ἑτέροις τοῖς βουλομένοις μετὰ πίστεως ἐρευνᾶν τὰς θείας γραφὰς προφήτης ἀποδειχθῇ. ^[5]

4 1 3 Λέγει γοῦν· «Ἐγὼ Δανιήλ ἐθεώρουν, καὶ ἰδοὺ οἱ τέσσαρες ἄνεμοι τοῦ οὐρανοῦ προσέβαλον εἰς τὴν θάλασσαν τὴν μεγάλην, καὶ τέσσαρα θηρία μεγάλα ἀνέβαινον ἐκ τῆς θαλάσσης διαφέροντα ἀλλήλοις· τὸ πρῶτον ὥσει λέαινα καὶ πτερὰ αὐτῇ ὡς ἄετοῦ. Ἐθεώρουν ἕως οὗ ἐξετίλη τὰ πτερὰ αὐτῆς, καὶ ἐξήρθη ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἐπὶ ποδῶν ἀνθρώπου ἐστάθη, καὶ καρδία ἀνθρώπου ἐδόθη αὐτῇ. Καὶ ἰδοὺ θηρίον δεύτερον ὅμοιον ἄρκω, καὶ εἰς μέρος ἐν ἐστάθη καὶ τρία πλευρὰ ἐν τῷ στόματι αὐτῆς ἀνὰ μέσον τῶν ὀδόντων αὐτῆς, καὶ οὕτως ἔλεγον αὐτῇ· ἀνάστηθι, φάγε σάρκας πολλὰς. Ὅπισω τούτου ἐθεώρουν, καὶ ἰδοὺ ἕτερον θηρίον ὥσει πάρδαλις, καὶ αὐτῇ πτερὰ τέσσαρα πετεινοῦ ὑπεράνω αὐτῆς καὶ τέσσαρες κεφαλαὶ τῷ θηρίῳ, καὶ ἐξουσία ἐδόθη αὐτῇ. Ὅπισω τούτου ἐθεώρουν, καὶ ἰδοὺ θηρίον τέταρτον φοβερὸν καὶ ἐκθαμβὸν καὶ ἰσχυρὸν περισσῶς· οἱ ὀδόντες αὐτοῦ σιδηροῖ καὶ οἱ ὀνυχες αὐτοῦ χαλκοῖ, ἐσθίον καὶ λεπτύνον, καὶ τὰ ἐπίλοιπα τοῖς ποσὶν αὐτοῦ συνεπάτει. Καὶ αὐτὸ διαφέρον περισσῶς παρὰ πάντα τὰ θηρία τὰ ἔμπροσθεν αὐτοῦ, καὶ κέρατα δέκα αὐτῷ. Προσενόουν τοῖς κέρασιν αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ κέρας ἕτερον μικρὸν ἀνέβη ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ τρία κέρατα τῶν ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐξερριζώθη ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ· καὶ ἰδοὺ ὀφθαλμοὶ ὥσει ὀφθαλμοὶ ἀνθρώπου ἐν τῷ κέρατι τούτῳ καὶ στόμα λαλοῦν μεγάλα. Ἐθεώρουν ἕως ὅτε θρόνοι ἐτέθησαν, καὶ ὁ παλαιὸς τῶν ἡμερῶν ἐκάθισεν, καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ λευκὸν ὥσει χιῶν καὶ ἡ θριξὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ὥσει ἔριον καθαρὸν. Ὁ θρόνος αὐτοῦ φλόξ πυρός, οἱ τροχοὶ αὐτοῦ πῦρ φλέγον· ποταμὸς πυρὸς εἴλκεν ἔμπροσθεν αὐτοῦ. Χίλια χιλιάδες ἐλειτούργουν αὐτῷ καὶ μύρια μυριάδες παρειστήκεισαν αὐτῷ. Κριτήριον ἐκάθισεν καὶ βίβλοι ἠνεύχθησαν. Ἐθεώρουν τότε ἀπὸ φωνῆς τῶν λόγων τῶν μεγάλων, ὧν τὸ κέρας ἐκεῖνο ἐλάλει, ἕως ἀνῆρέθη τὸ θηρίον καὶ ἀπώλετο καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐδόθη εἰς καῦσιν πυρός· καὶ τῶν λοιπῶν θηρίων ἡ ἀρχὴ μετεστάθη, καὶ μακρότης ζωῆς ἐδόθη αὐτοῖς ἕως καιροῦ.» Ἐπεὶ οὖν διάφορα θηρία ἐπεδείχθη τῷ μακαρίῳ Δανιήλ καὶ ταῦτα ἀλλήλων διαφέροντα, δεῖ νοῆσαι ἡμᾶς, ὅτι οὐ περὶ θηρίων τινῶν διαλέγεται, ἀλλ' ἐν τύπῳ καὶ εἰκόνι δείκνυσιν τὰς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἐπαναστάσας βασιλείας, ὥσπερ θηρία διαφθείροντα τὴν ἀνθρωπότητα. ^[5]

4 2 2 Τὴν γὰρ θάλασσαν τὴν μεγάλην τὸν σύμπαντα κόσμον λέγει, τέσσαρας δὲ ἀνέμους τοῦ οὐρανοῦ τὴν τετραπέρατον κτίσιν σημαίνει. Τὸ οὖν εἰπεῖν· εἶδον «τέσσαρα θηρία» ἀναβαίνοντα «ἐκ τῆς θαλάσσης», τὰς βασιλείας λέγει τοῦ κόσμου τούτου.

4 2 4 «Τὸ» μὲν «πρῶτον ὥσει λέαινα καὶ πτερὰ αὐτῇ ὡς ἄετοῦ», λέαιναν οὖν εἰπὼν τὴν τῶν Βαβυλωνίων βασιλείαν ὀνομάζει, ἧς ἤρξεν τότε Ναβουχοδονόσορ. Τὸ δὲ εἰπεῖν «πτερὰ αὐτῇ ὡς ἄετοῦ», ὅτι ὑψώθη ὁ βασιλεὺς καὶ κατὰ τοῦ θεοῦ ἐπῆρθη φυσιωθεὶς τῇ καρδίᾳ διὰ τὸ μέγαν καὶ ἔνδοξον αὐτὸν γεγενῆσθαι.

- 4 2 6 Ὅπειτα λέγει· «ἐξετίλῃ τὰ πτερὰ αὐτῆς, καὶ ἐξήρθη ἀπὸ τῆς γῆς καὶ ἐπὶ ποδῶν ἀνθρώπου ἐστάθη καὶ καρδία ἀνθρώπου ἐδόθη αὐτῇ.» Τοῦτο γὰρ ὄντως ἐπὶ τοῦ Ναβουχοδονόσορ συνέβη, καθὼς ἐν τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ σεσήμανται, καὶ αὐτὸς δὲ τοῦτο οὕτως ἐπ’ αὐτῷ γεγενῆσθαι μαρτυρεῖ, ὡς ἐξεδιώχθη ἀπὸ τῆς βασιλείας καὶ ἀφηρέθη ἀπ’ αὐτοῦ ἡ δόξα καὶ ἡ μεγαλωσύνη ἣν ἐκέκτητο τὸ πρότερον. ^[5]
- 4 2 8 Ὡς περ οὖν παντὸς ὀρνέου ἐπὶ ἐκτιλῇ τὰ πτερὰ ἀδυνατεῖ καὶ εὐάλωτον γίνεται, οὕτως καὶ τότε τοῦ βασιλέως ἀπέστησαν αἱ δυνάμεις, δι’ ὧν ἐδόκει καυχᾶσθαι καὶ ὑψηλοφρονεῖν, οὓς φοβηθεὶς τότε ἔφυγεν εἰς τὴν ἔρημον ἵνα μὴ ὑπ’ αὐτῶν ἀναιρεθῇ. Τὸ οὖν εἰπεῖν «ἐπὶ ποδῶν ἀνθρώπου ἐστάθη καὶ καρδία ἀνθρώπου ἐδόθη αὐτῇ», τοῦτο δηλοῖ, ὅτι ταπεινοφρονήσας Ναβουχοδονόσορ καὶ ἐπιγνὼνς ἑαυτὸν ὅτι ἀνθρωπὸς ἐστὶν ὑπὸ τὴν τοῦ θεοῦ ἐξουσίαν κείμενος, δεηθεὶς τοῦ κυρίου ἔτυχεν τῆς παρ’ αὐτοῦ εὐσπλαγχνίας, πάλιν εἰς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν καὶ δόξαν ἀποκατασταθεῖς. ^[5]
- 4 2 10 Καθὼς αὐτὸς μαρτυρεῖ λέγων· «Καὶ μετὰ τὸ τέλος τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ἐγὼ Ναβουχοδονόσορ τοὺς ὀφθαλμούς μου εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνέλαβον, καὶ αἱ φρένες μου ἐπ’ ἐμὲ ἐπεστράφησαν, καὶ τῷ ὑψίστῳ ἠυλόγησα, καὶ τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας ἦνεσα καὶ ἐδόξασα, ὅτι ἡ ἐξουσία αὐτοῦ ἐξουσία αἰώνιος καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ εἰς γενεὰν καὶ γενεάν, καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν εἰς οὐδὲν ἐλογίσθησαν καὶ ὡς οὐδὲν εἰσίν.» Τούτων οὕτως συμβάντων τοῖς τότε καιροῖς τῷ Ναβουχοδονόσορ, καθὼς ὁ μακάριος Δανιὴλ ἐν τῷ ὁράματι ἡμῖν ἐδήλωσεν, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ βασιλεὺς οὕτως τοῦτο ὡμολόγησεν, καὶ παυσανμένης τῆς τούτου ἀρχῆς ἐπὶ τοῦ Βαλτάσαρ, ἡνίκα αὐτὸς μὲν διὰ τὸ ἔργον ὃ ἔπραξεν διὰ νυκτὸς ἀνηρέθη, ὡς σεσήμανται ἐν τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ, «παρέλαβεν δὲ τὴν βασιλείαν» «Δαρεῖος ὁ Μῆδος» «ὧν ἐτῶν ἐξήκοντα δύο», εὐλόγως ἕτερον θηρίον διηγεῖται ἀναβαῖνον ὁ προφήτης, ὅπερ ἦν ἡ ἄρκος, ἵνα ἐν τούτῳ ἐπιδείξῃ τὴν τῶν Περσῶν βασιλείαν. ^[10]
- 4 3 2 «Καὶ τρία, φησὶν, πλευρὰ ἐν τῷ στόματι αὐτῆς.» Τρία δὲ πλευρὰ κλίματα τρία ἔθνων λέγει, ὧν ἦρχεν αὐτὸ τὸ θηρίον· οἱ ἦσαν Μῆδοι, Ἀσσύριοι καὶ Βαβυλώνιοι. «Καὶ οὕτως ἔλεγον αὐτῇ· ἀνάσθητι, φάγε σάρκα πολλὰς.
- 4 3 3 » Οἱ γὰρ Πέρσαι ἐπαναστάντες τοῖς τότε καιροῖς τὴν πᾶσαν χώραν ἡρῆμωσαν καὶ πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων ὑποδούλους ἑαυτοῖς ποιήσαντες διέφθειραν. Ὡς περ γὰρ τὸ θηρίον, ἡ ἄρκος, ῥυπαρὸν ἐστὶν ζῶον καὶ σαρκοβόρον σπαράσσον ὄνυσζεν τε καὶ ὀδοῦσιν, οὕτως ἐγενήθη καὶ ἡ τῶν Περσῶν βασιλεία, οἵτινες διεκράτησαν ἐπὶ ἔτη διακόσια τριάκοντα. ^[5]
- 4 3 5 Τινὲς δὲ τῶν ἱστοριογράφων ἐπὶ διακόσια τεσσαράκοντα πέντε ἔτη τούτους κεκρατηκέναι ἀνεγράψαντο ἕως τῆς Δαρείου ἀρχῆς, ὃν καθελὼν Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν ἐν τῷ ἐβδόμῳ ἔτει μετέστησεν τὴν τῶν Περσῶν βασιλείαν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Καθὼς καὶ Δανιὴλ λέγει· «Ὅπισω τούτου ἐθεώρουν καὶ ἰδοὺ θηρίον ἕτερον ὥσει πάρδαλις, καὶ αὐτῇ πτερὰ τέσσαρα πετεινοῦ ὑπεράνω αὐτῆς καὶ τέσσαρες κεφαλαὶ τῷ θηρίῳ καὶ ἐξουσία ἐδόθη αὐτῇ.» Πάρδαλιν οὖν ὀνομάσας, τὴν τῶν Ἑλλήνων βασιλείαν ἐσήμανεν, ὧν ἦρχεν Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν· ἀφωμοίωσεν δὲ αὐτοὺς παρδάλει διὰ τὸ γεγενῆσθαι αὐτοὺς ὁξεῖς τῷ νοῦ καὶ πολυμηχάνους ἐν τοῖς λογισμοῖς καὶ πικροὺς τῇ καρδίᾳ, ὃν τρόπον καὶ τὸ ζῶον ποικίλον ἐστὶν τῇ ἰδέᾳ, ὃξὺ δὲ εἰς τὸ κακοποιῆσαι καὶ αἷμα ἀνθρώπου πιεῖν. ^[5]
- 4 3 7 «Τέσσαρα» δὲ φησιν «πτερὰ πετεινοῦ ὑπεράνω αὐτῆς καὶ τέσσαρες κεφαλαὶ τῷ θηρίῳ.» Μετὰ γὰρ τὸ ὑψωθῆναι τὴν βασιλείαν Ἀλεξάνδρου καὶ ἀυξηθῆναι καὶ εἰς πάντα τὸν κόσμον ὀνομασθῆναι, διεμερίσθη ἡ βασιλεία αὐτοῦ εἰς τέσσαρας ἀρχάς. Τελευτῶν γὰρ ὁ Ἀλέξανδρος διεῖλεν αὐτὴν τοῖς συντρόφοις τοῖς ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ τέσσαρσιν ἀνθρώποις, Σελεύκῳ,

Δημητρίῳ, Πτολεμαίῳ καὶ Φιλίππῳ, καὶ «ἐπέθεντο πάντες» οὗτοι «διαδήματα», καθὼς Δανιήλ τοῦτο προμηνύει καὶ ἐν τῇ πρώτῃ βίβλῳ τῶν Μακκαβαϊκῶν ἀναγέγραπται. ^[5]

4 4 1 Κρατησάντων οὖν τῶν Ἑλλήνων ἐπὶ ἑτῇ τριακόσια, ἕτερόν μοι πάλιν σημαίνει ὁ προφήτης. Φησὶν γὰρ οὕτως «Ὅπισω τούτου ἐθεώρουν καὶ ἰδοὺ θηρίον τέταρτον φοβερόν καὶ ἔκθαμβον καὶ ἰσχύον περισσῶς· οἱ ὀδόντες αὐτοῦ σιδηροῖ καὶ οἱ ὄνυχες αὐτοῦ χαλκοῖ, ἐσθίον καὶ λεπτύνον, καὶ τὰ ἐπίλοιπα τοῖς ποσὶν αὐτοῦ συνεπάτει· καὶ αὐτὸ διαφέρον περισσῶς παρὰ πάντα τὰ θηρία τὰ ἔμπροσθεν αὐτοῦ καὶ κέρατα δέκα αὐτῷ. ^[5]

4 4 2 Προσενόουν τοῖς κέρασιν αὐτοῦ καὶ ἰδοὺ κέρας ἕτερον μικρὸν ἀνέβη ἐν μέσῳ αὐτῶν καὶ τρία κέρατα τῶν ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐξερριζώθη ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ· καὶ ἰδοὺ ὀφθαλμοὶ ὡς ὀφθαλμοὶ ἀνθρώπου ἐν τῷ κέρατι τούτῳ καὶ στόμα λαλοῦν μεγάλα. Ἐθεώρουν ἕως ὅτου θρόνοι ἐτέθησαν, καὶ παλαιὸς ἡμερῶν ἐκάθητο, καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ λευκὸν ὥσει χιών, καὶ ἡ θριξ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ὥσει ἕριον καθάρων· ὁ θρόνος αὐτοῦ φλόξ πυρός, οἱ τροχοὶ αὐτοῦ πῦρ φλέγον· ποταμὸς πυρὸς εἵλκεν ἔμπροσθεν αὐτοῦ· χίλια χιλιάδες ἐλειτούργουν αὐτῷ καὶ μύρια μυριάδες παρειστήκεισαν αὐτῷ· κριτήριον ἐκάθισεν καὶ βίβλοι ἠνεώχθησαν. Ἐθεώρουν τότε ἀπὸ φωνῆς τῶν λόγων τῶν μεγάλων, ὧν τὸ κέρας ἐκεῖνο ἐλάλει, ἕως ἀνῆρέθη τὸ θηρίον καὶ ἀπώλετο καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐδόθη εἰς καῦσιν πυρός καὶ τῶν λοιπῶν θηρίων ἡ ἀρχὴ μετεστάθη, καὶ μακρότης ζωῆς ἐδόθη αὐτοῖς ἕως καιροῦ.» Ὅτι μὲν οὖν μετὰ τὴν τῶν Ἑλλήνων βασιλείαν ἐτέρα ἄλλη οὐκ ἐγήγερται βασιλεία, εἰ μὴ ἡ κρατοῦσα νῦν, ἥ καὶ συνέστηκεν, καὶ τοῦτο πᾶσιν πρόδηλόν ἐστιν. ^[20]

4 5 2 Ὅτις ὀδόντας μὲν ἔχει σιδηροῦς διὰ τὸ πάντας δαμάζειν καὶ λεπτύνειν τῇ ἰδίᾳ ἰσχυΐ ὥσπερ ὁ σίδηρος· τὰ δὲ «ἐπίλοιπα τοῖς ποσὶν αὐτοῦ συνεπάτει» διὰ τὸ μὴ καταλείπεσθαι ἐτέραν βασιλείαν ἔτι μετὰ ταύτην, ἀλλ' ἢ ἐξ αὐτῆς ταύτης κέρατα δέκα ἀναφύεσθαι καὶ ἐν μέσῳ αὐτῶν ἐν μικρὸν ἀναβαίνειν καὶ τρία τῶν πρώτων ἐκριζοῦν. Ὡσπερ γὰρ ἐπὶ τῆς παρδάλεως προεῖπεν ὁ προφήτης, ὅτι «τέσσαρες κεφαλαὶ τῷ θηρίῳ», καὶ ἐγένετο καὶ ἐμερίσθη ἡ βασιλεία Ἀλεξάνδρου εἰς τέσσαρας ἀρχάς, οὕτω καὶ νῦν προσδοκᾷ δεῖ, ἕως ἀναβήσεται δέκα κέρατα ἐξ αὐτῆς ταύτης, ὅταν ὁ χρόνος τοῦ θηρίου πληρωθῇ καὶ τὸ μικρὸν κέρας, ὅπερ ἐστὶν ὁ ἀντίχριστος, ἐν αὐτοῖς αἰφνιδίως ἀναφανῇ, καὶ ἡ δικαιοσύνη ἐκ τῆς γῆς ἐξαρθῇ, καὶ ὁ πᾶς κόσμος εἰς συντέλειαν τότε παρῇ. ^[5]

4 5 4 Ὡστε οὔτε προλαμβάνειν ἡμᾶς δεῖ τὴν τοῦ θεοῦ βουλὴν, ἀλλὰ μακροθυμεῖν καὶ δέεσθαι, ἵνα μὴ εἰς τοιοῦτους χρόνους ἐμπέσωμεν, οὔτε μὴν ἀπιστεῖν, ὡς μὴ μέλλοντα ταῦτα γίνεσθαι. Εἰ γὰρ τὰ πρῶτα, ὅσα προεῖπον οἱ προφῆται, οὐκ ἐγένοντο, μηδὲ ταῦτα προσδόκα· εἰ δὲ ἐκεῖνα ἐγένοντο κατὰ καιροῦς ἰδίους καθὼς προεῖρηται, πάντως καὶ ταῦτα τελεσθήσονται.

4 5 6 Τὸ γὰρ λέγειν τινάς· καὶ «πότε ταῦτα ἔσται»; ἀπίστων ἐστὶν ἀνθρώπων οὐ πιστευόντων· τὸ δὲ προγινώσκειν τὰ ἐσόμενα, ὅτι οὕτως ἔσται, μακαρίου ἐστὶν ἀνδρός, εἰδότος καὶ σιωπῶντος, ἵνα μὴ ποτε πολλὰ λαλῶν κινδυνεύσῃ. Ὅτι δὲ ἀληθὴ ἐστὶ ταῦτα καὶ πρόδηλα τοῖς τοῦ θεοῦ δούλοις γεγένηται, ἐπιδείξωμεν καὶ ἑτέρως. ^[5]

4 6 2 Οὐδὲν γὰρ ὅλως ψεύδεται ἡ γραφή, οὐδὲ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον πλανᾷ τοὺς δούλους αὐτοῦ τοὺς προφήτας, δι' ὧν εὐηρέστησεν τὴν βουλὴν τοῦ θεοῦ καταγγεῖλαι τοῖς ἀνθρώποις, ἵνα βλέποντες ταῦτα γινόμενα μὴ σφαλλόμεθα, μηδὲ ὡς ξένα ταῦτα θεωροῦντες ταρασσόμεθα. Ἄλλως γὰρ ἡ συντέλεια τῷ κόσμῳ τούτῳ ἐπελθεῖν οὐ δύναται, εἰ μὴ οὕτως. ^[5]

4 6 4 Ὡσπερ γὰρ ἐπὶ Σοδόμων, ἡνίκα ἐπληρώθη αὐτῶν τὰ παραπτώματα, εὐθέως τὸ πῦρ κατήλθεν ἐπ' αὐτοὺς καὶ ἀπώλοντο, οὕτως καὶ νῦν ἔσται· ἡνίκα πληθυνθῇ ἡ ἀνομία ἐν τῷ κόσμῳ καὶ διαμερισθῇ τὸ νῦν σιδηροῦν θηρίον εἰς τὰ δέκα κέρατα καὶ γένωνται ἀκαταστασίαι καὶ ἀσυμφωνίαι ἄλλων ἀλλαχῇ διασπώντων τὸ βασίλειον, «τότε ἤξει» ἐπ' αὐτοὺς «τὸ τέλος.» Ἐπεὶ

οὖν φθάσαντες καὶ ἐν ἐτέρῳ λόγῳ περὶ τούτων ἀποδεδώκαμεν τὸν λόγον, τὴν τε τοῦ ἀντιχρίστου παρουσίαν καὶ τὸ τούτου γένος, καὶ πόθεν καὶ πῶς παρέσται ὁ πλάνος, καὶ τὴν πρᾶξιν αὐτοῦ οὐκ ἐσιωπήσαμεν, ὅμως καὶ νῦν δι' ὀλίγων ἐπιμνησθήσομαι, ἵνα κατὰ πάντα ἐδραίως ἐστῶς ὁ ἄνθρωπος καὶ ἐν μηδενὶ βαμβαίνων τῷ νοῦ ἕξ ὅλης καρδίας τῷ θεῷ πιστεῦσαι δυνήθῃ. ^[5]

4 7 2 Λέγει γὰρ ὁ μακάριος Δανιὴλ ἐπιλύων τὸ ὄραμα τῷ Ναβουχοδονόσορ, λέγω δὴ τὸ τῆς εἰκόνης, ἧς τὴν κεφαλὴν χρυσὸν εἶναι ἀπεφάνητο, ἔπειτα χεῖρας καὶ βραχίονας καὶ στῆθος ἄργυρον, εἶτα κοιλίαν καὶ μηροὺς χαλκόν, ἔπειτα κνήμας σίδηρον, εἶτα πόδας μέρος μὲν τι σίδηρον, μέρος δέ τι ὄστρακον, ἵνα ἐν τούτῳ ἀποδείξῃ, ὅπερ νῦν ἐν τῷ αὐτοῦ ὁράματι διὰ τῶν θηρίων διηγήσατο. ὥς τὸν μὲν χρυσὸν εἶναι τὴν τῶν Βαβυλωνίων βασιλείαν, ἣτις ἦν ἡ λέαινα, τὸν δὲ ἄργυρον τὴν τῶν Περσῶν, ἣτις ἦν ἡ ἄρκος, εἶτα τὸν χαλκὸν τὴν τῶν Ἑλλήνων, ὣν ἥρξεν ὁ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδών, ἵνα δείξῃ τὴν πάρδαλιν. ^[5]

4 7 4 Μετὰ ταῦτα λέγει κνήμας σιδηρᾶς, ἵνα τὸ θηρίον τὸ ἔκθαμβον καὶ φοβερὸν σημήνῃ, τὸ ἔχον τοὺς ὀδόντας σιδηροῦς, ὅπερ ἐστὶν οἱ νῦν κρατοῦντες Ῥωμαῖοι, ἰσχυροὶ ὄντες ὡς ὁ σίδηρος. Μετὰ γοῦν τὰς κνήμας τῆς εἰκόνης τὰς σιδηρᾶς τί περιλείπεται, εἰ μὴ οἱ πόδες, ἐν οἷς εἰσὶν δέκα δάκτυλοι καὶ οὗτοι ἀναμειγμένοι ὀστράκῳ καὶ σιδήρῳ· ἵνα διὰ μὲν τῶν δέκα δακτύλων σημανθῇ τὰ δέκα κέρατα, διὰ δὲ τοῦ ὀστράκου καὶ τοῦ σιδήρου ἡ τούτων ἀσυμφωνία, ὡς συμμιγεῖς μὲν ἔσονται ἐν σπέρμασιν ἀνθρώπων, οὐκ ἔσονται δὲ κολλώμενοι οὗτος μετὰ τούτου; Καθάπερ γὰρ ὁ σίδηρος οὐκ ἀναμίγνυται μετὰ τοῦ ὀστράκου, οὕτως οὐδὲ τότε οἱ ἄνθρωποι ἀλλήλοις ὁμονοεῖν δυνήσονται, ἄλλων ἀλλαχῇ ἀτάκτως φερομένων, καὶ ἑαυτοῖς τὸ βασίλειον κατὰ ἔθνη διαιρουμένων. ^[5]

4 8 1 Ἀλλ' ἐπεὶ ἡ χάρις τοῦ θεοῦ πλουσίως ἐκδιδάσκει τοὺς ἐπ' αὐτῷ ἡλπικότας καὶ τούτου τοῦ κόσμου καταπεφρονηκότας, οὐδὲ τοῦτο παραλείψομεν, τίνι λόγῳ ὁ μακάριος προφήτης πάσας μὲν τὰς βασιλείας τὰς ἔμπροσθεν γενομένας ὠνόμασεν θηρίοις ταύτας ὁμοιώσας, τὴν δὲ νῦν ἐνεστῶσαν βασιλείαν οὐκ ἐξεῖπεν, ποταπὸν εἶη τὸ θηρίον. Ἐρῶ δὲ περὶ αὐτοῦ σαφέστερον ἵνα μᾶλλον νοηθῇ τὸ λεγόμενον. ^[5]

4 8 2 Εἰπὼν γὰρ τὴν τῶν Βαβυλωνίων βασιλείαν λέαιναν εἶναι καὶ τὴν τῶν Περσῶν ἄρκον καὶ τὴν τῶν Ἑλλήνων πάρδαλιν, διατί τὴν τῶν Ῥωμαίων οὐκ εἶπεν τὸ τί ἦν τὸ θηρίον, ἀλλὰ φησιν «φοβερὸν καὶ ἔκθαμβον περισσῶς, οἱ ὀδόντες αὐτοῦ σιδηροῖ καὶ οἱ ὄνυχες αὐτοῦ χαλκοῖ»; Νόησον, ὦ ἄνθρωπε, καὶ δόξασον τὸν κύριον. ^[5]

4 8 4 Ἐπειδὴ γὰρ οἱ Βαβυλώνιοι ἐν ἔθνος ὑπῆρχον, αὐτοῖς δὲ τοῖς τότε καιροῖς ἐδόκουν πάντων κυριεύειν, δικαίως λέαιναν αὐτοὺς ὠνόμασεν, ὡς ζῶον μονοειδές. Ὁμοίως δὲ καὶ οἱ Πέρσαι ἐν ἔθνος ἐστὶν ῥυπαρὸν μὲν πλὴν ὁμόγλωσσον· διὰ τοῦτο καὶ ἄρκω αὐτοὺς ὠμοίωσεν.

4 8 6 Ὡσαύτως καὶ τοὺς Ἑλληνας πάρδαλιν εἶπεν· οἱ γὰρ πάντες Ἑλληνες ὑπῆρχον. Νυνὶ δὲ τὸ νῦν κρατοῦν θηρίον οὐκ ἔστιν ἐν ἔθνος, ἀλλ' ἐκ πασῶν τῶν γλωσσῶν καὶ ἐκ παντὸς γένους ἀνθρώπων συνάγει ἑαυτῷ καὶ παρασκευάζει δύναμιν εἰς παράταξιν πολέμου, οἱ πάντες μὲν Ῥωμαῖοι καλούμενοι, μὴ ὄντες δὲ πάντες ἐκ μιᾶς χώρας. ^[5]

4 8 8 Ὡστε καλῶς ὁ προφήτης καταπλαγεὶς καὶ προορῶν τὸ μέλλον οὐκ ὠνόμασεν ποταπὸν τὸ θηρίον, ἀλλ' ἐθαύμασεν λέγων· «ἔφριξεν τὸ πνευμά μου ἐν τῇ ἔξει μου, ἐγὼ Δανιὴλ καὶ αἱ ὁράσεις τῆς κεφαλῆς μου συνετάρασσόν με. Καὶ προσῆλθον ἐνὶ τῶν ἐστηκότων καὶ τὴν ἀκρίβειαν ἐζήτουν παρ' αὐτοῦ περὶ πάντων τούτων. Καὶ εἶπέν μοι τὴν ἀκρίβειαν, καὶ τὴν σύγκρισιν τῶν λόγων ἐγνώρισέν μοι.» Τίνες οὖν ἦσαν οἱ ἐστηκότες ἀλλ' ἢ οἱ ἄγγελοι οἱ πρὸ προσώπου τῆς δόξης τοῦ κυρίου ἐστῶτες καὶ τὴν ἀδιάλειπτον λειτουργίαν τούτῳ

ἐτοιμάζοντες, ὑπηρεῖται αἰὲς πρὸς τὰ κελευόμενα γινόμενοι; Ἀλλ' ἐπεὶ ὑπέπεσέν τι νόημα ἐν καρδίᾳ, οὐ καταλείψομεν αὐτὸ ἀδιήγητον, δυνάμενον ὠφελῆσαι ψυχὴν. ^[5]

4 9 2 Ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῷ τεσσαρακοστῷ δευτέρῳ ἔτει ἐπὶ Αὐγούστου Καίσαρος γεγέννηται ὁ κύριος, ἅψ' οὐπὲρ ἤκμασεν τὸ τῶν Ῥωμαίων βασίλειον, διὰ δὲ τῶν ἀποστόλων ὁ κύριος προσεκαλέσατο πάντα τὰ ἔθνη καὶ πάσας τὰς γλώσσας καὶ ἐποίησεν ἔθνος πιστῶν χριστιανῶν τὸ κύριον καὶ «καινὸν ὄνομα» ἐν καρδίᾳ βασταζόντων, τῷ αὐτῷ τρόπῳ ἀντεμιμήσατο ἡ βασιλεία ἡμῶν ἣτις κρατεῖ «κατ' ἐνέργειαν τοῦ σατανᾶ» ὁμοίως δὲ καὶ αὕτη ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν συλλέγουσα τοὺς γενναιοτάτους καταρτίζει εἰς πόλεμον, Ῥωμαίους τούτους ἀποκαλοῦσα. Καὶ διὰ τοῦτο καὶ πρώτη ἀπογραφὴ ἐγένετο ἐπὶ Αὐγούστου, ἥνίκα ὁ κύριος ἐν Βηθλεὲμ ἐγεννήθη, ἵνα οἱ τοῦ κόσμου τούτου ἄνθρωποι ἐπιγείῳ βασιλεῖ ἀπογραφόμενοι Ῥωμαῖοι κληθῶσιν, οἱ δὲ τῷ ἐπουρανίῳ βασιλεῖ πιστεύοντες χριστιανοὶ ὀνομασθῶσιν, τὸ τρόπαιον κατὰ τοῦ θανάτου ἐπὶ μετώπῳ βαστάζοντες. ^[5]

4 9 3 Ἵνα μὴ ἐκτραπῶμεν τῶν προκειμένων, δειχθῇ δὲ τὰ ὑπὸ τοῦ προφήτου ἑωραμένα ἀληθῆ καὶ τὰ ὑφ' ἡμῶν χάριτι κυρίου νενοημένα καὶ εἰρημένα ἀκριβῆ, ἴδωμεν εἰ ἐπιμαρτυρεῖ τοῖς ἡμετέροις λόγοις ὁ ἄγγελος ὁ ἐκδιδάσκων τὸν μακάριον Δανιήλ. Λέγει γὰρ οὕτως «ταῦτα τὰ θηρία τὰ τέσσαρα τέσσαρες βασιλεῖαι ἀναστήσονται ἐπὶ τῆς γῆς, αἱ ἀρθήσονται, καὶ παραλήψονται τὴν βασιλείαν ἅγιοι ὑψίστου καὶ καθέξουσιν αὐτὴν ἕως αἰῶνος τῶν αἰώνων. ^[10]

4 10 1 » Ἀναγκαίως οὖν τῶν γὰρ τριῶν θηρίων ἤδη διαδραμόντων καὶ μεταστάντων, καθ' ἃ ἐπάνω δέδεικται, καὶ τοῦ ἐνὸς ἔτι ἀκμὴν ἐνεστῶτος, ἔαν καὶ τοῦτο μεταρθῇ, παύεται λοιπὸν τὰ ἐπίγεια, ἄρχεται δὲ τὰ ἐπουράνια, ἵνα τὸ τῶν ἁγίων ἀκατάλυτον καὶ αἰώνιον βασίλειον δειχθῇ καὶ ὁ βασιλεὺς ὁ οὐράνιος προφανῶς πᾶσιν ἐπιδειχθῇ, μηκέτι διὰ εἰδους ὡς ἐν ὄρει Σινᾶ βλεπόμενος μηδὲ ἐν στύλῳ νεφέλης ἐπὶ κορυφῆς ὄρους ἀποκαλυπτόμενος, ἀλλὰ μετὰ δυνάμεων καὶ στρατιῶν ἀγγέλων, ἔνσαρκος δὲ θεὸς καὶ ἄνθρωπος, υἱὸς θεοῦ καὶ ἀνθρώπου ἀπ' οὐρανῶν κριτὴς τῷ κόσμῳ παραγινόμενος. ^[10]

4 10 3 Ὅς μεταστήσει πάσας τὰς βασιλείας τὰς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ καὶ ἀλοήσει καὶ λικμήσει καὶ διασπερεῖ αὐτάς ὥσπερ κονιορτὸν «ἀπὸ ἄλωνος θερινῆς» καὶ δώσει τὸ βασίλειον «ἀγίοις ὑψίστου», τὸν μὲν «σῖτον» συνάγων «εἰς τὴν ἀποθήκην αὐτοῦ, τὸ δὲ ἄρχυρον» κατακαίων «πυρὶ ἀσβέστῳ» ὃς νῦν ὑπὸ τῶν ἀθέων καὶ ἀσεβῶν καταφρονεῖται καὶ ὑπὸ τῶν ἀπίστων βλασφημεῖται μῆτε τὰ γεγραμμένα νοούντων, μῆτε τίνι παραδέδοται ἡ ἐξουσία τῆς κρίσεως. Εἰ γὰρ καὶ νῦν «βραδύνει» πρὸ καιροῦ μὴ θέλων τὴν κρίσιν τῷ ἐπενεγκεῖν τὸ τοῦ ἰδίου πατρὸς πρόσταγμα ἐπιτελῶν, ἀλλ' ἐρχόμενος ἤξει μετὰ τῶν τραυμάτων αὐτοῦ καὶ «ἀποδώσει ἐκάστῳ» «κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. ^[5]

4 10 4 » Ὅσοι οὖν εὐλαβῶς τῷ θεῷ προσέρχεσθε, ἐπίγνωτε τοῦτον, πάλαι ὑπὸ Μωσέως τῷ λαῷ δεδειγμένον καὶ ἐπὶ τῷ ὄρει πεφανερωμένον καὶ ὑπὸ τῶν προφητῶν προκεκηρυγμένον καὶ ὑπὸ τοῦ μακαρίου Δανιήλ ὡς ἄνθρωπον ἑωραμένον, περὶ οὗ λέγει· «ἐθεώρουν ἐν ὁράματι τῆς νυκτὸς καὶ ἰδοὺ μετὰ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ ὡς υἱὸς ἀνθρώπου ἐρχόμενος, καὶ ἕως τοῦ παλαιοῦ τῶν ἡμερῶν ἔφθασεν, καὶ προσηνέχθη αὐτῷ. ^[5]

4 11 1 Καὶ αὐτῷ ἐδόθη ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ βασιλεία καὶ πάντες οἱ λαοί, φυλαί, γλώσσαι δουλεύουσιν αὐτῷ· ἡ ἐξουσία αὐτοῦ ἐξουσία αἰώνιος, ἣτις οὐ παρελεύσεται, καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ οὐ διαφθαρήσεται.» Παλαιὸν μὲν οὖν ἡμερῶν οὐχ ἕτερον λέγει, ἀλλ' ἡ τὸν τῶν ἀπάντων κύριον καὶ θεὸν καὶ δεσπότην τὸν καὶ αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ πατέρα, τὸν παλαιοῦντα τὰς ἡμέρας, οὐκ αὐτὸν ὑπὸ χρόνων ἢ ἡμερῶν παλαιοῦμενον, περὶ οὗ ἀνωτέρω εἴρηται· «θρόνοι ἐτέθησαν καὶ παλαιοὶ ἡμερῶν ἐκάθητο καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ ὥσπερ χιτὼν λευκόν, καὶ ἡ θριξ τῆς κεφαλῆς

αὐτοῦ ὥσεί ἔριον καθαρὸν· ὁ θρόνος αὐτοῦ φλόξ πυρὸς, οἱ τροχοὶ αὐτοῦ πῦρ φλέγον· ποταμοὶς πυρὸς εἴλκεν ἔμπροσθεν αὐτοῦ· χίλια χιλιάδες ἐλειτούργουν αὐτῷ καὶ μύρια μυριάδες παρειστήκεισαν αὐτῷ· κριτήριον ἐκάθισεν καὶ βίβλοι ἠνεῶχθησαν. ^[10]

4 11 2 » Πρὸς τοῦτον προσηνέχθη ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπὸ νεφέλης βασταζόμενος, καὶ ὑπ' ἀρχαγγέλων προσφερόμενος, ἵνα λάβῃ παρ' αὐτοῦ τὴν πᾶσαν ἀρχὴν καὶ ἐξουσίαν καὶ δύναμιν καὶ βασιλείαν, ἵνα «πάντες λαοί, φυλαί, γλῶσσαι» δουλεύσωσιν αὐτῷ». ^[5]

4 11 4 Καὶ ἵνα μή τις ὑπολάβῃ ὅτι πρόσκαιρος αὐτοῦ ἡ ἐπίγειος ἡ δοθεῖσα αὐτῷ ὑπὸ τοῦ πατρὸς βασιλεία, λέγει ὁ προφήτης· «ἡ ἐξουσία αὐτοῦ ἐξουσία αἰώνιος, ἥτις οὐ παρελεύσεται, καὶ ἡ βασιλεία οὐ διαφθαρήσεται.» Τῷ οὖν ἰδίῳ ὁ πατήρ πάντα ὑποτάξας τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ «ἐπὶ τῆς γῆς καὶ» τὰ «ὑποκάτω τῆς γῆς» διὰ πάντων ἐπέδειξεν αὐτὸν πρωτότοκον ἐν πᾶσιν γινόμενον· πρωτότοκον ἐκ θεοῦ, ἵνα δεύτερος μετὰ τὸν πατέρα υἱὸς θεοῦ ὢν ἀποδειχθῇ· πρωτότοκον πρὸ ἀγγέλων, ἵνα καὶ ἀγγέλων κύριος φανῇ· πρωτότοκον ἐκ παρθένου, ἵνα τὸν πρωτόπλαστον Ἀδὰμ ἐν ἑαυτῷ ἀναπλάσσωσιν δειχθῇ· «πρωτότοκον ἐκ νεκρῶν», ἵνα «ἀπαρχὴ» τῆς ἡμετέρας ἀναστάσεως αὐτὸς γενηθῇ. ^[5]

4 12 1 Ἐπεὶ οὖν τοῦτον πάντες οἱ προφῆται καὶ ἀπόστολοι μαρτυροῦσιν, οἱ δὲ ἄνομοι ἀπειθοῦντες αὐτὸν βλασφημοῦσιν καὶ τὰ λεγόμενα ἐξουθενοῦσιν καὶ τοὺς δούλους αὐτοῦ διώκοντες καταπονοῦσιν, καὶ ὡς μηδὲ ἐσόμενα ταῦτα οὐ προσδοκῶσιν, ἴδωμεν ἡμεῖς οἱ τῷ τῆς ἀληθείας λόγῳ πιστεύοντες καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ λόγου εἰς τὴν αἰώνιον ζωὴν ὁδηγούμενοι, ὑπὸ δὲ τῶν προφητῶν διδασκόμενοι καὶ ὑπὸ τοῦ πνεύματος φωτιζόμενοι, ἵνα διὰ τῆς χάριτος αὐτοῦ σοφισθέντες ἐπιγνῶμεν τὰ πάλοι μὲν προκεκηρυγμένα κατὰ καιροὺς δὲ συμβάντα καὶ συμβησόμενα· τὴν τε κρίσιν τοῦ θεοῦ πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχοντες φυλάξωμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς κακοῦ, ἵνα ἐκφύγωμεν τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον καὶ τὴν κόλασιν τὴν ἀκατάπαυστον. Εἰ γὰρ καὶ νῦν ἐφ' ἡμῶν οὐ συμβαίνει ταῦτα διὰ τὸ μήπω τοὺς χρόνους πεπληρῶσθαι, ἀλλὰ γοῦν εὐχέσθαι δεῖ μηδὲ εὐρεθῆναι ἡμᾶς ἐν τοῖς τοιοῦτοις καιροῖς, ἐν οἷς ταῦτα συμβήσεται, μήποτε ἀτονήσας τις ἀπὸ τῆς θλίψεως τῆς μεγάλης τῆς ἐπερχομένης τῷ κόσμῳ ἐκπέσῃ τῆς αἰωνίου ζωῆς. ^[5]

4 12 3 Ἐνορᾶν γὰρ χρὴ τί λέγει ὁ προφήτης· «καὶ ἐξήτουν ἀκριβῶς περὶ τοῦ θηρίου τοῦ τετάρτου, ὅτι ἦν διαφέρον παρὰ πᾶν θηρίον, φοβερὸν περισσῶς· οἱ ὀδόντες αὐτοῦ σιδηροῖ καὶ οἱ ὄνυχες αὐτοῦ χαλκοῖ, ἐσθίον καὶ λεπτύνον, καὶ τὰ ἐπίλοιπα τοῖς ποσὶν αὐτοῦ συνεπάτει· καὶ περὶ τῶν κεράτων αὐτοῦ τῶν δέκα τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ καὶ τοῦ μικροῦ τοῦ ἀναβάντος καὶ ἐκτινάξαντος ἐκ τῶν προτέρων τρία, οὗ οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ τὸ στόμα λαλοῦν μεγάλα, καὶ ἡ ὄρασις αὐτοῦ ἐγένετο μείζων τῶν λοιπῶν. Ἐθεώρουν, καὶ τὸ κέρας ἐκεῖνο ἐποίει πόλεμον μετὰ τῶν ἁγίων καὶ ἴσχυσεν πρὸς αὐτούς, ἕως οὗ ἤλθεν ὁ παλαιὸς τῶν ἡμερῶν καὶ τὸ κρίμα ἔδωκεν ἁγίοις ὑψίστου, καὶ ὁ καιρὸς ἔφθασεν καὶ τὴν βασιλείαν κατέσχον οἱ ἅγιοι.» Ἐπεὶ οὖν, καθὼς φθάσαντες εἶπαμεν, τὴν τετάρτην βασιλείαν ταύτην δηλοῖ, παρ' ἣν ἐτέρα ἄλλη μείζων βασιλεία ἐπὶ τῆς γῆς οὐκ ἐγήγερται, ἐξ ἧς μέλλει ἀναφύεσθαι δέκα κέρατα, αὕτη μερισθήσεται εἰς δέκα διαδήματα καὶ ἐν αὐτοῖς ἕτερον μικρὸν κέρας ἀναβήσεται, ὅπερ ἐστὶν τὸ τοῦ ἀντιχρίστου, καὶ ἐκριζώσῃ τρία τῶν ἔμπροσθεν αὐτοῦ, τοῦτ' ἐστὶν τοὺς τρεῖς βασιλεῖς ἀνελεῖ Αἰγύπτου, Λιβύων τε καὶ Αἰθιοπῶν, βουλόμενος ἑαυτῷ περιποιεῖσθαι τὴν πᾶσαν βασιλείαν. ^[5]

4 12 5 Ὃς περικρατήσας τῶν λοιπῶν κεράτων ἐπτὰ, ἄρχεται λοιπὸν ὑπὸ τοῦ ἐν αὐτῷ ἄλλοτρίου καὶ πονηροῦ πνεύματος φυσιωθεὶς πόλεμον ἐγείρειν κατὰ τῶν ἁγίων καὶ πάντας πανταχοῦ διώκειν, βουλόμενος ὑπὸ πάντων δοξάζεσθαι καὶ προσκυνεῖσθαι ὡς θεός. Καθὼς καὶ Ἰεζεκιὴλ περὶ αὐτοῦ λέγει· «ἀνθ' ὧν ὑψώθη ἡ καρδιά σου καὶ εἶπας· θεός εἰμι ἐγώ», καὶ πάλιν «μὴ λέγων ἐρεῖς τοῖς ἀναιροῦσίν σε· θεός εἰμι ἐγώ; σὺ δὲ εἶ ἄνθρωπος καὶ οὐ θεός. ^[5]

4 12 6

» Καὶ Ἡσαΐας ὁμοίως· «Σὺ δὲ εἶπας ἐν τῇ διανοίᾳ σου· εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβήσομαι, ἐπάνω τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ στήσω τὸν θρόνον μου, καθιῶ ἐν τῷ ὄρει» τῷ ἁγίῳ, «ἔσομαι ὅμοιος τῷ ὑψίστῳ.

4 12 7 » Εἰ μὲν οὖν βούλεται τις λεπτομερῶς ἐντυχεῖν περὶ αὐτοῦ, ἐν ἐτέρᾳ βίβλῳ σαφέστερον ταῦτα ἐπιδέδεικται, ἵνα μὴδὲ ἐκ δευτέρου περὶ αὐτοῦ τὸν λόγον ποιῆσθαι μέλλωμεν.

4 13 2 Νυνὶ δὲ πρὸς τὸ προκείμενον ἐροῦμεν περὶ τοῦ νῦν ἐνεστῶτος θηρίου. Λέγει γὰρ Δανιήλ οὕτως· «Καὶ εἶπέ» μοι ὁ ἄγγελος· «Τὸ θηρίον τὸ τέταρτον βασιλεία τετάρτη ἔσται ἐν τῇ γῇ, ἥτις ὑπερέξει πάσας τὰς βασιλείας, καὶ καταφάγεται πᾶσαν τὴν γῆν, καὶ συμπατήσῃ αὐτὴν καὶ κατακόψει. ^[5]

4 13 3 Καὶ τὰ δέκα κέρατα αὐτοῦ δέκα βασιλεῖς ἀναστήσονται καὶ ὀπίσω αὐτῶν ἀναβήσεται ἕτερος, ὃς ὑπεροίσει κακοῖς πάντας τοὺς ἔμπροσθεν καὶ λόγους πρὸς τὸν ὑψίστον λαλήσῃ καὶ τοὺς ἁγίους ὑψίστου πλανήσῃ καὶ ὑπονοήσῃ τοῦ ἀλλοιωσαὶ καιροὺς καὶ νόμον, καὶ δοθήσεται ἐν χειρὶ αὐτοῦ ἕως καιροῦ καὶ καιρῶν καὶ ἡμισυ καιροῦ. Καὶ τὸ κριτήριον ἐκάθισεν καὶ τὴν ἀρχὴν μεταστήσουσιν τοῦ ἀφανίσει καὶ τοῦ ἀπολέσει ἕως τέλους, καὶ ἡ βασιλεία καὶ ἡ ἐξουσία καὶ ἡ μεγαλυσύνη τῶν βασιλέων τῶν ὑποκάτω παντὸς τοῦ οὐρανοῦ ἐδόθη ἁγίοις ὑψίστου, καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ βασιλεία αἰώνιος, καὶ πᾶσαι αἱ ἀρχαὶ αὐτῷ δουλεύουσιν καὶ ὑπακούουσιν. Ἔως ὧδε τὸ πέρας τοῦ λόγου.» Ἐπεὶ οὖν βουλόμενος ὁ προφήτης κατὰ πάντα πείσαι ἡμᾶς καὶ συμβιβᾶσαι πρὸς τὴν ἀλήθειαν τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἑωραμένων πυνθάνεται παρ' ἐνὸς τῶν ἐσθηκῶν ἀγγέλων, ὅπως καὶ αὐτὸς ἀκριβέστερον ἐκδιδαχθῇ περὶ τοῦ θηρίου τοῦ τετάρτου· «Ἐζήτουν» γὰρ φησιν «ἀκριβέστερον περὶ» αὐτοῦ «ὅτι ἦν» «φοβερόν» καὶ ἔκθαμβον. ^[5]

4 14 1 Τοῦτον οὖν ἐκδιδάσκων ὁ ἄγγελος, μᾶλλον δὲ δι' αὐτοῦ πείθων καὶ ἡμᾶς πιστεύειν τοῖς ὑπ' αὐτοῦ καλῶς ἑωραμένοις, διηγεῖται αὐτῷ ἅπαντα τὰ μέλλοντα ἔσχατον γίνεσθαι, τὸν τε μερισμὸν τοῦ θηρίου τοῦ τετάρτου τῶν δέκα κεράτων τῶν ἐξ αὐτοῦ ἐγειρομένων, τὴν τε τοῦ ἀντιχρίστου ἐν αὐτοῖς φανέρωσιν καὶ τὸν τούτου πρὸς τοὺς ἁγίους πόλεμον καὶ τὸν χρόνον αὐτοῦ, ὃν μελλήσῃ περικρατεῖν. «Δοθήσεται» γὰρ φησιν «ἐν χειρὶ αὐτοῦ ἕως καιροῦ καὶ καιρῶν καὶ ἡμισυ καιροῦ», ὅπερ σημαίνει τρία ἡμισυ ἔτη, καὶ μετὰ ταῦτα τὸ κριτήριον τὸ ἐσόμενον· «θρόνοι» γὰρ φησιν «ἐτέθησαν» «καὶ κριτήριον ἐκάθισεν» «καὶ ἡ βασιλεία» «ἐδόθη ἁγίοις ὑψίστου», τὸ δὲ «σῶμα» τοῦ θηρίου δοθήσεται «εἰς καὺσιν πυρός. ^[5]

4 14 2 » Ὁ γὰρ «καιρὸς ἔφθασεν», τοῦτ' ἔστιν ὁ σύμπας χρόνος ἐπληρώθη, «καὶ τὴν βασιλείαν καθέξουσιν οἱ ἅγιοι», παραγινόμενου λοιπὸν ἀπ' οὐρανοῦ τοῦ κριτοῦ τῶν κριτῶν καὶ τοῦ βασιλέως τῶν βασιλέων, ὃς μεταστήσῃ πᾶσαν τὴν τοῦ ἀντικειμένου ἀρχὴν καὶ δύναμιν καὶ καταφλέξῃ πάντας αἰωνίῳ πυρὶ κολάζων τοὺς ἀδίκους, τοῖς δὲ δούλοις αὐτοῦ προφήταις τε καὶ μάρτυσι καὶ πᾶσιν τοῖς φοβουμένοις αὐτὸν δώσει τὸ αἰώνιον βασίλειον. ^[5]

4 14 4 Ὡς ὁ προφήτης λέγει· «Ἔως ὧδε τὸ πέρας τοῦ λόγου. Ἐγὼ Δανιήλ, οἱ διαλογισμοὶ ἐπὶ πλεῖον συνετάρασόν με καὶ ἡ μορφή μου ἡλλοιώθη καὶ τὸ ῥῆμα ἐν τῇ καρδίᾳ μου διετήρησα.» Δεῖ οὖν πάντα ἄνθρωπον τὸν ἐντυγχάνοντα ταῖς θεαῖς γραφαῖς μιμεῖσθαι τὸν προφήτην Δανιήλ καὶ μὴ εἶναι εἰκαῖόν τε καὶ προαλῇ, πρὸ καιροῦ καιρὸν ἐπιζητοῦντα καὶ «τοὺς ὀλύνθους» τῆς συκῆς ἰδεῖν ἐπιθυμοῦντα, ἀλλὰ κατέχειν μετὰ φόβου «τὸ μυστήριον τοῦ θεοῦ» ἐν καρδίᾳ, ἵνα μὴ αὐτὸς ὑφ' ἑαυτοῦ τοῖς ἰδίοις χεῖλεσιν παγιδευθεὶς ἔνοχος γένηται τῆς ἰδίας ψυχῆς. ^[5]

4 15 2 Ἦξει γὰρ ὁ καιρὸς, ὅτε «ἀνθήσῃ τὸ ἀμύγδαλον» καὶ τραχυνθῇ «ἡ κάππαρις» «καὶ πληθυνθῇ ἡ ἀκρίς» καὶ βλαστήσῃ ἡ συκὴ καὶ προκόψουσιν οἱ τῆς ἀποστασίας καρποί. Τότε «κλεισθήσεται ἡ θύρα» τῆς ζωῆς καὶ συντριβήσεται «ἡ ὑδρία ἐπὶ τὴν πηγὴν καὶ συντροχάσει ὁ τροχὸς ἐπὶ τὸν λάκκον» καὶ ἀργήσουσιν «αἱ ἀλήθουσαι, ὅτι ὠλιγώθησαν» καὶ ἐξεγερθήσονται πάντες ἀπὸ «φωνῆς τοῦ στρουθίου» καὶ ταραχθήσονται «πᾶσαι αἱ θυγατέρες τοῦ ἄσματος» καὶ

συναχθήσονται «ἐν ἀγορᾷ οἱ κοπτόμενοι» καὶ ἀπελεύσεται «ἄνθρωπος εἰς οἶκον αἰῶνος αὐτοῦ.» Ἄλλ' ἔρεϊ τις, καὶ «πότε ταῦτα ἔσται»; ποίῳ δὲ καιρῷ ἢ χρόνῳ μέλλει γὰρ ὁ πλάνος ἀποκαλύπτεσθαι; καὶ ποία ἡ ἡμέρα τῆς τοῦ κυρίου ἐπιφανείας; Ἐπεζήτησαν ταῦτα μαθεῖν παρὰ τοῦ κυρίου ὁμοίως καὶ οἱ μαθηταί, ἀλλ' ἀπέκρυπεν ἀπ' αὐτῶν τὴν ἡμέραν, ἵνα ἐγρηγόρους αὐτοὺς τε καὶ πάντας πρὸς τὰ μέλλοντα καταστήσῃ, αἰετὶ μεριμνῶντας καὶ προσδοκῶντας τὸ καθ' ἡμέραν τὸν ἐπουράνιον νυμφίον, μή ποτε διὰ τὴν μακροημερίαν ἀμελήσαντες τῶν ὑπ' αὐτοῦ προστεταγμένων, «χρονίζοντος» αὐτοῦ, ἀπονυστάξαντες οἱ ἄνθρωποι ἐκπέσωσιν τῆς ἐπουρανίου ζωῆς. ^[5]

4 16 3 «Γρηγορεῖτε» γὰρ λέγει «οὐ γὰρ οἴδατε ποία ἡμέρα ἢ ὥρα ὁ κύριος ὑμῶν ἔρχεται, ἢ ὀψέ, ἢ μεσονυκτίῳ, ἢ πρωί.» Διὰ τοῦτο λέγει· «Μακάριος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος ὃν ἔλθῶν ὁ κύριος αὐτοῦ εὐρήσῃ γρηγοροῦντα· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστήσῃ αὐτόν.

4 16 4 Ἐὰν δὲ εἴπῃ ὁ κακὸς δοῦλος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, χρονίζει ὁ κύριός μου ἔρχεσθαι, καὶ ἄρξῃται τύπτειν τοὺς παῖδας καὶ τὰς παιδίσκας, ἐσθίειν τε καὶ πίνειν μετὰ τῶν μεθυόντων, ἥξει ὁ κύριος αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ ἣ οὐ προσδοκᾷ καὶ ἐν ὥρᾳ ἣ οὐ γινώσκει καὶ διχοτομήσῃ αὐτόν καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀπίστων θήσῃ· ἐκεῖ γὰρ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.» «Διὰ τοῦτο» «λέγω ὑμῖν· γρηγορεῖτε.» Ταῦτα μὲν οὖν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ αὐτὸς ὁ κύριος ἡμῶν διδάσκων τοὺς μαθητὰς ἀπεφάνητο. ^[10]

4 16 6 Ὅμοίως δὲ καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ τὰ αὐτὰ προσελθόντες οἱ μαθηταί «ἐπηρώτων αὐτόν λέγοντες· κύριε, εἰ ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ ἀποκαθιστάνεις τὴν βασιλείαν τοῦ Ἰσραήλ; ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς· οὐχ ὑμῶν ἐστὶν γινῶναι χρόνους ἢ καιροὺς οὓς ὁ πατὴρ ἔθετο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ, ἀλλὰ λήψεσθε δύναμιν ἐπελθόντος τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐφ' ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθέ μοι μάρτυρες ἔν τε Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ καὶ πάσῃ χώρᾳ τῆς Σαμαρείας καὶ ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς.» Ἐπεὶ οὖν ἀπέκρυπεν ἀπ' αὐτῶν τὴν ἡμέραν, διὰ δὲ τῶν σημείων τῶν γινομένων, δι' ὧν εὐκόλως ἐπιγνώσεται ὁ ἄνθρωπος, ἐξεῖπεν, νοεῖν ὀφείλομεν τὰ κατὰ καιρὸν συμβαίνοντα καὶ εἰδότες σιωπᾶν. ^[5]

4 17 2 Δεῖ δὲ αὐτὰ γενέσθαι κἂν ἡμεῖς μὴ θέλωμεν· ἡ γὰρ ἀλήθεια οὐδέποτε ψεύδεται. Ὡσπερ δὲ εἶπεν περὶ τῆς Ἱερουσαλὴμ πόλεως, καὶ ἐπῆλθεν ἐπ' αὐτὴν τὰ εἰρημμένα· «Ὅταν γὰρ ἴδῃτε, φησί, κυκλομένην τὴν Ἱερουσαλὴμ ὑπὸ στρατοπέδῳ, τότε γινώσκετε ὅτι ἤγγικεν ἡ ἐρήμωσις αὐτῆς», οὕτως καὶ τὸ νῦν προσδοκᾶν χρῆ. ^[5]

4 17 4 «Ὅταν γὰρ ἴδῃτε, φησὶν, τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως ἐστὸς ἐν τόπῳ ἁγίῳ—ὁ ἀναγινώσκων νοεῖτω—τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη, καὶ ὁ ἐπὶ τοῦ δώματος μὴ καταβάτω ἄραί τι ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, καὶ ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ μὴ ἐπιστρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω ἄραι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ. Οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις. Ἔσται γὰρ τότε θλίψις μεγάλη, οἷα οὐκ ἐγένετο ἀπ' ἀρχῆς κόσμου οὐδὲ μὴ γένηται. Καὶ εἰ μὴ ἐκολοβώθησαν αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι, οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σὰρξ.» Φανερόν οὖν ἐν τούτῳ ἐποίησεν ἡμῖν, ἵνα μηκέτι ἐν μηδενὶ ἀμφιβállωμεν. ^[10]

4 17 6 Καὶ πάλιν λέγει· ὅταν «ἴδῃτε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως» ἐστὸς «ἐν τόπῳ ἁγίῳ» καὶ ὅταν ἴδῃτε τὴν συκὴν προβάλλουσαν «τὰ φύλλα αὐτῆς, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς ἐστὶν τὸ θέρος· οὕτως καὶ ὑμεῖς ὅταν ἴδῃτε ταῦτα πάντα γινόμενα, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς ἐστὶν ἐπὶ θύραις.» Τοῦ οὖν βδελύγματος μηδέπω παραγενομένου, ἀλλ' ἔτι τοῦ τετάρτου θηρίου μόνου κρατοῦντος, πῶς δύναται ἡ ἐπιφάνεια τοῦ κυρίου γενέσθαι; Ἄλλ' ἔρεϊ τις· γέγραπται, ὅταν ἴδῃτε «πολέμους καὶ ἀκαταστασίας», τότε «γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς ἐστὶν. ^[5]

4 17 8

» Ναί, γέγραπται· «Ἐγερθήσεται γάρ, φησίν, ἔθνος ἐπὶ ἔθνος, καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν καὶ ἔσονται σεισμοὶ κατὰ τόπους καὶ λιμοὶ καὶ λοιμοί», ἅτινα ἤδη ἐγένοντο καὶ γενήσεται. «Ταῦτα δὲ πάντα», φησίν, «ἀρχαὶ ὠδίνων», «ἀλλ' οὐπω τὸ τέλος. ^[5]

4 17 9 » «Πρῶτον γάρ «δεῖ κηρυχθῆναι τὸ εὐαγγέλιον» τοῦ κυρίου ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ «εἰς μαρτύριον πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν, καὶ οὕτως ἥξει τὸ τέλος», ὅταν ὁ σύμπας χρόνος πληρωθῇ. Διηγήσομαι γάρ καὶ τὸ συμβάν οὐ πρὸ πολλοῦ χρόνου ἐν τῇ Συρίᾳ. ^[5]

4 18 2 Προεστὼς γάρ τις τῆς ἐκεῖ ἐκκλησίας καὶ μὴ ἐμπόνως ἐντυγχάνων ταῖς θεαῖς γραφαῖς μηδὲ τῇ φωνῇ τοῦ κυρίου ἀκολουθήσας ἐπλανήθη καὶ αὐτὸς καὶ ἑτέρους ἐπλάνησεν. Τοῦ γάρ κυρίου εἰπόντος «ἐξεγερθήσονται πολλοὶ ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφῆται καὶ δώσουσιν σημεῖα καὶ τέρατα, ὥστε πλανῆσαι εἰ δυνατόν καὶ τοὺς ἐκλεκτούς»· «τότε ἐάν τις εἴπῃ ὑμῖν· ἰδοὺ ὧδε ὁ Χριστός, ἢ ὧδε, μὴ πιστεύσητε»· «ἰδοὺ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστίν, μὴ ἐξέλθῃτε· ἰδοὺ ἐν τοῖς ταμείοις, μὴ εἰσέλθῃτε», ταῦτα μὴ νοήσας ἐκεῖνος, ἔπεισε πολλοὺς τῶν ἀδελφῶν μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων εἰς συνάντησιν τῷ Χριστῷ ἐξελθεῖν εἰς τὴν ἔρημον, οἱ καὶ ἐπλανώντο ἐν τοῖς ὄρεσιν καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς εἰκῇ πλαζόμενοι· ὥστε μικροῦ δεῖν ὡς ληστὰς αὐτοὺς συλληφθέντας πάντας ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος ἀναιρεθῆναι, εἰ μὴ ἔτυχεν ἡ τούτου γυνὴ οὕσα πιστή, καὶ ὑπ' αὐτῆς παρακληθεὶς κατέστειλε τὸ πρᾶγμα, ἵνα μὴ δι' αὐτοὺς διωγμὸς πᾶσιν ἐπιγένηται. ^[10]

4 18 4 Πόση αὐτῶν μωρία καὶ ἀπαιδευσία, ἵνα ἐν τῇ ἐρήμῳ τὸν Χριστὸν ζητῶσιν, ὃν τρόπον καὶ ἐπὶ Ἑλισαίου τοῦ προφήτου οἱ υἱοὶ τῶν προφητῶν ἀναληφθέντα τὸν Ἥλιον ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἐν τοῖς ὄρεσιν ἐζήτουν. Εἰπόντος οὖν τοῦ κυρίου· «ὥσπερ ἡ ἀστραπὴ ἐξέρχεται ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ φαίνει ἕως δυσμῶν, οὕτως ἔσται καὶ ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου», —ἐν τούτῳ σημαίνων ἑαυτὸν εὐδὴλως καὶ προφανῶς «μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης» πατρικῆς ἀπὸ οὐρανῶν μέλλειν παραγίνεσθαι, —οὗτοι ἐν τοῖς ὄρεσιν καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ αὐτὸν ἐζήτουν. ^[5]

4 18 6 Οὐ γὰρ οὕτως ἔσται ἡ δευτέρα αὐτοῦ παρουσία ὁποῖα ἡ πρώτη ἐγένετο. Τότε γὰρ ὡς εὐτελὴς ἄνθρωπος μόνον ἐφαίνετο, νυνὶ δὲ κριτὴς τοῦ παντὸς κόσμου παραγίνεται, καὶ τότε παρεγένετο σῶσαι τὸν ἄνθρωπον, νῦν δὲ παραγίνεται κολάσαι πάντας ἁμαρτωλοὺς καὶ τοὺς εἰς αὐτὸν ἡσεβηκότας. Ταῦτα δὲ λέγομεν πρὸς στηριγμὸν τῶν πιστῶν ἀδελφῶν, ἵνα μὴ προλαμβάνωσιν τὴν βουλὴν τοῦ θεοῦ, γινώσκων εἰς ἕκαστος ὅτι ἢ ἂν ἡμέρᾳ ἐξέλθῃ ἐκτοῦ κόσμου τούτου «ἤδη κέκριται»· ἔφθασεν γὰρ ἐπ' αὐτὸν ἡ συντέλεια. ^[5]

4 19 1 Ἅλλος δὲ τις ὁμοίως ἐν τῷ Πόντῳ, καὶ αὐτὸς προεστὼς ἐκκλησίας, εὐλαβὴς μὲν ἀνὴρ καὶ ταπεινόφρων, μὴ προσέχων δὲ ἀσφαλῶς ταῖς γραφαῖς, ἀλλὰ τοῖς ὁράμασιν οἷς αὐτὸς ἐώρα μᾶλλον ἐπίστευεν. Ἐπιτυχὼν γὰρ ἐφ' ἐνὶ καὶ δευτέρῳ καὶ τρίτῳ ἐνυπνίῳ, ἥρξατο λοιπὸν προλέγειν τοῖς ἀδελφοῖς ὡς προφήτης· τότε εἶδον καὶ τότε μέλλει γίνεσθαι.

4 19 3 Καὶ δὴ ποτε πλανηθεὶς εἶπεν· γινώσκετε, ἀδελφοί, ὅτι μετὰ ἐνιαυτὸν ἡ κρίσις μέλλει γίνεσθαι. Οἱ δὲ ἀκούσαντες αὐτοῦ προλέγοντος, ὡς ὅτι «ἐνέστηκεν ἡ ἡμέρα τοῦ κυρίου», μετὰ κλαυθμῶν καὶ ὀδυρμῶν ἐδέοντο τοῦ κυρίου νυκτὸς καὶ ἡμέρας πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχοντες τὴν ἐπερχομένην τῆς κρίσεως ἡμέραν. ^[5]

4 19 5 Καὶ εἰς τοσοῦτον ἤγαγεν φόβον καὶ δειλίαν τοὺς ἀδελφούς, ὥστε ἑᾶσαι αὐτῶν τὰς χώρας καὶ τοὺς ἀγροὺς ἐρήμους τὰ τε κτήματα αὐτῶν οἱ πλείους κατεπώλεσαν. Ὁ δὲ ἔφη αὐτοῖς· ἐὰν μὴ γένηται καθὼς εἶπον, μηκέτι μηδὲ ταῖς γραφαῖς πιστεύσητε, ἀλλὰ ποιείτω ἕκαστος ὑμῶν ὃ βούλεται.

4 19 7 Τῶν δὲ προσδοκόντων μὲν τὸ ἀποβησόμενον καὶ τοῦ ἐνιαυτοῦ πληρωθέντος, μηδενὸς δὲ ὦν ἐκεῖνος ἔλεγεν συμβάντος, αὐτὸς μὲν κατησχύνθη ὡς ψευδόμενος, αἱ δὲ γραφαὶ ἐφάνησαν ἀληθεύουσai, οἱ δὲ ἀδελφοὶ εὐρέθησαν σκανδαλιζόμενοι, ὥστε λοιπὸν τὰς παρθένους αὐτῶν γῆμαι καὶ τοὺς ἀνδρας ἐπὶ τὴν γεωργίαν χωρῆσαι· οἱ δὲ εἰκῇ τὰ ἑαυτῶν κτήματα πωλήσαντες

εὐρέθησαν ὕστερον ἐπαιτοῦντες. Ταῦτα συμβαίνει τοῖς ἰδιώταις καὶ ἐλαφροῖς ἀνθρώποις, ὅσοι ταῖς μὲν γραφαῖς ἀκριβῶς οὐ προσέχουσιν, ταῖς δὲ ἀνθρωπίναις παραδόσεσιν καὶ ταῖς ἑαυτῶν πλάναις καὶ τοῖς ἑαυτῶν ἐνυπνίοις καὶ μυθολογίαις καὶ λόγοις γραῶδες μᾶλλον πείθονται. ^[5]

4 20 2 Καὶ γὰρ τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ τὸ ὅμοιον συνέβη· τὸν μὲν «τοῦ θεοῦ» νόμον ἐξουθενοῦντες παρεργάζοντο, ταῖς δὲ «τῶν πρεσβυτέρων» παραδόσεσιν εὐαρεστοῦντες ὑπετάσσοντα. Καὶ νῦν δέ τινες τὰ ὅμοια τολμῶσιν «προσέχοντες» ὁράμασι ματαίοις «καὶ διδασκαλίαις δαιμονίων» καὶ ἐν σαββάτῳ καὶ κυριακῇ πολλάκις νηστεῖαν ὀρίζοντες, ἥνπερ ὁ Χριστὸς οὐχ ὥρισεν, ἵνα τὸ τοῦ Χριστοῦ εὐαγγέλιον ἀτιμάσωσιν. ^[5]

4 21 1 Ἐπεὶ οὖν τὰ τοῦ κυρίου ῥήματά ἐστιν ἀληθῆ, «πᾶς δὲ ἄνθρωπος ψεύστης», καθὼς γέγραπται, ἴδωμεν εἰ καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος σύμφωνός ἐστιν τοῖς τοῦ κυρίου ῥήμασιν. Γράφων γὰρ πρὸς Θεσσαλονικεῖς καὶ παραινῶν τούτοις ἀεὶ μὲν γρηγορεῖν καὶ προσκαρτερεῖν ταῖς εὐχαῖς, μηδέπω δὲ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως προσδοκᾶν διὰ τὸ τὸν καιρὸν μήπω πεπληρῶσθαι, οὕτως ἔφη· «Ἐρωτῶμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, ὑπὲρ τῆς παρουσίας τοῦ κυρίου, ἵνα μὴ θορυβῆσθε μήτε διὰ λόγου μήτε δι' ἐπιστολῆς ὡς ἐξ ἡμῶν, ὡς ὅτι ἐνέστηκεν ἡ ἡμέρα κυρίου. ^[5]

4 21 2 Μηδεὶς ὑμᾶς ἐξαπατήσῃ κατὰ μηδένα τρόπον· ὅτι ἐὰν μὴ πρῶτον ἔλθῃ ἡ ἀποστασία καὶ ἀποκαλυφθῇ ὁ ἄνθρωπος τῆς ἀμαρτίας, ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ὁ ἀντικείμενος καὶ ὑπεραιρόμενος ὑπὲρ πάντα θεὸν λεγόμενον, ἡ σέβασμα, ὥστε αὐτὸν εἰς τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ καθίσει, ἀποδεικνύντα ἑαυτὸν ὅτι ἐστὶν θεός. Οὐ μνημονεύετε, ὅτι ἔτι ὦν πρὸς ὑμᾶς ταῦτα ἔλεγον ὑμῖν; καὶ νῦν τὸ κατέχον οἴδατε εἰς τὸ ἀποκαλυφθῆναι αὐτὸν ἐν τῷ ἑαυτοῦ καιρῷ. Τὸ γὰρ μυστήριον ἤδη ἐνεργεῖται τῆς πλάνης, μόνον ὁ κατέχων ἄρτι ἕως ἐκ μέσου γένηται· καὶ τότε ἀποκαλυφθήσεται ὁ ἄνομος, ὃν ὁ κύριος Ἰησοῦς ἀνελεῖ τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ καὶ καταργήσῃ τῇ ἐπιφανείᾳ τῆς παρουσίας αὐτοῦ, οὗ ἐστὶν ἡ παρουσία κατ' ἐνέργειαν τοῦ σατανᾶ.» Τίς οὖν ἐστὶν ὁ κατέχων ἕως ἄρτι, ἀλλ' ἢ τὸ τέταρτον θηρίον, οὗ μετατεθέντος καὶ ἐκ μέσου γεναμένου ἐλεύσεται ὁ πλάνος; Ἀλλὰ πάντως ζητεῖς περίεργος ὦν πόσα ἔτη περιλείπεται τῷ θηρίῳ, ἵνα μεταρθῇ, μὴ νοῶν ὅτι ταῦτα ζητῶν ἑαυτῷ τὸν κίνδυνον ἐπιζητεῖς καὶ τάχιον τὴν κρίσιν ἰδεῖν ἐπιθυμεῖς. ^[20]

4 21 5 «Οὐαὶ», γάρ φησιν, «οἱ ἐπιθυμοῦντες τὴν ἡμέραν κυρίου», «καὶ αὕτη ἐστὶν σκότος καὶ οὐ φῶς. Ὃν τρόπον ἐὰν τις ἐκφύγῃ ἀπὸ προσώπου λέοντος, καὶ ἀπαντήσῃ αὐτῷ ἄρκτος, καὶ εἰσπηδήσῃ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἀπερείσῃ τὰς χεῖρας πρὸς τὸν τοῖχον καὶ δάκνη αὐτὸν ὄφεις. Οὐχὶ τοιαύτη ἡ ἡμέρα τοῦ κυρίου σκότος καὶ οὐ φῶς; καὶ γνόφος οὐκ ἔχων φέγγος;» Τί δέ σοι καὶ τοὺς χρόνους περιεργάζεσθαι καὶ τὴν ἡμέραν ἐπιζητεῖν, ὅποτε ἀπέκρυσεν ἀφ' ἡμῶν ταύτην ὁ σωτήρ; Εἰπέ μοι εἰ γινώσκεις τὴν ἡμέραν τῆς ἐξόδου σου, ἵνα τὴν συντέλειαν τοῦ παντὸς κόσμου πολυπραγμονήσῃς. ^[5]

4 22 2 Εἰ μὴ δὲ ἐμακροθύμει ὁ θεὸς ἐφ' ἡμῖν διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν αὐτοῦ εὐσπλαγχνίαν, πάλαι ἂν τὰ πάντα ἐξήλειπτο. Ἀνάγνωθι τὸ εἰρημένον ὑπὸ Ἰωάννου ἐν τῇ Ἀποκαλύψει· «Καὶ εἶδον τὰς ψυχὰς τῶν πεπελεκισμένων διὰ τὸ ὄνομα Ἰησοῦ ὑποκάτω τοῦ θυσιαστηρίου καὶ ἐβόησαν καὶ εἶπαν πρὸς τὸν θεόν· ἕως πότε, κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν, οὐ κρίνεις καὶ ἐκδικεῖς τὸ αἷμα ἡμῶν ἀπὸ τῶν κατοικούντων ἐπὶ τῆς γῆς; καὶ ἐδόθησαν αὐτοῖς στολαὶ λευκαὶ καὶ ἐρρέθη αὐτοῖς, ἵνα περιμείνωσιν χρόνον ἔτι μικρόν, ὅπως οἱ σύνδουλοι αὐτῶν πληρώσωσιν τὴν μαρτυρίαν αὐτῶν οἱ μέλλοντες ἀποκτείνεσθαι ὡς καὶ αὐτοί. ^[5]

4 22 3 » Εἰ οὖν τοῖς μάρτυσι προσετάγῃ μακροθυμεῖν, οἵτινες τὸ ἴδιον αἷμα ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ ἐξέχεαν, διὰ τί καὶ σὺ οὐ μακροθυμεῖς, ἵνα καὶ ἔτεροι σωθῶσιν καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν κλητῶν ἁγίων πληρωθῇ; Ἴνα δὲ μηδὲ ἐν τούτῳ ἀναπόδεικτον καταλείψωμεν τὸ προκείμενον διὰ τὸ λίχνον εἶναι τὸν ἄνθρωπον, ἀναγκαζόμενοι ὁ μὴ ἔξεστιν εἰπεῖν παρὰ βίαν λέγομεν.

- 4 23 2 Οἱ γὰρ χρόνοι ἀπὸ καταβολῆς κόσμου καὶ ἀπὸ Ἀδὰμ καταριθμούμενοι εὐδὴλα ἡμῖν παριστῶσι τὰ ζητούμενα. Ἡ γὰρ πρώτη παρουσία τοῦ κυρίου ἡμῶν ἡ ἑνσαρκος, ἐν ἣ γεγέννηται ἐν Βηθλεέμ, ἐγένετο πρὸ ὀκτῶ καλανδῶν ἰανουαρίων, ἡμέρα τετράδι, βασιλεύοντος Αὐγούστου τεσσαρακοστὸν καὶ δεύτερον ἔτος, ἀπὸ δὲ Ἀδὰμ πεντακισχιλιοστῶ καὶ πεντακοσιοστῶ ἔτει· ἔπαθεν δὲ τριακοστῶ τρίτῳ ἔτει πρὸ ὀκτῶ καλανδῶν ἀπριλίων, ἡμέρα παρασκευῆ, ὀκτωκαιδεκάτῳ ἔτει Τιβερίου Καίσαρος, ὑπατεύοντος Ῥούφου καὶ Ῥουβελλίωνος. ^[5]
- 4 23 4 Δεῖ οὖν ἐξ ἀνάγκης τὰ ἑξακισχίλια ἔτη πληρωθῆναι, ἵνα ἔλθῃ τὸ σάββατον, ἡ κατάπαυσις, ἡ ἀγία ἡμέρα, ἐν ἣ «κατέπαυσεν» ὁ θεὸς «ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὧν ἤρξατο ποιεῖν.» Τὸ σάββατον τύπος ἐστὶν καὶ εἰκὼν τῆς μελλούσης βασιλείας τῶν ἁγίων, ἡνίκα συμβασιλεύσουσιν τῷ Χριστῷ, παραγινόμενου αὐτοῦ ἀπ' οὐρανῶν, ὡς Ἰωάννης ἐν τῇ Ἀποκαλύψει αὐτοῦ διηγεῖται.
- 4 23 5 Ἡμέρα γὰρ κυρίου «ὡς χίλια ἔτη.» Ἐπεὶ οὖν ἐν ἑξ ἡμέραις ἐποίησεν ὁ θεὸς τὰ πάντα, δεῖ τὰ ἑξακισχίλια ἔτη πληρωθῆναι· οὐδέπω γὰρ πεπλήρυνται, ὡς Ἰωαννῆς λέγει· «Οἱ πέντε ἔπεσον, ὁ εἷς ἔστιν», τοῦτ' ἔστιν ὁ ἕκτος, «ὁ ἄλλος οὕπω ἦλθεν», τὸν ἄλλον δὲ λέγων τὸν ἑβδομον διηγεῖται, ἐν ᾧ ἔσται ἡ κατάπαυσις. ^[5]
- 4 24 1 Ἀλλὰ πάντως ἐρεῖ τις· πῶς μοι ἀποδείξεις εἰ πεντακισχιλιοστῶ καὶ πεντακοσιοστῶ ἔτει ἐγεννήθη ὁ σωτὴρ; Εὐκόλως διδάχθητι, ὦ ἄνθρωπε· τὰ γὰρ ἐν τῇ ἐρήμῳ πάλαι ὑπὸ Μωϋσέως περὶ τὴν σκηνὴν γεγεννημένα τύποι καὶ εἰκόνες τῶν πνευματικῶν ἐτελοῦντο μυστηρίων, ἵνα ἐλθούσης ἐπ' ἐσχάτων τῆς ἀληθείας ἐν Χριστῷ, ταῦτα πεπληρωμένα νοῆσαι δυνηθῇς. ^[5]
- 4 24 3 Φησὶν γὰρ πρὸς αὐτόν· «Καὶ ποιήσεις τὴν κιβωτὸν ἐκ ξύλων ἀσήπτων», «καὶ καταχρυσώσεις αὐτὴν χρυσίῳ καθαρῷ ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν, καὶ ποιήσεις» «τὸ μῆκος» αὐτῆς «δύο πῆχεων καὶ ἡμίσεως» καὶ τὸ εὖρος αὐτῆς «πῆχεως καὶ ἡμίσεως» καὶ «τὸ ὕψος» αὐτῆς «πῆχεως καὶ ἡμισυ.» ὅπερ συναγόμενον τὸ μέτρον ποιεῖ πῆχεις πέντε ἡμισυ, ἵνα δειχθῇ τὰ πεντακισχίλια πεντακόσια ἔτη, ἐν ᾗ χρόνῳ παρὼν ὁ σωτὴρ ἐκ τῆς παρθένου τὴν κιβωτόν, τὸ ἴδιον σῶμα, ἐν τῷ κόσμῳ προσήνεγκεν χρυσίῳ καθαρῷ κεχρυσωμένην ἔνδοθεν μὲν τῷ λόγῳ, ἔξωθεν δὲ τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ. Ὡστε ἀποδέδεικται ἡ ἀλήθεια καὶ πεφανέρωται ἡ κιβωτός. Ἀπὸ γενέσεως οὖν Χριστοῦ δεῖ ψηφίζειν πεντακόσια ἔτη τὰ ἐπίλοιπα εἰς συμπλήρωσιν τῶν ἑξακισχιλίων ἐτῶν, καὶ οὕτως ἔσται τὸ τέλος. ^[10]
- 4 24 5 Ὅτι δὲ πέμπτῳ καὶ ἡμίσει καιρῷ παρῆν ὁ σωτὴρ ἐν τῷ κόσμῳ φέρων τὴν ἄσηπτον κιβωτόν, τὸ ἴδιον σῶμα, λέγει ὁ Ἰωάννης «ἦν δὲ ὥρα ἕκτη», ἵνα τὸ ἡμισυ τῆς ἡμέρας ἐπιδείξῃ, ἡμέρα δὲ κυρίου «χίλια ἔτη»· τούτων οὖν τὸ ἡμισυ γίνεται πεντακόσια. Οὐ γὰρ ἐνεδέχετο τάχιον αὐτὸν παρεῖναι· ἔτι γὰρ βάρος νόμου ἦν· οὐδὲ αὖ ἕκτης πεπληρωμένης κλείεται γὰρ τὸ λουτρόν· ἀλλὰ πέμπτης καὶ ἡμισείας, ἵνα ἐν τῷ ἐπιλοίπῳ ἡμίσει χρόνῳ εἰς πάντα τὸν κόσμον τὸ εὐαγγέλιον κηρυχθῇ καὶ πληρωθείσης τῆς ἕκτης ἡμέρας παύσῃ τὸν νῦν βίον. ^[5]
- 4 24 7 Ἐπειδὴ γὰρ οἱ μὲν Πέρσαι διεκράτησαν βασιλεύοντες ἔτη διακόσια τριάκοντα, καὶ μετὰ τούτους οἱ Ἕλληνες ἅτε δὴ ἐνδοξότεροι ὑπάρχοντες ἔτη τριακόσια, ἐξ ἀνάγκης δεῖ τὸ τέταρτον θηρίον ὡς ἰσχυρὸν καὶ μεῖζον πάντων τῶν ἔμπροσθεν αὐτοῦ γενομένων βασιλεῦσαι ἔτη πεντακόσια, ὧν καιρῶν συμπληρουμένων καὶ τῶν δέκα κεράτων ἐπ' ἐσχάτων ἐξ αὐτοῦ ἐγειρομένων, ἀναφανήσεται ἐν αὐτοῖς ὁ ἀντίχριστος, περὶ οὗ ἔμπροσθεν λόγον ἐποιήσαμεθα. Τούτου πολεμοῦντος καὶ διώκοντος τοὺς ἁγίους, τότε δεῖ προσδοκᾶν ἀπ' οὐρανῶν τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ κυρίου, ἵνα ὁ «βασιλεὺς τῶν βασιλέων» φανερώσῃ πᾶσιν ἐπιδειχθῇ καὶ ὁ κριτὴς τῶν κριτῶν μετὰ παρρησίας καὶ δόξης ἐρχόμενος σημανθῇ. ^[5]
- 4 24 9 Ὅσα γὰρ ἤδη παρὰ θεοῦ προωρίσθη γενέσθαι, καὶ ἀπὸ τῶν προφητῶν προκεκήρυκται, ταῦτα οὕτως καιροῖς ἰδίῳις πληρωθήσεται. Πανσάμενος οὖν ὁ προφήτης τοῦ προκειμένου, ἐκδιδάσκει

ἡμᾶς μετὰ πάσης ἀκριβείας τῶν ἐσομένων τὴν ἀσφάλειαν, μετέβη πάλιν ἐπὶ τὴν τῶν Περσῶν καὶ Ἑλλήνων βασιλείαν, ἑτέραν ὅρασιν ἡμῖν διηγούμενος, ἥτις ἐγένετο καὶ ἐπληρώθη ἐν τοῖς ἰδίοις καιροῖς, ὅπως ἐν τούτῳ πιστοὺς ἡμᾶς καταρτίσας καὶ πρὸς τὰ μέλλοντα γίνεσθαι πιστοτέρους τῷ θεῷ παραστήσαι δυνήθη. ^[5]

4 25 2 Φησὶν γὰρ οὕτως· «Ἐν ἔτει τρίτῳ τῆς βασιλείας Βαλτάσαρ τοῦ βασιλέως, ὅρασις ὥφθη ἐμοὶ Δανιήλ μετὰ τὴν ὀφθεισάν μοι τὴν ἀρχήν. Καὶ ἤμην ἐν Σούσοις τῇ βάρει, ἥ ἐστὶν ἐν χώρᾳ Αἰλάμ, καὶ ἤμην ἐπὶ τοῦ Οὐβάλ. Καὶ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ κριὸς εἷς ἐστηκες ἐπὶ τοῦ Οὐβάλ, καὶ αὐτῷ κέρατα ὑψηλά, καὶ τὸ ἕτερον ὑψηλότερον τοῦ ἑτέρου, καὶ τὸ ὑψηλὸν ἀνέβαινεν ἐπ' ἐσχάτων. Καὶ εἶδον τὸν κριὸν κερατίζοντα κατὰ θάλασσαν καὶ βορρᾶν καὶ νότον· Καὶ πάντα τὰ θηρία οὐ στήσεται ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐξαιρούμενος ἐκ χειρὸς αὐτοῦ· καὶ ἐποίησεν κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ καὶ ἐμεγαλύνθη. Καὶ ἐγὼ ἤμην συνιῶν, καὶ ἰδοὺ τράγος αἰγῶν ἤρχετο ἀπὸ λιβὸς ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς, καὶ τῷ τράγῳ κέρας ἀνὰ μέσον τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ ἦλθεν ἕως τοῦ κριοῦ τοῦ τὰ κέρατα ἔχοντος, οὗ εἶδον ἐστῶς ἀνὰ μέσον τοῦ Οὐβάλ, καὶ ἔδραμε πρὸς αὐτὸν ἐν ὁρμῇ τῆς ἰσχύος αὐτοῦ. Καὶ εἶδον αὐτὸν φθάνοντα ἕως τοῦ κριοῦ, καὶ ἐξηγριώθη πρὸς αὐτὸν καὶ ἔπαισεν τὸν κριόν, καὶ συνέτριψεν ἀμφοτέρω τὰ κέρατα αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἦν ἰσχύς τῷ κριῷ τοῦ στήναι ἐνώπιον αὐτοῦ· καὶ ἔρριψεν αὐτὸν ἐπὶ τὴν γῆν καὶ συνεπάτησεν αὐτόν, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐξαιρούμενος τὸν κριὸν ἐκ χειρὸς αὐτοῦ. Καὶ ὁ τράγος τῶν αἰγῶν ἐμεγαλύνθη ἕως σφόδρα, καὶ ἐν τῷ ἰσχυῶσι αὐτὸν συνετρίβη τὸ κέρας αὐτοῦ τὸ μέγα, καὶ ἀνέβη τέσσαρα κέρατα ὑποκάτω αὐτοῦ εἰς τοὺς τέσσαρας ἀνέμους τοῦ οὐρανοῦ. Καὶ ἐκ τοῦ ἐνὸς αὐτῶν ἐξῆλθεν κέρας ἐν ἰσχυρὸν καὶ ἐμεγαλύνθη περισσῶς πρὸς τὸν νότον καὶ πρὸς τὴν δύναμιν, καὶ ἐμεγαλύνθη ἕως τῆς δυνάμεως τοῦ οὐρανοῦ· καὶ ἔπαισεν ἐπὶ τὴν γῆν ἀπὸ τῆς δυνάμεως καὶ ἀπὸ τῶν ἄστρον καὶ συνεπάτησεν αὐτά. Καὶ ἕως ὁ ἀρχιστράτηγος ῥύσεται τὴν αἰχμαλωσίαν, καὶ δι' αὐτὸν θυσία ἐταράχθη καὶ ἐγενήθη καὶ εὐωδώθη αὐτῷ. Καὶ τὸ ἅγιον ἐρημωθήσεται, καὶ ἐδόθη ἐπὶ τὴν θυσίαν ἁμαρτία, καὶ ἐρρίφη χαμαὶ ἡ δικαιοσύνη καὶ ἐποίησεν καὶ κατευδῶθη. Καὶ ἤκουσα ἐνὸς ἀγίου λαλοῦντος, καὶ εἶπεν εἷς ἅγιος τῷ φελοῦντι τῷ λαλοῦντι· ἕως πότε ἡ ὅρασις στήσεται καὶ ἡ θυσία ἀρθεῖσα καὶ ἡ ἁμαρτία ἐρημώσεως ἡ δοθεῖσα καὶ τὸ ἅγιον καὶ ἡ δύναμις συμπατηθήσεται; καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἕως ἐσπέρας καὶ πρωὶ ἡμέραι χίλια τριακόσια, καὶ ἀρθήσεται τὸ ἅγιον.» Ὅσα μὲν οὖν ἐν τῇ πρώτῃ ὁράσει διηγῆσατο, ταῦτα πάλιν ἐκ δευτέρου ἄνωθεν ἐπεξηγεῖται πρὸς οἰκοδομὴν τῶν πιστευόντων. ^[35]

4 26 2 Τὸν γὰρ «κριὸν τὸν κερατίζοντα κατὰ θάλασσαν καὶ βορρᾶν καὶ νότον» Δαρεῖον λέγει τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν, ὃς περιεγένετο πάντων τῶν ἐθνῶν· «Πάντα» γὰρ φησὶν «τὰ θηρία οὐ στήσονται ἐνώπιον αὐτοῦ.» Τὸν δὲ τράγον τῶν αἰγῶν τὸν ἐρχόμενον ἀπὸ λιβὸς Ἀλέξανδρον λέγει τὸν Μακεδόνα τὸν βασιλέα τῶν Ἑλλήνων. ^[5]

4 26 4 Τὸ οὖν ἐλθεῖν τὸν τράγον πρὸς τὸν κριὸν καὶ ἀγριωθῆναι πρὸς αὐτὸν καὶ τύψαι αὐτὸν ἐπὶ τὸ πρόσωπον καὶ συντρίψαι καὶ ῥῖψαι αὐτὸν ἐπὶ τὴν γῆν καὶ καταπατήσαι, τοῦτο σημαίνει, ὅπερ καὶ ἐγένετο· συνάψας γὰρ πόλεμον πρὸς τὸν Δαρεῖον ὁ Ἀλέξανδρος, ἵσχυσεν κατ' αὐτοῦ καὶ περιεγένετο πάσης τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, ἀνελὼν καὶ καταπατήσας τὸ στρατόπεδον αὐτοῦ. Ἐπειτα μετὰ τὸ ὑψωθῆναι τὸν τράγον τῶν αἰγῶν «συνετρίβη τὸ κέρας αὐτοῦ τὸ μέγα καὶ ἀνέβη τέσσαρα κέρατα ὑποκάτω αὐτοῦ εἰς τοὺς τέσσαρας ἀνέμους τοῦ οὐρανοῦ. ^[5]

4 26 5 » Κρατήσας γὰρ ὁ Ἀλέξανδρος πάσης τῆς γῆς Περσίδος καὶ ὑποτάξας αὐτούς, ὕστερον τελευτᾷ, διελὼν τὴν βασιλείαν αὐτοῦ εἰς τέσσαρας ἀρχάς, ὡς ἐπάνω δέδεικται, τοῦτ' ἐστὶν Σελεύκῳ, Δημητρίῳ, Πτολεμαίῳ καὶ Φιλίππῳ, ἐξ ὧν ὑψώθη «κέρας ἐν» «καὶ ἐμεγαλύνθη ἕως τῆς δυνάμεως τοῦ οὐρανοῦ. ^[5]

4 26 6 » Καὶ δι' αὐτὸν θυσία, φησὶν, ἐταράχθη» «καὶ ἐρρίφη χαμαὶ ἡ δικαιοσύνη.

4 26 7 » Γεγένηται γὰρ Ἀντίοχος, ὁ ἐπικληθεὶς Ἐπιφανής, ὢν ἐκ τοῦ γένους Ἀλεξάνδρου, βασιλεὺς· βασιλεύσας δὲ τῆς Συρίας καὶ διαλαβὼν ὑφ' ἑαυτὸν πᾶσαν τὴν Αἴγυπτον ὕστερον «ἀνέβη ἐπὶ Ἱερουσαλήμ», «καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἁγίασμα» «καὶ ἔλαβεν» πάντας «τοὺς θησαυροὺς» τοὺς ἐν οἴκῳ κυρίου «καὶ τὴν λυχνίαν» τὴν χρυσοῦν «καὶ τὴν τράπεζαν» καὶ «τὸ θυσιαστήριον», καὶ «ἐποίησεν» μεγάλην «φονοκτονίαν» ἐν τῇ γῇ «καὶ ἐλάλησεν» ὑπέρογκα ῥήματα καὶ ἐκώλυσεν θυσίαν καὶ προσφοράν, καὶ ὠκοδόμησεν «τεμένη καὶ εἰδωλεῖα» κατὰ τὴν πόλιν, καὶ ἔθυσαν «ὔεια καὶ κτήνη κοινά», ἵνα πληρωθῇ τὸ εἰρημένον ὑπὸ τοῦ προφήτου· «Καὶ δι' αὐτὸν θυσία ἐταράχθη», «καὶ ἐρρίφη χαμαὶ ἡ δικαιοσύνη» «καὶ τὸ ἅγιον καὶ ἡ δύναμις συμπατηθήσεται», «ἕως ἐσπέρας καὶ πρωὶ ἡμέραι χίλια τριακόσια.» Συνέβη γὰρ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τρία ἡμῖς ἔτη ἔρημον διαμεῖναι τὸ ἁγίασμα, ὡς πληρωθῆναι ἡμέρας χιλίας τριακοσίας, μέχρις οὗ ἀναστὰς Ἰούδας ὁ Μακκαβαῖος μετὰ τὴν τελευτὴν Ματθαίου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἀντέστη αὐτῷ καὶ ἐξέκοψεν τὰς παρεμβολὰς Ἀντιόχου καὶ ἠλευθέρωσε τὴν πόλιν καὶ ἀνεκτῆσατο τὰ ἅγια, καὶ ἀνεκαίνισαν αὐτὰ ποιήσαντες ἅπαντα κατὰ τὸν νόμον. [5]

4 27 1 Ὅτι δὲ ἀληθῆ ταῦτα γεγένηται, καθὼς εἴρηται, αὐτὸς Δανιὴλ μαρτυρεῖ. Φησὶν γὰρ οὕτως· «Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἰδεῖν με τὴν ὄρασιν καὶ ἐζήτην σύνεσιν καὶ ἰδοὺ ἔστη ἐνώπιόν μου ὡς ὄρασις ἀνδρός, καὶ ἤκουσα φωνῆς ἀνδρὸς ἀνὰ μέσον τοῦ Οὐβάλ, καὶ ἐκάλεσεν καὶ εἶπεν· Γαβριὴλ συνέτισον τὴν ὄρασιν ἐκεῖνον· καὶ ἦλθεν καὶ ἔστη ἐχόμενος τῆς στάσεώς μου, καὶ ἐν τῷ ἐλθεῖν αὐτὸν ἐθαμβήθην καὶ πίπτω ἐπὶ πρόσωπόν μου, καὶ εἶπεν πρὸς με· σύνες, υἱὲ ἀνθρώπου· ἔστι γὰρ εἰς καιροῦ πέρας ἡ ὄρασις. [5]

4 27 2 Καὶ ἐν τῷ λαλεῖν αὐτὸν μετ' ἐμοῦ ἐθαμβήθην καὶ πίπτω ἐπὶ πρόσωπόν μου ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἤψατό μου καὶ ἔστησέ με ἐπὶ τοὺς πόδας μου καὶ εἶπεν· ἰδοὺ ἐγὼ γνωρίζω σοὶ τὰ ἐσόμενα ἐπ' ἐσχάτων τῆς ὀργῆς· ἔστι γὰρ εἰς καιροῦ πέρας ἡ ὄρασις. Ὁ κριὸς, ὃν εἶδες, ὁ ἔχων τὰ κέρατα, βασιλεὺς Περσῶν καὶ Μήδων ἐστίν· καὶ ὁ τράγος τῶν αἰγῶν βασιλεὺς Ἑλλήνων ἐστίν· καὶ τὸ κέρας τὸ μέγα ὃ ἦν ἀνὰ μέσον τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ αὐτός ἐστιν ὁ βασιλεὺς ὁ πρῶτος. Καὶ τούτου συντριβέντος ἀνέστησαν ὑποκάτω αὐτοῦ κέρατα τέσσαρα· τέσσαρες βασιλεῖς ἐκ τοῦ ἔθνους αὐτοῦ ἀναστήσονται καὶ οὐκ ἐν τῇ ἰσχυρί αὐτοῦ. Καὶ ἐπ' ἐσχάτων τῆς βασιλείας αὐτῶν πληρουμένων τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν ἀναστήσεται βασιλεὺς ἀναιδὴς προσώπῳ καὶ συνιῶν προβλήματα, καὶ κραταιὰ ἡ ἰσχύς αὐτοῦ καὶ οὐκ ἐν τῇ ἰσχυρί αὐτοῦ καὶ θαυμαστὰ διαφθερεῖ καὶ κατευθυνεῖ καὶ ποιήσει, καὶ διαφθερεῖ ἰσχυροὺς καὶ λαὸν ἅγιον, καὶ ὁ ζυγὸς τοῦ κλοιοῦ αὐτοῦ κατευθυνεῖ. Δόλος ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ μεγαλυνθήσεται, καὶ δόλῳ διαφθερεῖ πολλοὺς καὶ ἐπὶ ἀπωλείᾳ πολλῶν στήσεται καὶ ὡς ὡὰ ἐν χειρὶ συντρίψει. Καὶ ἡ ὄρασις τῆς ἐσπέρας καὶ τῆς πρωίας, τῆς ῥηθείσης ἀληθείας ἐστίν· καὶ σὺ σφράγισον τὴν ὄρασιν, ὅτι εἰς ἡμέρας πολλάς. Καὶ ἐγὼ Δανιὴλ ἐκοιμήθην καὶ ἐμαλακίσθην, καὶ ἀνέστην καὶ ἐποίουν τὰ ἔργα τοῦ βασιλέως, καὶ ἐθαύμαζον τὴν ὄρασιν καὶ οὐκ ἦν ὁ συνιῶν.» Ἐπειδὴ οὖν καὶ ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ καθὼς ὑφ' ἡμῶν νενόηται οὕτως ταῦτα διηγήσατο τῷ προφήτῃ, καθὼς καὶ ἐγένετο καὶ ἐν τοῖς Μακκαβαϊκοῖς σαφῶς πάντα ἀναγέγραπται, ἴδωμεν ἐν ταῖς ἑβδομάσιν τί λέγει. [30]

4 28 2 Οὗτος γὰρ ἀναγνοὺς τὴν βίβλον Ἱερεμίου τοῦ προφήτου, ἐν ᾗ γέγραπται «ἑβδομήκοντα ἔτη» ἔρημον ἔσσεσθαι τὸ ἁγίασμα, ἐν νηστεῖαις καὶ δεήσεσιν ἐξομολογούμενος ἰκέτευεν, τάχιον ἐπιστρέψαι τὸν λαὸν ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ πόλιν. Οὕτως οὖν διηγούμενος λέγει· «Ἐν τῷ πρώτῳ ἔτει Δαρείου τοῦ υἱοῦ Ἀσουήρου ἀπὸ τοῦ σπέρματος Μήδων, ὃς ἐβασίλευσεν ἐπὶ τὴν βασιλείαν τῶν Χαλδαίων, ἐγὼ Δανιὴλ συνῆκα ἐν ταῖς βίβλοις τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐτῶν, ὡς ἐγενήθη λόγος κυρίου πρὸς Ἱερεμίαν τὸν προφήτην εἰς συμπλήρωσιν ἐρημώσεως Ἱερουσαλήμ ἑβδομήκοντα ἔτη. [5]

4 28 3

Καὶ ἔδωκα τὸ πρόσωπόν μου πρὸς κύριον τὸν θεόν, τοῦ ἐκζητῆσαι προσευχὴν καὶ δεήσεις ἐν νηστείαις καὶ σάκκῳ καὶ προσευξάμην πρὸς κύριον τὸν θεόν μου καὶ ἐξωμολογησάμην καὶ εἶπα· κύριε, ὁ θεὸς ὁ μέγας καὶ θαυμαστός, ὁ φυλάσσων τὴν διαθήκην σου καὶ τὸ ἔλεος τοῖς ἀγαπῶσίν σε καὶ τοῖς φυλάσσουσιν τὰς ἐντολάς σου, ἡμάρτομεν, ἠνομήσαμεν, ἠδικήσαμεν, καὶ ἀπέστημεν καὶ ἐξεκλίναμεν ἀπὸ τῶν ἐντολῶν σου καὶ ἀπὸ τῶν κριμάτων σου, καὶ οὐκ εἰσηκούσαμεν τῶν δούλων σου καὶ ἀπὸ τῶν κριμάτων τῶν προφητῶν, οἱ ἐλάλουν ἐν τῷ ὀνόματί σου πρὸς τοὺς βασιλεῖς ἡμῶν καὶ τοὺς ἄρχοντας ἡμῶν καὶ πατέρας ἡμῶν καὶ πάντα τὸν λαὸν τῆς γῆς. Σοὶ δέ, κύριε, ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡμῖν ἡ αἰσχύνη τοῦ προσώπου, ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη ἀνδρὶ Ἰούδα καὶ τοῖς κατοικοῦσιν Ἱερουσαλήμ.» Ταῦτα μὲν οὐκ ἐκ προσώπου τοῦ λαοῦ ἐξομολογούμενος διηγεῖται, ἀναγγέλων τὰ τοῦ λαοῦ καὶ τὰ τῶν πατέρων αὐτῶν ἁμαρτήματα, οἱ οὐκ ἤκουον «τῶν δούλων αὐτοῦ τῶν προφητῶν», οἱ ἐπέμποντο πρὸς αὐτοὺς λαλεῖν ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου. ^[5]

4 29 2 Καὶ διεξαγγέλλοντος αὐτοῦ πᾶσαν τὴν δέξιν ἐν ταπεινοφροσύνῃ καὶ νηστείαις καὶ σάκκῳ, ἐξαπεστάλη πρὸς αὐτὸν ὁ ἄγγελος Γαβριήλ, ὅπως αὐτὸν συνετίσῃ πρὸς τὰ ὑπ' αὐτοῦ ζητούμενα. Φησὶν γὰρ Δανιήλ οὕτως· «Καὶ ἔτι μου λαλοῦντος καὶ προσευχομένου καὶ ἐξαγορεύοντος τὰς ἁμαρτίας μου καὶ τὰς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ μου καὶ ῥιπτοῦντος τὸν ἔλεόν μου ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ μου περὶ τοῦ ὅρου τοῦ ἁγίου, καὶ ἔτι μου λαλοῦντος ἐν τῇ προσευχῇ, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ Γαβριήλ, ὃν εἶδον ἐν τῇ ὁράσει ἐν τῇ ἀρχῇ, πετόμενος, καὶ ἤψατο μου ὥσεί ὥρα θυσίας ἐσπερινῆς καὶ συνέτισέν με καὶ ἐλάλησεν μετ' ἐμοῦ καὶ εἶπεν· Δανιήλ, νῦν ἐξῆλθον συμβιβάσαι σε σύνεσιν· ἐν ἀρχῇ τῆς δεήσεώς σου ἐξῆλθεν λόγος, καὶ ἐγὼ ἦλθον τοῦ ἀναγγεῖλαί σοι, ὅτι ἀνὴρ ἐπιθυμιῶν σὺ εἶ». ^[10]

4 30 1 Ὅρα πῶς ὁ προφήτης τὴν ὀξύτητα τῶν ἀγγέλων πετεινῶ πτερωτῶ ὁμοίωσεν διὰ τὸ κοῦφον καὶ ἐλαφρὸν τῶν ἀγγέλων, οἵτινές «εἰσιν» «πνεύματα» πετόμενα ταχέως, πρὸς τὰ κελευόμενα ὑπακούοντα, ὡς Σολομὼν λέγει· «Μὴ καταράσῃ ἐν ταμείῳ σου βασιλέα, μὴ ποτε πετεινὸν πτερωτὸν ἀποΐσει τοὺς λόγους σου πρὸς αὐτὸν.» Φησὶν οὖν πρὸς αὐτὸν Γαβριήλ οὕτως· ἀφ' ἧς ἡμέρας ἔδωκας τὸ πρόσωπόν σου ταπεινωθῆναι πρὸ προσώπου κυρίου τοῦ θεοῦ σου εἰσηκούσθῃ ἡ δέησίς σου καὶ ἀπεστάλῃ ἐγὼ συνετίσαι σε, ἵνα μὴ πρὸ καιροῦ καιρὸν ἐπιζητῇς· «Ἀνὴρ» γὰρ «ἐπιθυμιῶν σὺ εἶ»· ταῦτα γὰρ ἰδεῖν ἐπιθυμεῖς, ἅπερ μέλλεις δι' ἐμοῦ διακονεῖσθαι· καιρῶ δὲ ἰδίῳ ταῦτα πληρωθήσεται. ^[5]

4 30 2 Καὶ ἐπήνεγκεν λέγων· «Ἐβδομήκοντα ἑβδομάδες συνετεμήθησαν ἐπὶ τὸν λαόν σου καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν τοῦ συντελεσθῆναι ἁμαρτίας καὶ τοῦ σφραγίσαι ἁμαρτίας καὶ τοῦ ἀπαλεῖψαι ἀδικίας καὶ τοῦ ἐξιλάσασθαι ἀνομίας καὶ τοῦ ἀγαγεῖν δικαιοσύνην αἰώνιον καὶ τοῦ σφραγίσαι ὅρασιν καὶ προφήτην καὶ τοῦ χρῆσαι ἅγιον ἁγίων· καὶ γνώσει καὶ συνήσεις ἀπὸ ἐξόδου λόγων τοῦ ἀποκριθῆναι καὶ τοῦ οἰκοδομῆσαι Ἱερουσαλήμ ἕως Χριστοῦ ἡγουμένου ἑβδομάδες ἑπτὰ καὶ ἑβδομάδες ἐξήκοντα δύο.» Ἐβδομήκοντα οὖν ἑβδομάδας ὀνομάσας διεῖλεν αὐτὰς εἰς δύο, ἵνα μᾶλλον νοηθῇ τὸ ὑπ' αὐτοῦ πρὸς τὸν προφήτην λαλούμενον. ^[15]

4 30 5 Φησὶν γὰρ οὕτως· «Ἔως Χριστοῦ ἡγουμένου ἑβδομάδες ἑπτὰ,» ἃ ἔστιν ἔτη τεσσαράκοντα ἑννέα· εἰκοστῶ γὰρ καὶ πρώτῳ ἔτει θεωρεῖ ταῦτα ἐν Βαβυλῶνι Δανιήλ. Τῶν οὖν τεσσαράκοντα ἑννέα ἐτῶν πρὸς τῷ εἰκοστῷ πρώτῳ ἔτει ψηφίζομένων, πληροῦνται ἑβδομήκοντα ἔτη, ἅπερ εἴρηκεν ὁ μακάριος προφήτης Ἱερεμίας, ὅτι «ἑβδομήκοντα ἔτη» ἔσται ἔρημον τὸ ἁγίασμα ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας τῆς γενομένης αὐτοῖς ἐπὶ Ναβουχοδονόσορ, καὶ μετὰ ταῦτα ἐπιστρέψει ὁ λαός, καὶ προσενεχθήσεται θυσία καὶ προσφορά «Χριστοῦ ἡγουμένου» αὐτῶν. ^[5]

4 30 7 Χριστοῦ δὲ τίνος λέγει, ἀλλ' ἡ Ἰησοῦ τοῦ Ἰωσεδέκ, ὃς ὑπέστρεψεν ἅμα τῷ λαῷ τότε, καὶ ἑβδομηκοστῷ ἔτει οἰκοδομηθέντος τοῦ ἁγιάσματος προσήνεγκεν θυσίαν κατὰ τὸν νόμον;

Πάντες γὰρ οἱ βασιλεῖς καὶ οἱ ἱερεῖς χριστοὶ προσηγορεύοντο διὰ τὸ χρίεσθαι αὐτοὺς τῷ ἐλαίῳ τῷ ἁγίῳ, ὃ ἐσκεύασεν πάλαι Μωσῆς.

4 30 9 Οὗτοι οὖν τὸ κύριον ὄνομα ἔφερον μεθ' ἑαυτῶν τὸν τύπον προμηνύοντες καὶ τὴν εἰκόνα προφαίνοντες, ἕως οὗ ὁ ἀπ' οὐρανῶν τέλειος βασιλεὺς καὶ ἱερεὺς παρεγένετο, ὃς μόνος τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς ἐποίησεν, ὡς ἐν ταῖς βασιλείαις γέγραπται· «καὶ ἀναστήσω ἑμαυτῷ ἱερέα πιστόν, ὃς ποιήσει πάντα κατὰ τὴν καρδίαν μου.» Ἵνα οὖν ἐπιδείξῃ τὸν χρόνον πότε μέλλει παραγίνεσθαι, ὃν ἐπεθύμει ὁ μακαρίος Δανιὴλ ἰδεῖν, λέγει· «Καὶ μετὰ τὰς» ἑπτὰ ἐβδομάδας ἄλλαι «ἐβδομάδες ἐξήκοντα δύο», αἱ περιέχουσιν χρόνον ἐτῶν τετρακοσίων τριάκοντα τεσσάρων. ^[5]

4 31 2 Μετὰ γὰρ τὸ ἐπιστρέψαι τὸν λαὸν ἐκ Βαβυλῶνος ἡγουμένου αὐτῶν Ἰησοῦ τοῦ Ἰωσεδὲκ καὶ Ἑσδρα τοῦ γραμματέως καὶ Ζοροβάβελ τοῦ Σαλαθιήλ, ὄντος ἐκ φυλῆς Ἰούδα, τετρακόσια τριάκοντα τέσσαρα ἔτη γεγένηται, ἕως τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ, ἵνα ὁ ἱερεὺς τῶν ἱερέων ἐν κόσμῳ φανῇ καὶ «ὁ αἴρων τὰς ἁμαρτίας τοῦ κόσμου» φανερώς ἐπιδειχθῇ, ὡς ὁ Ἰωάννης περὶ αὐτοῦ λέγει· «Ἴδε ὁ ἄμνός τοῦ θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου.» Ὁμοίως δὲ καὶ Γαβριὴλ λέγει, «καὶ τοῦ ἀπαλεῖψαι ἀδικίας καὶ τοῦ ἐξιλάσασθαι ἁμαρτίας.» ^[5]

4 31 3 » Τίς δὲ ἀπῆλειπεν τὰς ἀδικίας ἡμῶν, διδάσκει σε Παῦλος ὁ ἀπόστολος λέγων· «Αὐτὸς ἐγενήθη ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφότερα ἐν καὶ τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ διαλύσας, τὴν ἔχθραν ἐν τῇ σαρκί, τὸν νόμον τῶν ἐντολῶν ἐν τοῖς δόγμασιν καταργήσας» καὶ «ἀπαλείψας τὸ καθ' ἡμῶν χειρόγραφον τῶν ἁμαρτιῶν, ὃ ἦν ὑπεναντίον ἡμῖν, καὶ αὐτὸ ἥρκεν ἐκ τοῦ μέσου, προσηλώσας αὐτὸ τῷ σταυρῷ», τοῦ «ἀπαλεῖψαι» οὖν «τὰς ἀδικίας καὶ τοῦ ἐξιλάσασθαι τὰς ἁμαρτίας.» ^[10]

4 31 4 » Τίνες δὲ εἰσιν τὰς ἀδικίας αὐτῶν ἐξιλασκόμενοι, εἰ μὴ οἱ εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ πιστεύοντες καὶ δι' ἀγαθοεργίας τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐξιλασκόμενοι; Ὅτι δὲ μετὰ τὸ ἐπιστρέψαι τὸν λαὸν ἐκ Βαβυλῶνος τετρακόσια τριάκοντα καὶ τέσσαρα ἔτη γεγένηται ἕως γενέσεως Χριστοῦ, εὐκόλως ἐστὶ νοῆσαι κατὰ τὰ προκείμενα.

4 32 2 Ἐπειδὴ γὰρ ἡ πρώτη διαθήκη τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ «μετὰ τετρακόσια τριάκοντα» τέσσαρα «ἔτη» ἐδόθη, ἀναγκαίως ἔδει καὶ τὴν δευτέραν ὁμοίως τῷ αὐτῷ χρόνῳ ὀρίζεσθαι, ἵνα ὑπὸ τοῦ λαοῦ προσδόκιμος γενηθῇ καὶ ὑπὸ τῶν πιστευόντων εὐκόλως ἐπιγνωσθῇ. Καὶ διὰ τοῦτο Γαβριὴλ λέγει· «Καὶ τοῦ χρίσαι ἅγιον ἁγίων.» ^[5]

4 32 3 » Ἅγιος δὲ ἁγίων οὐδεὶς, εἰ μὴ μόνος ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, ὃς παρὼν καὶ ἐπιδεικνὺς ἑαυτὸν εἶναι τὸν κεχρισμένον ὑπὸ τοῦ πατρὸς καὶ «εἰς τὸν κόσμον» ἀπεσταλμένον, ἔφη πρὸς αὐτοὺς· «Πνεῦμα κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὗ εἵνεκεν ἔχρισεν με, εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς ἀπέσταλκέν με, ἰάσασθαι τοὺς συντετριμμένους τῇ καρδίᾳ, κηρύξαι αἰχμαλώτοις ἄφεσιν καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν, κηρύξαι ἐνιαυτὸν κυρίου δεκτόν.» ^[5]

4 32 4 » Ὅσοι οὖν ἐπίστευον τῷ ἐπουρανίῳ ἱερεῖ, ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἱερέως ἐκαθαρίζοντο, καὶ τούτων αἱ ἁμαρτίαι ἀπηλείφοντο· ὅσοι δὲ ἠπίστουν αὐτῷ, ὡς ἄνθρωπον αὐτὸν ἐξουδενοῦντες, τούτων αἱ ἁμαρτίαι ὡς ἀναφαίρετοι ἐσφραγίζοντο. ^[5]

4 32 6 Ὅθεν προορῶν ὁ ἄγγελος, ὅτι οὐ πάντες μέλλουσι πιστεῦναι αὐτῷ, ἔφη· «Τοῦ συντελέσαι ἁμαρτίας καὶ τοῦ σφραγίσαι ἁμαρτίας.» Ὅσοι γὰρ ἕως τέλους ἠπειθήσαν αὐτῷ, τούτων οὖν οὐ συνετελέσθησαν αἱ ἁμαρτίαι ἀλλ' ἐσφραγίσθησαν εἰς κρίσιν τηρούμεναι· ὅσοι δὲ ἤμελλον πιστεῦναι αὐτῷ καὶ ἐξομολογεῖσθαι αὐτῷ ὡς δυναμένῳ ἀφιέναι ἁμαρτίας, τούτων ἀπηλείφοντο αἱ ἁμαρτίαι. ^[5]

4 33 1 Διὰ τοῦτο λέγει. «Καὶ τοῦ σφραγίσαι ὄρασιν καὶ προφήτην.» Ἐπειδὴ γὰρ πλήρωμα νόμου καὶ προφητῶν αὐτὸς παρῆν, «ὁ νόμος γὰρ καὶ οἱ προφῆται ἕως Ἰωάννου», ἔδει τὰ ὑπ' ἐκείνων

λαλούμενα σφραγίζεσθαι, ἵνα ἐν τῇ τοῦ κυρίου παρουσίᾳ πάντα λυθέντα φωτισθῇ καὶ τὰ ἐσφραγισμένα καὶ γνωσθῆναι μὴ δυνάμενα εὐκόλως ἐπιγνωσθῇ, καὶ τὰ πάλοι δεδεμένα νῦν ὑπ' αὐτοῦ λυθῇ. ^[5]

4 33 3 Ὡς αὐτὸς ὁ κύριος εἶρηκεν πρὸς τοὺς ἄρχοντας τοῦ λαοῦ, οἳ ἡνίκα εἶδον αὐτὸν δυνάμεις ἐπιτελοῦντα ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου καὶ θεραπεύοντα «πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν» ἡγανάκτου· ὁ δὲ πρὸς αὐτοὺς ἔφη· «Ὑποκριταί, ἕκαστος ὑμῶν τὸν βούν καὶ τὸν ὄνον λύει ἀπὸ τῆς φάτνης καὶ ἀπαγαγὼν ποτίζει· ταύτην δὲ θυγατέρα Ἀβραὰμ οὖσαν, ἣν ἔδησεν ὁ σατανᾶς ἔτη δέκα καὶ ὀκτώ, οὐκ ἔδει λυθῆναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου;» Ὅσους οὖν ὁ σατανᾶς ἔδησεν βροχίας, τούτους ἐλθὼν ὁ κύριος ἔλυσεν ἐκ τῶν τοῦ θανάτου δεσμῶν, αὐτὸν μὲν τὸν καθ' ἡμῶν «ἰσχυρὸν» δῆσας, τὴν δὲ ἀνθρωπότητα ἐλευθερώσας ὥς καὶ Ἡσαΐας λέγει· «Τότε ἔρεϊ τοῖς ἐν δεσμοῖς· ἐξέλθατε, καὶ τοῖς ἐν τῷ σκότει· φωτίσθητε. ^[5]

4 33 4 » Ὅτι δὲ τὰ πάλοι διὰ νόμου καὶ προφητῶν λελαλημένα πάντα ἦν ἐσφραγισμένα καὶ ἄγνωστα τοῖς ἀνθρώποις ὑπάρχοντα Ἡσαΐας λέγει· «Καὶ δώσουσιν τὸ βιβλίον τὸ ἐσφραγισμένον ἀνθρώπῳ ἐπισταμένῳ γράμματα καὶ ἐροῦσιν αὐτῷ· ἀνάγνωθι τοῦτο, καὶ ἔρεϊ· οὐ δύναμαι ἀναγνῶναι, ἐσφράγισται γάρ. ^[5]

4 33 5 » Ἀναγκάως ἔδει γὰρ τὰ πάλοι διὰ προφητῶν λελαλημένα τοῖς μὲν ἀπίστοις Φαρισαίοις, οἳ ἐδόκουν τὰ τοῦ νόμου γράμματα γινώσκειν, ἐσφραγίσθαι, τοῖς δὲ πιστεύουσιν τὰ πάντα ἠνεῶχθαι.

4 34 1 Τὰ μὲν οὖν πάλοι ἐσφραγισμένα νῦν δὲ διὰ τῆς χάριτος τοῦ κυρίου πάντα τοῖς ἀγίοις ἀνέφγεν· αὐτὸς γὰρ ἦν ἡ τελεία σφραγὶς καὶ ἡ κλεῖς ἡ ἐκ «Δαυΐδ, ὁ ἀνοίγων καὶ οὐδεὶς κλείει καὶ κλείων καὶ οὐδεὶς ἀνοίγει.» Ὡς καὶ Ἰωάννης λέγει· «Καὶ εἶδον ἐπὶ τὴν δεξιὰν τοῦ καθημένου ἐπὶ τὸν θρόνον βιβλίον γεγραμμένον ἔσθωθεν, καὶ ἔξωθεν, ἐσφραγισμένον σφραγίσιν ἑπτὰ.

4 34 2 Καὶ εἶδον ἄγγελον κηρύσσοντα ἐν φωνῇ μεγάλῃ· τίς ἄξιος ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον καὶ λῦσαι τὰς σφραγίδας αὐτοῦ; καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο ἐν τῷ οὐρανῷ οὔτε ἐπὶ τῆς γῆς οὔτε ὑποκάτω τῆς γῆς ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον οὐδὲ βλέπειν αὐτό· καὶ ἔκλαιον πολλοί, ὅτι οὐδεὶς ἄξιος εὐρέθη ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον οὔτε βλέπειν αὐτό. Καὶ εἷς ἐκ τῶν πρεσβυτέρων λέγει μοι· μὴ κλαῖε· ἰδοὺ ἐνίκησεν ὁ λέων ὁ ἐκ τῆς φυλῆς Ἰούδα, ἡ ρίζα καὶ τὸ γένος Δαυΐδ, ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον καὶ λῦσαι τὰς ἑπτὰ σφραγίδας αὐτοῦ. Καὶ εἶδον ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου καὶ ἐν μέσῳ τῶν πρεσβυτέρων ἄρνιον ἑστηκὸς ἐσφαγμένον, ἔχον κέρατα ἑπτὰ καὶ ὀφθαλμοὺς ἑπτὰ, ἃ ἔστιν τὰ ἑπτὰ πνεύματα τοῦ θεοῦ τὰ ἀπεσταλμένα εἰς πᾶσαν τὴν γῆν. Καὶ ἦλθεν καὶ ἔλαβεν τὸ βιβλίον ἐκ τῆς δεξιᾶς τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου· καὶ ὅτε ἔλαβεν τὸ βιβλίον, τὰ τέσσαρα ζῶα καὶ οἱ εἰκοσιτέσσαρες πρεσβύτεροι ἔπεσον ἐνώπιον τοῦ ἁρνίου, ἔχοντες ἕκαστος κιθάραν καὶ φιάλας χρυσᾶς γεμούσας θυμιαμάτων, ἃ εἰσιν προσευχαὶ τῶν ἁγίων, καὶ ᾄδουσιν ᾠδὴν καινὴν λέγοντες· ἄξιος εἶ λαβεῖν τὸ βιβλίον καὶ ἀνοῖξαι τὰς σφραγίδας αὐτοῦ, ὅτι ἐσφάγης καὶ ἡγόρασας ἡμᾶς τῷ θεῷ ἐν τῷ αἵματί σου ἐκ πάσης φυλῆς καὶ γλώσσης καὶ λαοῦ καὶ ἔθνους καὶ ἐποίησας τῷ θεῷ ἡμῶν βασιλείαν καὶ ἱερεῖς καὶ βασιλεύσουσιν ἐπὶ τῆς γῆς.» Ἐλαβεν οὖν τὸ βιβλίον καὶ ἔλυσεν, ἵνα τὰ πάλοι περὶ αὐτοῦ ἀποκρύφως λαλούμενα νῦν μετὰ παρρησίας «ἐπὶ τῶν δωματίων» κηρυχθῇ.

[25]

4 34 4 Καὶ διὰ τοῦτο τῷ μὲν Δανιὴλ ἔλεγεν ὁ ἄγγελος· «σφράγισον» «τοὺς λόγους» τούτους, «ὅτι εἰς» καιροῦ πέρας ἢ ὅρασις· τῷ δὲ Χριστῷ οὐκ ἐλέγετο· σφράγισον, ἀλλὰ· λῦσον τὰ πάλοι δεδεμένα, ἵνα διὰ τῆς χάριτος αὐτοῦ ἐπιγνῶμεν ἡμεῖς «τὸ θέλημα τοῦ πατρός» καὶ πιστεύσωμεν «εἰς ὃν ἐκεῖνος ἀπέστειλεν» Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν κύριον ἡμῶν ἐπὶ τῇ τῶν ἀνθρώπων σωτηρίᾳ. Λέγει γοῦν· «καὶ ἐπιστρέψει καὶ οἰκοδομηθήσεται πλατεῖα καὶ τεῖχος. ^[5]

4 35 1

» Καὶ ὄντως γεγένηται. Ἐπιστρέψας γὰρ ὁ λαὸς ὠκοδόμησεν τὴν πόλιν καὶ τὸν ναὸν καὶ τὸ τεῖχος αὐτῆς κύκλῳ. Ἐπειτα λέγει· «Μετὰ τὰς ἑβδομάδας τὰς ἐξήκοντα δύο» «ἐκκενωθήσονται οἱ καιροί» «καὶ διαθήσει διαθήκην πολλοῖς ἑβδομαῖς μία· καὶ ἐν τῷ ἡμίσει τῆς ἑβδομάδος ἀρθήσεται θυσία καὶ σπονδὴ καὶ ἐπὶ τὸ ἱερὸν βδέλυγμα τῶν ἐρημώσεων. ^[5]

4 35 2 » Τῶν γὰρ ἐξήκοντα δύο ἑβδομάδων πληρωθεισῶν καὶ Χριστοῦ παραγενομένου καὶ τοῦ εὐαγγελίου ἐν παντὶ τόπῳ κηρυχθέντος ἐκκενωθέντων τῶν καιρῶν μία ἑβδομαῖς περιλειφθήσεται ἡ ἐσχάτη, ἐν ᾗ παρέσται Ἡλίας καὶ Ἐνώχ καὶ ἐν τῷ ἡμίσει αὐτῆς ἀναφανήσεται «τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως» ὁ ἀντίχριστος, ἐρημώσιν τῷ κόσμῳ καταγγέλλων· οὗ παραγενομένου «ἀρθήσεται θυσία καὶ σπονδὴ» ἡ νῦν κατὰ πάντα τόπον ὑπὸ τῶν ἐθνῶν τῷ θεῷ προσφερομένη. ^[5]

4 36 1 Τούτων γὰρ οὕτως εἰρημένων ἑτέραν πάλιν ὀπτασίαν διηγεῖται ἡμῖν ὁ προφήτης· οὐδὲν γὰρ ἕτερον ἐμερίνησεν ὁ μακάριος Δανιήλ, εἰ μὴ ἵνα τὰ πάντα ἀκριβῶς ἐκδιδαχθῆις τὰ μέλλοντα καὶ ἡμᾶς πάλιν αὐτὸς διδάσκων φανῇ. Λέγει γοῦν· «Ἐν ἔτει τρίτῳ Κύρου βασιλέως Περσῶν λόγος ἀπεκαλύφθη τῷ Δανιήλ, οὗ τὸ ὄνομα ἐπεκλήθη Βαλτάσαρ, καὶ ἀληθινὸς ὁ λόγος, καὶ δύναμις μεγάλη καὶ σύνεσις ἐδόθη αὐτῷ ἐν τῇ ὀπτασίᾳ. ^[5]

4 36 2 Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐγὼ Δανιήλ ἤμην πενθῶν τρεῖς ἑβδομάδας ἡμερῶν, ἄρτον ἐπιθυμιῶν οὐκ ἔφαγον, καὶ κρέας καὶ οἶνος οὐκ εἰσῆλθεν εἰς τὸ στόμα μου, καὶ ἄλειμμα οὐκ ἠλειψάμην ἕως πληρώσεως τριῶν ἑβδομάδων ἡμέρων. Ἐν ἡμέρᾳ εἰκοστῇ καὶ τετάρτῃ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου.» Ἐταπεινοφρόνησα, φησίν, εἴκοσι καὶ μίαν ἡμέραν εὐχόμενος τῷ θεῷ ζῶντι, ἀπαιτῶν παρ' αὐτοῦ ἀποκάλυψιν μυστηρίων. ^[5]

4 36 4 Καὶ δὴ εἰσακούσας ὁ πατὴρ ἀπέστειλεν λόγον ἴδιον, ἐνδεικνύμενος τὸ μέλλον ἀποβῆναι δι' αὐτοῦ, καὶ δὴ ἐγένετο παρὰ τὸν ποταμὸν τὸν μέγαν· ἔδει γὰρ ἐκεῖ τὸν παῖδα δεῖκνυσθαι, ὅπου καὶ ἁμαρτίας ἀφίειν ἔμελλεν. «Καὶ ἦρα, φησίν, τοὺς ὀφθαλμούς μου καὶ εἶδον, καὶ ἰδοῦ ἀνὴρ εἷς ἐνδεδυμένος βαδδίν.

4 36 5 » Ἐν μὲν οὖν τῇ πρώτῃ ὀπτασίᾳ φησίν· «Ἰδοῦ, ἄγγελος Γαβριήλ» «πετόμενος», ἐνταῦθα δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλ' αὐτὸν τὸν κύριον ὁρᾷ, οὕτω μὲν τελείως ἄνθρωπον, ἐν δὲ σχήματι ἀνθρώπου φαινόμενον καθὼς λέγει «καὶ ἰδοῦ ἀνὴρ εἷς ἐνδεδυμένος βαδδίν.» Τὸ γὰρ ποικίλον τῆς κλήσεως τῶν χαρισμάτων ἐνδεδυμένος ὁ Χριστὸς ποικίλον χιτῶνα μυστηρίῳ ἐπεδείκνυν· ὅτι ἐκ διαφόρων χρωμάτων ἦν κατηρτισμένος ὁ ἱερατικὸς χιτῶν εἰς ἐνδειξιν τῶν ποικίλων ἐθνῶν τὴν παρουσίαν Χριστοῦ προσδεχομένων, ἵνα ποικίλοις χαρίσμασιν καταρτισθῆναι δυνηθῶμεν. ^[5]

4 37 1 «Καὶ ἡ ὁσφὺς αὐτοῦ περιεζωσμένη ἐν χρυσίῳ Ὡφάς.» Τὸ δὲ Ὡφάς χρυσίον καθαρὸν σημαίνει ἐκ τῆς ἐβραϊδος εἰς τὴν ἑλληνίδα μετατιθέμενον. Καθαρὰν οὖν ἦν περιεζωσμένος περὶ τὴν ὁσφὺν αὐτοῦ ζώνην· πάντας γὰρ ἡμᾶς ἠμέλλεν ὁ λόγος περὶ τὸ ἑαυτοῦ σῶμα τῇ ἰδίᾳ ἀγάπῃ, ὡς ζώνην σφίγγας, βαστάζειν· τὸ γὰρ σῶμα αὐτοῦ τὸ τέλειον αὐτὸς ἦν, ἡμεῖς δὲ αὐτοῦ μέλη, ὡς ἐν τελείῳ σώματι ἡνωμένοι καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ λόγου βασταζόμενοι. ^[5]

4 37 3 «Καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ ὡς Θαρσεῖς.» Θαρσεῖς δὲ ἐρμηνεύεται Αἰθίοπες· τὸ γὰρ δυσεπίγνωστον αὐτοῦ ἤδη ὁ προφήτης προκατήγγειλεν, ὡς μελλήσει ὁ λόγος ἔνσαρκος ἐν κόσμῳ φανεῖς δύσγνωστος ἔσεσθαι πολλοῖς. «Καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ἡ ἀστραπὴ καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ὥσει λαμπάδες πυρός.

4 37 4 » Ἐδεῖ γὰρ τὸ πυρῶδες καὶ τὸ κριτικὸν τοῦ λόγου προσημαίνεσθαι, ἵνα τοῖς μὲν ἀσεβέσιν δικαίως τὸ πῦρ ἐπενέγκας τούτους καταφλέξῃ, τοῖς δὲ δικαίοις καὶ εἰς αὐτὸν ἠλπικόσιν τὴν αἰώνιον ἀθανασίαν παράσχη. Προσέθηκεν δὲ λέγων, «καὶ οἱ βραχίονες αὐτοῦ καὶ οἱ πόδες ὅμοιοι χαλκῷ στίλβοντι,» ἵνα τὴν πρώτην τῶν πατέρων κλῆσιν καὶ τὴν δευτέραν τὴν ἐξ ἐθνῶν

ὁμοίαν σημάνη· ἔσονται γὰρ «τὰ ἔσχατα ὡς τὰ πρῶτα», «θήσω γὰρ, λέγει, τοὺς ἄρχοντάς σου ὡς τὸ ἀπ' ἀρχῆς καὶ τοὺς ἡγουμένους σου ὡς τὸ πρότερον. ^[5]

4 37 5 » Καὶ ἡ φωνὴ αὐτοῦ ὡς φωνὴ ὄχλου πολλοῦ.

4 37 6 » Πάντες γὰρ σήμερον οἱ εἰς αὐτὸν πιστεύοντες τὰ λόγια Χριστοῦ φθεγγόμεθα ὡς διὰ στόματος αὐτοῦ λαλοῦντες τὰ ὑπ' αὐτοῦ προστεταγμένα. «Καὶ εἶδον ἐγὼ Δανιήλ μόνος τὴν ὄπτασίαν.

4 38 1 » Τοῖς γὰρ ἀγίοις καὶ τοῖς φοβουμένοις αὐτὸν ἀποκαλύπτει. Εἰ γὰρ τις δοκεῖ νῦν καὶ ἐν ἐκκλησίᾳ πολιτεύεσθαι, φόβον δὲ θεοῦ μὴ ἔχει, οὐδὲν τοῦτον ὠφελεῖ ἢ πρὸς τοὺς ἀγίους σύνοδος, τὴν δύναμιν τοῦ πνεύματος ἐν ἑαυτῷ μὴ κεκτημένος.

4 38 3 Καὶ γὰρ τότε πολλοὶ μὲν ἦσαν οἱ μετὰ Δανιήλ ἐστῶτες, ἀλλ' οὐκ εἶδαν τὴν ὄπτασίαν, οὐ γὰρ ἦσαν ἄξιοι, «ἀλλ' ἔκστασις μεγάλη ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτοὺς καὶ ἔφυγον ἐν φόβῳ.» «Κἀγώ, φησὶν, ὑπελείφθην μόνος» καὶ πίπτω ἐπὶ «πρόσωπόν μου ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἰδοὺ ὡσεὶ χεῖρ» ἀνθρώπου ἥψατό μου.

4 38 4 Χεῖρ, φησὶν, ἀνθρώπου, οὕτω ἄνθρωπος, ἀλλὰ τὸ μέλλον τῆς οἰκονομίας διὰ τῆς χειρὸς σημαίνων. Καὶ ἀνέστησέν «με ἐπὶ τὰ γόνατά μου καὶ εἶπέν μοι· Δανιήλ, ἀνὴρ ἐπιθυμῶν, σύνες ἐν τοῖς λόγοις, οἷς ἐγὼ λαλῶ πρὸς σέ· καὶ στήθι ἐπὶ τῇ στάσει σου, ὅτι νῦν ἀπεστάλην πρὸς σέ. ^[5]

4 39 1 Καὶ ἐν τῷ λαλῆσαι αὐτὸν τὸν λόγον τοῦτον ἀνέστην ἔντρομος, καὶ εἶπεν πρὸς με· μὴ φοβοῦ Δανιήλ, ὅτι ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας, ἧς ἔδωκας τὴν καρδίαν σου τοῦ συνιέναι καὶ κακωθῆναι ἐναντίον τοῦ θεοῦ, εἰσηκούσθησαν οἱ λόγοι σου.» Ὅρα πόσον ἰσχύει εὐλάβεια ἀνδρὸς δικαίου, ἵνα τὰ μήπω μέλλοντα φανεροῦσθαι ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ μόνῳ ὡς ἀξίῳ ἀποκαλυφθῇ. ^[5]

4 39 3 Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου Γαβριήλ συνετίσθη, ἔπειτα ὑπ' αὐτοῦ τοῦ κυρίου ἐκ δευτέρου ἐσοφίσθη. Φησὶν γὰρ οὕτως· «Καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ ὄρασις ὡς υἱοῦ ἀνθρώπου ἥψατό μου.

4 39 4 » Τὸ μὲν οὖν πρῶτον εἶπεν ὡς χεῖρ ἀνθρώπου, νῦν δὲ λέγει ὡς ὄρασις υἱοῦ ἀνθρώπου, ἵνα πρῶτον μερικῶς αὐτὸν ἀποδείξῃ, ἐκ δευτέρου δὲ τὴν καθ' ὅλου ἐνανθρώπησιν. Προεκηρύσσετο γὰρ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ ὡς ἄνθρωπος ἐν σχήματι ἀνθρώπου, ἄνθρωπος ἑνσαρκὸς ἐν κόσμῳ φανερόμενος, οὕτω τότε τέλειος υἱὸς ἀνθρώπου ὢν· ἡνίκα δὲ «τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου» παρῇν, «ἐξαπέστειλεν ὁ θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, γενόμενον ἐκ γυναικός, «ἵνα τὸν ἐκ τῆς παρθένου ἄνθρωπον ἐπενδυσάμενος υἱὸς θεοῦ καὶ υἱὸς ἀνθρώπου ὢν ἀποδειχθῇ. ^[5]

4 39 6 «Καὶ ἤνοιξα, φησὶν, τὸ στόμα μου καὶ ἐλάλησα πρὸς τὸν ἐστῶτα ἐναντίον μου· κύριε, ἐν τῇ ὄπτασίᾳ σου ἐστράφη τὰ ἐντός μου ἐν ἐμοὶ καὶ οὐκ ἔσχον ἰσχύν.» Ἦδει γὰρ ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ τοῦ κυρίου τὰ ἄνω κάτω γενέσθαι, ἵνα καὶ τὰ κάτω εἰς τὰ ἄνω ἐλθεῖν δυνηθῇ. «Καὶ προσέθετο, φησὶν, καὶ ἥψατό μου ὡς ὄρασις ἀνθρώπου καὶ ἐνίσχυσέν με καὶ εἶπέν μοι· μὴ φοβοῦ, ἀνὴρ ἐπιθυμῶν· εἰρήνη σοι, ἀνδρίζου καὶ ἴσχυε. ^[5]

4 39 7 » Ὅποτε γὰρ παραλυθῇ πᾶσα ἡ τοῦ βίου ἡμῶν ἰσχύς καὶ δόξα, τότε ἐνδυναμούμεθα ὑπὸ Χριστοῦ τοῦ ὀρέγοντος χεῖρα καὶ ἐγείροντος ἡμᾶς «ὡς ἐκ νεκρῶν ζῶντας» καὶ ὡς ἀπὸ ᾄδου εἰς ἀνάστασιν ζωῆς. «Καὶ ἐν τῷ λαλῆσαι αὐτὸν μετ' ἐμοῦ ἴσχυσα καὶ εἶπα· λαλεῖτω ὁ κύριός μου ὅτι ἐνίσχυσάς με. ^[5]

4 40 1 » Ὅποτε γὰρ εὐέλπιδας ἐποίησεν ἡμᾶς ὁ λόγος πρὸς τὰ μέλλοντα, εὐκόλως καὶ τῆς τούτου φωνῆς ἀκούειν δυνάμεθα.

4 40 3 Φησὶν οὖν πρὸς αὐτόν· «Εἰ οἶδας τί ἦλθον πρὸς σέ; καὶ νῦν ἐπιστρέψω τοῦ πολεμῆσαι μετὰ ἄρχοντος Περσῶν» «ἀλλ' ἢ ἀναγγελῶ σοι τὸ ἐγγεγραμμένον ἐν γραφῇ ἀληθείας, καὶ οὐκ ἔστιν οὐδεὶς ὁ ἀντεχόμενος μετ' ἐμοῦ περὶ τούτων, ἀλλ' ἢ Μιχαήλ ὁ ἄρχων ὑμῶν», «καὶ τοῦτον

κατέλιπον ἐκεῖ.» «Ἄφ' ἧς γὰρ ἡμέρας ἔδωκας τὸ πρόσωπόν σου κακωθῆναι ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ σου, εἰσηκούσθη ἡ δέησίς σου,» καὶ ἀπεστάλην ἐγὼ «τοῦ πολεμῆσαι μετὰ ἄρχοντος Περσῶν» βουλὴ γάρ τις ἐγεγόνει μὴ ἀποστέλλειν τὸν λαόν· ἵνα οὖν ἐν τάχει τὸ αἷτημά σου γενηθῇ, ἀντέστην τούτῳ ἐγὼ καὶ «κατέλιπον ἐκεῖ» Μιχαὴλ τὸν ἄρχοντα ὑμῶν. Τίς δὲ ἔστιν Μιχαὴλ ἀλλ' ἢ ὁ ἄγγελος ὁ τῷ λαῷ παραδεδομένος, ὡς λέγει τῷ Μωυσῇ· «οὐ μὴ πορευθῶ μεθ' ὑμῶν ἐν τῇ ὁδῷ διὰ τὸν λαὸν σκληροτράχηλον εἶναι, ἀλλ' ἢ ὁ ἄγγελός μου πορεύσεται μεθ' ὑμῶν. ^[10]

4 40 4 » Οὗτος ἀντέστη ἐν τῷ καταλύματι» Μωυσῇ, ἡνίκα ἔφερεν τὸ παιδίον ἀκρόβυστον εἰς Αἴγυπτον· οὐ γὰρ ἦν ἐφικτὸν τὸν πρέσβυν καὶ μεσίτην νόμου γινόμενον Μωυσῆν καὶ διαθήκην πατέρων καταγγέλλοντα ἐπάγεσθαι παιδίον ἀκρόβυστον, ἵνα μὴ ὡς ψευδοπροφήτης καὶ πλάνος ὑπὸ τοῦ λαοῦ εἶναι νομισθῇ. ^[5]

4 41 1 «Καὶ νῦν, φησὶν, ἀλήθειαν ἀναγγελῶ σοι.» Ἡδύνατο οὖν ἡ ἀλήθεια ἕτερόν τι παρὰ τὴν ἀλήθειαν ἀναγγεῖλαι; ἀλήθεια ἦν ὁ τῷ Δανιὴλ ὀφθεῖς καὶ ἀλήθειαν ἀνήγγειλεν· αὐτὸς πάλιν ἀλήθεια ἐν τῷ κόσμῳ φανεῖς ἀλήθειαν ἐδίδασκεν. Ὡ μακαρίων μαθητῶν ἀλήθειαν ὑπὸ Χριστοῦ διδασκομένων. Φησὶν οὖν πρὸς αὐτὸν. ^[5]

4 41 2 «Ἴδου ἔτι τρεῖς βασιλεῖς ἀναστήσονται ἐν τῇ Περσίδι, καὶ ὁ τέταρτος πλουτήσῃ πλοῦτον μέγαν παρὰ πάντας· καὶ μετὰ τὸ κρατῆσαι αὐτὸν τοῦ πλούτου αὐτοῦ ἐπαναστήσεται πάσαις ταῖς βασιλείαις τῶν Ἑλλήνων. Καὶ ἀναστήσεται βασιλεὺς δυνατός, καὶ κυριεύσει κυρείας πολλῆς καὶ ποιήσῃ κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ· καὶ ὡς ἀναστῇ ἡ βασιλεία αὐτοῦ συντριβήσεται καὶ διαιρεθήσεται εἰς τοὺς τέσσαρας ἀνέμους τοῦ οὐρανοῦ.» Ταῦτα μὲν οὖν ἤδη ἀνωτέρω διηγησάμεθα, ἡνίκα περὶ τῶν τεσσάρων θηρίων τὸν λόγον ἐποιούμεθα· ἀλλ' ἐπειδὴ λεπτῶς ἡ γραφὴ νῦν τὰ πάντα ταῦτα πάλιν διηγῆται, ἐξ ἀνάγκης δεῖ καὶ ἡμᾶς ἐκ δευτέρου τὸν λόγον ποιῆσθαι, ἵνα μὴ ἀργὴν τὴν γραφὴν καὶ ἀναπόδεικτον καταλίπωμεν. ^[5]

4 41 4 «Ἔτι τρεῖς, φησὶν, βασιλεῖς ἀναστήσονται ἐν τῇ Περσίδι καὶ ὁ τέταρτος πλουτήσῃ πλοῦτον μέγαν.» Γεγένηται. Μετὰ γὰρ Κῦρον ἀνέστη Δαρεῖος, ἔπειτα Ἀρταξέρξης, εἶτα Ξέρξης. Τρεῖς οὗτοι γεγένηνται βασιλεῖς πεπλήρωται ἡ γραφή. «Καὶ ὁ τέταρτος πλουτήσῃ πλοῦτον μέγαν. ^[5]

4 41 5 » Τίς οὗτος ἀλλ' ἢ Δαρεῖος, ὃς βασιλεύσας καὶ ἑνδοξος γενηθεὶς ἐπλούτησεν καὶ ἐπανεῖστη πάσαις βασιλείαις Ἑλλήνων. Τούτῳ ἐπανεῖστη Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδών, υἱὸς Φιλίππου γεγονώς, καὶ καθεῖλεν τὸ τοῦτου βασιλείον· καὶ μετὰ τὸ ὑποτάξαι αὐτὸν τοὺς Πέρσας διηρέθη ἡ τοῦτου βασιλεία εἰς τοὺς τέσσαρας ἀνέμους τοῦ οὐρανοῦ. ^[5]

4 41 6 Τελευτῶν γὰρ Ἀλέξανδρος διεῖλεν τὴν βασιλείαν αὐτοῦ εἰς τέσσαρας ἀρχάς. «Καὶ ἀναστήσεται βασιλεὺς ἕτερος δυνατός» «καὶ εἰσελεύσεται εἰς τὰ ὑποστηρίγματα τοῦ βασιλέως Αἰγύπτου.

4 42 1 » Ἀντίοχος γὰρ τις γεγένηται βασιλεὺς τῆς Συρίας.

4 42 3 Οὗτος «ἐβασίλευσεν ἐν ἑκατοστῷ καὶ τριακοστῷ καὶ ἑβδόμῳ ἔτει βασιλείας Ἑλλήνων.» Καὶ δὴ τοῖς τότε καιροῖς «πόλεμον» συνάπτει «πρὸς Πτολεμαῖον βασιλέα Αἰγύπτου» καὶ ὑπερισχύσας αὐτοῦ κρατεῖ.

4 42 5 Οὗτος ὑποστρέφων ἐξ Αἰγύπτου «ἀνέβη ἐπὶ Ἱερουσαλὴμ» ἔτει «ἑκατοστῷ καὶ τεσσαρακοστῷ τρίτῳ», «καὶ λαβὼν» πάντας τοὺς θησαυροὺς τοὺς ὄντας ἐν οἴκῳ κυρίου ἐπορεύθη εἰς Ἀντιόχειαν. Τούτων οὕτως γενομένων, «μετὰ δύο ἑτῆς ἡμερῶν ἀποστέλλει ὁ βασιλεὺς» ἴδιον φορολόγον «εἰς τὰς πόλεις τῆς Ἰουδαίας» ἀναγκάζειν τοὺς Ἰουδαίους μεταβαίνειν ἀπὸ τῶν πατρῶων νόμων, τοῖς δὲ τοῦ βασιλέως δόγμασιν καὶ νόμοις ὑποτάσσεσθαι. ^[5]

4 42 7 Καὶ δὴ παραγενομένου αὐτοῦ ἐν Μωδεῖμ τῇ πόλει, προσκαλεῖται τινα ὀνόματι Ματθαθαῖον ἄνδρα εὐλαβὴ καὶ δίκαιον, ὄντα ἐκ τοῦ ἱερατικοῦ γένους, πρὸς ὃν ἀποκριθεὶς ἔφη· δεῦρο δὴ, ὦ

Ματθαθία, ἐπίθουσιν καὶ «ποιήσων τὸ πρόσταγμα τοῦ βασιλέως», καθὼς «ἐποίησαν πάντα τὰ ἔθνη» ὅτι σὺ «ἄρχων» «μέγας» καὶ ἡγούμενος ἐν τῇ πόλει καὶ «ἐστηριγμένος» ἐν τέκνοις, «καὶ ἔσθ» φίλος «τοῦ βασιλέως.» Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς ἔφη· «Εἰ πάντα τὰ ἔθνη» καὶ πᾶς ἄνθρωπος πορεύεται ὀπίσω τοῦ βασιλέως ποιῆσαι κατὰ τὸ πρόσταγμα αὐτοῦ, «ἀλλ' ἐγὼ καὶ» ὁ οἶκός μου καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρός μου οὐ μὴ ποιήσωμεν κατὰ τὸ πρόσταγμα τοῦ βασιλέως. ^[5]

4 42 8 «Ἰλεως ἡμῖν» ἀποστῆναι ἀπὸ νόμου καὶ διαθήκης «πατέρων ἡμῶν», ἢ «τῶν λόγων τοῦ βασιλέως οὐκ ἀκουσόμεθα τοῦ» ἐκκλῖναι τὴν ὁδὸν ἡμῶν δεξιὰ ἢ ἀριστερά. Ἐτι λαλοῦντος αὐτοῦ τὰ ῥήματα ταῦτα αὐτῷ, ἰδοὺ «ἀνὴρ Ἰουδαῖος» ἐλθὼν κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ προσήλθεν ἐπιθῆσαι ἐπὶ τὸν βωμὸν Μωδεεὶμ· ἰδὼν δὲ Ματθαθίας «ἐζήλωσεν» κατὰ τὸν νόμον «καὶ ἐτρόμασαν οἱ νεφροὶ αὐτοῦ, καὶ ἀνήγαγεν θυμὸν κατὰ τὸ κρίμα», καὶ ἐπιστὰς ἐφόνευσεν τὸν ἄνδρα τὸν Ἰουδαῖον καὶ τὸν δυνάστην τοῦ βασιλέως τὸν καταναγκάζοντα, «καὶ τὸν βωμὸν καθεῖλεν», καὶ ἐκραύγαζεν «ἐν τῇ πόλει» λέγων· εἴ τις πρὸς κύριον «ἰστῶν διαθήκην» ἁγίαν ἐκπορευέσθω «ὀπίσω μου. ^[5]

4 42 9 » Καὶ κατέλιπον πάντα τὰ «ἐν τῇ πόλει» καὶ ἔφυγον ἐν τοῖς ὄρεσιν, καὶ προσεκολλήθησαν αὐτῷ «συναγωγὴ ἀνδρῶν ἰσχυρῶν δυνάμει», καὶ ἐγενήθησαν αὐτῷ «στήριγμα.

4 42 10 » Τότε δὴ αἱ δυνάμεις αἱ κατοικοῦσαι τὴν Συρίαν ἀκούσασαι τὰ γενόμενα ἔδραμον πρὸς αὐτοὺς καὶ «συνεστήσαντο πόλεμον πρὸς αὐτοὺς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου.

4 43 1 » Οἱ δὲ νόμον θεοῦ φοβούμενοι καὶ τῇ ἐντολῇ τοῦ θεοῦ κρατούμενοι οὐκ ἐπῆραν χεῖρα πρὸς αὐτοὺς «οὐδὲ λίθον ἐξετίναξαν αὐτοῖς, οὐδὲ ἐπέφραξαν τοὺς κρυφίους.» Καὶ ἀπεκρίθησαν αὐτοῖς ἐκεῖνοι καὶ εἶπαν· καὶ ἔως νῦν «ἐξέλλατε καὶ ποιήσατε» τὸ πρόσταγμα «τοῦ βασιλέως καὶ ζήσεσθε. ^[5]

4 43 2 » Οἱ δὲ «εἶπαν· οὐκ ἐξελευσόμεθα, οὐδὲ ποιήσομεν» τὸ πρόσταγμα «τοῦ βασιλέως», «ἀποθανούμεθα» «ἐν τῇ ἀπλότητι ἡμῶν· μαρτυρεῖ ἐφ' ἡμᾶς ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, ὅτι ἀκρίτως ἀπόλλυτε ἡμᾶς.» Τότε ἐπέπεσον αὐτοῖς ἐν πυρὶ καὶ ἐν φόνῳ καὶ ἐν αἰχμαλωσίᾳ καὶ ἀπέκτειναν ἐξ αὐτῶν «ἕως χιλίων ψυχῶν. ^[5]

4 43 3 » Πληροῦνται οὖν τὰ πρὸς τὸν μακάριον Δανιὴλ λελαλημένα· καὶ εἰσελεύσεται ἐν ἐξοδίαις καὶ ἐπαρθήσεται ἡ καρδία αὐτοῦ ἐπὶ «διαθήκην ἁγίαν», καὶ θελήσει πάντα ποιῆσαι κατὰ τὴν καρδίαν αὐτοῦ, καὶ θλιβήσονται «καὶ ἀσθενήσουσιν» οἱ δοῦλοί μου ἐν λιμῷ καὶ ἐν μαχαίρᾳ καὶ «ἐν αἰχμαλωσίᾳ. ^[5]

4 43 4 » Ἦκουσεν δὲ ταῦτα «Ματθαθίας καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἐπένθησαν» περὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν καὶ εἶπαν πρὸς ἀλλήλους λέγοντες· «Ἐὰν πάντες ποιήσωμεν» καθὼς «ἐποίησαν οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν», ἐλεύσονται οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν καὶ «τάχιον» ἐξαροῦσιν ἡμᾶς ἐκ «τῆς γῆς. ^[5]

4 44 1 » Ἐὰν οὖν ἐπιστῇ ἐφ' ἡμᾶς πόλεμος ἐν σαββάτῳ, στῶμεν καὶ «πολεμήσωμεν» ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν καὶ ὑπὲρ τῶν νομίμων ἡμῶν.» Τότε δὴ κατέδραμον ἐπ' αὐτοὺς καὶ κατεδίωξαν αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν, καὶ εἰσῆλθαν εἰς τὴν πόλιν καὶ «περιέτεμον τὰ παιδάρια ὅσα εὔρον ἀπερίτμητα» καὶ «καθεῖλαν τοὺς βωμοὺς» καὶ πάντα τὰ τεμένη «καὶ κατευωδώθη τὸ ἔργον ἐν χειρὶ αὐτῶν. ^[5]

4 44 2 » Λέγει δὲ Δανιὴλ· «Καὶ βοηθήσονται βοήθειαν μικράν.

4 44 3 » Ἀνέστη γὰρ τότε Ματθαθίας, «ἀνέστη Ἰούδας ὁ Μακκαβαῖος», καὶ ἐβοήθησαν αὐτοῖς καὶ ἐρρύσαντο αὐτοὺς ἐκ χειρὸς Ἑλλήνων καὶ ἐπληρώθη τὸ εἰρημένον ἐν τῇ γραφῇ. Λέγει πάλιν· «Καὶ εἰσελεύσεται» «θυγάτηρ βασιλέως τοῦ νότου» «πρὸς τὸν βασιλέα τοῦ βορρᾶ, τοῦ ποιῆσαι μετ' αὐτοῦ συνθήκας» «καὶ οὐ στήσονται βραχίονες τοῦ ἄγοντος αὐτήν, καὶ συντριβήσεται καὶ πεσεῖται καὶ αὐτὴ καὶ ὁ ἄγων αὐτήν. ^[5]

4 45 1

» Καὶ γεγένηται καὶ τοῦτο.

- 4 45 2 Πτολεμαῖς γάρ τις βασιλεύουσα Αἰγύπτου τότε δὴ ἐκπορεύεται ἅμα τοῖς δυσὶν υἱοῖς αὐτῆς Πτολεμαίῳ καὶ Φιλομήτορι, συνθήκας ποιησομένη πρὸς Ἀντίοχον τὸν βασιλέα τῆς Συρίας. Καὶ δὴ ἐλθοῦσα κατὰ Σκυθόπολιν ἐκεῖ ἀναιρεῖται· ὁ γὰρ ἄγων αὐτὴν προέδωκεν αὐτήν. Τότε δὴ οἱ δύο ἀδελφοὶ πρὸς ἀλλήλους πόλεμον συμβάλλουσιν καὶ ἀναιρεῖται ὁ Φιλομήτωρ, κρατεῖ δὲ ὁ Πτολεμαῖος. Συμβολὴ τοίνυν πάλιν γίνεται Πτολεμαίῳ πρὸς Ἀντίοχον· λέγει γὰρ οὕτως ἡ γραφή· καὶ ἐπαναστήσεται βασιλεὺς τοῦ νότου πρὸς βασιλέα τοῦ βορρᾶ, καὶ ἐπαναστήσεται σπέρμα ἐξ αὐτῆς. ^[5]
- 4 45 4 Ποῖον δὲ σπέρμα ἄλλ' ἢ Πτολεμαῖος, ὃς συνῆψεν πόλεμον πρὸς Ἀντίοχον; Τούτῳ ἐπεξέρχεται ὁ Ἀντίοχος καὶ μὴ κατισχύσας αὐτοῦ φυγὰς γενόμενος ἀνέστρεψεν πάλιν εἰς Ἀντιόχειαν συνάγων ὄχλον πλείονα.
- 4 45 6 Λαμβάνει τοίνυν πᾶσαν τὴν πανοπλίαν αὐτοῦ Πτολεμαῖος καὶ ἄγει εἰς Αἴγυπτον· καὶ πληροῦται ἡ γραφή καθὼς λέγει Δανιήλ· «Καί γε τοὺς θεοὺς αὐτῶν καὶ τὰ χωνευτὰ αὐτῶν καὶ πᾶν χρυσίον ἐπιθυμητὸν» «οἷσει εἰς Αἴγυπτον.» Μετὰ ταῦτα ἐξέρχεται ὁ Ἀντίοχος ἐκ δευτέρου πόλεμον ἐγείρων κατ' αὐτοῦ καὶ ἡττησεν τὸν Πτολεμαῖον.
- 4 46 2 Καὶ δὴ τούτων γενομένων ἐπεγείρεται πάλιν ἐπὶ τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ ὁ Ἀντίοχος καὶ ἐξαποστέλλει τινὰ Νικάνορα μετὰ δυνάμεως πολλῆς, ὅπως ἐκπολεμήσῃ τοὺς Ἰουδαίους, ἡνίκα Ἰούδας μετὰ τὴν τελευταίαν Ματθαίου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἦρχεν τοῦ λαοῦ. Παραγενόμενος οὖν ὁ Νικάνωρ εἰς Ἱερουσαλὴμ ἡττᾶται ὑπὸ τοῦ Μακκαβαίου, καὶ ἀναγγέλλεται ταῦτα τῷ βασιλεῖ Ἀντιόχῳ· ὁ δὲ ἀκούσας μετεπέμψατο πάσας τὰς δυνάμεις αὐτοῦ, «καὶ ἔδωκεν» αὐτοῖς «ὀψώνια εἰς ἐνιαυτὸν καὶ» ἐκέλευσεν «αὐτοὺς ἐτοίμους» εἶναι πρὸς τὰς χρείας. ^[5]
- 4 46 4 Καὶ δὴ ὑστερηθεὶς τοῖς ὀψωνίοις «ἐβουλεύσατο πορευθῆναι εἰς τὴν Περσίδα», ὅπως λάβῃ «τοὺς φόρους.» Μέλλων τοίνυν ἀπιέναι προσκαλεῖται τινὰ τῶν ἑαυτοῦ φίλων ὀνόματι Λυσίαν καὶ παρατίθεται αὐτῷ τὸν ἴδιον υἱὸν Ἀντιόχον καὶ «ἐνετείλατο αὐτῷ» πάντα ὅσα «ἠβούλετο», καὶ ἐκέλευσεν αὐτὸν «δύναμιν» ἐξαποστεῖλαι εἰς «τὴν Ἰουδαίαν» «καὶ ἐξᾶραι» τὸ ἔθνος. ^[5]
- 4 46 6 Ἀναστὰς τοίνυν ὁ Λυσίας ἅμα τῷ παιδίῳ Ἀντιόχῳ πορεύεται μετὰ δυνάμεως πολλῆς ἐκπολεμήσων τὴν Ἱερουσαλὴμ. Καὶ ἐλθὼν ἡττᾶται ὑπὸ τοῦ Μακκαβαίου καὶ ἀναγγέλλεται ταῦτα ἐν τῇ Περσίδι τῷ Ἀντιόχῳ, ὅτι κατεκόπησαν πᾶσαι αἱ δυνάμεις αὐτοῦ πεμφθεῖσαι εἰς τὴν Ἰουδαίαν, καὶ ὅτι «Λυσίας ἐπορεύθη» μετὰ δυνάμεως πρὸς αὐτοὺς «καὶ ἀνετράπη ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, καὶ ἴσχυσαν ὅπλοις» καὶ πάσῃ παραθέσει ἐκ πασῶν «παρεμβολῶν ὧν ἐξέκοψαν», «καὶ ὠχύρωσαν» τὸ ὄρος Σιών καὶ ἐτείχισαν αὐτὸ τεῖχεσιν ὑψηλοῖς καὶ μεγάλοις. ^[5]
- 4 46 8 Ὁ δὲ ἀκούσας «ἀπὸ λύπης» «ἔπεσεν εἰς ἀρρωστίαν», διότι μὴ καθὼς ἠθέλησεν οὕτως καὶ ἐγένετο, μὴδὲ καθ' ἃ ἐβούλετο οὕτως καὶ συνέβη. Καὶ δὴ μέλλων τελευταῖν προσκαλεῖται Φίλιππον τὸν ἑαυτοῦ φίλον, καὶ δίδωσιν αὐτῷ τὸ διάδημα, ὅπως ἀποκαταστήσῃ αὐτὸ τῷ παιδί αὐτοῦ Ἀντιόχῳ.
- 4 46 10 Ὅς παραγενόμενος καὶ εἰσελθὼν εἰς Ἀντιόχειαν ἑαυτῷ περιποιήσατο τὸ βασίλειον, ἦσαν γὰρ αἱ πλεῖσται δυνάμεις σὺν αὐτῷ. Ἀναγγέλλεται οὖν ταῦτα τῷ Λυσίᾳ καὶ τῷ παιδίῳ Ἀντιόχῳ— ἐτύγχανεν γὰρ χαρακώσας τὴν Ἱερουσαλὴμ περικαθίσας τε ὁ Λυσίας—, ὅτι πάρεστιν Φίλιππος φέρων τὸ διάδημα καὶ ὅτι κρατεῖ τῆς πόλεως. ^[5]
- 4 46 12 Ὁ δὲ ἀκούσας ταρασσεται καὶ φησὶν· «Δῶμεν δεξιὰς τοῖς ἀνθρώποις τούτοις καὶ ποιήσωμεν μετ' αὐτῶν εἰρήνην»· ὁ γὰρ «τόπος ἐστὶν ὀχυρὸς καὶ ἐπίκειται ἡμῖν καὶ τὰ τῆς βασιλείας.» Καὶ δοὺς δεξιὰς πορεύεται καὶ πληροῦται τὸ εἰρημένον ἐν τῇ γραφῇ· «Καὶ ἀκοὴ καὶ σπουδαὶ ταραξουσιν αὐτὸν ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν.

- 4 46 13 » Τούτων γενομένων λέγει πάλιν ἡ γραφή· καὶ ἐπαναστήσεται ἕτερος βασιλεὺς καὶ οὗτος κατισχύσει ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐπαναστήσεται βασιλεὺς τοῦ νότου, καὶ γε τῶν θυγατέρων αὐτοῦ λήψεται εἰς γυναῖκα.
- 4 47 2 Γίνεται γάρ τινα Ἀλέξανδρον ἀναστῆναι υἱὸν Φιλίππου· οὗτος κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἐπανίσταται Ἀντιόχῳ καὶ πολεμήσας αὐτὸν ἀναιρεῖ, κρατεῖ δὲ τῆς βασιλείας· Τότε ἀποστέλλει «πρὸς Πτολεμαῖον βασιλέα Αἰγύπτου λέγων»· «Δός μοι τὴν θυγατέρα σου» Κλεοπάτραν «εἰς γυναῖκα»· ἰδοὺ γὰρ «ἐκάθισα ἐπὶ θρόνου» βασιλείας τῶν «πατέρων μου». ^[5]
- 4 47 3 » Καὶ δὴ λαβὼν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Πτολεμαῖος ἄγει εἰς Πτολεμαῖδα καὶ δίδωσιν τῷ Ἀλεξάνδρῳ εἰς γυναῖκα· καὶ πληροῦται ἡ γραφή ὡς λέγει· καὶ λήψεται τῶν θυγατέρων αὐτοῦ εἰς γυναῖκα.
- 4 47 5 Λέγει δὲ καὶ· διαφθερεῖ αὐτὴν «καὶ οὐκ αὐτῷ ἔσται.» Ἀληθῶς καὶ τοῦτο πεπλήρωται· ἡνίκα γὰρ ἔδωκεν αὐτῷ Πτολεμαῖος τὴν ἰδίαν θυγατέρα ἐπιστρέφων εἶδεν τὴν βασιλείαν Ἀλεξάνδρου θαυμαστὴν καὶ ἔνδοξον, ἥς κατεπίθυμος γενηθεὶς ὑπούλως ἐλάλει τῷ Ἀλεξάνδρῳ. Λέγει δὲ ἡ γραφή· «Καὶ ἐπὶ μιᾷ τραπέζῃ ψευδῇ λαλήσουσιν» «ἄμφοτεροὶ οἱ βασιλεῖς». ^[5]
- 4 47 6 » Ὁ γὰρ Πτολεμαῖος ἐπιθυμῶν τὴν βασιλείαν Ἀλεξάνδρου ἐσθίων μετ' αὐτοῦ ἐπὶ τραπέζῃ ἐκακοηθίζετο μὴ ἔχων σύμφωνα πρὸς αὐτόν. Πληροῦται οὖν ἡ γραφή. Καὶ δὴ πορευθεὶς Πτολεμαῖος εἰς Αἴγυπτον καὶ στρατολογήσας δύνάμιν πολλήν, ἐπῆλθε τῇ χώρᾳ, ἡνίκα Ἀλέξανδρος ἐπορεύθη εἰς Κιλικίαν· ἔτυχε γὰρ Ταρσεῖς καὶ Μαλλεώτας τότε στασιάζειν· ὃς βουλόμενος καταστεῖλαι αὐτοὺς ἤκεν κατὰ σπουδὴν, καταλείψας τὴν ἰδίαν γυναῖκα Κλεοπάτραν ἐκεῖ. ^[5]
- 4 47 8 Ἐπιβαίνων τοίνυν «ὁ Πτολεμαῖος» τῇ χώρᾳ «φρουρὰν» ἐξέταξεν κατὰ πόλεις κρατήσας δὲ τῆς Ἰουδαίας ἦλθεν πρὸς τὴν ἰδίαν θυγατέρα, καὶ ἐξάπεστείλεν γράμματα πρὸς Δημήτριον ἐν ταῖς νήσοις λέγων· ἔξελθε καὶ ἐλθὲ ἐνθάδε «καὶ δώσω σοι τὴν θυγατέρα μου» Κλεοπάτραν εἰς γυναῖκα, ὅτι Ἀλέξανδρος «ἐζήτησεν ἀποκτεῖναί με.» Ταῦτα δὲ τὰ ῥήματα ἐπλάσατο βουλόμενος ψόγον ἐπενεγκεῖν τῷ Ἀλεξάνδρῳ. Ἐρχεται τοίνυν ὁ Δημήτριος καὶ λαβὼν ὁ Πτολεμαῖος δίδωσιν αὐτῷ τὴν ἰδίαν θυγατέρα εἰς γυναῖκα, τὴν γενομένην Ἀλεξάνδρου. ^[5]
- 4 47 9 Καὶ πληροῦται τὸ εἰρημένον· «Διαφθερεῖ αὐτὴν» «καὶ οὐκ αὐτῷ ἔσται» οὐδὲ αὐτῷ μενεῖ. Ὅτι «ἄμφοτεροὶ οἱ βασιλεῖς αἱ καρδίαι αὐτῶν εἰς πονηρίαν καὶ ἐπὶ μιᾷ τραπέζῃ ψευδῇ λαλήσουσιν» «ἄμφοτεροὶ οἱ βασιλεῖς.» Τούτων οὕτως γενομένων, ἀκούσας ὁ Ἀλέξανδρος συνάπτει πόλεμον μετὰ Πτολεμαίου, καὶ μὴ κατισχύσας αὐτοῦ φυγὰς γίνεται πρὸς τὸν βασιλέα τῶν Ἀράβων· ὁ δὲ ἀφελὼν «τὴν κεφαλὴν Ἀλεξάνδρου» πέμπει «τῷ Πτολεμαίῳ», καὶ λαβὼν ἐκεῖνος περιτίθεται τὰ «δύο διαδήματα» τῆς τε Συρίας καὶ Αἰγύπτου, ἅτινα περιθέμενος τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ τελευτᾷ. ^[5]
- 4 47 10 Καὶ πληροῦται τὸ εἰρημένον ἐν τῇ γραφῇ· «Καὶ οὐ δώσουσιν αὐτῷ δόξαν βασιλείας.» Ἀπέθανεν γὰρ καὶ οὗτος καὶ οὐκ ἔλαβεν δόξαν ὑπὸ πάντων ὡς βασιλεὺς. Διηγησάμενος οὖν ὁ προφήτης τὰ ἤδη συμβάντα καὶ χρόνοις ἰδίοις καὶ τελεσθέντα, ἕτερον ἡμῖν μυστήριον καταγγέλλει, ἐσχάτων καιρῶν ἔνδειξιν ποιούμενος. ^[10]
- 4 48 2 Λέγει γὰρ οὕτως· καὶ ἀναστήσεται ἕτερος βασιλεὺς ἀναιδὴς καὶ «ὕψωθήσεται» ὑπὲρ «πάντα θεὸν» «καὶ μεγαλυνθήσεται» «καὶ λαλήσει ὑπέρογκα καὶ κατευθυνεῖ μέχρις οὗ συντελεσθῇ ἡ ὀργή· εἰς γὰρ συντέλειαν γίνεται. Καὶ ἐπὶ πάντα θεὸν τῶν πατέρων αὐτοῦ οὐ συνήσει καὶ ἐπιθυμίαν γυναικῶν, καὶ ἐπὶ πάντα θεὸν οὐ συνήσει, ὅτι ἐπὶ πάντας μεγαλυνθήσεται. Καὶ θεὸν Μαζωεὶμ ἐπὶ τοῦ τόπου αὐτοῦ δοξάσει καὶ θεὸν, ὃν οὐκ ἔγνωσαν οἱ πατέρες αὐτοῦ, δοξάσει ἐν χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ καὶ λίθῳ τιμίῳ», «καὶ πληθυνεῖ δόξαν καὶ ὑποτάξει αὐτοῖς πολλοὺς καὶ γῆν διελεῖ ἐν δώροις.» «Καὶ οὗτοι διασωθήσονται ἐκ χειρὸς αὐτοῦ Ἐδῶμ καὶ Μωάβ καὶ ἀρχὴ υἱῶν Ἀμμών. Καὶ ἐκτενεῖ τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἡ γῆ Αἰγύπτου οὐκ ἔσται εἰς σωτηρίαν·

καὶ κυριεύσει ἐν τοῖς ἀποκρύφοις τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ἀργυρίου καὶ ἐν πᾶσιν τοῖς ἐπιθυμητοῖς Αἰγύπτου καὶ Λιβύων καὶ Αἰθιοπῶν ἐν τοῖς ὀχυρώμασιν αὐτῶν.» «Καὶ πῆξει τὴν σκηνὴν αὐτοῦ Ἐφιδανῶ ἀνὰ μέσον τῶν θαλασσῶν ἐπ' ὄρος Σαβεῖν ἄγιον καὶ ἥξει ἕως μέρους αὐτοῦ.» Ταῦτα μὲν οὖν οὕτως ὁ προφήτης διηγεῖται περὶ τοῦ ἀντιχρίστου, ὡς ἔσται ἀναιδὴς καὶ πολεμοτρόφος καὶ τύραννος τολμῶν ὑπὲρ «πάντα θεὸν» ἑαυτὸν ὑπεραίρειν, ὃς ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ δυνάμει καυχώμενος καὶ τὰ ὀχυρώματα τῶν πολεμίων ἐκπορθῶν, ἐπὶ «χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ καὶ λίθῳ τιμίῳ» ὑψηλὰ φρονῶν, «λαλήσει ὑπέρογκα» ῥήματα πρὸς θεόν, ἑαυτὸν μόνον ὡς θεὸν προσκυνεῖσθαι θέλων. ^[5]

4 49 2 Περὶ τούτου πᾶσα γραφὴ οὐκ ἐσιώπησεν, καὶ προφητὰ τοῦτον ἐπ' ἀπωλείᾳ πολλῶν ἐρχόμενον προκατήγγειλαν, καὶ ὁ κύριος τούτοις ἐμαρτύρησεν, καὶ ἀπόστολοι ταῦτα περὶ αὐτοῦ ἐδίδαξαν, καὶ τὸ τούτου ὄνομα δι' ἀριθμοῦ μυστικῶς Ἰωάννης ἐν τῇ Ἀποκαλύψει ἐφανέρωσεν. Τοῦτον «βδέλυγμα ἐρημώσεως» ὁ κύριος ἀπεφήνατο, καὶ ὁ ἀπόστολος υἱὸν διαβόλου «κατ' ἐνέργειαν τοῦ σατανᾶ» τοῦτον παρεσόμενον ἐδίδαξεν. ^[5]

4 49 4 Οὗτος πόλιν Τυρίων πατάξας ἐρημώσει καὶ γῆν Αἰγύπτου ἐκπολεμήσας καταστρώσει καὶ πᾶσαν χώραν Λιβύων κατασκάψει, τὸν τε βασιλέα Αἰθιοπῶν σὺν τῇ δυνάμει αὐτοῦ φόνῳ μαχαίρας διολέσει. Ὃς ὑπὲρ πάντας βασιλεῖς καὶ «πάντα θεὸν» ἐπαρθεὶς οἰκοδομήσει τὴν Ἱερουσαλὴμ πόλιν καὶ τὸν ναὸν τὸν ἐστραμμένον ἀναστήσει, πᾶσάν τε τὴν χώραν καὶ τὰ ὄρια αὐτῆς τοῖς Ἰουδαίοις ἀποδώσει, καὶ τὸν λαὸν αὐτῶν ἐκ τῆς τῶν ἐθνῶν δουλείας προσκαλεσάμενος βασιλέα αὐτοῖς ἑαυτὸν ἀποδείξει, καὶ τούτῳ προσκυνήσουσιν ὡς θεῷ οἱ ἀπειθεῖς καὶ τούτῳ γόνυ κλινούσιν, ὑπονοοῦντες αὐτὸν εἶναι τὸν Χριστὸν, μὴ νοοῦντες τὸ ὑπὸ τοῦ προφήτου εἰρημένον, πῶς ἐστὶν πλάνος καὶ οὐκ ἀληθής. ^[10]

4 49 6 Ἱερεμίας γὰρ λέγει· «Ἄνθ' ὧν» ἠπειθήσαν τῇ ἀληθείᾳ τότε λαλήσει «τῷ λαῷ τούτῳ καὶ τῇ Ἱερουσαλὴμ πνεῦμα πλανήσεως.» Ὅθεν εἰδὼς ὁ ἀπόστολος τὴν τοῦ λαοῦ πλάνην καὶ τὴν ἐσομένην «ἐνέργειαν τοῦ σατανᾶ» ἐν αὐτοῖς ἔφη· «Ὅταν λέγωσιν· εἰρήνη καὶ ἀσφάλεια, τότε αἰφνιδίως αὐτοῖς ἐφίσταται ὄλεθρος, ὥσπερ ἡ ὥδιν τικτούσῃ καὶ οὐ μὴ ἐκφύγῃσιν. ^[5]

4 49 7 » Οὗτος ἀνελεῖ τοὺς δύο μάρτυρας καὶ προδρόμους Χριστοῦ κηρύσσοντας τὴν ἔνδοξον αὐτοῦ ἀπ' οὐρανῶν παρουσίαν, ὡς λέγει διὰ τοῦ προφήτου· «Καὶ δώσω τοῖς δυὶ μάρτυσί μου καὶ προφητεύσουσιν ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἐξήκοντα περιβεβλημένοι σάκκου. ^[5]

4 50 1 » Καθ' ἃ καὶ τῷ Δανιὴλ εἶρηκεν· «Καὶ διαθήσει διαθήκην πολλοῖς ἐβδομάς μία, καὶ ἔσται ἐν τῷ ἡμίσει τῆς ἐβδομάδος ἀρθήσεται μου θυσία καὶ σπονδή.

4 50 2 » ἵνα δειχθῇ ἡ μία ἐβδομάς εἰς δύο περιζομένη, τῶν μὲν δύο μαρτύρων τρία ἡμισυ ἔτη κηρυσσόντων, τοῦ δὲ ἀντιχρίστου τὸ ἐπίλοιπον τῆς ἐβδομάδος τοὺς ἀγίους πολεμοῦντος καὶ πάντα τὸν κόσμον ἐρημοῦντος ἵνα πληρωθῇ τὸ εἰρημένον· «Καὶ δώσουσιν βδέλυγμα ἐρημώσεως ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἐνενήκοντα· μακάριος ὁ ὑπομείνας εἰς Χριστὸν καὶ φθάσας εἰς ἡμέρας χιλίας τριακοσίας τριάκοντα πέντε.» Τότε γὰρ «ἔσται θλίψις μεγάλη, οἷα οὐ γέγονεν τοιαύτη ἀπὸ καταβολῆς κόσμου,» ἄλλων ἀλλαχῇ κατὰ πᾶσαν πόλιν καὶ χώραν εἰς τὸ ἀναιρεῖν τοὺς πιστοὺς πεμπομένων, καὶ τῶν μὲν Ἰουδαίων ἐπὶ τῇ τούτων ἀπωλείᾳ εὐφραινομένων, καὶ τῶν ἐθνῶν ἐπιχαιρομένων καὶ τῶν ἀπίστων αὐτοῖς συναιρομένων, τῶν δὲ ἀγίων ἀπὸ δύσεως εἰς ἀνατολὴν πορευομένων, καὶ ἐτέρων ἀπὸ ἀνατολῶν εἰς μεσημβρίαν διωκομένων, ἄλλων δὲ ἐν τοῖς ὄρεσιν καὶ ἐν τοῖς σπηλαίοις κρυπτομένων, πανταχοῦ αὐτοῦς τοῦ βδελύγματος πολεμοῦντος καὶ διὰ θαλάσσης καὶ διὰ ξηρὰς τούτους διὰ τοῦ προστάγματος ἀναιροῦντος καὶ κατὰ πάντα τρόπον ἐκ τοῦ κόσμου ἐκθλίβοντος, μὴ δυναμένων αὐτῶν μήτε «πωλησαί» τι τῶν ἰδίων μήτε «ἀγοράσαι» παρὰ τῶν ἀλλοτρίων, χωρὶς ἐὰν μή τις «τὸ ὄνομα τοῦ θηρίου» ἐν χειρὶ περιφέρῃ, ἢ τὸ τούτου «χάραγμα» ἐπὶ τῷ μετώπῳ βαστάξῃ. ^[15]

- 4 50 4 Πάντες γὰρ πιστοὶ τότε ἐκ παντὸς τόπου ἐκδιωχθήσονται καὶ ἐκ τῶν οἰκιῶν κατασπασθήσονται καὶ ἐκ τῶν πόλεων ἐξελασθήσονται καὶ ἐν τῷ δημοσίῳ συρήσονται καὶ πάσῃ κολάσει κολασθήσονται καὶ ἐκ παντὸς τοῦ κόσμου ἐκβληθήσονται. Χρὴ οὖν ἐνορᾶν τὴν ἐσομένην τῶν ἀγίων τότε θλίψιν καὶ τάλαιπωρίαν—δεῖ γὰρ ἡμᾶς ἐκ τῶν ἤδη μερικῶς γινομένων ἐννοεῖν τὰ ἐσόμενα—, τοιαύτης ζάλης καὶ ταραχῆς ἐν παντὶ τῷ κόσμῳ γενησομένης, καὶ πάντων πιστῶν πανταχοῦ ἀναιρουμένων καὶ κατὰ πᾶσαν πόλιν καὶ χώραν σφαζομένων, καὶ δικαίων αἵματος ἐκχυνομένου, καὶ ζώντων ἀνθρώπων καιομένων, καὶ θηρίοις ἐτέρων παραβαλλομένων, καὶ νηπίων ἐν ἀφόδοις φονευομένων, καὶ ἀτάφων πάντων ῥιπτούμενων καὶ ὑπὸ κυνῶν βιβρωσκομένων, παρθένων τε καὶ γυναικῶν παρρησίᾳ φθειρομένων καὶ αἰσχροῶς ἐμπαιζομένων, καὶ ἀναρπαγῶν γινομένων, καὶ κοιμητηρίων ἀγίων ἀνασκαπτομένων, καὶ λειψάνων ἀνορουσσομένων καὶ ἐν πεδίῳ ῥιπτούμενων, καὶ βλασφημιῶν γινομένων. ^[10]
- 4 51 2 Τάραχος ἔσται ἐν πόλεσιν τότε, τῶν ἀγίων ἐκεῖθεν διωκομένων· τάραχος ἔσται ἐν ὁδοῖς καὶ ἐν ἐρημίαις, πάντων ἐκεῖ κρύβεσθαι βουλομένων· τάραχος ἔσται ἐν θαλάσῃ, πάντων δι' ὕδατος φεύγειν πειρωμένων· τάραχος ἔσται ἐν νήσοις, πάντων ἐκεῖ ἐκζητούμενων. Καὶ ἔσται ἡ γῆ τότε τοῖς ἀγίοις ἄκαρπος καὶ πᾶσα πόλις ἀοίκητος καὶ θάλασσα ἄπλωτος καὶ πᾶς ὁ κόσμος ἔρημος, τῶν μὲν ὑπὸ λιμοῦ διαφθειρομένων, τῶν δὲ ἀπὸ δίψης ἐκλιμπανόντων, ἐτέρων δὲ ἀπὸ τοῦ φόβου καὶ τῆς πολλῆς θλίψεως ἀποθνησκόντων. ^[5]
- 4 51 4 Ποῦ δὲ τότε κρυβήσεται ἄνθρωπος; τίνι δὲ τὰ ἴδια τέκνα παραθήσεται; ποῦ δὲ τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ ἀποκομίσας διασώσει, ὅποτε μὴδὲ τὴν ἰδίαν ψυχὴν σῶσαι δύναται; Τότε ἔσονται οἰμωγαὶ νηπίων πολλαί, πατέρων τε καὶ μητέρων ὀδυρμοὶ, γυναικῶν τε καὶ παρθένων ὀλολυγμοί, ἀδελφῶν τε καὶ συγγενῶν κοπετοί.
- 4 51 6 Τίς τίνα πενθήσει τότε; οὐκ ἀδελφὸς ἀδελφόν, καὶ γὰρ αὐτὸς τὸν θάνατον προσδοκᾷ· οὐ μήτηρ θυγατέρα, καὶ αὐτὴ τὸν θάνατον ὑφορωμένη· οὐ πατὴρ υἱόν, φοβούμενος μὴ καὶ αὐτὸς ἀναιρεθῇ. Διὰ τοῦτο προειδὼς ὁ κύριος ταῦτα λέγει· «Προσεύχεσθε, ἵνα μὴ γένηται ἡ φυγὴ ὑμῶν χειμῶνος ἢ σαββάτου», μὴτε ἀργοῦντας ὑμᾶς ἀπὸ δικαιοσύνης, μὴτε ἀσχολουμένους ὑμᾶς ἐν βιωτικοῖς πράγμασιν, ὡς ἐν χειμῶνι, μήπως «αἰφνιδίως ἐπιστῇ ἐφ' ὑμᾶς ἡ ἡμέρα ἐκείνη ὡς παγίς. ^[5]
- 4 52 1 » «Εἰ γὰρ μὴ ἐκολοβώθησαν, φησὶν, αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι, οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σὰρξ· διὰ δὲ τοὺς ἐκλεκτοὺς κολοβωθήσονται αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι.
- 4 52 2 » Ἀλλὰ «μετὰ τὴν θλίψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς καὶ οἱ ἀστέρες καίονται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐκπίπτοντες καὶ αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται, καὶ τότε» «ὄφονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς. ^[5]
- 4 52 3 » Εἰ γὰρ ὁ διάβολος πρὸς ὀλίγον ἔλαβεν ἐξουσίαν ταραῖν τὴν γῆν, ὡς γέγραπται, «ἔδωκεν αὐτῷ» ὁ θεὸς ἐξουσίαν «πειράσαι τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς», πόσον μᾶλλον ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ ὁ λαβὼν τὴν πᾶσαν ἐξουσίαν τῶν ἐπουρανίων καὶ τῶν ἐπιγείων καὶ καταχθονίων ταραῖν πάντα τὸν κόσμον καὶ τὰ ἐν αὐτῷ στοιχεῖα πρὸς «ἐκδίκησιν τῶν» ἀγίων μετὰ δυνάμεως ἀγγελικῆς καὶ δόξης πατρικῆς παραγινόμενος, «ὅταν ἔλθῃ ἐνδοξασθῆναι ἐν πᾶσιν τοῖς ἀγίοις αὐτοῦ καὶ θαυμασθῆναι ἐν πᾶσιν τοῖς» ἐπικαλουμένοις αὐτόν, «ἀνταποδοῦναι τοῖς θλίβουσιν ἡμᾶς θλίψιν, ἡμῖν δὲ τοῖς θλιβομένοις ἄνεσιν. ^[10]
- 4 52 4 » Δύο οὖν βδελύγματα προείρηκεν Δανιήλ, ἐν μὲν ἀφανισμοῦ, ἐν δὲ ἐρημώσεως.
- 4 54 1 Τί τὸ τοῦ ἀφανισμοῦ ἄλλ' ἢ ὃ ἔστησεν ἐκεῖ κατὰ τὸν καιρὸν ὁ Ἀντίοχος; καὶ τί τὸ τῆς ἐρημώσεως ἄλλ' ἢ τὸ καθ' ὅλου, ὡς παρέσται ὁ ἀντίχριστος; Ὡς λέγει Δανιήλ· καὶ αὐτὸς ἐπὶ ἀπωλείᾳ πολλῶν στήσεται, «καὶ γῆν διελεῖ ἐν δώροις» καὶ βαλεῖ εἰς αὐτὴν χῶμα, «καὶ γῆ

Αἰγύπτου οὐκ ἔσται εἰς σωτηρίαν», «καὶ οὗτοι σωθήσονται ἐκ χειρὸς αὐτοῦ Ἐδὼμ καὶ Μωάβ καὶ ἀρχὴ υἱῶν Ἀμμών. ^[5]

4 54 2 » Οὗτοι γάρ εἰσιν οἱ συνερχόμενοι αὐτῷ διὰ τὴν συγγένειαν καὶ βασιλέα αὐτὸν πρῶτοι ἀναγορεύοντες.

4 54 3 Οἱ μὲν Ἐδὼμ εἰσιν οἱ υἱοὶ τοῦ Ἡσαῦ, οἱ κατοικοῦντες τὸ ὄρος Σηείρ· Μωάβ δὲ καὶ Ἀμμών οἱ υἱοὶ τοῦ Λώτ, οἱ ἐκ τῶν δύο αὐτοῦ θυγατέρων γεγεννημένοι· ὥς καὶ Ἡσαΐας λέγει· «Καὶ πετασθήσονται ἐν πλοίοις ἀλλοφύλων θάλασσαν ἅμα προνομεύοντες», καὶ οἱ ἀπὸ «ἀνατολῶν» καὶ δυσμῶν καὶ οἱ ἀπὸ βορρᾶ δώσουσιν δόξαν, «οἱ δὲ υἱοὶ Ἀμμών πρῶτοι ὑπακούσονται.» Οὗτος ὑπ' αὐτῶν βασιλεὺς ἀναγορευθεὶς καὶ ὑπὸ πάντων δοξασθεὶς καὶ βδέλυγμα ἐρημώσεως τῷ κόσμῳ γενηθεὶς, κρατήσῃ ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἐνενήκοντα· ὥς καὶ Δανιήλ λέγει· «Καὶ δώσουσιν βδέλυγμα ἐρημώσεως ἡμέραι χίλιαι διακόσiai ἐνενήκοντα· μακάριος ὁ ὑπομείνας καὶ φθάσας εἰς ἡμέρας χιλίας τριακοσίας τριάκοντα πέντε. ^[5]

4 55 1 » Τοῦ γὰρ βδελύγματος παραγενομένου καὶ πολεμοῦντος τοὺς ἁγίους, ὃς ἂν ὑπερβῇ τὰς ἡμέρας αὐτοῦ καὶ ἐγγίσῃ εἰς ἡμέρας τεσσαράκοντα πέντε ἑτέρας ἐγγιζούσης πεντηκοστῆς, ἔφθασεν εἰς βασιλείαν οὐρανῶν.

4 55 3 Ἔρχεται γὰρ ὁ ἀντίχριστος εἰς μέρος πεντηκοστῆς ὡς τὴν βασιλείαν ἅμα Χριστῷ κληρονομεῖν μέλλων. Καὶ διὰ τοῦτο Ἡσαΐας λέγει· «Ἀρθήτω ὁ ἀσεβής, ἵνα μὴ ἴδῃ τὴν δόξαν κυρίου.

4 55 4 » Καὶ Παῦλος ἐν τῇ πρὸς Θεσσαλονικεῖς φησιν· «Ὅν ὁ κύριος Ἰησοῦς ἀνελεῖ τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ καὶ καταργήσῃ τῇ ἐπιφανείᾳ τῆς παρουσίας αὐτοῦ», τὴν δὲ βασιλείαν οἱ ἅγιοι ἅμα Χριστῷ κληρονομεῖν μέλλουσιν. ^[5]

4 56 1 Τούτων οὖν οὕτως ἐσομένων προσέθηκεν λέγων· «Καὶ πολλοὶ τῶν ἐν γῆς χώματι καθευδόντων ἀναστήσονται, οὗτοι εἰς ζωὴν αἰώνιον καὶ οὗτοι εἰς ὀνειδισμόν καὶ αἰσχύνην αἰώνιον, καὶ οἱ συνιέντες ἐκλάμπουσιν ὡς ἡ λαμπρότης τοῦ στερεώματος καὶ ἀπὸ τῶν δικαίων τῶν πολλῶν ὡς οἱ ἀστέρες εἰς τὸν αἰῶνα καὶ ἔτι.» Τίνες οὖν εἰσιν οἱ καθεύδοντες «ἐν γῆς χώματι» ἀλλ' ἢ τὰ τῶν ἀνθρώπων σώματα, ἅτινα ἀπολαμβάνοντα τὰς ἰδίας ψυχὰς ἀναστήσονται, οἱ μὲν «εἰς ἀνάστασιν ζωῆς», καθαρὰ καὶ διαυγῇ καὶ λάμποντα «ὡς ἡ λαμπρότης τοῦ στερεώματος» ἀπολαμβάνοντες αὐτά, οἱ δὲ «εἰς ἀνάστασιν κρίσεως», αὐτάρκη πρὸς τὴν αἰώνιον κόλασιν αὐτὰ ἀπολαμβάνοντες· καθὼς καὶ ὁ Παῦλος λέγει· «Αὐτὸς δὲ σωθήσεται ὡς διὰ πυρός. ^[5]

4 56 2 » Καὶ γὰρ ὁ κύριος δὲ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τὸ ὅμοιον εἶρηκεν.

4 56 3 «Τότε οἱ δίκαιοι ἐκλάμπουσιν ὡς ὁ ἥλιος» φαίνει ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ. Καὶ Ἡσαΐας λέγει· «Ἐγειρε ὁ καθεύδων καὶ ἐξεγέρθητι ἐκ τῶν νεκρῶν, καὶ ἐπιφάσει σοι ὁ Χριστός.

4 56 4 » Καὶ ὁ κύριος πάλιν· «Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἔρχεται ὥρα καὶ νῦν ἐστίν, ὅτε οἱ νεκροὶ ἀκούσουσιν τῆς φωνῆς τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ» «καὶ ἀναστήσονται οἱ τὰ ἀγαθὰ πράξαντες εἰς ἀνάστασιν ζωῆς, οἱ δὲ τὰ φαῦλα πράξαντες εἰς ἀνάστασιν κρίσεως. ^[5]

4 56 5 » Οὗτοι, φησὶν, ἀναστήσονται «εἰς ζωὴν», οἱ τῇ ὄντως ζωῇ πεπιστευκότες καὶ «ἐν βίβλῳ ζωῆς» ἐγγεγραμμένοι· καὶ «οὗτοι εἰς ὀνειδισμόν καὶ αἰσχύνην αἰώνιον», οἱ τῷ ἀντιχρίστῳ συναιρόμενοι καὶ σὺν αὐτῷ εἰς τὴν αἰώνιον κόλασιν βαλλόμενοι. ^[5]

4 56 7 Περὶ οὗ προφητεύει Ἡσαΐας λέγων· «Ὅν τρόπον ἱμάτιον ἐν αἵματι πεφυρμένον οὐκ ἔσται καθαρόν, οὕτως οὐδὲ σὺ οὐκ ἔση καθαρός, ὅτι τὴν γῆν μου ἠρήμωσας καὶ τὸν λαόν μου ἀπέκτεινας· οὐ μὴ μείνης εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον, σπέρμα πονηρόν· ἐτοίμασον τὰ τέκνα σου εἰς σφαγὴν ταῖς ἁμαρτίαις τοῦ πατρὸς σου, ἵνα μὴ ἀναστῶσιν καὶ τὴν γῆν μου κληρονομήσωσιν.» Τούτων οὕτως εἰρημένων λέγει ὁ Δανιήλ· «Καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἕτεροι δύο ἄνδρες ἐστήκεισαν

εἷς ἐντεῦθεν τοῦ χεῖλους τοῦ ποταμοῦ καὶ εἷς ἐντεῦθεν», καὶ ἀπεκρίθησαν τῷ ἀνδρὶ τῷ ἐστῶτι «ἐπάνω τοῦ ὕδατος τοῦ ποταμοῦ» καὶ εἶπαν αὐτῷ· «Ἔως πότε τὸ πέρας» τῶν λόγων «τῶν θαυμαστῶν, ὧν ἐλάλησας; καὶ ἤκουσα τοῦ ἀνδρὸς τοῦ ἐνδεδυμένου τὸ βαδδὶν, ὃς ἦν ἐπάνω τοῦ ὕδατος τοῦ ποταμοῦ καὶ ὑψωσεν τὴν δεξιὰν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀριστερὰν αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ὤμοσεν τῷ ζῶντι εἰς τὸν αἰῶνα, ὅτι εἰς καιρὸν καὶ καιροὺς καὶ ἡμῖς καιροῦ ἐν τῷ συντελεσθῆναι διασκορπισμὸν γινώσκονται ταῦτα πάντα. ^[10]

4 57 1 » Τίνες οὖν ἦσαν οἱ δύο ἄνδρες οἱ ἐστῶτες παρὰ τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ, ἀλλ' ἢ «ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται»; Καὶ τίς ἦν ὁ ἐστὼς «ἐπάνω τοῦ ὕδατος» εἰ μὴ αὐτὸς οὗτος, περὶ οὗ αὐτοὶ οὗτοι πάλαι προεκήρυξαν, ὃς ἔμελλεν ἐπ' ἐσχάτων ἐπὶ τῷ Ἰορδάνῃ φανερώς ὑπὸ τοῦ πατρὸς μαρτυρεῖσθαι καὶ ὑπὸ Ἰωάννου τῷ λαῷ παρρησίᾳ δείκνυσθαι, ὃ τὸ κάστρ. τοῦ γραμματέως περὶ τὴν ὁσφὺν φορῶν καὶ τὸ βαδδὶν, τὸν ποικίλον χιτῶνα ἐνδεδυμένος. ^[5]

4 57 4 Οὗτοι πυνθάνονται αὐτοῦ εἰδότες, ὅτι αὐτῷ «ἐδόθη πᾶσα» ἀρχὴ καὶ «ἐξουσία», ἵνα μάθωσιν παρ' αὐτοῦ ἀκριβῶς, πότε μέλλει ἐπάγειν τῷ κόσμῳ τὴν κρίσιν καὶ πότε τὰ ὑπ' αὐτοῦ λελαλημένα πληρωθήσεται. Ὁ δὲ κατὰ πάντα τρόπον πείθειν τούτους βουλόμενος ἐπῆρεν «τὴν δεξιὰν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀριστερὰν αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανόν καὶ ὤμοσεν κατὰ τοῦ ζῶντος εἰς τὸν αἰῶνα. ^[5]

4 57 5 » Τίς καὶ κατὰ τίνος ὤμοσεν; ὁ υἱὸς κατὰ τοῦ πατρός, λέγων ὅτι ζῇ «εἰς τὸν αἰῶνα» ὁ πατήρ· ἢ μὴν «εἰς καιρὸν καὶ καιροὺς καὶ ἡμῖς καιροῦ ἐν τῷ συντελεσθῆναι διασκορπισμὸν γινώσκονται ταῦτα πάντα.

4 57 6 » Τὸ οὖν ἐκτεῖναι αὐτὸν τὰς δύο χεῖρας αὐτοῦ, διὰ τούτου τὸ πάθος ἐπέδειξεν.

4 57 8 Τὸ δὲ εἰπεῖν «εἰς καιρὸν καὶ καιροὺς καὶ ἡμῖς καιροῦ» τὰ τρία ἡμῖς ἔτι τὰ τοῦ ἀντιχρίστου ἐσήμανεν· καιρὸν δὲ λέγει ἐνιαυτὸν καὶ καιροὺς δὲ δύο ἔτη, ἡμῖς δὲ καιροῦ ἡμῖς ἐνιαυτοῦ· αὐταὶ εἰσιν αἱ χίλια διακόσιαι ἐνενήκοντα ἡμέραι ἃς προεῖπεν Δανιήλ. «Ἐν τῷ οὖν συντελεσθῆναι» τὸ πάθος καὶ γενέσθαι «διασκορπισμὸν» παρόντος τοῦ ἀντιχρίστου ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις «γινώσκονται ταῦτα πάντα. ^[5]

4 58 1 » Τί οὖν ἔτι διστάζεις, ὦ ἄνθρωπε, ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις, ἢ πῶς ἀπιστεῖς τοῖς ὑπὸ τοῦ κυρίου λελαλημένοις, ὁπότε ἡ πρώτη αὐτοῦ παρουσία ἤδη γεγένηται, καὶ ὁ ἐπὶ «τοῦ ὕδατος» ἐστὼς τότε καὶ ὀφθεῖς τῷ Δανιήλ τῷ κόσμῳ νῦν πεφανέρωται, καὶ τὸ πάθος αὐτοῦ πᾶσιν σεσήμανται, καὶ διασκορπισμὸς τῷ λαῷ τῶν Ἰουδαίων ὑπὸ Ῥωμαίων γεγένηται. ^[5]

4 58 3 Ἐν τῷ γὰρ λέγειν «συντελεσθῆναι διασκορπισμὸν γινώσκονται ταῦτα πάντα», παρόντος τότε τοῦ κυρίου πρὸς αὐτοὺς καὶ μὴ ἐπιγνωσθέντος ὑπ' αὐτῶν διεσκορπίσθησαν εἰς πάντα τὸν κόσμον ἔκβλητοι τῆς ἰδίας χώρας γενόμενοι, καὶ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν πολεμηθέντες ἐκ τῆς Ἱερουσαλὴμ πόλεως ἐξώσθησαν ἐπίχαρμα πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν γενόμενοι, ἵνα τὸ εὐαγγέλιον τοῦ κυρίου κατὰ πάντα τὸν κόσμον κηρυχθῇ καὶ ὁ πᾶς χρόνος πληρωθῇ καὶ ἡ ἐσχάτη ἐβδομάς περιληφθῇ καὶ οἱ δύο πρόδρομοι τοῦ Χριστοῦ ἀποσταλῶσιν καὶ τὸ «βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως» μετ' αὐτοὺς ἀναφανῇ καὶ ὁ κριτὴς τῶν κριτῶν ἀπὸ οὐρανῶν ἀποκαλυφθῇ καὶ ἡ ἀνάστασις τῶν ἀγίων γενηθῇ καὶ τὸ αἰώνιον βασίλειον τοῖς ἀξίοις δοθῇ καὶ τὸ τῶν ἀσεβῶν ἄσβεστον καὶ ἀκοίμητον πῦρ ἐξαφθῇ. Τούτων οὕτως εἰρημένων, βουλόμενος ὁ προφῆτης ἀκριβέστερον περιεργάζεσθαι ὅποια ἦν τὰ μετὰ τὴν ἀνάστασιν, ἀπεκρίθη πρὸς αὐτὸν καὶ εἶπεν· «Κύριε, τί τὰ ἔσχατα τούτων; καὶ εἶπεν· δεῦρο, Δανιήλ, ὅτι ἐμπεφραγμένοι καὶ ἐσφραγισμένοι οἱ λόγοι οὗτοι ἕως καιροῦ πέρας, ἕως ἂν ἐκλεγῶσιν καὶ ἐκλευκανθῶσιν καὶ ἐκπυρωθῶσιν πολλοὶ καὶ ἀνομήσουσιν ἄνομοι καὶ οἱ νοήμονες συνήσουσιν. ^[5]

4 59 1 » «Καὶ σὺ δεῦρο καὶ ἀναπαύου· ἔτι γὰρ ἡμέραι εἰς ἀναπλήρωσιν συντελείας καὶ ἀναστήσεως εἰς τὸν κληρὸν σου εἰς συντέλειαν ἡμέρων.» Ἐπειδὴ γὰρ «ἃ ἡτοίμασεν ὁ θεὸς τοῖς ἀγίοις»

ἐκδιηγῆσασθαι ἄνθρωπος νῦν οὐ δύναται— οὔτε γὰρ «ὀφθαλμός» αὐτοῦ «εἶδεν» οὔτε «οὖς ἤκουσεν» οὔτε «ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου» «ἀνέβη», «εἰς ἃ καὶ ἐπιθυμοῦσιν τότε ἄγγελοι παρακύψαι»—, οὕτως ἔφη πρὸς αὐτὸν «ἐμπεφραγμένοι εἰσὶν οἱ λόγοι οὗτοι ἕως καιροῦ πέρας, ἕως ἂν ἐκλεγῶσιν καὶ ἐκλευκανθῶσιν καὶ ἐκπυρωθῶσιν πολλοί. ^[5]

4 59 2 » Τίνες δὲ οἱ ἐκλεγόμενοι ἀλλ' ἢ οἱ ἄξιοι τῆς βασιλείας εὐρισκόμενοι; Καὶ τίνες οἱ λευκαίνόμενοι ἀλλ' ἢ οἱ τῷ τῆς «ἀληθείας» λόγῳ πιστεύοντες, ἵνα λευκανθῶσιν δι' αὐτοῦ καὶ ἀποβάλλοντες τὸν τῶν ἁμαρτιῶν ῥύπον ἐνδύσωνται τὸ ἀπ' οὐρανῶν καθαρὸν καὶ διαυγὲς ἅγιον πνεῦμα, ἵνα παρόντος τοῦ νυμφίου εὐθέως συνεισέλθωσιν αὐτῷ. ^[5]

4 59 5 Καὶ τίνες οἱ ἐκπυρούμενοι ἢ οἱ διερχόμενοι «διὰ πυρὸς καὶ ὕδατος» διὰ τοῦ πνευματικοῦ «λουτροῦ τῆς παλιγγενεσίας» καὶ «τὸ θέλημα» τοῦ θεοῦ διὰ πυρώσεως πολλῶν πειρασμῶν καὶ θλίψεων ποιοῦντες; «Καὶ ἀνομήσουσιν ἄνομοι καὶ οἱ νοήμονες συνήσουσιν»· οἱ διὰ τοῦ αὐτεξουσίου ἀνομοῦντες καὶ δι' αὐτοῦ πάλιν τινὲς συνιέντες καὶ εὐαρεστοῦντες.

4 60 1 Τοῦ οὖν κυρίου διηγουμένου τοῖς μαθηταῖς περὶ τῆς μελλούσης τῶν ἁγίων βασιλείας ὡς εἶη ἔνδοξος καὶ θαυμαστή, καταπλαγεὶς ὁ Ἰούδας ἐπὶ τοῖς λεγομένοις ἔφη· καὶ τίς ἄρα ὄψεται ταῦτα; ὁ δὲ κύριος ἔφη· «Ταῦτα ὄψονται οἱ ἄξιοι γενόμενοι.» Ἴδε νῦν, ὦ ἄνθρωπε, τὰ πάλαι ἐσφραγισμένα καὶ γνωσθῆναι μὴ δυνάμενα νῦν παρρησίᾳ «ἐπὶ τῶν δωματίων» κηρύσσεται καὶ ἡ τῆς ζωῆς βίβλος ἐκταθεῖσα ἤδη φανερώς ἐπὶ ξύλου ἠπλωται ἔχουσα «τίτλον» «ῥωμαῖστὶ καὶ ἑλληνιστὶ καὶ ἑβραῖστὶ» γεγραμμένον, ὅπως καὶ Ῥωμαῖοι καὶ Ἕλληνες καὶ Ἑβραῖοι διδαχθῶσιν, ἵνα προσδοκῶντες οἱ ἄνθρωποι τὰ μέλλοντα ἀγαθὰ πιστεύσωσιν τοῖς ἐκεῖ ἐγγεγραμμένοις ἐν ταύτῃ «τῇ βίβλῳ τῆς ζωῆς» τοῖς καὶ κηρυχθεῖσιν ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, καὶ μαθόντες τὰ τῷ κόσμῳ ἐπερχόμενα κακά, φοβηθέντες τὴν κρίσιν καὶ ἐκφύγωσιν καὶ τὴν αἰώνιον κόλασιν, ὅπως ἄξιοι πάντες τοῦ βασιλέως εὐρεθέντες ἐκλάβωμεν αὐτὸν καθαρὸν καθαροῖς σώμασιν καὶ ψυχαῖς, λαμπράς καὶ εὐώδεις στολὰς περὶ τὸ σῶμα ἡμφιεσμένοι, τὰς ἑαυτῶν λαμπάδας ἐλαίῳ διαυγεῖ καταρτίσαντες, ἵνα μὴ τῇ «κραιπάλῃ καὶ τῇ μέθῃ» καὶ τῇ παντοίᾳ φαντασίᾳ καὶ ἡδονῇ τοῦ βίου τούτου ἀπατηθέντες καὶ μείζονα τὰ πρόσκαιρα καὶ ἐπίγεια καὶ εὐφθάρτα νομίσαντες τῶν αἰδίων καὶ ἀφθάρτων καὶ ἀκηράτων ἀγαθῶν, ἀπονυστάξαντες ἐκπέσωμεν τῆς αἰδίου ζωῆς, Δύναται δὲ ὁ θεὸς πάντας ἡμᾶς πρὸς τὰ μέλλοντα ἐγρηγόρους ποιῆσαι, καταρτίσαι, σῶσαι, ἐλεῆσαι, φυλάξαι, τηρῆσαι ἀπὸ παντὸς πειρασμοῦ καὶ θλίψεως, ὅπως ἐκφυγόντες τὴν ἐπερχομένην διὰ πυρὸς κρίσιν φθάσωμεν ἀπαντῆσαι μετὰ χαρᾶς εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἡγαπημένου παιδὸς αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ κυρίου ἡμῶν, δοξάζοντες αὐτὸν, ὅτι αὐτῷ ἡ δόξα νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ^[5]

4 60 3 Ἀμήν.